SYNOPSIS
COMMUNIUM LOCORUM

Præcipue ad Mores ſpectantium:

EX

Poetis Latinis

Tum Antiquioribus tum Recentioribus

COLLECTA:

Et in CAPITA cuique propria

DIGESTA.

In Uſum Puerorum, qui in Scholis Grammaticis Poetarum Latinorum tum Lectione tum Imitatione prima faciunt Tyrocinia.

Authore IAC: BADGER.

OXONIÆ:

Typis *Leon. Lichfield*, Impenſis *Hen. Clements* Bibliopolæ. *An. Dom.* MDCC.

HARVARD COLLEGE
Jan 27. 1940
LIBRARY

Præfatio ad Lectorem.

EXhibetur tibi hic, *Benevole Lector*, SYNOPSIS Communium Locorum ad mores humanamque vitam præcipue ſpectantium, ex Poetarum Latinorum optimis excerpta; quam multis abhinc annis in privatum privatæ Scholæ uſum collectam, qui mihi author erat publici juris faciendi, id etiam mihi muneris injunxit, ut nonnulla tum de prima occaſione conſilioque colligendi, tum de collectæ uſu & utilitate breviter præmitterem.

Vix quenquam latere arbitror, (cui modo uſus *Scholarum Grammaticarum* non ſit penitus incognitus) difficultatem tum docentibus tum diſcentibus longe graviſſimam inde plerumque exoriri, quod hujuſmodi penſa a Tyronibus exigantur, ad quæ

 non

non ſatis parati (ne dicam penitus imparati) ſæpiſſime accedunt. Moris enim eſt, in his Scholis, præſertim celebrioribus,ut Thema aliquod (quod vocant) pueris proponatur; cujus ſententiam tenentur illi (penſi loco,) fuſiore Orationis tractu, aſcitis undique Comparationum & Exemplorum ornamentis explicare. Unde autem puero vixdum bipedali, pauca legenti, pauciora intelligenti ſuppetat materia, ut quaſi proprio Marte, nudi alicujus Thematis ſibi propoſiti ſenſum rationibus probare, comparationibus illuſtrare, exemplisque confirmare ſciret, ſubſidiis pene omnibus deſtitutus? Quod enim ad Phraſeologias & Theſauros attinet, quorum multa multi ediderunt, materiæ inveniendæ parum proſunt, utcumque rerum jam inventarum ornatui plurimum utilia.

Et quaſi hoc parum eſſet, ad tenera puerorum ingenia exercenda dicam, an torquenda? adjungitur inſuper imo injungitur, ut Thema-

tis

tis hujusmodi argumentum numeris Poeticis discant exprimere: tanquam fas esset, infanti vixdum certo pede humum signanti, saltatoris imo funambuli partes illico mandari.

Visum est nonnullis rerum harum peritissimis, huic ætatis rudis infœcunditati optime subveniri posse; si ob oculos puerorum ponantur exemplaria quædam, vel ex optimis authoribus excerpta, vel proprio docentium labore composita: Visum sane est: sed citra effectum (saltem quod ego sciam) substitit consilium: nisi quod nonnihil hac in re tentasse magis quam perfecisse videatur, vir Doctissimus *Farnabius*, Indice suo Poetico, Rhetorico Indici annexo: quem, non nisi nuper *Collectori* nostro vidisse contigit, nec nisi post hanc Collectionem non solummodo susceptam, sed magna ex parte consummatam.

Hoc ergo consilio plurima olim Capita collecta, privato aliquot annorum

norum uſu expertus haud inutilia, non ita pridem coactus puerorum aſſidue tranſcribentium incuria reviſere: plurima denuo addidit, *Farnabii* potius authoritate confirmatus, quam auxilio adjutus.

His autem Exemplaribus concinnandis, id optimum duxit; nihil niſi ex Poetarum Latinorum veterioribus ideoque imitatione digniſſimis excerpere: niſi quod, iis ſubinde deficientibus (*Plautoque* & *Terentio* ob carminum genus pueris ignotum intactis:) recentiorum aliquot (eos tamen authoritatis vix minus indubiæ) idque rarius, in ſuas partes vocaverit. Ex quibus quicquid occurrit, tum puerorum captui accommodatiſſimum, tum ex vulgari Scholarum uſu tritiſſimum, ſub Capitibus ſuis, (quæ tot Thematum vicem ſupplerent,) diſpoſuit: nullo tamen alio Ordine obſervato, niſi ut priores ſedes occuparet carminum genus pueris notiſſimum, ideoque ad imitandum facillimum:

mum: distincta quorum genera vacuo voluit intervallo Tyronum observationi innotescere. Nec enim fas, nec necesse erat, ut exacta numerisque omnibus absoluta hæc prodirent Exemplaria; sed quæ ad laxam Sylvarum licentiam propius accederent: ne quis videlicet inde locus, diffusa contrahendo, contracta dilatando, indigesta denique disponendo Tyronum industriæ non relinqueretur: quibus fortasse in rebus consistit imitandi officium maxime præcipuum.

Et hinc opinor satis constat hujus collectionis utilitas: qua ut cum majore fructu utantur Scholæ, non abs re monere visum est, ut pueri Thema aliquod imitationi suæ propositum coram Magistro prius exponerent; nec id oscitanter, sed ut sensum penitus intelligant; & (si placet) memoriter ediscant. Quod quo facilius fieri possit, loca passim difficiliora notis brevibus (forte tamen non obscuris) explicantur; no-

tatis quoque quæ occurrunt insigniorum Troporum generibus, ut pueri jam nunc Rhetorica imbuerentur, exemplis quam præceptis citius addiscenda.

Ne quid autem in imbecillorum subsidium comparatum, in ignavorum cederet Asylum; meminerint præceptores, faciliora capita Tyronibus assignanda, quorum verba (sensu integro & immutato) variare discant; difficiliora autem & sententiæ minus obviæ adultioribus relinquenda, quæ tum verbis tum sensu variato imitari teneantur: at sine cortice natare valentibus, horum usu omnino interdicendum. Nec verendum, hinc ansam præberi plagiariis, quinimo hinc potius ademptam esse fatebitur, quicumque secum reputaverit, bona publica quo magis cognita, eo minus fore furtis obnoxia.

Et ut sua cuique loco constaret tum authoritas tum elegantia, (cum florum ex hortis suis excerptorum

tota fere pereat gratia) annexum cuique capiti videas, ex quo Libro, Ode ſive Epigrammate, & in Poematis longioribus verſum ipſum numeratum, unde deſumptus ſit: ut liceat juventuti ſtudioſæ, ſi libeat, ipſum conſulere Authorem, ipſoſq; adire fontes, ex quibus longe dulcius aquæ bibantur.

Non eſt hujus loci inquirere, an ſalebroſa hæc Poeſios praxis, tempeſtivam Sermonis Latini cognitionem impediat; cum concedat idem vir Doctiſſimus, qui hanc quæſtionem haud ita pridem movebat, tamdiu in Scholis Grammaticis retinendam eſſe, quamdiu a junioribus Academicis hujuſmodi exercitia exiguntur: niſi quis ab inculto ſolo meſſem expectari malit, quam ſemen utcumque incurioſa manu ſparſum injici.

Et hæc ſunt quæ neſcire noluit eos, in quorum gratiam nugas has olim colligere, nunc edere ſuſtinuit, cui ſi immenſos eorum labores ſuis

conatibus aliqua ex parte levare contigit, ſatis amplum operæ ſuæ bene collocatæ prœmium aſſecutum ſe exiſtimat.

Syllabus

Syllabus Capitum quæ in hac Synopsi continentur ordine Alphabetico dispositus.

A.

B.

C.

D.

Dulcis

INDEX.

I.

L.

M.

Mis-

P.

Q.

R.

S.

SYNOPS[illegible]

SYNOPSIS
Communium Locorum,
Ex Poetis Latinis
COLLECTA, &c.

CAP. I.

Vigilantis vota dormientis ſomnia.

[a] SOmnia fallaci ludunt temeraria nocte,
Et pavidas mentes falſa timere jubent.
[b] Et quam te fuſco ſomnus velavit amictu,
Vanum nocturnis fallit imaginibus.
[c] Omnia quæ ſenſu volvuntur vota diurno,
Pectore ſopito, reddit amica quies:
Venator defeſſa toro cum membra reponit,
Mens tamen ad ſylvas, & ſua luſtra redit.
Judicibus lites, aurigæ ſomnia currus,
Vanaque nocturnis meta [1] cavetur equis.
Furto gaudet amans; permutat navita merces;
Et vigil elapſas quærit avarus opes.
Blandaque largitur fruſtra ſitientibus ægris
Irriguus gelido pocula fonte ſopor.

Vatem Musarum studium sub nocte silenti
Artibus assuetis sollicitare solet.

[d] Somnia quæ mentes ludunt vigilantibus umbris,
Non [2] delubra Deûm, nec ab æthere Numina mittunt,
Sed sibi quisque facit; nam cum prostrata sopore
Urget membra quies; & mens sine pondere ludit;
Quicquid luce fuit, tenebris agit; oppida bello
Qui quatit, & flammis miserandas sævit in urbes,
Tela videt, versasque acies, & funera regum;
Atque exundantes perfuso sanguine campos.
Qui causas orare solent, legesque, forumque,
Et pavido cernunt inclusum corde tribunal.
Condit avarus opes, defossumque invenit aurum;
Venator saltus canibus quatit; eripit undis
Aut premit eversam periturus navita puppim.
Scribit amatori meretrix, dat adultera munus,
Et canis in somnis leporis vestigia latrat.
[e] Somnia ne cures; nam mens humana, quod optat
Cum vigilat, sperans, per somnum cernit id ipsum.
Somnia nam curas referunt nocturna diurnas.

[f] Quæcumque mentis agitat infestus vigor,
Ea per quietem sacer & arcanus refert
Veloxque sensus. ———

Authorum Loca.] [a] Tib. *Lib.* 3. *El.* 4. *v.* 7. [b] *Id. v.* 55. [c] Claud. Paneg. *de* 6 *Consul.* Honorii, *v.* 1. [d] Petron. Metr. 13. [e] Cato, *Lib.* 2. *Dist.* 31. [f] Sen. Oct. ver. 738.

Notæ.] 1 *Curuli certa* [illegible] *cavendum est, ut metam contingant, nec impingant. Sic* Horat. *Meta fervidis evitata rotis.* 2 *Veteres in Deorum templis somnia per incubationes quærebant.*

C A P.

CAP. II.

Corruptio optimi fit pessima.

[a] QUàntum [1] relligio potuit suadere malorum?
[b] Nil prodest, quod non lædere possit idem.
Igne quid utilius? siquis tamen urere tecta
Comparat, audaces instruit igne manus.
[c] Terra salutiferas herbas, eademque nocentes
Nutrit; & urticæ proxima sæpè rosa est.
[d] Eripit interdum, modo dat medicina salutem,
Quæque juvat monstrat, quæque sit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur ense viator;
Ille sed insidias, hic sibi portat opem.
Discitur, innocuas ut agat, facundia, causas;
Protegit hæc sontes, immeritosque premit.
[e] Quodcumque [2] attigerit, (si [3] qua est studiosa sinistri)
Ad vitium mores instruit [4] inde suos.
[f] Nil igitur matrona legat, quia carmine ab omni
Ad delinquendum doctior esse potest?
[g] Omnia perversas possunt corrumpere mentes.
Sunt tamen illa suis omnia [5] tuta locis.

Authorum Loca.] [a] Lucret. *Lib.* 1 *vers.* 102. [b] Ov. Trist. *Lib.* 2. *vers.* 266. [c] Ov. Rem. Am. *Lib.* 1. *vers.* 45. [d] Ov. Trist. *Lib* 2. *vers.* 269. [e] *Id. vers.* 257. [f] *Id. vers.* 255. [g] *Idem vers.* 301.

Notæ.] 1 *Immolationem filiæ Iphigeniæ a patre suo Agamemnone.* 2 *Quoscunque libros sumpserit.* 3 *Si qua fœmina studet res in sinistram & malam partem accipere.* 4 *Ex illis libris.* 5 *Innocua.*

CAP.

CAP. III.

Poetarum laus perennis.

CArmina morte carent, vatum inclyta fama perennis,
[a] Non solet ingeniis summa nocere dies.
[b] Nam neque Pyramidum sumptus ad sydera ducti,
Nec Jovis Elæi cœlum imitata [1] domus,
Nec [2] Mausolei dives fortuna sepulchri,
Mortis ab extremâ conditione vacat:
Aut illis flamma, aut imber subducet honores,
Annorum aut ictu pondere victa cadunt:
At non ingenio quæsitum nomen ab ævo
Excidet, ingenio stat sine morte decus.
[c] Casibus hoc nullis, annis delebile nullis,
Vivet; [3] Apellæum cum morietur opus.
[d] Lector, opes [4] nostræ, quem cum mihi Roma dedisset,
Nil tibi quod demus, majus habemus, ait.
Pigra per hunc fugies ingratæ flumina [5] Lethes;
Et meliore tui parte superstes eris.
Marmora [6] Messalæ findit caprificus; & audax
Dimidios [7] Crispi [8] mulio ridet equos.
At nec furta nocent chartis, nec sæcula præsunt,
Solaque non norûnt hæc monumenta mori.
[e] Hæc [9] urbem circa, stulti monumenta laboris,
Quasque vides moles, [10] Appia, marmoreas,
Pyramidasque ausas vicinum attingere cœlum,
Pyramidas, medio quas fugit umbra die,

Et

Et Mausoleum, miseræ solatia mortis,
  Intulit æternum quo [11] Cleopatra [12] virum,
Concutiet sternetque dies; quoque altius exstat
  Quodque opus, hoc illud carpet edetque magis.
Carmina sola carent fato, mortemque repellant,
  Carminibus vives semper, Homere, tuis.

Authorum Loca.] [a] Ov. *de Pon. Lib.* 4. *Eleg.* 14. *v.* 2. [b] Prop. *Lib.* 3. *Eleg.* 1. *vers.* 57. [c] Mart. *Lib.* 7. *Epig.* 83. [d] Mart. *Lib.* 10. *Ep.* 2. [e] *Epig.* Petronii Antigenidis, *in Edit.* Petronii Arb. *cum Notis varior. pag.* 545.

Notæ.] 1 *Templum Jovi sacrum Elide urbe Peloponnesi.* 2 *Mausoli sepulchrum ab uxore Artemisia extructum.* 3 *Opus Apellis pictoris celeberrimi.* 4 *Carmen Poetæ opum instar.* 5 *Vives ab oblivione vindicatus. Lethe enim flumen infernum oblivionis* 6 *Marmorea Messalæ monumenta.* 7 *Neronis vitrici Romanorum ditissimi.* 8 *Infimæ sortis homuncio.* 9 *Romam.* 10 *Via Romæ marmoreis ædificiis inclyta.* 11 *Ægypti Regina.* 12 *M. Antonium.*

CAP. IV.

Vina venusque nocent.

[a] NEc Veneris, nec tu vini capiaris amore,
  Nam parili exitio vina Venusque nocent.
Ut Venus enervat vires, sic copia Bacchi
  Et tentat gressus, debilitatque pedes.
Multos cæcus Amor cogit secreta fateri,
  Arcanum demens detegit ebrietas.
Bellum sæpe parit ferus exitiale Cupido,
  Sæpe manus itidem Bacchus ad arma vocat.
Perdidit horrendo Trojam Venus improba bello,
  Et [1] Lapithas bello perdis, [2] Iacche, gravi.
Denique cum mentes hominum furiârit uterque,
  Et pudor, & probitas, & metus omnis abest;

Com-

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe [2] Lyæum;
Nè te muneribus lædat uterque ſuis.
Vina ſitim ſedent, natis Venus alma creandis
Serviat, hos fines tranſiluiſſe nocet.
[b] Turpis amor, vinumque, nihil tolerabile ſuadent,
Nempe pudore vacat [2] Liber, Amorque metu.
[c] Ah pereat, quicumque meracas repperit uvas,
Corrupitque bonas nectare primus aquas.
[3] Icare, [4] Cecropiis merito jugulate colonis,
Pampineus nôſti quam ſit amarus odor.
Tu quoque, ô Eurytion, vino, Centaure, periſti;
Nec non Iſmario tu, [5] Polypheme, mero.
Vino forma perit, vino corrumpitur ætas.
Vino ſæpè ſuum neſcit amica virum.
[d] Certa tibi à nobis dabitur menſura bibendi;
Officium præſtent menſque, pedeſque, ſuum.

Authorum Loca.] [a] *Epigr.* virgilio *aſcriptum.* [b] Ov. Am. *Lib.* 1. *Eleg.* 6. *v.* 59. [c] Prop. *Lib.* 2. *Eleg.* 31. *v.* 27. [d] Ov. Arte Amandi, *Lib.* 1. *ver.* 591.

Notæ.] *Populum Theſſaliæ quem Pirithoi nuptiis Centauri adorti ſunt.* 2 *Nomen Bacchi, pro vino Metonym.* 3 *Qui & Icarius, vini apud Athenienſes inventor a quibus occiſus erat* 4 *A Cecrope primo rege, Athenienſes dicti Cecropii.* 5 *Cyclopum unus, ab Ulyſſe vino (ex Iſmaro Thraciæ monte advecto) ſopitus, deinde exoculatus.*

C A P.

CAP. V.

Utendum est ætate.

[a] TEmpora labuntur, tacitisque senescimus annis,
Et fugiunt, fræno non remorante, dies.
[b] Utendum est ætate; cito pede præterit ætas,
Quàm cuperes votis hunc revocare diem.
[c] At tu dum primi floret tibi temporis ætas
Utere; non tardo labitur illa pede.
[d] Venturæ memores jam nunc estote senectæ,
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Discite; eunt anni more fluentis aquæ.
Nec, quæ præteriit, iterum revocabitur unda,
Nec, quæ præteriit, hora redire potest.
[e] Ah si tardus eris, errabis; transiet ætas:
Quàm cito non segnis it remeatque dies!
Quàm cito purpureos deperdit terra colores!
Quàm cito purpureas populus ante comas.
[f] Vidi jam juvenem, premeret cum serior ætas,
Mærentem stultos præteriisse dies.
[g] Dum vires annique sinunt, tolerate laborem,
Jam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare remigiis, aut vomere findite terras,
Aut fera belligeras addite in arma manus.

Dum

[h] Dum vernat ſanguis, dum rugis integer annus,
Utere, ne quis eat abſque labore dies.

[i] Feſtinat rapido curſu decurrere velox
Floſculus anguſtæ, miſeræque breviſſima vitæ
Portio; dum bibimus, dum ſerta, unguenta, puellas
Poſcimus; [2] obrepit non intellecta ſenectus.
[k] Tunc [3] craſſos tranſiſſe dies, lucemque [4] paluſtrem,
Et ſibi jam ſeri vitam ingemuêre relictam.
[l] Invigilate viri; ſubito nam tempora greſſu
Diffugiunt, nulloque ſono convertitur annus.
[m] Labitur occultè fallitque volatilis ætas,
Et nihil eſt annis velocius. ———
——— [n] Currit mortalibus ævum;
Nec naſci bis poſſe datur; quis [5] luce ſupremâ
Dimiſiſſe bonas ſero non ingemit horas?

Authorum Loca] [a] Ov. Faſt. *Lib.* 6 *verſ.* 771. [b] Ov. Art. Amand. *Lib.* 3. *v* 65. [c] Tibull. *Lib.* 1. *El.* 9 *verſ.* 47. [d] Ov. Art. Aman. *Lib.* 3. *verſ.* 59. [e] Tib *Lib.* 1. *Eleg.* 4. *ver.* 23. [f] *Id. ver.* 29. [g] Ovid. Art. Amand. *Lib.* 2. *verſ.* 669 [h] Prop. *Lib.* 4 *El* 5. *v.* 57. [i] Juv. Sat. 9. *v.* 129. [k] Perſ. Sat. 5. *v.* 60. [l] Juv. *ut citatur in* Lilii Gram. [m] Ov Metam. *Lib.* 10. *v.* 519. [n] Sil. It. *Lib.* 15. *v.* 63. & *infra.*

Notæ.] 1 *Populus arbor perdit folia.* 2 *Clam venit.* 3 *Obſcuros & deſidia torpentes.* 4 *Ignaviæ velut nubilo involutam.* 5 *Ultimo vitæ die.*

C A P.

CAP. VI.

Fœlicium multi comites, infœlicium nulli.

[a] DOnec eris fœlix, multos numerabis amicos;
  Tempora si fuerint nubila, solus eris.
Aspicis, ut veniant ad candida tecta columbæ?
  Accipiet nullas sordida turris aves.
Horrea formicæ tendunt ad inania nunquàm,
  Nullus ad amissas ibit amicus opes.
Utque comes, radios per Solis euntibus umbra est;
  Cum latet hic pressus nubibus, illa fugit;
Mobile sic sequitur Fortunæ lumina vulgus,
  Quæ simul inductâ nube teguntur, abit.
[b] Diligitur nemo, nisi cui Fortuna secunda est;
  Quæ simul intonuit, proxima quæque fugat.
En [1] ego non paucis quondam munitus amicis,
  Dum flavit velis [2] aura secunda meis;
Ut fera nimboso tumuerunt æquora vento;
  In mediis, lacerâ puppe, relinquor aquis.
[c] Dum juvat & vultu ridet Fortuna sereno,
  [3] Indelibatas cuncta sequuntur opes;
At simul [4] intonuit, fugiunt; nec noscitur ulli,
  Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
[d] Vix duo tresve mihi de tot superestis amici;
  Cætera Fortunæ, non mea, turba fuit.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. *L.* I. *El.* 8. *v.* 5. [b] Ov. *de* Pon. *Lib.* 2. *El.* 3. *v.* 23. [c] Ovid. Trist. *Lib.* I. *El.* 4 *v.* 27. [d] Ov. Trist. *Lib.* I. *El.* 4. *v.* 33.

Notæ.] 1 *Ovidius de se loquitur.* 2 *Prospera fortuna Metaph* 3 *Intactas & integras. Metaph* 4 *Fortuna sævire cæpit.* 5 *Utpote quam sequuntur.*

CAP. VII.

Nemo clarus, nisi qui bonus.

[a] CLarus, nominibus qui cum generosius avitis,
Exsuperat morum nobilitate genus:
Cujus inest animo patrii candoris imago,
Non scutum Insigni cujus inane micat.
[b] Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi,
Majorum & titulos, vix ea nostra voco.
[c] Si modo nec census, nec clarum nomen avorum,
Sed probitas magnos ingeniumque facit:
[d] Magnus, qui clarum nomen virtutibus implet,
Nec sinit ingenium nobilitate [1] premi.
[e] Sit licet & titulus plenis tibi fructibus ingens,
Ipsa tamen virtus ordine major erit.
[f] Forma vigorque animi (quamvis de plebe [2] videbar,)
Indicium tectæ nobilitatis erant.

[g] Tota licet veteres exornant undique [3] ceræ
Atria; Nobilitas sola est atque unica virtus.

[h] Non vetera patriæ jura [4] possideo domus
Ignavus hæres: nobiles non sunt mihi
Avi, nec altis inclytum titulis genus:

Sed

Sed clara virtus; qui genus jactat suum,
Aliena laudat. ——

Vide Juven. Satyr. 8. *totam.*

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. *Lib.* 4 *El.* 4 *v* 1. [b] Ov Metam. *Lib* 13. *v* 140. [c] Ovid. *de* Pon *L.* 1. *Ep.* 9. *v.* 39. [d] Ov. Pon. *L.* 2. *El.* 3. *v.* 1. [e] Ov. Pon. *L.* 4 *El.* 7. *v.* 17. [f] Ov. Ep. Par. Hel. *v.* 51. [g] Juv. Sat. 8. *v.* 19. [h] Sen. Herc. Fur *vers.* 337.

Notæ.] 1 *Obrui, superari.* 2 *Verba Paridis de se* 3 *Cereæ majorum imagines potentiorum atriis dispositæ.* 4 *Verba Lyci de se Thebarum tyranni.*

CAP. VIII.

Tam deest avaro quod habet, quàm quod non habet.

[a] QUid mihi divitiæ; quarum si demseris usum,
Quamvis largus opum, sempèr egenus ero?
Immo etiam pœna est partis incumbere rebus,
Quas cum possideas, est violare nefas.
Non aliter sitiens vicinas Tantalus undas
Captat, & appositis abstinet ora cibis.
Efficior custos rerum magis ipse mearum,
Conservans aliis, quæ periere mihi.
Sicut in auricomis pendentia plurimus [1] hortis
Pervigil observat non sua poma Draco.
Hinc me sollicitum torquent super omnia curæ,
Hinc requies animo non datur ulla meo:
Queis uti nequeo, sempèr retinere laboro,
Et retinens, semper nil tenuisse puto.
Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit
Tantalus infœlix, quem sua vota premunt:

Divi-

Divitis hæc magni facies erit, omnia cernens
   Qui timet, & ſicco concoquit ore famem.
[c] Quid mihi fortunæ tantum, quid regna ſine uſu?
   Quid niſi pöſſedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti [2] vulgator in undis,
   Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.

[d] Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina, quid [3] rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur: congeſtis undique ſaccis
Indormis inhians; & tanquam parcere ſacris
Cogeris; aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quo valeat nummus? quem præbeat uſum?
                ——— [e] Avaros ſcilicet urit
Defectus miſeri metus, & miſer ardor habendi,
Atque ita & inter opes inopes, quaſi Tantalus ille,
Inter aquas ſitiunt, nec habent quod habere videntur.

[f] Contemptæ [4] dominus ſpendidior rei,
   Quam ſi, quicquid arat non piger [5] Appulus,
      Occultare meis dicerer horreis;
         Magnas inter opes inops.

Authorum Loca.] [a] Corn. Gall. *El.* 1. *ver.* 181. [b] Petron. Metrum 9. [c] Ovid. Am. *Lib.* 3. *Eleg.* 6. *verſ* 49. [d] Horat. *Lib.* 1. *Sat.* 1. *v.* 68. [e] Paulinus Natali *IX.* Fel. [f] Hor. *L.* 3. *Od.* 16.

Notæ.] 1 *Hortis Heſperidum, nemore aurifero pretioſis, a vigili Dracone cuſtoditis.* 2 *Tantalus qui Deorum arcana vulgavit.* 3 *O avare, idem paſſe quod Tantalus.* 4. *Horatii de ſe parvo contenti verba.* 5 *Pro quovis laborioſo. Syneсd.*

CAP. IX.

Mors grata miseris.

[a] NOn mihi mors gravis eſt, poſituro morte dolores,
Mors cita ſolliciti meta laboris erit.
[b] Morte mori melius, quàm vitam ducere mortis;
Et ſenſus membris ſic ſepelire ſuis.
[c] Felicem Nioben, quamvis tot funera vidit!
Quæ poſuit ſenſum, ſaxea facta, mali.
Vivimus, ut ſenſu nunquam careamus amaro,
Et gravior longâ fit mea pœna morâ.
Sic inconſumptum [2] Tityi, ſemperque renaſcens,
Non perit, ut poſſit ſæpe perire, jecur.
Me puta velle mori, & moriendo perdere ſenſus,
[d] Gaudeo finitis tot mihi morte malis.
[e] O duram [1] Lacheſin! quæ tam grave ſydus habenti
Fila dedit vitæ non breviora meæ.
[f] Non letum timeo, genus eſt miſerabile leti,
Demite naufragium mors mihi munus erit.
[g] Dii, quos [3] experior nimium conſtanter iniquos,
(Ah præcepiſſet mors properata fugam!)
Exſtimulate precor ceſſantia fata; meique
Interitûs clauſas eſſe vetate fores.
[h] Lux mea [4] tecum abiit; tenebris exanguis obortis
Succiduo dicor procubuiſſe genu.
Vix ſocer Iphiclus, vix me grandævus Acaſtus,
Vix mater gelidâ mœſta refecit aquâ.

Offi-

Officium fecere pium, ſed inutile nobis,
  Indignor miſeræ non licuiſſe mori.
[i] Una tamen ſpes eſt quæ me ſoletur in iſtis,
  Hæc fore morte meâ non diuturna mala.

[k] Quam nocet eſſe Deum? præcluſaque janua lethi
Æternum noſtros luctus extendit in ævum.
Nec finire licet tantos mihi morte dolores.

Authorum Loca.] [a] Ov. Met. *Lib.* 3. *v.* 471. [b] Corn. Gall. *Eleg.* 1 *v.* 265. [c] Ov. *de* Pon. *Lib.* 1. *Ep.* 2. *v* 30. & *infra.* [d] Ov. Triſt. *Lib.* 3. *El.* 3. *ver.* 56. [e] Ov. Triſt. *Lib.* 5. *El.* 10. *v.* 45. [f] Ov. Triſt. *Lib* 1. *El.* 2. *v* 51. [g] Ov. Triſt. *Lib* 3 *Eleg.* 2. *v.* 27. [h] Ov. Ep. Laod. Proteſ. *v.* 23. [i] Ov. Triſt. *Lib.* 4. *El.* 6. *v.* 49. [k] Ov. Metam. *Lib* 1. *v.* 662.

Notæ.] 1 *Una e tribus parcis, quæ vitæ humanæ filum nent & ſecant* 2 *Cujus jecur aſſidue conſumitur & renaſcitur.* 3 *Verba Ovidii de ſe in exilium miſſo* 4 *Verba Laodamiæ de viri Proteſilai diſceſſu querentis.*

CAP. X.

Sua cuique eſt patria dulcis.

[a] NEſcio quâ natale ſolum dulcedine captos
  Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.
Quid melius Româ? Scythico quid frigore pejus?
  Huc tamen ex illâ barbarus urbe fugit.
Cum bene ſit clauſæ caveâ [1] Pandione natæ,
  Nititur in ſylvas illa redire ſuas.
Aſſuetos tauri ſaltus, aſſueta Leones
  (Nec feritas illos impedit) arva petunt.
[b] Sic omnes patriæ dulci tanguntur amore,
  Quâ miſere amiſſâ gaudia nulla placent.
[c] En fugiunt ut bruta novos animalia campos,
  Et repetunt celeres paſcua nota greges.

Sub quâ decubuit requiescens diligit umbram
Taurus, & amissum quærit ovile pecus.
Dulcius in solitis cantat [1] Philomela rubetis,
Estque suum rapidis dulce cubile feris.
[d] Non dubia est [2] Ithaci prudentia; sed tamen optat
Fumum de patriis posse videre focis.

[e] Dulcis amor patriæ [3] ratione potentior omni.
[f] Est aliquid patriis vicinum finibus esse.

Authorum Loca.] [a] Ov. *de* Pon. *Lib.* 1. *Ep* 3. *v.* 35. [b] *Ov.* Fast *L.*5. *v.*653. [c] Corn. Gall. *El.* 2. *v.* 43. [d] Ov. *de* Pon. *Lib.* 1. Ep. 3. *v.* 35. [e] Ov. *de* Pon. *L.* 1. El. 3. *v.* 29. [f] Ov. Pon. *L.* 2. El. 7. *v.*65.

Notæ.] 1 *Lusciniæ, Philomela enim Pandionis Regis Atheniensium nata, in avem sui nominis mutata est.* 2 *Ulysses ab Ithaca patria, a qua diu abfuit.* 3 *Respectu quocumque alio.*

CAP. XI.

Nulla potentia longa est.

[a] OMnia sunt hominum tenui pendentia [1] filo,
Et subito casu quæ valuere ruunt.
[b] Nam dat opes cuicunque libet fortuna, rapitque,
Irus & est subito, qui modo Crœsus erat.
Divitis audita est cui non opulentia Crœsi?
Nempe tamen vitam captus ab [2] hoste tulit.
Ille [3] Syracosiâ modo formidatus in urbe,
Vix humili duram reppulit arte famem.
Quid fuerat [4] Magno majus? tamen ipse rogavit
Submissâ fugiens voce clientis opem.
Ille [5] Jugurthino clarus Cimbroque tumultu,
Quo victrix toties Consule Roma fuit;

In

In cœno latuit Marius, cannâque paluſtri,
Pertulit & tanto multa pudenda viro.
Ludit in humanis divina potentia rebus,
Et certam præſens vix habet hora fidem.
[c] Qui modo ſublimes rerum tractabat habenas
[6] Patricius, rurſum verbera nota timet;
Culmine dejectum vitæ fortuna priori
Reddidit, inſano jam ſatiata joco.

[d] Quem dies vidit veniens ſuperbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem;
Nemo confidat nimium ſecundis,
Nemo deſperet meliora lapſis:
Miſcet hæc illis, prohibetque Clotho
Stare fortunam: rotat omne fatum.
Nemo tàm Divos habuit faventes,
Craſtinum ut poſſit ſibi polliceri.
Res Deus noſtras celeri citatas
Turbine verſat.———

Authorum Loca.] [a] Ov. *de* Pon. *Lib.* 4. E*l.* 3. *v.* 35. [b] Ov. Triſt. *L.* 3. E*l.* 7. *v.* 41. [c] Claud. *in* Eutrop. Præf. *L.* 2. *v.* 1 & 3. [d] Sen. Thyes. *v.* 613.

Notæ.] 1 *Tenui retinaculo.* 2 *A Cyro victus.* 3 *Dionyſius Siciliæ Tyrannus in qua urbs Syracuſæ.* 4 *Pompeio, qui a Cæſare victus, Ptolomæi Ægypti regis & clientis ſui opem petiit.* 5 *Marius ſepties Romæ Conſul, qui de Jugurtha rege & Cimbris triumphavit.* 6 Eutropius *e ſervo Senator factus, & inde rurſum ſervus.*

CAP

CAP. XII.

Vera amicitia adversis probatur.

[a] CUm Deus intonuit, non se subducere nimbo,
Id demum pietas, id socialis amor.
[b] Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
Tempore sic duro est inspicienda fides.
Prospera si navis vento ferretur amico,
Ignoraretur forsitan [1] ista fides.
Thesea Pirithoüs non tam sensisset amicum,
Si non infernas vivus adîsset aquas.
Ut foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt [2] Furiæ, tristis Oreste, tuæ.
Si non Euryalus Rutulos cecidisset in hostes;
Hyrtacidæ Niso gloria nulla foret.
Dum juvât, & vultu ridet fortuna sereno,
Indelibatas cuncta sequuntur opes.
At simul intonuit, fugiunt; neque noscitur ulli,
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.

[c] Magnum utique, in magnis rebus, populisq; virisque,
Adversis servare fidem ———
Dum trepidæ res, & medicinam vulnera poscant.
Is locus officio; cum cessant prospera, cumque
Dura ad opem fortuna vocat; nam læta fovere
Haudquaquam magni est animi decus.———

[d] Poscant fidem secunda, at adversa exigunt.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. *Lib.* 5. *El.* 14. *v.* 27. [b] Ov. Trist. *L.* 1. *El.* 4. *v.* 18 [c] Sil. Ital. *Lib.* 11. *vers.* 163. [d] Sen. Agamem. *ver.* 924.

Notæ.] 1 *Ista tua vera amicitia.* 2 *Furor tuus, ob matrem necatam.*

CAP. XIII.

Magnanimi faciles ad ignoſcendum.

[a] QUo quiſque eſt major, magis eſt placabilis iræ,
Et faciles motus mens generoſa capit.
Corpora magnanimo ſatis eſt proſtrâſſe leoni,
Pugna ſuum finem, cum jacet hoſtis, habet.
At lupus, & turpes inſtant morientibus urſi,
Et quæcunque minor nobilitate fera eſt.
Majus apud Trojam forti quid habemus Achille?
[1] Dardanii lachrymas non tulit ille ſenis.
Quæ [2] ducis Æmathii fuerat clementia, [3] Poros,
Præclarique docent funeris exequiæ.

Crede mihi, pulchrum vitam donare minori;
[b] Manibus Hectoreis atrox ignovit Achilles.
Reddidit Alcides Priamo, quas cœperat, arces.
Pellæum [2] juvenem Regum flexêre ruinæ.
[4] Darium famulis manibus doluiſſe peremptum
Fertur; & ingenti ſolatus fata ſepulchro;
Tradita captivo ſpatioſior India [3] Poro.
Conditor hic patriæ; ſic hoſtibus ille pepercit.
——— [c] Nempe minuti
Semper & infirmi eſt animi, exiguique, voluptas
Ultio; continuò ſic collige, quod vindictâ
Nemo magis gaudet quam fœmina.———

Authorum Loca.] [a] Ov. Triſt. *Lib.* 3. *El.* 5. *ver.* 31. [b] Claud. Ep. *ad* Hadrian. *ver.* 13. [c] Juven. *Sat.* 13. *ver.* 189.

Notæ.] 1 *Priami Hectoris filii cadaver rogantis.* 2 *Alexandri magni.* 3 *Porus Indiæ rex, ab Alexandro victus, & regno donatus.* 4 *Perſiæ regem ab Alexandro victum, a ſuis occiſum.*

CAP.

CAP. XIV.

Mors certa, tempus incertum.

[a] OMnibus est eadem leti via, non tamen unus
Est vitæ cunctis exitiique modus.
Hâc pueri, atque senes pariter, juvenesque ferentur,
Hâc par divitibus pauper egenus erit.
[b] At vos incertam mortales funeris horam
Quæritis, & quâ sit mors aditura viâ.
[c] Fata manent omnes; omnes expectat avarus
[1] Portitor, & turbæ vix satis una ratis.
Tendimus huc omnes, metam properamus ad unam,
Omnia sub leges mors vocat atra suas.
[d] Quàm rigidum jus est, & inevitabile fati!
Stant rata non ullâ [2] fila movenda manu.
[e] Sed tamen huc omnes, huc primus, & ultimus ordo;
Est mala sed cunctis ista terenda via.
[f] Quis furor est atram bellis arcessere mortem?
Imminet, & tacito clam venit illa pede.

[g] Quod quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas: Navita [3] Bosphorum
[4] Pœnus perhorrescit; neque ultra
Cæca timet aliunde fata.

Miles

Miles sagittas, & celerem fugam
 [5] Parthi, catenas Parthus, & [6] Italûm
  Robur; sed improvisa lethi
  Vis rapuit, rapietque gentes.

Authorum Loca.] [a] Cor. Gall. *El.* 6. *ver.* 5. [b] Prop. *Lib.* 2. *Eleg.* 26. *ver.* 1. [c] Eleg. *ad* Liviam *de morte* Drusi, *v.* 357. [d] *Eadem* Eleg. *ver.* 443 [e] Prop. *Lib.* 3. *Eleg.* 17. *ver.* 21. [f] Tibull. *Lib.* 1. *Eleg.* 11. *ver.* 13. [g] Horat. *Lib.* 2. *Od.* 12. *ver.* 13.

Notæ.] 1 *Charon qui umbras trans Styga vehit.* 2 *Humanæ vitæ fila, quæ Parcæ nent, & secant.* 3. *Ponti fretum pro quolibet mari, Synecd.* 4 *Nauta Carthaginensis, pro quolibet nauta, Synecd.* 5 *Parthi enim fugientes pugnabant.* 6 *Romanorum potentiam.*

CAP. XV.

Mori præstat, quam Gloriæ superesse.

[a] HEu! quantum distant à morte silentia vitæ?
 Ipse mori mallem quam sepelire decus.
[b] Dura senecta fuit [1] Manlî; qui [2] Gallica quondam
 A [3] Capitolino reppulit arma Jove.
Quam bene (Dii magni!) pugnâ cecidisset in illâ,
 Defensor solii, Jupiter alte, tui.
Vixit, ut occideret damnatus [4] crimine regni;
 Hunc illi titulum longa senecta dedit.
[c] Nonne fuit melius me tali tempore fungi,
 Quo nulli merito despiciendus eram.
Quàm, postquam periit quicquid fuit antè decoris,
 Extinctum meritis vivere criminibus.
[d] Tunc quæ dispensant mortalia fila [5] sorores,
 Debuerant fusos evoluisse meos,
Cum potui Medea mori bene; quicquid ab illo
 Produxi vitæ tempore, pœna fuit.

Ex-

[e] Exilium, & carcer, [6] Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victâ Carthagine panis,
[7] Hinc causas habuêre; quid illo cive tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam;
Si circumducto captivorum agmine, & omni
Bellorum pompâ, animam exhalâsset [8] opimam,
Cum de [9] Teutonico vellet descendere curru?

Authorum Loca] [a] Sil. Ital. *Lib.* 3. *ver.* 145. [b] Ov. Fast. *L.* 6. *v.* 185. [c] Cor. Gall. *Eleg.* 2. *vers.* 19. [d] Ovid. Epist. Med. *ad* Jason. *vers.* 5. [e] Juven. *Sat.* 10. *ver.* 276.

Notæ.] 1 *Manlii Torquati qui repulit*--- 2 *Gallorum copias, a*--- 3 *Capitolio Jovis templo.* 4 *Accusatione regni affectati.* 5 *Parcæ.* 6 *Quibus Marius latuit, militibus Syllæ insequentibus.* 7 *Ex longa senecta.* 8 *Victricem.* 9 *Curru quo de Teutonibus triumphans vehebatur.*

CAP. XVI.

Misericordia regibus ornamento.

[a] SIt piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox;
  Quique dolet, quoties cogitur esse ferox.
Qui vincit semper, victis ut parcere possit;
  Claudit & æternâ civica bella [1] serâ.
Multa metu pœnæ, pœnâ qui pauca coercet;
  Et jacit invitâ [2] fulmina rara manu.
[b] Aspice magnanimi mitissima Cæsaris arma,
  Quâ vicit, victos protegit ille manu.
[c] Hectora [3] donavit Priamo prece motus Achilles,
  Flectitur iratus voce rogante Deus.
[d] Est placidus, facilisque [4] Parens, veniæque paratus;
  Et qui fulmineo sæpe [5] sine igne tonat.

Qui

Qui cum triſte aliquid ſtatuit, fit triſtis & ipſe;
Cuique fere, pœnam ſumere, pœna ſua eſt.
[e] Qui quàm [6] Marte ferox, & vinci neſcius armis,
Tam nunquam, factâ pace, cruoris amans:
[f] Scilicet ejuſdem eſt, (quamvis pugnare videtur,)
Supplicibus facilem, ſontibus eſſe trucem.

Authoris Loca.] [a] Ov. *de* Pon. *L.* 1 *Ep.* 2. *v.* 55. [b] Ov. Amor. *Lib.* 1. *El.* 2. *v.* 51. [c] Ov. *de* Ar. Am. *Lib.* 1. *ver.* 443. [d] Ovid. *de* Pon. *Lib.* 2. *Ep.* 2. *verſ.* 117. [e] Ovid. *de* Pon. *Lib.* 2. *Ep.* 9. *ver.* 45. [f] Id. *L.* 4. *Ep.* 6. *v.* 31.

Notæ] 1 *Æterna pace. Metaph.* 2 *Totam ulciſcendi vim. Metaph.* 3 *Hectoris cadaver.* 4 *Rex bonus, qui patriæ pater.* 5 *Pœnam intentat, non infligit.* 6 *Bello, Metonym.*

CAP. XVII.

Minuuntur Carmine curæ.

[a] DEtineo ſtudiis animum, falloque labores,
Experior curis & dare verba meis.
Sic animum tempuſque traho; meque ipſe reduco,
A contemplatu ſemoveoque mali.
Carminibus quæro miſerarum oblivia rerum,
[b] Mens intenta ſuis ne foret uſque malis.
Hoc eſt cur cantet victus quoque compede foſſor,
Indocili numero cùm grave mollit opus.
Cantet & innitens limoſæ pronus arenæ,
Adverſo tardam qui trahit amne ratem.
Quique refert pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulsâ brachia verſat aquâ.
Feſſus ut incubuit baculo, ſaxoque reſedit
Paſtor; arundineo carmine mulcet oves.

Can-

Cantantis pariter, pariter data penſa trahentis,
  Fallitur ancillæ decipiturque labor.
Fertur & [1] abductâ [2] Lyrneſſide triſtis Achilles
  [3] Hæmoniâ curas attenuâſſe lyrâ.
Cum traheret ſylvas Orpheus, & dura canendo
  Saxa; bis amiſſâ [4] conjuge mœſtus erat.

Authoris Loca.] [a] Ov. Triſt. *L.* 5. *El.* 7. *v.* 39. *& infra.* [b] Id. *L.* 4. *El.* 1. *v.* 4.
Notæ.] [1] *Ab Agamemnone erepta.* 2 *Hippodamia amica; ita dicta a Lyrneſſo patria.* 3 *Theſſalica, ab Æmone rege Theſſaliæ.* 4 *Bis perdita uxore Eurydice; primo morſu ſerpentis, deinde cum ab inferis redeunti erepta eſſet.*

CAP. XVIII.

Uſus promptos facit.

[a] QUod malè fers, aſſueſce; feres bene: multa vetuſtas
  Lenit, at incipiens omnia dura putat.
[b] Scilicet eſt artis ſtrictiſſima [1] janua cunctis,
  Et labor eſt unus tempora prima pati.
Aſpicis, ut prenſos urant juga prima juvencos?
  Et nova velocem cingula lædat equum?
[c] Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci,
  Tempore lenta pati fræna docentur equi.
Ferreus aſſiduo conſumitur annulus uſu,
  Interit aſſiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis eſt durum ſaxo, quid mollius undâ?
  Dura tamen molli ſaxa cavantur aquâ.
Penelopen ipſam (perſtes modo) tempore vinces,
  Capta vides ſerò Pergama, capta tamen.

Tem-

[d] Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet & incurvo colla premenda jugo;
Tempore paret equus lentis animoſus habenis,
Et placido duros accipit ore [2] lupos.
Tempore Pænorum compeſcitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.
Quæque ſui monitis obtemperat Inda magiſtri
[3] Bellua; ſervitium tempore victa ſubit.
[e] Sed neque vector equum, qui nuper ſenſit habenas,
Comparibus frænis, [4] artificemque reget.
[f] Ferre novæ nares taurorum terga recuſant,
Aſſiduo domitas tempore fallit odor.

[g] Per varios uſus artem experientia fecit,
Exemplo monſtrante viam; ſpeculataque longè
Deprendit tacitis [5] dominantia legibus aſtra.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. *L.* 2. *v.* 647. [b] Ov. Rem. Am. *v.* 233. [c] Ov. Ar. Am. *L.* 1. *v.* 473. [d] Ov. Triſt. *L.* 4. *El.* 6. *v.* 1. [e] Ov. Ar. Am. *L.* 3. *v.* 555. [f] Ovid Ar. Am. *L.* 2. *v.* 655. [g] Manil. *Lib.* 1. *ver.* 61.

Notæ.] 1 *Ingreſſus ſeu principium.* 2 *Lupata, dura fræna.* 3 *Elephas.* 4 *Equum longo uſu aſſuefactum.* 5 *Quæ res inferiores ratione nobis ignota regunt.*

CAP.

CAP. XIX.

Mater Artium Necessitas.

[a] INgenium mala sæpe movent; quis crederet unquam
Aërias hominem carpere posse vias?
Dædalus at medio pendebat in aere pennis.
[b] O quantum est subitis casibus ingenium!

——— [c] Pater [1] ipse colendi
Haud facilem esse viam voluit, primusque per artem
Movit agros, curis acuens mortalia corda.
Ut varias usus meditando [2] extunderet artes
Paullatim, & sulcis frumenti quæreret herbam,
Et scilicis venis abstrusum excuderet ignem.
Tunc alnos primum fluvii sensere [3] cavatas;
Navita tum stellis numeros, & nomina fecit.
Tum laqueis captare feras, & fallere visco
Inventum, & magnos canibus circumdare saltus.
Tum variæ venere artes: labor omnia vincit
[4] Improbus, & duris [5] urgens in rebus egestas.
[d] Provocet ut segnes animos, rerumque remotas
Ingeniosa vias paullatim exploret egestas?
Utque artes pariat sollertia, nutriat usus?
[e] Sed cum longa dies acuit mortalia corda,
Et labor ingenium miseris dedit; & sua quemque
Advigilare sibi jussit fortuna premendo;

Et quæcumque ſagax tentando repperit uſus,
In commune bonum commentum læta dedere,
Omnia conando docilis ſollertia vincit.
——— [f] Grande dolori
Ingenium eſt, miſeriſque venit ſollertia rebus.

[g] Quis [6] expedivit pſittaco [7] ſuum [8] χαῖρε?
Picaſque docuit verba noſtra [9] conari?
Magiſter artis, ingeniique largitor
[10] Venter, [11] negatas [12] artifex ſequi voces.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. *L.*2. *v.*43. [b] Martial *Lib. de* Spectac. *Ep.*14. [c] Virg. Georg. *Lib.*1. *ver.* 121. *& infra* [d] Claud. *de* rapt. Proſerp. *Lib.* 3. *v.* 30. [e] Manil. *Lib.* 1. *ver.* 79. [f] Ov. Metam. *L.*6. *v.* 574. [g] Perſii Prolog. *v.* 8.

Notæ.] 1 *Jupiter, mortales veterno torpentes, ad agriculturam, & artes per egeſtatem excitans.* 2 *Excogitaret.* 3 *Ad navigia facienda.* 4 *Modum neſciens, continuus, ſeu importunus.* 5 *Ingenium excitans. Metaph.* 6 *Expedite pronunciare docuit.* 7 *Ita perfecte ac ſi eſſet ſuum, ſibi naturale.* 8 *Salve, vel ave: ſalutandi formulam.* 9 *Magno conatu imitari.* 10 *Eſuriens.* 11 *Sibi a natura non conceſſas.* 12 *Qui docet ſequi, & imitari, tanquam magiſter.*

CAP. XX.

Otio corpus animuſque recreatur.

[a] CONteritur ferrum, ſcilices tenuantur ab uſu,
Sic & continuâ meſſe ſeneſcit ager.
[b] Quod caret alternâ requie, durabile non eſt,
Hæc reparat vires, feſſaque membra novat.
[r] Arcus & arma Deæ tibi ſunt imitanda Dianæ,
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.
[c] Otia corpus alunt, animus quoque paſcitur illis;
Immodicus contra carpit utrumque labor.

Ces-

[d] Cernis ut in duris (& quid bove firmius?) arvis
Fortia taurorum corpora frangat opus?
Quæ nunquam vacuo ſolita eſt ceſſare novali,
Fructibus aſſiduis laſſa, ſeneſcit humus.
Occidet, ad [2] Circi ſi quis certamina ſemper,
Non intermiſſis curſibus ibit, equus.
Firma ſit illa licet, ſolvetur in æquore navis,
Quæ nunquam liquidis ſicca carebit aquis.
[e] Da requiem, requietus ager bene [3] credita reddit,
Intermiſſa minus ſarcina pondus habet.

[f] Interpone tuis interdum gaudia curis;
Ut poſſis animo quemvis ſufferre laborem.
[g] Axe [4] ſub Heſperio ſunt paſcua Solis equorum;
[5] Ambroſiam pro gramine habent; ea feſſa diurnis
[6] Membra miniſteriis nutrit, reparatque labori;
Atque ibi quadrupedes cœleſtia gramina carpunt.

Authorum Loca.] [a] Ovid. Ar. Am. *L.* 3. *v.* 91. [b] Ov. Ep. *ad* Hippol. *v.*89. [c] Ov. *de* Pont. *Lib.* 1. *Ep.* 4. *ver.* 21. [d] Ovid. *de* Pont. *Lib.* 1. *El.* 4. *ver.* 11. [e] Ovid. Art. Am. *Lib.*2. *v.*351. [f] Cat. *L.*3. *Diſt.*5. [g] Ov. Metam. *L* 4 *v.*214.

Notæ.] 1 *Publii Mim. arcum intentio frangit, animum remiſſio.* 2 *Circus erat Romæ in quo populus ſpectabat equeſtria certamina.* 3 *Credita terræ, id eſt ſata.* 4 *Cœlo Occidentali.* 5 *Deorum cibum.* 6 *Equorum etſi immortalium.*

CAP. XXI.

Avaritia inſatiabilis.

[a] CReſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit,
Nec finem voto ponis, avare, tuo.
[b] Sed creſcunt & opes, & opum furioſa cupido,
Et, cum poſſideant plurima, plura volunt.

Sic

Sic, [1] quibus intumuit suffusâ venter ab undâ,
Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.
Quærere ut absumant, absumpta requirere, certant;
Atque ipsæ vitiis sunt alimenta vices.

[c] Utque fretum recipit de totâ flumina terrâ,
Nec satiatur aquis; peregrinosque ebibit amnes;
Utque rapax ignis non unquam alimenta recusat;
Innumerasque trabes cremat; & quo copia major
Est data, plura petit; [2] turbâque voracior ipsâ est.
Sic quod sat fuerit populo, non sufficit uni;
Plusque cupit, quo plura suam demittit in arcam.
[d] Non [3] Tartessiacis cupidum satiarit arenis
Tempestas pretiosa [4] Tagi; non stagna rubentis
Aurea [5] Pactoli; totumque exhauserit [5] Hermum
Ardebit majore siti. ——

[e] Sed quo divitias hæc per tormenta coactas,
Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
Ut locuples moriaris, egenti vivere fato?
Interea pleno cum turget sacculus ore;
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit;
Et minùs hanc optat, qui non habet; ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum.
[f] Ac velut innumeros amnes accedere [6] Nereus
[7] Nescit, & undantem quamvis hinc hauriat [8] Istrum,
Hinc bibat æstivum septeno gurgite [8] Nilum,
Par semper, similisque manet; sic fluctibus auri

Ex

Expleri [9] calor ille nequit; utrumque licebit
Oceanum teneas; laxet tibi Lydia [10] fontes;
Jungantur ſolium [11] Crœſi, [11] Cyrique tiara:
Nunquam dives eris, nunquam ſatiabere quæſtu:
Semper inops, quicumque cupit. ——

[g] Creſcentem ſequitur cura pecuniam
Majorumque fames. Scilicet improbæ
Creſcunt divitiæ, tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

[h] Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops;
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis; & aquoſus albo
Corpore languor.

Authorum Loca.] [a] Juven. *Sat.* 14. *ver.* 139. [b] Ov. Faſt. *L.* 1. *v.* 211. [c] Ov. Met. *Lib.* 8. *v.* 841. & *ſupra.* [d] Claud. *in* Ruf. *Lib.* 1. *ver.* 101. [e] Juv. *Sat.* 14. *ver.* 136. [f] Claud. *in* Rufin. *L.* 1. *v.* 184. & *ver.* 196. [g] Horat. *Lib.* 3. *Od.* 16. [h] Horat. *Lib.* 2. *Od.* 2.

Notæ.] 1 *Hydrope laborantibus.* 2 *Copia.* 3 *Tarteſſus, urbs Hiſpaniæ Bæticæ.* 4 *Fluvii Hiſpaniæ arenis aureis celebris.* 5 *Flumina Aſiæ minoris aurifera.* 6 *Mare.* 7 *Non ſentit.* 8 *Fluvios maximos.* 9 *Avaritia. Metaph.* 10 *Hermum & Pactolum.* 11 *Regum potentiſſimorum.*

CAP. XXII.

Juvat inconceſſa voluptas.

[a] CUI peccare licet, peccat minùs: ipſa poteſtas
[1] Semina nequitiæ languidora facit.
Deſine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obſequio vincas aptiùs illa tuo.
Vidi ego nuper equum, contra ſua fræna tenacem
Ore reluctanti fulminis ire modo;

Con-

Conſtitit, ut primum conceſſas ſenſit habenas,
  Frænaque in effusâ laxa jacere jubâ.
Nitimur in vetitum ſemper, cupimuſque negata,
  Sic interdictis [2] imminet æger aquis.
Quicquid ſervatur, cupimus magis; ipſaque furem,
  Cura [3] vocat; pauci, quod ſinit alter, amant.
[b] Quod licet, ingratum eſt; quod non licet, acrius [4] urit:
  [5] Ferreus eſt, ſi quis, quod ſinit alter, amat.
Cuilibet eveniat, nocet indulgentia nobis.
  Quod ſequitur fugio; quod fugit uſque ſequor,
Quod licet, & facile eſt, quiſquis cupit; arbore frondes
  Carpat; & è medio flumine potet aquam.
[c] Multis peccandi ſtudium permiſſa poteſtas
  Abſtulit, atque ipſum talia [6] velle fugit.
Permiſſum fit vile nefas, & languidus ardor.
  Vicerunt morbum languida corda ſuum.

Quod refugit, multi cupiunt; odere, quod [7] inſtat.
[d] Acrior admonitu eſt, irritaturque retenta,
Et creſcit rabies; [8] moderaminaque ipſa nocebunt.
Sic ego torrentem, quà nil obſtabat eunti,
Leniùs, & modico ſtrepitu decurrere vidi;
At quacunque trabes, obſtructaque ſaxa jacebant,
Spumeus, & fervens, & ab obice ſævior ibat.

  [e] Audax omnia perpeti
Gens humana, ruit per vetitum nefas.

[f] Illicita

[f] Illicita amantur, excidit quicquid licet.

Authorum Loca.] [a] Ov. Amor. *Lib.*3. *El.* 4. *v.* 9. *& infra.* [b] Id. *Lib.*2. *El.*19. *v.* 2. *& infra.* [c] Cor. Gal. *El.*3. *ver.*91. *& supra.* [d] Ov. Met. *L.*3. *v.*566. [e] Hor. *L.*1. *Od.*3. [f] Sen. Herc. Oetæus. *v.*357.

Notæ.] 1 *Principia. Metaph.* 2 *Vehementer appetit.* 3 *Invitat & allicit.* 4 *Placet.* 5 *Ferreo & duro corde.* 6 *Voluntas. Græcism.* 7 *Quod obvium est & parabile.* 8 *Ipsa moderantium consilia.*

C A P: XXIII.

Alta fuge, alta cadunt.

[a] VIve sine invidiâ, mollesque inglorius annos
Exige; vive tibi, & nomina magna fuge.
Vive tibi, quantumque potes prælustria vita;
Sævum prælustri fulmen ab arce venit.
Effugit hybernas demissa antenna procellas,
Lataque plus parvis vela timoris habent.
Aspicis, ut summâ cortex levis innatet undâ,
Cum grave nexa simul retia mergat onus.
Qui cadit in plano, (vix hoc tamen evenit ipsum,)
Sic cadit, ut tactâ surgere possit humo.
At miser [1] Elpenor tecto delapsus ab alto,
Occurrit [2] regi debilis umbra suo.
Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas?
Icarus immensas nomine signet aquas?
Nempe quod [3] hic alte, demissiùs [4] ille volabat;
Nam pennas ambo non habuere suas.
Crede mihi; bene qui [5] latuit, bene vixit: & infra
Fortunam debet quisque manere suam.
Non foret [6] Eumedes orbus, si [7] filius ejus
Stultus Achillêos non adamâsset equos.
Nec natum in flammâ vidisset, in arbore [8] natas,
[9] Cepisset genitor si Phäethonta Merops.

Tu quoque ſormida nimiùm ſublimia ſemper,
Propoſitique memor contrahe vela tui.

——[b] Qui nimios optabat honores,
Et nimias poſcebat opes; numeroſa parabat
Excelſæ turris tabulata, unde altior eſſet
Caſus, & impulſæ [10] præceps immane ruinæ.
Quid Craſſos, quid Pompeios evertit? & [11] illum
Ad ſua qui domitos deduxit flagra [12] Quirites?
Summus nempe locus, nullâ non arte petitus.
[c] Ut lapſu graviore ruant; tolluntur in altum.

[d] Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus; & celſæ graviore caſu
Decidunt turres; feriuntque ſummos
Fulmina montes.

[e] Sidunt ipſo pondere magna,
Ceditque oneri fortuna ſuo.
Nubibus ipſis [13] inſerta caput
Turris, pluvio vapulat Auſtro.
Feriunt celſos fulmina colles.
Corpora morbis majora patent.
Quicquid in altum fortuna tulit
Ruitura levat.——

Authorum Loca.] [a] Ov. Trift. *L.*3. *El* 4. *v.* 1. *& infra.* [b] Juv. Sat. 10. *v.*104. [c] Claud. *in* Rufin. *L.* 1. *v.* 22. [d] Hor. *Lib.* 2. *Od.* 10. [e] Sen. Agamem. *v.* 88. *& paſſim infra.*

Notæ.] 1 *Elpenor ebrius e ſcalis lapſus periit.* 2 *Ulyſſi apud inferos.* 3 *Icarus.* 4 *Dædalus.* 5 *Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit Hor.* 6 *Dolone filio occiſo, dum Achillis equos ſibi ſpeculationis præmium peteret.* 7 *Dolon.* 8 *Filias in populos mutatas.* 9 *Merops Phaetontem non cepit, quia ſolis filius volebat credi.* 10 *Sublime præcipitium.* 11 *Julium Cæſarem.* 12 *Populum Romanum.* 13 *Alta, habens caput inſertum nubibus.*

CAP.

CAP. XXIV.

Vati post funera gloria major.

[a] QUod vivo vati detraxerit invida turba,
Post obitum duplici [1] fœnore reddet honos.
Omnia post obitum fingit majora vetustas,
Majus ab exequiis nomen in ora venit.
Ille gravis Trojæ casûs memorator Homerus
Posteritate suum crescere sensit opus. –
Meque inter seros laudabit Roma nepotes;
Illum post cineres auguror esse diem.
[b] Scripta placent à morte fere; quia lædere vivos
Livor, & injusto carpere dente solet.
[c] Pascitur in vivis Livor; post fata quiescit:
Tum suus ex merito quemque tuetur honos.
Ergo, etiam cum me supremus adederit ignis,
Vivam; parsque mei magna superstes erit.
[d] Esse quid hoc dicam, vivis quod fama negatur,
Et sua quod rarus tempora lector amat?
Hi sunt invidiæ nimirum, Livide, mores,
Præferat antiquos semper ut illa novis.
[2] Ennius est lectus, [3] salvo tibi Roma Marone:
Et sua riserunt tempora [4] Mæoniden.
Rara coronato plausere theatra [5] Menandro:
Nôrat Nasonem sola [6] Corinna suum.

[e] Carmina plebs, nisi quæ terris [7] semota, suisque

Temporibus defuncta videt, fastidit & odit.
Sic fautor veterum, ut [8] tabulas peccare vetantes,
Pontificum libros, annosa volumina vatum,
Dictitet Albano Musas in monte locutas:
Ceu meliora dies, ut vina, Poëmata reddat.
[f] Jam [9] Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingeniis non ille favet, plauditque sepultis;
Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit.

[g] Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

Authorum Loca.] [a] Prop. *Lib.* 3. *El.* 1. *v.* 21. & *infra.* [b] Ov. *de* Pon. *L.* 3. *Ep.* 4. *v* 73. [c] Ov. Am. *Lib.* 1. *El.* 15. *v.* 39. [d] Mart. *L.* 5. *Ep.* 10. [e] Horat. *L.* 2. *Ep.* 1. *v.* 21. [f] Id. *v.* 86. [g] Id. *L.* 3. *Od.* 24. *v.* 31.

Notæ.] 1 *Majore fama.* 2 *Latinorum poetarum primus Ennius, ingenio maximus, arte rudis.* 3 *Dum ipse Virgilius in vivis erat.* 4 *Homerum.* 5 *Comœdiarum scriptore ingeniosissimo.* 6 *Ovidii sub ficto nomine amica.* 7 *Defunctorum poetarum carmina.* 8 *Leges Romæ veteres.* 9 *Vetus carmen Saliorum Martis sacerdotum a Numa institutorum.*

CAP. XXV.

—*Opes irritamenta malorum.*

[a] IMproba sollicitæ tu causa, pecunia, vitæ es,
Per te immaturum mortis adimus iter.
Tu vitiis hominum crudelia pabula præbes,
Semina curarum de capite orta tuo.
[b] Admonui quoties? auro ne pollue mentem,
Sæpe solent auro multa subesse mala.

[c] Ardua

[c] Ardua nam res eſt, opibus non tradere mores,
Et cum tot [1] Crœſos viceris, eſſe [2] Numam.
[d] Sed rude divitias extollit vulgus inanes:
Nec meminit, quantis ſit caput inde malis.
Divitiæ fera bellà viris lethumque tulerunt,
Nam priùs æternâ pace vigebat humus.
Divitiis natoque pater, natuſque parente
Cæditur, & charo fratre verenda ſoror.

[e] Prima peregrinos obſcœna pecunia mores
Intulit, & turpi [3] fregerunt ſæcula luxu
Divitiæ molles, irritamenta malorum.
[f] Aurum avidas mentes, & barbara corda rapinis
Polluit; atque armat contemptu pectora Divûm.
——[g] Quid non mortalia pectora cogis
Auri [4] ſacra fames? ——

——[h] In mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi [5] materiam mali,
Mittamus: ſcelerum ſi bene pœnitet,
[6] Eradenda Cupidinis
Pravi ſunt elementa. ——

Authorum Loca.] [a] Prop. *Lib.* 3. *El.* 6. *v.* 1. [b] Tib. *L.* 1. *El.* 10. *v.* 17. [c] Mart. *Lib.* 11. *Ep.* 6. [d] Sannaza *Lib.* 2. *El.* 10. *v.* 11. [e] Juv. Sat. 6 *v.* 297. [f] Sil. Ital. *L.* 13. *v.* 90. [g] Virg. Æn. *L.* 3. *v.* 56. [h] Hor. *L.* 3. *Od.* 24. *v.* 45.

Notæ.] 1 *Divites, qualis erat Cræſus rex Lydiæ ditiſſimus.* 2 *Religioſum, qualis erat Numa pius Romanorum rex.* 3 *Corruperunt.* 4 *Execrabilis.* 5 *Fomitem Metaph.* 6 *Extirpanda ſunt avaritiæ primordia. Allegor.*

CAP.

CAP. XXVI.

Florescunt omnia Vere.

[a] DIC age frigoribus quare novus incipit annus,
  Qui meliùs per ver incipiendus erat?
Omnia tum florent, tunc est nova temporis ætas,
  Et nova de gravido palmite gemma tumet.
Et modo formatis operitur frondibus arbos;
  Prodit & in summum seminis herba solum.
Et tepidum volucres concentibus aëra mulcent,
  Ludit & in pratis luxuriatque pecus.
Tum blandi soles, ignotaque prodit hirundo,
  Et luteum celsâ sub trabe fingit opus.
Tunc patitur cultus ager, & renovatur aratro,
  Hæc anni novitas jure vocanda fuit.
[b] Quid? quod hyems adoperta gelu, tum denique cedit;
  Et pereunt victæ sole tepente nives.
Arboribus redeunt detonsæ frigore frondes,
  Vividaque è tenero palmite gemma tumet.
Quæque diu latuit, nunc, quà se tollat in auras
  Fertilis occultas invenit herba vias.
Nunc fæcundus ager; pecoris nunc hora [1] creandi;
  Nunc avis in ramo tecta [2] laremque parat.
[c] Nec Veneri tempus, quàm ver, erit aptius ullum:
  Vere nitent terræ; vere [3] remissus ager.
Nunc herbæ ruptâ tellure cacumina tollunt;
  Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.

Diffu-

[d] Diffugêre nives, redeunt jam gramina campis,
Arboribusque [4] comæ.
Mutat terra vices, & decrescentia ripas
Flumina [5] prætereunt.

[e] Solvitur acris hyems gratâ vice veris & [6] Favonî;
[7] Trahuntque siccas machinæ carinas ;
At neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni :
Nec prata canis albicant pruinis.
Nunc decet, aut viridi nitidum caput impedire myrto ;
Aut flore, terræ quem ferunt solutæ.

Authorum Loca.] [a] Ov. Fast. *Lib.* 1. *v.* 149. [b] Id. *L.* 3. *v.* 235. [c] Id. *L.* 4. *v.* 125. [d] Hor. *L.* 3. *Od.* 7. [e] Id. *L.* 1. *Od.* 4.
Notæ.] 1 *Tempus generandi.* 2 *Nidum.* 3 *Apertus & solutus frigore.* 4 *Frondes* 5 *Præter id est intra ripas fluunt.* 6 *Venti Zephyri.* 7 *E navalibus in mare ducunt.*

C A P. XXVII.

Est quædam Virtutum Vitiorumque confinitas.

[a] QUàm mala sunt vicina bonis ; errore sub illo
Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
Turgida, si plena est ; si fusca est, nigra vocetur :
In gracili macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est :
Et poterit dici rustica ; si qua proba est.
At si quem contra species delectat honesti ;
Prætendat culpæ splendida verba suæ.

No-

[b] Nominibus mollire licet mala: fuſca vocetur,
Nigrior Illyricâ cui pice ſanguis erit.
Si pæta, eſt Veneri ſimilis; ſi flava Minervæ;
Sit gracilis, macie quæ malè viva ſuâ eſt.
Dic habilem, quæcumque brevis; quæ turgida, plenam:
Et lateat vitium proximitate boni.

[c] Vellem in amicitiâ ſic erraremus, & iſti
Errori virtus nomen poſuiſſet honeſtum.
At, pater ut gnati, ſic nos debemus, amici,
Si quod ſit vitium, non faſtidire: [4] ſtrabonem
Appellat pætum pater; & [1] pullum, malè parvus
Si cui filius eſt; ut [2] abortivus fuit olim
[3] Siſyphus: hunc [4] varum diſtortis cruribus, illum
Balbutit [4] ſcaurum, pravis fultum malè talis.
Parciùs hic vivit, frugi dicatur. Ineptus
Et jactantior hic paulo eſt; concinnus amicis
Poſtulat ut videatur: at eſt truculentior, atque
Plus æquo liber; ſimplex fortiſque habeatur.
Caldior eſt; acres inter numeretur, opinor.
At nos virtutes ipſas [5] invertimus, atque
Sincerum [6] cupimus vas incruſtare: probus quis
Nobiſcum vivit, multùm eſt dimiſſus homo: Illi
Tardo cognomen pinguis damus: Hic fugit omnes
Inſidias, nullique malo latus [7] obdit opertum;
———Pro bene ſano,
Ac non incauto, fictum aſtutumque vocamus.
———[d] Quid pulchra vocabula pigris
Præ

Prætendas vitiis? probitatis inertia nomen,
Juſtitiæ formido ſubit: [e] plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem; taciturnus, acerbi.

Authorum Loca.] [a] Ov. Rem Am. *v.* 323. [b] Ov. *de* Ar. Am. *L.* 2. *v.* 657 [c] Hor. *L.* I. *Sat.* 3. *v.* 41. [d] Claud. in Eutrop. *L.* 2 *v.* 205. [e] Hor. *L.* I. *Ep.* 18. *v.* 94.

Notæ.] 1 *Puſionem, puellum.* 2 *Imperfectus, non abſolutus.* 3 *Filius Antonii Triumviri exiguæ ſtaturæ, ſed ingenii acutiſſimi.* 4 *Romanornm cognomina, a corporum vitiis deducta.* 5 *Male interpretamur.* 6 *Iis ſimiles, qui tectorium inducerent impurum vaſi puro.* 7 *Nemini improbo expoſitum latus præbet.*

C A P. XXVIII.

Diverſis diverſa placent.

[a] SCinditur incertum ſtudia in contraria vulgus.
[b] Mille hominum ſpecies; & rerum diſcolor uſus;
1 Velle ſuum cuique eſt; nec voto vivitur uno.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole 2 recenti
Rugoſum piper, & pallentis grana cumini.
Hic ſatur, irriguo mavult turgeſcere ſomno.
Hic 3 campo indulget; hunc alea 4 decoquit; ille
In Venerem 5 putret. ——
[c] Denique non omnes eadem mirantur, amantque;
Carmine tu gaudes; hic delectatur 6 Iambis;
Ille 7 Bionæis ſermonibus, & ſale nigro.
Tres mihi convivæ propè diſſentire videntur,
Paſcentes vario, multum diverſa, palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod petit alter:
Quod petis; id ſanè eſt inviſum, acidumque duobus.

[d] Sunt quos 8 curriculo pulverem Olympicum
Collegiſſe juvat, metaque fervidis

Evitata

Evitata rotis : ——
Eſt, qui nec veteris pocula [9] Maſſici,
Nec partem ſolido [10] demere de die
Spernit : ——
Multos caſtra juvant ; & lituo tubæ
Permiſtus ſonitus, bellaque matribus
[11] Deteſtata : Manet ſub [12] Jove frigido
Venator ; teneræ conjugis immemor.
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus :
Seu rupit teretes [13] Marſus aper plagas.

Authorum Loca.] [a] Virg. Æn. *Lib.* 2. *v.* 39. [b] Perſ Sat. 5. *v.* 52. [c] Hor *L.* 2. *Ep.* 2. *v.* 58. [d] Id. *L.* 1. *Od.* 1. *v.* 3. *& infra.*

Notæ.] 1 *Sua voluntas.* 2 *Hic mutat merces ſurgenti a Sole.* 3 *Vacat luſibus in Campo Martio* 4 *Iopem reddit.* 5 *Libidine corrumpitur* 6 *Verſibus Iambis.* 7 *Satyricis ; quibus Bion uſus eſt.* 8 *Vicit certamine ludis Olympiacis.* 9 *Vini optimi.* 10 *Ad genio indulgendum* 11 *Ob filiorum necem.* 12 *Sub aere.* 13 *Italiæ gens apris clara.*

CAP. XXIX.

Sine Baccho friget Venus.

[a] VIna parant animos, faciuntque caloribus aptos ;
[b] Cum Veneris [1] puero non malè, Bacche, facis.
[c] Sæpe ego tentavi vino depellere curas,
Sed Venus in vinis ignis in igne fuit.
[d] Qui bibit, inde furit ; procul hinc diſcedite queîs eſt
Cura bonæ mentis, qui bibit, inde furit.
[e] Ebrius incinctis [3] philyrâ conviva capillis
Saltat, & imprudens diſcit amare mero.
Ebrius ad durum formoſæ limen amicæ
Cantat ; habent unctæ mollia ſerta comæ.

Nulla

Nulla coronatâ peraguntur ſeria fronte;
Nec liquidæ vinctis flore bibuntur aquæ.
[f] Dant Veneri poſitis aditum convivia menſis;
Eſt aliquid, præter vina, quod inde petas.
Sæpe illic poſiti teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi [4] cornua preſſit Amor;
Vinaque cum bibulas ſparſere Cupidinis alas,
Permanet, & cœpto ſtat gravis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas,
Sed tamen aſpergi pectus amore nocet.
[g] Sæpe mero volui flammam compeſcere, at illa
Crevit; & ebrietas ignis in igne fuit.

Authorum Loca.] [a] Ov. de Ar. Am. *L.* 1. *v* 236. [b] *Id. L.*3. *v* 762. [c] Tib. *L.* 1. *El.* 6 *v.* 1. [d] Ov. Faſt. *L.* 4. *v* 365 [e] *Id. L.* 5. *v.* 337. [f] Ov. *de* Art. Am. *L.* 1 *v.*229. & *ſupra.* [g] Ov. Ep. Par. *ad* Hel. *v.* 229.

Notæ.] 1 *Cupidine.* 2 *Amore furit.* 3 *Coronis ex philyra plexis* 4 *Baccho tribuuntur cornua vel ab ebriorum truculentia: vel quod priſcis præbuerunt poculorum uſum.*

CAP. XXX.

Virtus optima Nobilitas.

[a] ANtiquis quanquam regum bene fulta triumphis
Stat domus; & tantis ſe ſibi jactat avis:
Majorum tua non titulis innixa recumbit
Gloria, nec priſcis geſtit imaginibus.
Sed certat magnos virtus anteire parentes,
Æternum & verâ laude parare decus.
[b] Mens tua ſublimis ſupra genus eminet ipſum,
Grandius ingenio nec tibi nomen erit.

[c] Adde quod eſt animus ſemper tibi mitis, & altæ
Indicium mores nobilitatis habet.

[d] Nam quanquam antiquæ gentis [1] ſuperent tibi laudes,
Non tua majorum contenta eſt gloria famâ;
Nec quæris quid quâque [2] index ſub imagine dicat;
Sed generis priſcos contendis vincere honores,
Quam tibi majores, majus decus ipſe futuris.
[e] Hinc tua nos virtus rapit, & miranda per omnes
Vita modos; quæ, ſi deeſſet tibi forte creato
Nobilitas, eadem pro nobilitate fuiſſet.
Nam quid imaginibus, quid [3] avitis fulta triumphis
Atria, quid pleni numeroſo conſule [4] faſti
Profuerint; ſi vita labat? perit omnis in illo
Gentis honos, cujus laus eſt in origine ſolâ.
[f] Uſque adeo virtute decet, non ſanguine [5] niti.

Authorum Loca.] [a] Sannaz. *Lib.* 3. *Eleg.* 1. *v.* 25. [b] Ov. Pon. *L.* 3. *El.* 3. *v.* 103. [c] *Id. L.* 3. El. 2. *v.* 103. [d] Tib. Panegyr. *v.* 28. [e] Luc. Panegyr. *ad* Piſon. *v.* 5. [f] Claud. *de* 4 Conſ. Honor. *v.* 220.

Notæ.] 1 *Satis ſuperque tibi erunt.* 2 *Titulus clarorum geſtorum.* 3 *Avorum, & majorum triumphis.* 4 *Libri quibus Conſulum nomina ſolebant inſcribi.* 5 *Se ad honores attollere.*

CAP. XXXI.

Amor non celandus.

[a] QUa licet, & poſſum, luctor celare furorem,
Sed tamen apparet diſſimulatus amor.
[b] Hunc malè diſſimulo, quis enim celaverit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?
[c] Certe difficile eſt abſcondere pectoris æſtus,
Panditur & clauſo ſæpiùs ore furor.

Nam

Nam ſubito inficiens vultum pallorque, ruborque,
  Interdum certæ vocis habebat opus.
Nec minùs ipſa meas prodebant ſomnia curas,
  Somnia ſecreti non bene fida mei.
Nam quum ſopitos premerent oblivia ſenſus,
  Confeſſa eſt facinus conſcia lingua ſuum.
[d] Mœſta neque aſſiduo tabeſcere lumina fletu.
  Nec triſti ceſſant imbre madere genæ.
[e] Mille modis pateat; quis enim bene celet amorem?
  Eminet indicio prodita flamma ſuo.
Heu quot [1] Phædra dabas concepti ſigna furoris?
  [f] Non potuit penitus flamma recepta tegi.

[g] [2]Torretur [3]æſtu tacito, & incluſus quoque
Quamvis tegatur, proditur vultu furor;
Erumpit oculis ignis, & lapſæ genæ
Lucem recuſant; nil idem dubiæ placet,
Artuſque variè jactat incertus dolor.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ep. Par. *ad* Hel. *v.* 239. [b] *Id. v.* 7. [c] Corn. Gall. El. 4. *v.* 25. [d] Catul. *ad* Mall. Car. 68. *v.* 55. [e] Ov. Ep. Med. *ad* Jaſ. *v.* 35. [f] Corn. Gall. El. 3. *v.* 24. [g] Sen. Hip. *v.* 360.

Notæ.] 1 *Phædra inſano privigni Hippoliti amore accenſa.* 2 *Phædra eadem* 3 *Amore ardet. Metaph.*

CAP. XXXII.

Amantium iræ amoris redintegratio.

[a] UT pœne extinctum cinerem ſi ſulphure tangas,
  Vivet, & è minimo maximus ignis erit;
Sic, niti vitâris quicquid renovabit amorem,
  Flamma retardeſcet, quæ modo nulla fuit.

Finge

[b] Finge iram motam; quoties Agamemnone [1] natum
  Dixiſſe in [2] Pyladen verba proterva putas?
Nec procul à vero eſt, quod vel pulſârit amicum;
  Manſit in officiis non minùs ille ſuis.

[c] Quæ modo pugnârunt, jungunt ſua roſtra columbæ,
  Quarum blanditias verbaque murmur habet.
[d] Ut levis abſumptis paulatim viribus ignis
  Ipſe latet, ſummo canet in igne cinis:
Sed tamen extinctas admoto ſulphure flammas
  Invenit: & lumen, quod fuit ante, redit.

[e] Nulla vis major pietate verâ eſt:
Jurgia externis inimica durant:
Quos amor verus tenuit, tenebit.
Ira cum magnis agitata cauſis
Gratiam rupit, cecinitque bellum;
[3] Quod movet crebro furibundus ictu
Sanguinem Mavors cupiens recentem,
Opprimit ferrum, manibuſque junctis
Ducit ad pacem pietas [4] negantes.

[f] Redire pietas, unde ſummota eſt, ſolet:
Reparatque vires juſtus amiſſas amor.

Authorum Loca.] [a] Ov. Rem. *v.* 731. [b] Ov. Triſt. *L.* 5. El. 6. *v.* 25. [c] Ov. Ar. Am. *L.* 2. *v* 465. [d] *Id. v.* 439. [e] Sen. Thyeſt. *v.* 549. [f] *Id. v.* 475.

Notæ.] 1 *Oreſtem.* 2 *Amicum ſuum chariſſimum.* 3 *Quem enſem belli ſtrinxit ira; hunc in vaginam verus amor recondit.* 4 *Etiam invitos in gratiam reducit.*

CAP.

C A P. XXXIII.

Forma amat artificium.

[a] DIscite, quæ faciem commendet cura, puellæ ;
Et quo ſit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum ſterilem [1] Cerealia pendere juſſit
Munera ; mordaces interière rubi.
Cultus & in pomis ſuccos emendat acerbos ;
Fiſſaque [2] adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent, auro ſublimia tecta linuntur :
Nigra ſub impoſito marmore terra latet.
Forſitan antiquæ, [3] Tatio ſub rege, puellæ
Maluerint, quam ſe, rura paterna [4] coli.
At veſtræ teneras matres peperere puellas,
Vultis inauratâ corpora veſte tegi.
Vultis odoratos poſitu variare capillos :
Conſpicuam gemmis vultis habere manum.
Induitis collo [5] lapides Oriente paratos :
Munditiæ veſtræ crimina nulla merent.
Non etenim indignum, ſi vobis cura placendi,
Cum comtos habeant ſæcula noſtra viros.
[b] Corpora ſi veteres non ſic coluêre puellæ ;
Nec veteres cultos ſic habuêre viros.
[c] Cura dabit faciem ; facies neglecta peribit ;
[6] Idaliæ ſimilis ſit licet illa Deæ.
[d] Munditiis capimur ; ne ſint ſine [7] lege capilli ;
Admotæ formam dantque, negantque manus.

Cuncta

[e] Cuncta placent cultu; cultis bene [8] Liber ab uvis
Provenit; & culto ſtat ſeges alta ſolo.
[f] Quæ nunc nomen habent operoſi ſigna [9] Myronis,
Pondus iners quondam duraque maſſa fuit.
Annulus ut fiat, primo colliditur aurum:
Quas geritis veſtes, ſordida lana fuit.
Cum fieret, lapis aſper erat; nunc nobile ſignum
Nuda [10] Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, (gratiſſima fœmina cultu!)
Aptiùs à [11] ſummâ conſpiciare manu.
[g] Formoſæ minùs artis opem, præceptaque curant;
Eſt illis ſua dos, forma ſine arte potens:
[h] Rara tamen facies mendâ caret; occule mendas;
Quàque potes, vitium corporis abde tui.
[i] O quantum veſtro indulget Natura decori;
Quarum ſunt multis damna [12] pianda modis!

Authoris Loca.] [a] Ovid *de* Medicam. *fac. v.* 1. *& paſſim infra, ad verſ.* 29. [b] Ov. Art. Am. *Lib.* 3. *v.* 107. [c] *Id. v.* 105. [d] *Id. v.* 133. [e] *Id. v.* 101. [f] *Id.* 219. [g] *Id. v.* 257. [h] *Id. v.* 261. [i] *Id. v.* 159.

Notæ.] 1 *Fecit terram proferre fruges, quarum Ceres eſt Dea.* 2 *Fructus copiam per inſitionem. Metaph.* 3 *Priſco Sabinorum Rege, Romuli conſorte.* 4 *Cultu curari.* 5 *Gemmas ab India Orientali regione petitas.* 6 *Veneri Dearum formoſiſſimæ; ſic ab Idalo Cypri monte, ſibi ſacro dictæ.* 7 *Sine arte, ornatu. Metaph.* 8 *Vinum cujus Liber ſeu Bacchus Deus. Metonym.* 9 *Inſignis ſtatuarii.* 10 *Veneris ſtatua.* 11 *Poſt ultimam manum cultui impoſitam.* 12 *Supplenda, emendanda, & corrigenda.*

C A P.

CAP. XXXIV.

—Non omnia possumus omnes.

[a] OMnia non pariter rerum sunt omnibus apta,
Fama nec ex æquo ducitur ulla jugo.
Gloria [1] Lysippo, est animosa effingere signa;
Exactis [1] Calamis se mihi jactat equis:
In Veneris tabulâ summam sibi ponit [1] Apelles;
[1] Parrhasius parvâ vindicat arte locum:
[1] Phidiacus signo se Jupiter ornat eburno;
[1] Praxitelem propriâ vindicat arte lapis.
Sunt quibus [2] Eleæ concurrit palma quadrigæ;
Sunt quibus in celeres gloria nata pedes:
Hic satus ad pacem, hic castrensibus utilis armis;
Naturæ sequitur semina quisque suæ.
[b] Navita de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnera, pastor oves.
[c] Non tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit; hæc oleis: hâc bene farra virent.
[d] Dux bonus, huic centum commisit vite regendos;
Huic equites, illi signa tuenda dedit:
Vos quoque de vobis, [3] quem quisque erit aptus ad usum
Inspicite; & certo ponite quemque loco.
[e] Quid tibi cum gladio? dubiam rege, navita, puppim;
Non hæc sunt digitis arma tenenda tuis.

[f] Tu nihil invitâ, dices, faciesve, [4] Minervâ.

Non

[g] Non equidem terræ ferre omnes omnia poſſunt ;
Fluminibus ſalices, craſſiſque paludibus alni
Naſcuntur ; ſteriles ſaxoſis montibus orni :
Littora myrtetis lætiſſima ; denique apertos
[5] Bacchus amat colles ; Aquilonem & frigora taxus.
[h] Hic ſegetes, illic veniunt fœliciùs uvæ ;
[i] Noſce ſoli vires, nemori quæ commoda rupes ;
Quis fœlix oleæ tractus ; quæ gleba faveret
Frugibus ; aut qualestegeret [6] vindemia colles.

Authorum Loca.] [a] Prop. *L.* 3. *El.* 8. *v.*7. & *infra v.* 17. [b] *Id. L.* 2. El. 1. *v.*43. [c] Ov. Art. Am. *L.* 1. *v.* 757. [d] *Idem. L.* 3. *v.* 527. [e] Ov. Faſt. *L.* 2. *v.* 101. f Hor. Art. Po. *v.* 385. [g] Virg. Ge. *L.* 2. *v.* 109. [h] *Id. L.* 1. *v.* 54. [i] Claud. *de* Mall. Theod. Conſul. *v.* 178.

Notæ.] 1 *Hi partim pictores partim ſtatuarii ; arte & opere ſingulo cuique hic attributis egregii.* 2 *Nonnulli contendunt de palma, quadriga ; quæ Piſam Elidis urbem ad ludos Olympicos venit.* 3 *Vires & ingenii propenſiones* 4 *Repugnante natura.* 5 *Vitis cujus primus ſator erat Bacchus.* 6 *Vitis. Metonym.*

CAP. XXXV.

Pereunt optima ſine uſu.

[a] QUod latet, ignotum eſt ; ignoti nulla cupido :
Fructus abeſt, facies cum bona [1] teſte caret.
Tu licet & [2] Thamyran ſuperes, & [2] Amœbea cantu ;
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Forma, niſi [3] admittas, nullo exercente, ſeneſcit ;
[b] Indigna eſt pigro forma perire ſitu.
[c] Æra nitent uſu ; veſtis bona quærit haberi,
Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu.
Hinc famæ vigilare juvet ; quis nôſſet Homerum,
Ilias æternum ſi latuiſſet opus ?

Tuis

Quis Danaen nôſſet, ſi ſemper clauſa fuiſſet;
  Inque ſuâ turri perlatuiſſet anus.
[d] Quo tibi fortunæ tantum ? quo regna ſine uſu ?
  Quid niſi poſſideas dives avarus opes ?
Sic aret mediis taciti [4] vulgator in undis;
  Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
[e] Quid juvet, ad ſurdas ſi cantet [5] Phemius aures ?
  Quid cæcum Thamyran picta tabella juvet ?

[f] Heu quantum diſtant à morte ſilentia vitæ!

[g] Major & utilior fato conjuncta potenti,
Vile latens Virtus; quid enim ſubmerſa tenebris
Proderit obſcuro? veluti ſine remige puppis;
Vel lyra quæ reticet; vel qui non tenditur arcus.
[h] Abdita quid prodeſt generoſi vena metalli,
Si [6] cultore caret? quid inerti condita portu,
Si ductoris eget, ratis efficit? omnia quamvis
Armamenta gerat; teretique fluentia malo
Poſſit, & excuſſo dimittere vela rudente?

[i] Paulùm ſepultæ diſtat inertiæ
Celata virtus.——

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. *L.* 3. *v.* 367. & *infra v.* 413. [b] Ov. Am. *L.* 2. *El.* 3. *v.* 14. [c] *Id. L.* 1. *El.* 8. *v.* 50. & *ſupra.* [d] *Id. L.* 3. *El.* 7. *v.* 49. [e] *Id. v.* 61. [f] Sil. It. *L.* 3. *v.* 145. [g] Claud. *in* 4 Conſ. Hon. *v.* 222. [h] Luc. Paneg. *ad* Piſ. *v.* 213. [i] Hor. *L.* 1. *Od.* 9. *v.* 29.

Notæ.] 1 *Amatore.* 2 *Eximios citharædos* 3 *Amatorem.* 4 *Tantalus qui Deorum arcana vulgavit.* 5 *Citharædus, Homeri Præceptor.* 6 *Ad aurum effodiendum & purgandum.*

CAP. XXXVI.

Amor in moribus, meliùs quàm formâ fundatur.

[a] PRima ſit in vobis morum tutela, puellæ:
Ingenio facies conciliante placet.
Certus amor morum eſt; formam populabitur ætas,
Et placitus rugis vultus [1] aratus erit.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum;
Fertque ſuos annos: hinc bene pendet amor.
[b] Sit procul omne nefas; ut ameris amabilis eſto,
Quod tibi non facies, ſolave forma dabit.
Sed [2] molire animum, qui duret, & [3] adſtrue formæ;
Solus ad extremos pervenit ille rogos.
Cura ſit ingenuas pectus coluiſſe per artes,
Ingenii dotes corporis adde bonis.
Non formoſus erat, ſed erat facundus Ulyſſes;
Et tamen æquoreas torſit amore [4] Deas.
Ergo age fallaci timidè confide figuræ,
Quiſquis es; aut [5] aliquid corpore pluris habe.
[c] Si tibi difficilis formam natura negavit,
Ingenio formæ damna repende tuæ.
——Male quæritur [6] herbis,
Moribus aut formâ conciliandus amor.

[d] Probitas, fideſque conjugis, mores, pudor,
Placeant marito; ſola perpetuò manent

Sub-

Subjecta nulli, mentis atque animi bona;
Florem decoris singuli carpunt dies.

Authoris Loca.] [a] Ov. de Med. *fa. v.* 43. [b] Ov. Ar. Am. *L.* 2. *v.* 107. & 119. & 143. [c] Ov. Ep. Sapph. *ad* Pha. *v.* 31. [d] Sen. Octav. *v.* 547.
Notæ.] 1 *Rugosus Metaph.* 2 *Animi mores para.* 3 *Adde.* 4 *Nymphas maris inter quas erat Calypso, Oceani & Thetidis filia; quæ Ulyssis amore Græcorum facundissimi exarsit.* 5 *Nempe Virtutes & animi bona.* 6 *Quibus uti veneficæ mulieres ad amorem excitandum credebantur.*

CAP. XXXVII.

Sors omnia versat.

[a] PAssibus ambiguis fortuna volubilis errat,
Et manet in nullo certa tenaxque loco.
Sed modo læta manet, vultus modo sumit acerbos,
Et tantùm constans in levitate suâ est.
Vidi ego; navifragum qui riserat, æquore mergi;
Et, Nunquam, dixi, justior unda fuit.
Vilia qui quondam miseris alimenta negârat,
Nunc mendicato pascitur ipse cibo.
[b] 1 Amplexu non ulla fovet fortuna perenni.
Versatur celeri tam levis orbe rota.
[c] Hæc 2 Dea non stabili, quàm sit levis, orbe fatetur;
Quem summum dubio sub pede semper habet.
Quolibet est folio, quâvis incertior aurâ:
Par illi levitas, fœmina, sola tua est.
Tu quoque fac timeas; &, quæ tibi læta videntur
Dum loqueris, fieri tristia posse puta:
[d] Humanæque memor sortis, quæ tollit eosdem,
Et premit; incertas ipse verere vices.

[e] Si fortuna volet, fies de 3 rhetore 4 consul;

Si

Si volet hæc eadem; fies de consule rhetor.
[5] Ventidius quid enim? quid [5] Tullius? anne aliud quàm
Sydus, & occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.
[f] Multos ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties voluit fortuna [6] jocari.

[g] Fortuna sævo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.

[h] Quos felices [7] Cynthia vidit,
Vidit miseros abitura dies.
Rarum est fœlix, idemque senex.
[i] Feriunt celsos fulmina montes;
Corpora morbis majora patent.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. *L.* 5. *El.* 8. *v.* 15. & 13. [b] Sil. Ital. *L.* 7. *v.* 245. [c] Ov. Pon. *L.* 4. *Ep.* 3. *v.* 31. & 57. [d] Ov. Trist. *L.* 3. *El.* 11. *v.* 67. [e] Juv. Sat. 7. *v.* 197. [f] *Id.* Sat. 3. *v.* 39. [g] Hor. *L.* 3. *Od.* 29. *v.* 49. [h] Sen. Herc. Oet. *v.* 641. [i] *Id.* Agam. *v.* 96.

Notæ.] 1 *Favore.* 2 *Fortuna.* 3. *Eloquentiæ in Scholis doctore.* 4 *Summus Romæ Magistratus.* 5 *Qui e servis facti Romæ Imperatores.* 6 *Eosdem tollere & deprimere, jocus est ludusque Fortunæ.* 7 *Nox qua luna id est Cynthia oritur, ita dicta a Cyntho Deli insulæ monte.*

CAP.

CAP. XXXVIII.

Spe vivimus.

[a] Finirent multi letho mala, credula vitam
Spes alit, & meliùs cras fore ſemper ait.
Spes etiam validâ ſolatur compede vinctum;
Crura ſonant ferro; ſed canit inter opus.
Spes alit agricolas; ſpes ſulcis credit aratis
Semina, quæ magno [1] fœnore reddat ager.
Hæc laqueo volucres, hæc captat arundine piſces,
Quum tenues hamos abdidit antè cibus.
[b] Hæc facit, ut vivat vinctus quoque compede foſſor;
Liberaque à ferro crura futura putet.
Hæc facit, ut videat cum terras undique nullas
Naufragus; in mediis brachia jactet aquis.
Sæpe aliquem ſolers medicorum cura reliquit;
Non ſpes huic, venâ deficiente, cadit.
Carcere dicuntur clauſi ſperare ſalutem;
Atque aliquis, pendens in cruce, vota facit.
Hæc Dea, quàm multos laqueo ſua colla ligantes,
Non eſt propoſitâ paſſa perire nece!
Hæc Dea conantes gladio finire dolores
Arcuit, injectâ continuitque manu.
[c] Spem retine, ſpes una hominem nec morte reliquit,
Vivere ſpe vidi, qui moriturus erat.
[d] Spes quoque poſſe morâ miteſcere [2] Principis iram,
Vivere ne [3] nolim, deficiamve, facit.

Authorum Loca.] [a] Tib. *L.* 2. *El.* 7. *v.* 1. [b] Ov. Pon. *L.* 1. *Ep.* 6. *v.* 31. [c] Cat. *l.* 2. *Diſt.* 25. [d] Ov. Pon. *L.* 2. *El.* 7. *v.* 79.

Notæ.] 1 *Magno cum incremento. Metaph.* 2 *Cæſaris Auguſti in Ovidium.* 3 *Verba Ovidii de ſe.*

CAP.

C A P. XXXIX.

Reddunt misero ſolatia vitam.

[a] REddita confuſæ nuper ſolatia menti
Auxilium noſtris ſpemque tulère malis.
Utque [1] Machaoniis [2] Pœantius artibus heros,
Lenito medicam vulnere ſenſit opem:
Sic [3] ego mente jacens, & acerbo ſaucius ictu,
Admonitu cœpi fortior eſſe tuo:
Et jam deficiens, ſic ad tua verba revixi,
Ut ſolet infuſo vena redire mero.
[b] Cujus ab alloquiis anima hæc moribunda revixit,
Ut vigil, infuſâ [4] Pallade, flamma ſolet:
[c] Grande voco [5] meritum mœſtæ ſolatia mentis,
Cum pariter nobis illa, tibique dares.
[d] Hoc ubi fortunæ ſenſi, quod amicus abeſſes,
Qui mihi præſidium grande futurus eras:
Tecum tunc aberant ægræ ſolatia mentis,
Magnaque [6] pars animæ, conſiliique mei.

Authoris Loca.] [a] Ov. Pon. *L.* 1. *Ep.* 3. *v.* 3. [b] Ov. Trist. *L.* 4. *El.* 5. *v.* 3. [c] Ov. Pon. *L.* 2. *El.* 11. *v.* 11. [d] *Idem L.* 1. *El.* 7. *v.* 13.

Notæ.] 1 *Machaon Æſculapii filius, medicus inſignis.* 2 *Philoctetes filius Pœantis, vulnere fere immedicabili Herculis ſagitta affectus,* 3 *Ovidii verba de ſe.* 4 *Oleo: inventrice pro invento poſita. Metonym.* 5 *Beneficium.* 6 *Sic Horatius vocat amicum animæ dimidium.*

C A P.

CAP. XL.

Regina pecunia rerum.

[a] HEu nunc desertis cessant sacraria lucis!
 Aurum omnes, victâ jam pietate, colunt.
Aurea nunc verè sunt sæcula; plurimus auro
 Venit honos, auro conciliatur amor.
Auro pulsa fides; auro venalia jura;
 Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.
[b] Munera (crede mihi) capiunt hominesque Deosque;
 Placatur donis Jupiter ipse datis.
[c] Hinc fortè admonitus, nihil esse potentius auro,
 Corruptæ pretium [1] virginis [2] ipse fuit.
[d] Vix auro quenquam possis regnante videre,
 Cujus non animo dulcia lucra forent.
In pretio pretium nunc est; dat census honores,
 Census amicitias; pauper ubique jacet.
Tempore crevit amor, qui nunc est summus, habendi:
 Vix ultra, quò jam progrediatur, habet.
Pluris opes nunc sunt, quàm prisci temporis annis;
 Dum populus pauper, parvaque Roma fuit.
[e] Cur nemo est [3] Hecalem, nulla est quæ ceperit [4] Irum?
 Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
[f] Quisquis habet nummos, securâ naviget aurâ;
 Fortunamque suo temperet arbitrio.
Uxorem ducat Danaen; ipsumque licebit
 Acrisium jubeat credere, quod Danaen

Cap.

Carmina componat, declamet, concrepet, omnes
Et peragat caufas, fitque [5] Catone prior.
Multa loquor; quodvis, nummis præfentibus, opta,
Et veniet; claufum poffidet arca Jovem.

——[g] Quid non mortalia pectora cogit.
Auri facra fames? ——
—— [h] Inter nos fanctiffima divitiarum
Majeftas; etfi, funefta Pecunia, templo
Nondum habitas, nullas nummoruum ereximus aras.

[i] Aurum per medios ire fatellites,
Et perrumpere amat faxa, potentiùs
Ictu fulmineo: concidit [6] auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demerfa excidio. Diffidit urbium
Portas [7] vir Macedo; & fubruit æmulos
Reges muneribus: munera navium
Sævos illaqueant duces.

Authorum Loca.] [a] Prop. *L.* 3. *El.* 12. *v.* 48. [b] Ov. Ar. Am. *L.* 3. *v.* 653. [c] Ov. Am. *L.* 3. *El.* 8. *v.* 29. [d] Ov. Faft. *L.* 1. *v.* 193. & 218. [e] Ov. Rem. Am. *v.* 747. [f] Petron. Metr. 28. [g] Virg. Æn. *L.* 3. *v.* 56. h Juv. Sat. 1. *v.* 112. [i] Hor. *L.* 3. *Od.* 16. *v.* 9.

Notæ.] 1 *Danaes quam corrupit in aurum mutatus.* 2 *Jupiter.* 3 *Anum paupercula m.* 4 *Pauperem.* 5 *Romanorum omni virtute abfolutiffimo.* 6 *Amphiarai vatis tota familia.* 7 *Philippus Macedoniæ rex; cui bellicæ machinæ inftar afinus onuftus auro.*

C A P.

CAP. XLI.

Tu nè cede malis.——

[a] TU nè cede malis, ſed contra audentior ito;
Fortiter ediſce & triſtia poſſe pati;
[b] Omnia deficiant; animus tamen omnia vincit;
Ille etiam vires corpus habere facit.
Suſtineas ut onus, nitendum eſt vertice recto;
At flecti nervos ſi patiare, cadas.
[c] Poſſe pati, facile eſt; tibi ni ſapientia deſit,
[d] Fortiter ille facit, qui miſer eſſe poteſt.
[e] Indignata malis mens eſt ſuccumbere, ſeque
Præſtitit invictam, viribus uſa ſuis.
[f] Quo fortuna magis ſævit, magis ipſe reſiſtis;
Utque decet, nè te vicerit illa, caves.

——[g] Patientia caſus
Exſuperat cunctos; [h] [1] Serpens, ſitis, ardor, arenæ,
Dulcia virtuti: gaudet patientia duris;
Lætius eſt quoties magno ſibi conſtat honeſtum.
[i] Quicquid adeſt duri, & rerum [2] inclinata feramus.

[k] Illud decebit roboris magni virum,
Non eſſe ſub dolore; nec victum malis
Dare terga: non eſt vera nam virtus, [3] pater,
Timere vitam, ſed malis ingentibus
Obſtare, nec ſe vertere, ac retro dare.

Virtutis eſt, domare quæ cuncti timent.
—— [l] Quid juvat multo mala
Gravare queſtu? [4] regium hoc ipſum reor
Adverſa capere: quoque ſit dubius magis
Status, & cadentis imperii moles ruat:
Hoc ſtare certo preſſiùs fortem gradu.
Haud eſt virile, terga fortunæ dare.

Authorum Loca.] [a] Virg. Æn. *L.* 6. *v.* 96. [b] Ov. Pon. *L.* 2. *El.* 7. *v.* 75. [c] Ov. Rem. Am. *v.* 521. [d] Mart. *L.* 11. *Ep.* 67. [e] Ov. Triſt. *L.* 4. *El.* 10 *v.* 103. [f] Ov. Pon. *L.* 2. *El.* 3. *v.* 51. [g] Sil. Ital *L.* 6. *v.* 545. [h] Luc. *L.* 9. *v.* 403. [i] Sil. It. *L.* 6. *v.* 119. [k] Sen. Theb. *v.* 188. [l] Sen. Oedip. *v.* 81.

Notæ.] 1 *Verba Catonis de contemnendis aridæ & arenoſæ Libyæ ſerpentibus.* 2 *Res inclinatas, ſeu miſeras.* 3 *Verba Antigones ad Oedipum patrem.* 4 *Virtutem maxime regiam.*

CAP. XLII.

Ne proſpera animos efferant.

[a] SPes heu fallaces, oblitaque corda! caducum
Mortali quodcunque datur! [b] modo [1] quem ter ovantem
Jupiter horruerat, quem fracto gurgite Pontus,
Et veneratus erat ſubmiſſâ [2] Boſphorus undâ;
Prô pudor! imperii deſerto nomine fugit:
Ut fortuna levis Magni quoque terga videret.
[c] Neſcia mens hominum fati, ſortiſque futuræ,
Et ſervare modum, rebus ſublata ſecundis.
[d] Deſinat elatis quiſquam confidere rebus;
Inſtabileſque Deos, & lubrica numina diſcat.
[e] Adſpiciat, quiſquis nimium ſublata ſecundis
Colla gerat; triviis calcandus ſpargitur ecce,

Qui

[3] Qui ſibi [4] Pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura ſuos exſtruxit culmina [5] Manes ;
Nudus paſcit aves : [f] jacet ingens littore truncus,
Avulſumque humeris caput, & ſine nomine corpus.
Heu vanæ mentes, tumefactaque corda ſecundis !

——[g] Quo fortuna altiùs
Evexit, & levavit humanas opes ;
Hoc ſe magis ſupprimere fœlicem decet ;
Varioſque caſus tremere ; metuentem deos
Nimiùm faventes : magna momento obrui
Vincendo diſcis, victor : [h] hinc placidus preces,
Patienſque recipe ; quoque te celſum altiùs
Superi levârunt, mitiùs lapſos preme :
Miſero datur quodcumque ; [6] Fortunæ datur.

Authorum Loca.] [a] Sil. It. *L.* 7. *v.* 57. [b] Petron. *de* Bell. Civ. *v.* 240. [c] Virg. Æn. *L.* 10. *v.* 501. [d] Claud. *in* Ruf. *L.* 2. *v.* 440. [e] *Id. v.* 446. [f] Virg. Æn. *L.* 2. 557. [g] Sen. Tro. *v.* 257. [h] *Id. v.* 692.

Notæ.] 1 *Pompeium, qui cum ter in Jovis templo Capitolio triumphaſſet, Cæſarem victorem fugiebat.* 2 *Anguſtum maris fretum inter Europam & Aſiam.* 3 *Rufinus, Aulicus arcadii Imperatoris.* 4 *Egregia monumenta inſtar Pyramidum in Ægypto.* 5 *Cadaver.* 6 *Par relatura illi, qui miſeris ſuccurrit, lubricæ fortunæ memor.*

CAP. XLIII.
Re fias, quod te ſimulas.

[a] QUod non es ſimula ; poſitoſque imitare furores ;
Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpe ego ne biberem, volui dormire videri ;
Dum videor, ſomno lumina victa dedi.
Deceptum riſi, qui ſe ſimulabat amare ;
In [1] laqueos auceps decideratque ſuos.

Intrat

Intrat amor mentes usu, dediscitur usu;
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
[b] Sæpe etiam verè cœpit simulator amare;
Sæpe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
Quo magis ô faciles imitantibus este, puellæ:
Fiet amor verus, qui modo fictus erat.

[c] Discursus varios, [2] vagumque mane,
Et fastus, & ave potentiorum,
Cum perferre patique jam negaret;
Cœpit fingere [3] Cælius podagram.
Quam dum vult nimis approbare veram,
Et sanas linit obligatque plantas,
Inceditque gradu [4] laborioso;
([5] Quantum cura potest, & ars doloris!)
[6] Desît fingere Cælius podagram.

Authorum Loca] [a] Ov. Rem. Am. *v.* 497. [b] Ov. Art. Am. *L.* 1. *v.* 615. [c] Mart. *L.* 7. *Ep.* 38.

Notæ] 1 *In amorem a se (ut fœminam caperet) simulatum Metaph.* 2 *Matutinas clientum discursitationes.* 3 *Fictitium clientis nomen.* 4 *Dolore affecto.* 5 *Ironice.* 6 *Vera enim laboravit podagra; quam diu simulaverat.*

CAP. XLIV.

Tuta paupertas periculosâ melior opulentiâ.

[a] PAuperiem modico contentus semper amavi;
Et rerum dominus, nil cupiendo, fui.
[b] Divitias alius fulvo sibi congerat auro,
Et teneat culti jugera multa soli.

Me

Me mea paupertas vitæ [1] traducat inerti,
Dum meus aſſiduo luceat igne focus.
[c] Induat [2] adverſis contraria pectora telis
Miles ; & æternum ſanguine nomen emat ;
[d] Plaude tuo, miles Marti ; nos odimus arma ;
Pax juvat, & mediá pace reperta quies ;
Quærat avarus opes, & quæ [3] laſſarit arando
Æquora, perjuro naufragus [4] ore bibat.
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis,
Nil mihi cum pelago ; me mea terra capit.
[e] Non ego divitias avidus ſine fine parandi
Latum mutandis mercibus æquor aro.
[f] Nec me regna juvant ; nec Lydius aurifer [5] amnis,
Nec quas terrarum ſuſtinet orbis opes.
Hæc alii cupiant, liceat mihi paupere cultu
Securo, charâ poſſe quiete frui.
[g] Nec nos ambitio, nec amor nos tangit habendi ;
Contempto colitur lectus & umbra foro.

[h] Senſit Alexander, teſtâ cum vidit in illâ
Magnum [6] habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum ſibi poſceret orbem ;
Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.
[i] Commoda naturæ nullo tibi tempore deerunt ;
Si contentus eo fueris, quod poſtulat uſus.

[k] Alium multis gloria terris
Tradat, & omnes fama per urbes

Gar-

Garrula laudet, cœloque parem
Tollat & aſtris : alius [7] curru
Sublimis eat: me mea tellus
Lare ſecreto tutoque tegat.
Venit ad pigros cana ſenectus;
Humilique loco, ſed certa ſedet
Sordida parvæ fortuna domûs.

Authorum Loca.] [a] Cor. Gal. *El.* 1. *v.* 53. [b] Tib. *L.* 1. *El.* 1. *v.* 1. [c] Ov. Am. *L.* 2. *El.* 10. *v.* 31. & 33. [d] *Id. L.* 3. *El.* 2. *v.* 49. & 47. [e] Ov. Triſt. *L.* 1. *El.* 2. *v.* 75. [f] Tib. *L.* 3. *El.* 3. *v.* 29. [g] Ov. Ar. Am. *L.* 3. *v.* 541. [h] Juv. Sat. 14. *v.* 311. [i] Cat. *L.* 4. *Diſt.* 2. [k] Sen. Herc. Fu. *v.* 192.

Notæ.] 1 *Me vitæ tranſmittat otioſæ.* 2 *Incurrat in hoſtium tela.* 3 *Per quæ toties navigavit.* 4 *Mox mergendus.* 5 *Pactolus, aurifer Lydiæ fluvius.* 6 *Diogenem.* 7 *Triumphali ut victor.*

CAP. XLV.

Veterani imbecilli.

[a] FOrtior in fulvâ novus eſt luctator [1] arena,
Quàm cui ſunt tardâ brachia feſſa morâ.
Nempe eſt non minimum, vires afferre recentes;
Nec præconſumptum temporis eſſe malis.
Integer eſt melior nitidis gladiator in armis,
Quàm cui tela ſuo ſanguine tincta rubent.
Fert bene præcipites navis modo facta procellas;
Quamlibet exiguo ſolvitur imbre, vetus.
[b] Conteritur ferrum, ſilices tenuantur ab uſu,
Sic & continuâ meſſe ſeneſcit ager.
Scilicet & veteres fugiunt juga curva juvenci;
Et domitus fræno ſæpe repugnat equus.

Quàm

[c] Quàm jacet, infirmæ venère ubi fata senectæ,
    Qui prior Elæo est [2] carcere missus equus?

——[d] [3] Vejanius armis
[4] Herculis ad postem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extremâ toties [5] exoret arenâ.
Solve senescentem maturè sanus equum, nè
Peccet ad extremum ridendus, & [6] ilia ducat.
[e] Tandem sollicito cedit vis dura labori,
Belligeramque datur somno [7] componere mentem.
[f] Sicut fortis equus, spatio qui sæpe supremo
Vicit [8] Olympia, nunc senio confectus quiescit.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. *L.* 4 *El.* 6. *v.* 31. & 29. & 23. [b] Ov. Art. Am. *L.* 3. *v.* 91. [c] Tib. *L.* 1. *El.* 4. *v.* 27. [d] Hor. *L.* 1. *Ep.* 1. *v.* 4. & 8. [e] Sil. Ital. *L.* 3. *v.* 161. [f] Ennii *Versus ex Fragment.*

Notæ.] 1 *Loco in Theatro, quo pugnabant Gladiatores, arena sparso, ne laberentur.* 2 *Loco unde equi emissi erant certaturi ludis Olympicis, juxta urbem Elidis.* 3 *Gladiator insignis.* 4 *In templo Herculis, ejusmodi certaminum Dei.* 5 *Vitam oret a populo.* 6 *Ægre spiritum ducat.* 7 *Ad requiem componere.* 8 *In Olympicis ludis.*

CAP. XLVI.

Fit vivax carmine virtus.

[a] FActa ducum vivent, operosaque gloria rerum,
    Hæc manet: hæc avidos effugit una rogos.
Pars erit historiæ, totoque legetur in ævo:
    Seque opus ingeniis carminibusque dabit.
[b] Scripta ferunt annos; [1] scriptis [2] Agamemnona nôsti,
    Et quisquis [3] contra, vel simul, arma tulit.

Car-

Carmine fit vivax virtus; experſque ſepulchri,
Notitiam ſeræ poſteritatis habet.
Quis [4] Thebas, ſeptemque duces, ſine carmine nôſſet?
Et quicquid poſthæc, quicquid & ante fuit?
Carmina magnarum peragunt præconia laudum,
Neve ſit actorum fama caduca cavent.
[c] Quem referent Muſæ, vivet; dum robora tellus,
Dum cœlum ſtellas, dum vehet amnis aquas.
[d] Corpora debentur mœſtis exſanguia buſtis;
Effugiunt ſtructos nomen honorque rogos:
Occidit & Theſeus, & qui [5] comitavit Oreſten;
Sed tamen in laudes vivit uterque ſuas.
[e] Ergo cum ſilices, cum dens patientis aratri
Depereant ævo; carmina morte carent.
Cedant carminibus Reges, regumque triumphi,
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.

[f] Vixere fortes ante [2] Agamemnona
Multi; ſed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique, longâ
[6] Nocte, carent quia vate ſacro.

[g] Non inciſa notis [7] marmora publicis
Per quæ ſpiritus, & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus, clariùs indicant
Laudes; quam celebres [8] Pierides: neque
Si chartæ ſileant, quod benefeceris,
[9] Mercedem tuleris.——

Dignum

Dignum laude virum Musa vetat mori,
[10] Cœlo Musa beat.——— •

Authorum Loca.] [a] Pedon. Eleg. *in Obit.* Drusi. *v* 265. [b] Ov. Pon. L. 4. *El.* 8. *v.* 49. [c] Tib. L. 1. *El.* 4. *v.* 59. [d] Ov. Pont. L. 3. *El.* 2. *v.* 31. [e] Ov. Am. L. 1. *El.* 15. *v.* 31. [f] Hor. L. 4. *Od.* 9. *v.* 25. [g] *Id.* L. 4. *Od.* 8. *v.* 13. *& infra.*
Notæ.] 1 *Homeri Iliade.* 2 *Græcorum in obsidio Trojæ Ducem.* 3 *Contra Agam. vel simul cum eo pugnavit* 4 *Bella septem ducum Argivorum contra Thebanos gesta.* 5 *Pylades.* 6 *Oblivionis caligine.* 7 *Imagines e marmore, titulis Ducum inscriptæ.* 8 *Musæ.* 9 *Laudem gestorum præmium.* 10 *Immortali gloria.*

CAP. XLVII.

Vino pelluntur curæ.

[a] CAndide, Liber, ades; sic sit tibi mystica vitis;
Sic [1] hederâ semper tempora vincta feras.
Aufer & ipse meum pariter medicando dolorem,
Cura gravis cecidit munere victa tuo.
Chare puer, madeant generoso pocula Baccho,
Et nobis pronâ funde Falerna manu.
Ite procul curæ, durum genus; ite labores:
Fulserit hic niveis Delius alitibus.
[b] Vince mero curas, & quicquid fortè, remordet
Comprime; deque animo [2] nubila pelle meo.
Nox curam si prendat alit; malè creditur illi
Cura, nisi à multo marcida facta mero.
[c] Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos,
Cura fugit, multo diluiturque mero.
Tunc veniunt risus, tunc pauper [3] cornua sumit,
Tunc dolor, & curæ, rugaque frontis abit.
[d] Ille liquor, docuit voces inflectere cantu,
Movit & ad certos nescia membra modos.

Bacchus & agricolæ magno confecta labore
  Pectora triſtitiæ diſſoluenda dedit.
Bacchus & afflictis requiem mortalibus affert;
  Crura licet durâ compede pulſa ſonent.
e Ergo, ô Bacche, tuis humiles advolvimur aris,
  Da mihi pacato vela ſecunda, pater.
Tu potes inſanæ Veneris compeſcere faſtus,
  Curarumque tuo fit medicina mero.
Per te junguntur, per te ſolvuntur amantes;
  Tu [4] vititum ex animo dilue, Bacche, meo.
Semper enim vacuos nox ſobria torquet amantes;
  Speſque timorque animum verſat utroque modo.

f Sæpe Jovem memorant diffuſum [5] nectare curas
Sepoſuiſſe graves, vacuâque agitâſſe remiſſos
Cum Junone jocos.———

g Albus ut obſcuro [6] deterget nubila cœlo
  Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos, ſic tu ſapiens finire memento
  Triſtitiam, vitæque labores,
Molli ſæpe mero.———

h Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro, tu ſapientium
  Curas, & arcanum jocoſo
  Conſilium retegis Lyæo:
Tu ſpem reducis mentibus anxiis;

Vireſ-

Vireſque, & addis cornua pauperi.

——[i] Cadus
Spes donare novas largus, [7] amaraque
Curarum eluere [8] efficax.

Authorum Loca.] [a] Tib. L. 3. *El.* 6. *v.* 1. [b] Epigr. Petronii Afran. *ad* calcem Petron. Arb. [c] Ov. Art. Am. L. 1. *v.* 237. [d] Tib. L. 1. El. 8. *v.* 37. [e] Prop. L. 3. El. 16. *v.* 1. [f] Ov. Metam. L. 3. *v.* 318. [g] Hor. L. 1. *Od.* 7. *v.* 15. h *Id.* L. 3. *Od.* 21. *v.* 13. [i] Horat. L. 4. *Od.* 12. *v.* 19.

Notæ.] 1 *Hedera Baccho ſacra.* 2 *Curas quæ animum obnubilant. Metaph.* 3 *Animi audaciam. Metaph.* 4 *Omnem mentis purga ſollicitudinem.* 5 *Deorum potu.* 6 *Diſcutit. Metaph.* 7 *Curas amaras. Græciſm.* 8 *Qui ſatis valet ad curas eluendas.*

C A P. XLVIII.

Principia rerum parva.

[a] DUm novus errat amor, vires ſibi colligat uſu:
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere ſolebas;
Sub quâ nunc recubas arbore, virga fuit.
Naſcitur exiguus, ſed [1] opes acquirit eundo,
Quaque venit, multas accipit amnis aquas.
Parva etiam primo quo tempore condita Roma,
Roma, triumphati quæ caput orbis erat.
[b] Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvas,
Et validas ſegetes, quod fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,
Quo poſita eſt primum tempore, virga fuit.
Tum poterat manibus ſummâ tellure revelli;
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.

Flu-

Flumina pauca vides, de magnis fontibus orta;
Plurima collectis multiplicantur aquis.
[c] Dum novus in viridi coaleſcit cortice ramus,
[2] Concutiat tenerum quælibet aura, cadet:
Mox eadem ventis, ſpatio durata, reſiſtet;
Firmaque [3] adoptivas arbor habebit [4] opes.

[d] Quæ tenera cæſo virga de trunco ſtetit,
Par ipſa [5] matri tempore exiguo ſubit;
Umbraſque terris [6] reddit, & cœlo nemus.

Authorum Loca.] [a] Ov. Art. Am. L.2. *v* 338. b Ov. Rem. Am. *v.* 83. & 97. [c] Ov. Art. Am. L. 2. *v* 649. [d] Sen. Tro. *v.* 539.

Notæ.] 1 *Aquarum copiam.* 2 *Si quatiat.* 3 *Per inſitionem. Ut fac ramum ramus adoptet.* 4 *Vires. Metaph.* 5 *Arbori, e qua planta excisa fuit.* 6 *Frondoſo & ramoſo cacumine.*

CAP. XLIX.

Præda quàm cæca Cupido eſt.

[a] FErrea non [1] Venerem, ſed prædam ſæcula laudant;
Præda tamen multis eſt [2] operata malis.
Præda feras acies cinxit diſcordibus armis,
Hinc cruor, hinc cædes, mors propiorque venit.
Præda vago juſſit [3] geminare pericula ponto,
Bellica quum dubiis roſtra dedit ratibus.
Prædator cupit immenſos obſiſtere campos,
Ut multo innumeram jugere paſcat ovem.
[b] Lucra petens habili tauros adjungit aratro,
Et durum terræ ruſticus urget opus.

Lucra

Lucra petituras freta per parentia ventis
Ducunt inſtabiles ſydera certa rates.
[a] Nam reditus jam quiſque ſuos amat; & ſibi quid ſit
Utile, ſollicitis computat [4] articulis.

[d] Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
Corvos [5] Poëtas, & Poëtrias picas
Cantare credas [6] Pegaſeium melos.

[e] Impiger extremos curris, mercator, ad Indos;
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.
[f] Cum ſit cauſa mali tanti, & diſcriminis hujus,
Conciſum [7] argentum in [8] titulos, [9] facieſque minutas.
——[g] [10] Lucri bonus eſt odor ex re
Quâlibet; illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur; Diis, atque ipſo Jove [11] digna, [12] Poëtæ;
Unde habeas quærat nemo, ſed oportet habere.

Authorum Loca.] [a] Tib. *L.* 2. *El.* 6. *v.* 17. [b] *Id. L.* 1. *El.* 10. *v.* 7. [c] Ov. Pon. *L.* 2. *El.* 3. *v.* 17. [d] Perſ. Prolog. *v.* 14. [e] Hor. *L.* 1. *Ep.* 1. *v.* 45. [f] Juv. Sat. 14. *v.* 290. [g] *Id.* Sat. 14. *v* 204.

Notæ.] 1 *Voluptatem cujus Venus eſt Dea.* 2 *Functa eſt.* 3 *Et navigando & pugnando.* 4 *Digitis, quibus olim fieri ſolebat computatio.* 5 *Tanquam Poetas.* 6 *Carmen Muſis dignum quarum equus Pegaſus.* 7 *Nummus.* 8 *Regum,* & 9 *Cæſarum.* 10 *Alludit ad reſponſum Titi Veſp. apud Sueton. cap.* 23. 11 *Tanquam Oraculo verior.* 12 *Ennii.*

CAP. L.

——*Heu quantum pœnæ mens conſcia donat.*

[a] CONſcia mens ut cuique ſua eſt; ita concipit intra
Pectora, pro facto ſpemve metumve ſuo.

[b] Exemplo quodcumque malo committitur, ipſi
Diſplicet auctori; prima eſt hæc ultio, quod ſe

Ju-

Judice, nemo nocens absolvitur; improba quamvis
Gratia fallacis [1] Prætoris vicerit [2] urnam.
[c] Heu! quam difficile est crimen non prodere vultu!
[d] Nam scelere admisso, rubet hic, cui conscia mens est
Criminibus, tacitâ sudant præcordia culpâ.
[e] Nec fugisse putes; quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, & surdo [3] verbere cædit;
Occultum quatiente animo tortore flagellum.
Pœna autem vehemens, ac multo sævior illis,
Quas & [4] Cæditius gravis invenit, & [5] Rhadamanthus;
Nocte, dieque suum gestare in pectore [6] testem.
[f] Nam metus in vitâ pœnarum pro malefactis
Est insignibus insignis, scelerisque luela.
Quæ tamen etsi absunt, at mens sibi conscia facti
Præmetuens, adhibet stimulos; torquetque flagellis;
Nec videt interea, qui terminus esse malorum
Possit, nec quæ sit pœnarum denique finis;
Atque eadem metuit, magis hæc nè in morte gravescant.

[g] Negata magnis sceleribus semper quiès:
Est pœna præsens consciæ mentis pavor;
Animusque culpâ plenus, & semet timens.
Scelus [7] aliqua [8] tutum, nulla [9] securum tulit.

Authorum Loca.] [a] Ov. Fast. *L.* 1. *v.* 485. [b] Juv. Sat. 13. *v.* 1. [c] Ov. Met. *L.* 2. *v.* 447. [d] Juv. Sat. 1. *v.* 166. [e] *Idem* Sat. 13. *v.* 193. [f] Lucr. *L.* 3. *v.* 1027. [g] Sen. Hip. *v.* 161.

Notæ.] 1 *Judicis.* 2 *Judicium Nam judices suffragia in urnam conjiciebant.* 3 *Tacitis malæ conscientiæ plagis.* 4 *Severus Judex.* 5 *Unus ex infernis judicibus.* 6 *Conscientiam, quæ partes testis, judicis, imo & tortoris agit.* 7 *Mulier sive mens.* 8 *A pœna.* 9 *A pœnæ timore.*

CAP.

CAP. LI.

Difficilia magnanimis pulchra.

[a] IN causâ facili cuivis licet esse diserto;
Et minimæ vires frangere quassa valent;
Subruere est arces & stantia mœnia virtus;
Quamlibet ignavi præcipitata premunt.
[b] Ardua molimur; sed nulla nisi ardua virtus,
Difficilis pulchrâ poscitur arte labor.
[c] Magnum iter ascendo; sed dat mihi gloria vires,
Non juvat ex facili lecta [1] corona jugo.
[d] Venator sequitur fugientia, capta relinquit;
Gloria pugnantes vincere major erit.
[e] Quæ venit ex tuto, minùs est accepta voluptas;
Gloria non minimo parta labore juvat.
[f] Difficile est, fateor; sed tendit in ardua virtus:
Et talis meriti gratia major erit.

Quod facile est, vile est; [g] leporem venator ut altâ
In nive sectatur, positum sic tangere nolit;
Cantat, & apponit; meus est amor [2] huic similis, qui
Transvolat in [3] medio posita, & fugientia captat.

[h] Nolo quid cupio statim tenere,
Nec victoria mi placet [4] parata:
Quicquid [5] quæritur, optimum videtur.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. *L.* 3. *El.* 11. *v* 21. [b] Ov. Ar. Am. *L.* 2. *v.* 537. [c] Prop. *L.* 4. *El.* 11. *v.* 3. [d] Ov. Am. *L.* 2. *El.* 9. *v.* 9. & 7. [e] Ov. Ar. Am. *L.* 3. *v.* 603. [f] Ov. Pon. *L.* 2. *El.* 2. *v.* 113. [g] Hor. *L.* 1. *Sat.* 2. *v.* 105. [h] Pet. Metr. 12.

Notæ.] 1 *Victoriæ merces facile parabilis.* 2 *Venatori.* 3 *Sine labore obvia.* 4 *Non jam parta, sed meo labore paranda.* 5 *Non sine difficili labore obtinetur.*

CAP

CAP. LII.

Fama mendax veloxque.

[a] FAma malum, quo non aliud velocius ullum,
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo:
Parva metu primò; mox sese attollit in auras;
Ingrediturque solo, & caput inter [1] nubila condit;
Tam ficti pravique tenax, quàm nuncia veri.
[b] Ipsa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,
Et tellure, videt; totumque inquirit in orbem.
Namque domus Famæ tota est ex ære sonanti,
Tota fremit; vocesque refert; iteratque quod audit.
Atria turba tenet; veniunt leve vulgus, euntque;
Mistaque cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum; confusaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent sermonibus aures,
Hi narrata ferunt alio; mensuraque ficti
Crescit, & auditis aliquod novus adjicit autor.
——[c] Linguis Fama loquacibus ales
Pervolat Oceanum; [d] quæ veris addere falsa
Gaudet; & è minimo sua per mendacia crescit.
[e] Non Erebi, non diva poli; terrasque fatigat
Quas datur; audentem primi spernuntque foventque;
Mox omnes agit, & motis quatit oppida linguis.
[f] Fama per Ausoniæ turbatas spargitur urbes,
Et gliscit gressu; volucrique citatior Euro,

Ter-

Terrificis quatit attonitas rumoribus arces.
[2] Adſtruit auditis, [3] docilis per [4] inania rerum
[5] Paſcere rumorem, vulgi pavor. ———

Autorum Loci.] [a] Virg. Æn. L. 4. v. 174. [b] Ov. Metam. L. 12. v. 62 & 46. & 53. [c] Claud. de laud. Stil. L. 2. v. 408. [d] Ov. Metam. L. 9. v. 138. [e] Valer. Flacc. Arg. L. 2. v. 120. [f] Sil. It. L. 4. v. 1. & 6.

Notæ.] 1 *Quia rumorum authores plerumque latent, & ignoti ſunt.* 2 *Aliquid novi addit.* 3 *Natura ſua prompta & parata.* 4 *Per res inanes Græciſm.* 5 *Augere Metonym.*

CAP. LIII.

Dolores levat questus.

[a] CRede mihi, miſeris eſt quædam flere voluptas:
Expletur lacrymis, egeriturque dolor.
[b] Eſt aliquid, fatale malum per verba levari;
Hoc querulam [1] Prognen, [2] Halcyonenque facit.
Hoc erat, in gelido quare [3] Pæantius antro
Voce fatigaret [4] Lemnia ſaxa ſua.
Strangulat incluſus dolor, atque exæſtuat intus,
Cogitur & vires multiplicare ſuas.
[c] At poteras, inquis, meliùs mala ferre ſilendo;
Et tacitus caſus diſſimulare tuos.
Exigis, ut nulli gemitus tormenta ſequantur:
Acceptoque gravi vulnere, flere vetas:
Ipſe [5] Perillêo [6] Phalaris permiſit in ære
Edere mugitus, & bovis ore queri.
Cùm [7] Priami lacrymis offenſus non ſit Achilles,
Tu [8] fletus prohibes, durior hoſte, meos?
Cum faceret Nioben orbam [9] Latonia poles;
Non tamen & ſiccas juſſit habere genas.

[d] Lacrymas lacrymis miſcere juvat.
Magis exurunt, quos ſecretæ
Lacerant curæ; juvat [10] in medium
Deflere ſuos. ———

[e] Venit in medias voces gemitus,
Mœror lachrymas amat aſſuetas.
Flendi miſeris dira cupido eſt;
Libet infauſtos mittere queſtus.
Libet & Tyrio [11] ſaturas oſtro
Rumpere veſtes: ululare libet.

Authorum Loca.] [a] Ov. Triſt. *L.* 4. *El.* 3. *v.* 37. [b] Ov. Triſt. *L.* 5. *El.* 1. *v.* 59. [c] *Id. v.* 49. [d] Sen. Agamem. *v.* 654. e Sen. Thyeſt. *v.* 952.

Notæ] 1 *Pandionis Athenarum regis filiam; ob immodicum ſororis ſuæ a marito Tereo ſtupratæ dolorem, in hirundinem converſam.* 2 *Ceycis uxorem; quem naufragio amiſſum, cum immodice lugeret, in avem ſui nominis mutata erat.* 3 *Philoctetes Pœantis filius, graviter a venenata Herculis ſagitta vulneratus.* 4 *In Lemno inſula relictus a Græcis.* 5 *In bove æreo à Perillo invento.* 6 *Etſi tyrannorum crudeliſſimus.* 7 *Filii Hectoris cadaver ad ſepulturam rogantis.* 8 *Ovidii verba de amico fletum ejus prohibente.* 9 *Apollo & Diana.* 10 *In commune.* 11 *Bis vel plene tinctas Tyria purpura.*

CAP. LIV.

Fæmineis nec tu lachrymis, nec credito verbis.

[a] CRede mihi, mulier cupido quod dicit amanti,
In [1] vento, & rapidâ ſcribere oportet aquâ.
[b] At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
Crede, nec æternos [2] pondus habere [3] Deos.
Neve puellarum lacrymis moveare caveto;
Ut flerent, oculos erudiere ſuos.
[c] Credidimus lacrymis; an & hæ ſimulare docentur?
Hæ quoque habent [4] artes, quáque jubentur, eunt.

Quin

[d] Quin etiam discunt oculi lacrymare coacti,
[e] Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
[f] Crede ratem ventis, animam ne crede puellis;
Namque est fœmineâ tutior unda fide;
[g] Quæ levior foliis, tunc cum, sine pondere succi,
Mobilibus ventis arida facta volant.
Et minus est in quâ, quàm summâ pondus aristâ,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.
[h] Verba puellarum, foliis leviora caducis,
Irrita, quo visum est, ventus & [3] aura ferunt.

[i] Amissum non flet, cum sola est [5] Gellia, patrem;
Siquis adest, [6] jussæ prosiliunt lacrymæ.
Non dolet hic, quisquis laudari, Gellia, quærit,
Ille dolet verè, qui sine teste dolet.

Fœmina (crede mihi) varium & mutabile, [k] plorat,
[7] Uberibus semper lacrymis, semperque paratis,
In [8] statione suâ, atque expectantibus [9] illam,
Quo jubeat plorare modo.———

Authorum Loca.] [a] Catul. Carm. 71. [b] Ov. Rem. Am. *v.* 687. [c] Ov. Ep. Phyll. *ad* Demoph. *v.* 51. [d] Ov. Am. *L.* 1. *El.* 8. *v.* 83. e Ov. Art. Am. L. 3. *v.* 292. [f] Petron. Arb. Epigr. [g] Ov. Ep. Oenon. *ad* Parid. *v.* 109. [h] Ov. Am. *L.* 2. *El.* 16. *v.* 45. [i] Mart. *L.* 1. *Epig* 34.. [k] Juv. *Sat.* 6. *v.* 271.

Notæ.] 1 *Proverbialiter dictum de iis quæ cito excidunt animo.* 2 *Alicujus esse momenti.* 3 *Per quos jurat.* 4 *Fallacias.* 5 *Fictitium mulieris nomen.* 6 *Fictæ & ideo coactæ, ut Gutta bis ex oculis non nisi jussa cadit.* 7 *Copiosis.* 6 *Ut milites qui in loco suo seu statione parati, ducis signum expectant.* 9 *Ejus imperium.*

C A P.

CAP. LV.

Desidiâ corpus animusque corrumpitur.

[a] ARS quæcumque fuit, nullo exercente, refugit;
Et longo periit [1] arida facta situ.
[b] Scilicet ingenium longâ rubigine læsum
Torpet, & est multo, quàm fuit ante, minus.
Fertilis assiduo si non renovetur aratro,
Nil, nisii cum spinis gramen, habebit ager.
Tempore qui longo steterit, malè curret; & inter
[2] Carceribus missos ultimus ibit equus.
Vertitur in teneram cariem, rimisque dehiscit,
Siqua diu solitis cymba [3] vacavit aquis.
[c] Cernis, ut ignavum corrumpant otia corpus,
Ut capiant vitium, ni moveantur, aquæ:
Et [4] mihi, si quis erat [5] ducendi carminis usus,
Deficit; estque minor factus inerte situ.
[d] Et veluti tellus flores, nec semina profert,
Ni sit continuo victa labore manûs;
Sic puer, ingenium si non exercitet; ipsum
Tempus & amittit; spem simul ingenii.

[e] Plus vigila semper, nec somno deditus esto;
Nam diuturna quies vitiis alimenta ministrat.
[f] Segnitiem fugito, quæ vitæ ignavia fertur:
Nam cum animus languet; consumit inertia corpus.

Non

[5] Non me, quid valeat naturâ ſortior uſus
[6] Præterit, aut quantum neglectæ [7] defluat arti.
Deſidis aurigæ non [8] audit verbera currus;
Nec manus agnoſcit, quem non exercuit, arcum.

Authorum Loca.] [a] Ov. Triſt. *L.* 3. *El.* 15. *v.* 35. [b] Ov. Triſt. *L.* 5. *El.* 12. *v.* 21. [c] Ov. Pont. *L.* 1. *El.* 5. *v.* 5. [d] Gul. Lilii Carm. *de* Morib. *v.* 31. [e] Cato. *L.* 1. *Diſt.* 2. [f] Cato. *L.* 3. *Diſt.* 4. [g] Claud. *de* Mallii Theod. Conſul. *v.* 185.

Notæ.] 1 *Minor, ut aquæ vena exareſcens. Metaph.* 2 *Repagulis, loco unde equi certaturi emiſſi ſunt.* 3 *Caruerit.* 4. *Ovidii de ſe verba.* 5 *Componendi.* 6 *Latet, aut ignotum eſt.* 7 *Evaneſcat.* 8 *Obſequitur. ut Virg. nec audit currus habenas; & Hor. Equi frænati eſt auris in ore.*

CAP. LVI.

Garrula lingua nocet.

[a] EXigua eſt virtus præſtare ſilentia rebus;
At contra gravis eſt culpa tacenda loqui.
O benè; quod, fruſtra captatis arbore pomis,
[1] Garrulus in mediâ Tantalus aret aquâ!
[b] Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat,
Scilicet hoc illi garrula lingua dedit.
[c] Percunctatorem fugito, nam garrulus idem eſt,
Et peperit miſero garrula lingua malum.
[d] Delituit bene paſta inter dealbata columbas,
Dum novit vafris pica ſilere dolis;
Mox oblita doli, linguâque effuſa loquaci;
Excidit incautâ garrulitate cibis.
[e] Eſt igitur ſemper lex in ſermone [2] tenenda;
Ne nos offendat improba garrulitas.
[f] Quid, de quoque viro, & cui dicas, ſæpe videto;
[g] Quis minor eſt autem quàm tacuiſſe labor.

Cum

——[h] Cum candidus ante fuiſſes
[3] Corve loquax, ſubito nigrantes verſus in alas.
Lingua fuit damno : linguâ faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.
[i] Sic tacitus paſci ſi poſſet [4] corvus, haberet
Plus dapis, & rixæ multo minùs, invidiæque.
[k] Virtutem primam eſſe puta, compeſcere linguam :
Proximus ille [5] Deo, qui ſcit ratione tacere ;
[l] Rumores fuge, nè incipias novus author haberi :
Nam nulli tacuiſſe nocet, nocet eſſet locutum.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. L.2 *v.* 603. [b] Ov. Am. *L.* 2. *El.* 2. *v.* 43. [c] Hor. *L.* 1. *Ep.* 18. *v.* 69. [d] Æſopi Fab *Edit. Vulg. pag.* 117. [e] Gul. Lilii Carm de Morib. *v.* 35. [f] Hor. *L.* 1. *Ep.* 18 *v* 68. [g] Ov. Am. *L.* 2. *El.* 2. *v.* 28. [h] Ov. Metam. *L.* 2. *v.* 534. & 540. [i] Hor. *L.* 1. *Ep.* 17. *v.* 50. [k] Cato. *L.* 1. *Diſt.* 3. [l] Cato. *L.* 1. *Diſt.* 12.

Notæ.] 1 *Ad inferos detruſus, quod Deorum arcana mortalibus prodiderit.* 2 *Obſervanda.* 3 *Ales Apollini ſacer ; qui olim candidus, ſed in nigrum colorem a Deo mutatus ; quia caræ ſibi Coronidis adulterium officioſe indicaveras.* 4 *Alludit ad Æſopi fabulam ſupra memoratam.* 5 *Sapientia ; Deus enim raro, nec niſi neceſſaria loquitur.*

C A P. LVII.

Pax bello potior.

[a] QUis fuit horrendos primus qui protulit enſes ?
Quàm ferus, & verè [1] ferreus, ille fuit ?
Tunc cædes hominum generi, tum prælia nata ;
Tum brevior diræ mortis aperta via eſt.
[b] Quippe ubi non pax eſt, trepidant formidine belli ;
Nec quiſquam preſſo vomere ſulcat humum.

Aut

Aut videt, aut metuit rus tum,quem non videt,hostem:
 Cessat iners rigido terra relicta situ.
[c] Hostis equo pollens, longeque volante sagittâ,
 Vicinam latè depopulatur humum.
Diffugiunt alii; nullisque tuentibus agros
 Incustoditæ diripiuntur opes.
[d] Sed mollis pax arva colit; pax candida primùm
 Duxit araturos sub juga dura boves.
Pax aluit vites, & succos condidit uvæ;
 Funderet ut nato testa [2] paterna merum.
Pace [3] bidens [3] vomerque vigent; at tristia duri
 Militis in tenebris occupat arma situs.
[e] Cum [4] libuit pacem placidis emittere tectis,
 Libera per tutas ambulat illa vias.
Sanguine letifero totus [5] miscebitur orbis;
 Ni teneant rigidæ condita bella [6] feræ.
[f] Bella velint, [7] Martemque ferum rationis egentes;
 [g] Candida pax homines, trux decet ira feras.

[h] Nulla, salus bello; pacem nos poscimus omnes.
[i] Quippe ubi fas versum,atq; nefas: tot bella per orbem:
Tam multæ scelerum facies: non ullus aratro
Dignus honos; [8] squallent abductis arva colonis;
Et curvæ rigidum falces conflantur in ensem.
Hinc movet [9] Euphrates, illinc Germania bellum:
Vicinæ ruptis inter se [10] legibus urbes
Arma ferunt: sævit toto Mars impius orbe.
 ——[k] Pax optima rerum

Quas

Quas homini noviſſe datum eſt ; pax una triumphis
Innumeris melior ; pax cuſtodire ſalutem,
Et cives [11] æquare potens.———

Authorum Loca.] [a] Tib. *L.* I. *El.* 1. *v.* I. [b] Ov. Triſt. *L.* 3. *El.* 9. *v.* 67. [c] *Id.* *v.* 55. [d] Tib. *L.* I. *El.* II. *v.* 45. [e] Ov. Faſt. *L.* I. *v.* 121. [f] Mart. *L.* 6. *Ep.* 25 *v.* 7. [g] Ov. Ar. Am. L. 3. *v.* 502. h Virg. Æn. *L.* II. *v.* 362. [i] *Virg.* Georg. L. I. *v.* 505. [k] Sil. It. L. II. *v.* 595.

Notæ.] 1 *Duri* & *ferrei ingenii.* 2 *In qua vinum a patre conditum erat.* 3 *Inſtrumenta ruſtica.* 4 *Deo Jano, cujus templum pace clauſum erat, bello apertum.* 5 *Confundetur ut Juv. Quis cœlum terris non miſceat,* & *mare cœlo?* 6 *Quibus janua templi Jani obſerantur.* 7 *Prælia. Metonym.* 8 *Inculta jacent.* 9 *Armeniæ fluvius, pro incolis Metonym.* 10 *Fœderibus.* 11 *In æqualem cum aliis civibus ſtatum redigere ; ne potentiores rempublicam opprimerent, quod fecerunt Marius, Sylla,* & *Cæſar.*

CAP. LVIII.

Poſt luctum gaudia.

[a] NUlla dies adeo eſt auſtralibus humida nimbis,
Non intermiſſis ut fluat imber aquis.
Non ſterilis locus ullus ita eſt; ut non ſit in illo
Miſta ferè duris utilis herba rubis.
Nil adeo fortuna gravis miſerabile fecit;
Ut minuant nullâ gaudia parte malum.
[b] Durat in extremum, triſtiſque noviſſima vitæ
Proſequitur fati, qui fuit ante, [1] tenor?
[c] An miſeros triſtis fortuna [2] tenaciter urget?
Nec venit inceptis mollior aura meis?
[d] Nam ſolet interdum fieri placabile Numen,
Nube ſolet pulſâ candidus ire dies.
[e] Sæpe etenim vidi, cùm multis [3] lucibus antè,
Fuderit aſſiduas nubilus Auſter aquas;
Lumine cœleſti Solem fulſiſſe ſerenum.
Venit poſt pluvias, una ſerena, dies.

Tan-

[f] Tandem aliquid, pulſâ curarum nube, ſerenum
 [4] Vidi; fortunæ [5] verba dedique meæ.
[g] Et tibi, vexatæ per mille pericula vitæ
 Extremo veniat [6] mollior hora die.

[h] Nulla ſors longa eſt: dolor ac voluptas
Invicem [7] cedunt; brevior voluptas:
Ima permutat brevis hora ſummis.

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. L. 1. *El.* 4. *v.* 1. [b] Ov. Ep. Did. *ad Æn. v.* 111. [c] Ov. Ep. Briſſ. *ad* Achill. *v.* 43. [d] Ov. Triſt. L. 2. *El.* 1. *v.* 141. [e] Ov. Pon. L. 2. *El.* 1. *v.* 25. [f] *Id. v.* 5. [g] Prop. L. 2. *El.* 27. *v.* 15. h Sen. Thyeſt. *v.* 597.

Notæ.] 1 *Continuus ejuſdem fati ordo.* 2 *Indeſinenter.* 3 *Diebus.* 4 *Ovidii de ſe verba.* 5 *Deluſi malam fortunam ſubita lætitia.* 6 *Fœlicior.* 7 *Se viciſſim ſequuntur.*

C A P. LIX.

Principiis obſta.——

[a] QUale ſit id quod amas, celeri circumſpice mente;
 Et tua læſuro ſubtrahe colla jugo.
Principiis obſta; ſerò medicina paratur,
 Cum mala per longas convaluêre moras.
[b] Tempore nam tacitæ ſerpunt in viſcera flammæ,
 Et mala radices altiùs arbor agit.
[c] Quam læſus fuerat partem [1] Pæantius heros,
 Debuerat celeri præſecuiſſe manu.
[d] Si cito ſenſiſſes, quantum peccare parares,
 Non tegeres vultus cortice, [2] Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod fuerat primò ſanabile, vulnus
 Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.

[e] Dum novus eſt, potiùs cœpto pugnemus amori:
Flamma recens parvâ ſparſa reſidit aquâ.

[f] Opprime, dum nova ſunt, ſubiti mala [3] ſemina morbi;
Et tuus incipiens ire reſiſtat equus.

[g] Dum licet, & [4] modici [5] tangunt præcordia [6] motus,
Si piget, in primo [7] limine ſiſte pedem.

[h] Tu nova, ſi poſſis, ſedare incendia tentes.
[i] Ocyùs ite viri, & [8] naſcentem extinguite flammam;
Ne feræ redeant, poſt aucta pericula, curæ.
[k] [9] Helleborum fruſtra, cum jam cutis ægra [10] tumebit,
Poſcentes videas; venienti occurrite morbo.
[l] Quod tibi ſuſpectum eſt confeſtim [11] diſcute quid ſit:
Namque ſolent, primò quæ ſunt neglecta, nocere.

[m] [12] Nefanda caſto pectore exturba ocyùs;
Extingue [13] flammas; neve te diræ ſpei
Præbe obſequentem: Quiſquis in primo obſtitit,
Repulitque amorem, tutus ac victor fuit.
Qui blandiendo dulce nutrivit malum,
Serò recuſat ferre, quod ſubiit [3] jugum.

Authorum Loca.] [a] Ov. Rem. Am. *v.* 89. [b] *Id. v.* 105. [c] *Id. v.* 111. [d] *Id v.* 99. [e] Ov. Ep. Helen. *ad* Par. *v.* 189. [f] Ov. Rem. Am. 81. [g] *Id. v.* 79. [h] *Id. v.* 117. [i] Sil. It. *L.* 1. *v.* 649. [k] Perſ. Sat. 3. *v.* 63. [l] Cato. *L.* . *Diſt.* . [m] Sen. Hippol. *v.* 597.

Notæ.] 1 *Philoctetes Pœantis filius lapſu ſagittæ Herculis (Hydræ felle tinctæ) in pede vulnere fere immedicabili affectus.* 2 *Filia Cynaræ Cypriorum regis, ob nefandum cujus amorem in arbuſculam ſui nominis mutata eſt.* 3 *Principia. Metaph.* 4 *Parvi.* 5 *Movent.* 6 *Affectus.* 7 *In introitu, initio. Metaph.* 8 *Orientem.* 9 *Pro omni remedio poſitum Synecd.* 10 *Hydrope.* 11 *Examina.* 12 *Impias cogitationes.* 13 *Amoris. Metaph.*

CAP.

CAP. LX.

Publica utilitas autori honores divinos parat.

[a] CRede mihi, utilitas magnos hominesque Deosque
 Efficit; auxiliis [1] quoque favente suis.
[b] Numquid erit, quare solito [2] dignemur honore]
 Numina ; si demas velle juvare Deos ?
Jupiter oranti surdas si præbeat aures,
 Victima [3] pro templo cur cadit icta Jovis ?
Si [4] pacem nullam Pontus mihi præstat eunti,
 Irrita [5] Neptuno cur ego dona feram ?
Vana laborantis si fallat vota coloni ;
 Accipiet gravidæ cur suis exta [6] Ceres ?
Nec dabit intonso jugulum caper hostia [7] Baccho ;
 Musta sub adducto si pede nulla fluant.
[9] Cæsar ut imperii [8] moderetur fræna precamur ;
 Tam bene quòd patriæ consulit ille suæ.

——[c] [9] Cæsar magnus ad altum
[10] Fulminat [11] Euphratem bello ; victorque volentes
Per populos dat jura ; viamque affectat [12] Olympo.

[d] Pulchrum eminere est inter illustres viros ;
Consulere patriæ ; parcere afflictis ; ferâ
Cæde abstinere ; tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, sæculo pacem suo.
Hæc summa virtus, petitur hâc cœlum viâ.

Sic

Sic ille patriæ primus Auguſtus parens

[13] Complexus aſtra eſt, colitur & templis Deus.

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. L. 2. El. 9. v. 35. [b] *Id.* v. 23. [c] Virg. Georg. L. 4. v. 560. [d] Sen. Oct. v. 473.

Notæ.] *Singulis utilitati ſuæ proſpicientibus.* 2 *Digna exiſtimemus* 3 *Ad templum.* 4 *Maris tranquillitatem. Metaph.* 5 *Deo maris.* 6 *Frugum Dea.* 7 *Vini Deo* 8 *Tractet & adminiſtret rempublicam* 9 *Auguſtus Cæſar optimus Imperator.* 10 *Fulminis more barbaras gentes proſternit.* 11 *Meſopotamiæ fluvium.* 12 *Cœlo, ad divinos honores aſpirat.* 13 *Deus factus.*

CAP. LXI.

Omnia vincit amor.

[a] OMnia vincit amor, & nos cedamus amori.
[b] Sanguineus per [1] te Mars quoque mitis erit.
Tu poſt extinctos, debellatoſque Gigantes,
Excutis irato [2] tela triſulca Jovi.
Tu cogis rapidas affectus diſcere tigres,
Per te blandus amans redditur ipſe leo.
Nec memorare pudet tali me [3] vulnere victum,
Subditus his [3] flammis Jupiter ipſe fuit.
[c] [4] Quem non mille feræ, quem non [5] Stheneleïus hoſtis,
Non potuit Juno vincere, vicit Amor.
[d] Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas
Diceris, & [6] Dominæ pertimuiſſe minas.
Non fugis, Alcide, victricem mille laborum
[7] Raſilibus calathis impoſuiſſe manum.
[e] Plus tibi, quàm Juno, nocuit Venus; illa premendo
Suſtulit; hæc humili ſub pede colla tenet.
[f] Quicquid Amor juſſit, non eſt contemnere tutum;
Regnat, & in dominos jus habet ille Deos.
[g] Ille facit molles animos Deus, ille ferocem
Contudit, & dominæ miſit in arbitrium.

Ar-

Armenias tigres, & fulvas ille leænas
Vicit; & indomitis mollia corda dedit.

[h] Omne adeò genus in terris hominumque, ferarumque,
Et genus æquoreum, pecudes, pictæque volucres,
In furias ignemque ruunt; amor omnibus idem.
[i] Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis?

[k] Hic [8] volucer omni regnat in terrâ potens;
Potensque totâ mente dominatur Deus.
Ipsumque flammis torret indomitis Jovem.
[9] Gradivus istas belliger sensit [3] faces:
[10] Opifex trisulci fulminis sensit Deus,
Et, qui furentes semper [11] Ætnæis jugis
Versat caminos, igne tam parvo calet.
Ipsumque [12] Phœbum, tela qui nervo regit,
Figit sagittâ certior missâ [13] Puer;
Volitatque cœlo pariter, & terrâ gravis.

Authorum Loca.] [a] Virg. Buc. Ecl. 10. *v.* 69. [b] Corn. Gall. *El.* 5. *v.* 142. & 45. [c] Ov. Ep. Deian. *ad* Herc. *v.* 25. [d] *Id.* *v.* 73. [e] *Id.* *v.* 11. [f] Ov. Ep. Phæd. *ad* Hippol. *v.* 11. [g] Tib. *L.* 3. *El.* 6. *v.* 13. [h] Virg. Georg. *L.* 3. *v.* 242. [i] *Virg.* Æn. *L.* 4. *v.* 412. [k] Sen. Hip. *v.* 185.

Notæ.] 1 *O Cupido amoris Deus.* 2 *Fulmina.* 3 *Amoris. Metaph.* 4 *Herculem.* 5 *Eurystheus Stheneli filius clam Herculi inimicus.* 6 *Omphales amicæ tuæ.* 7 *Politis.* 8 *Cupido alatus.* 9 *Mars.* 10 *Vulcanus fulminum fabricator.* 11 *Ætna mons est Siciliæ semper ardens, Vulcani officina.* 12 *Phœbum, sagittandi peritissimum: qui de se ait apud Ovid. Metam. Certa quidem nostra est, nostra tamen una sagitta Certior, in vacuo quæ pectore vulnera fecit.* 13 *Cupido.*

CAP.

CAP. LXII.

Obsequium molliendo vincit.

[a] DExtera præcipuè capit indulgentia mentes:
Asperitas odium, sævaque verba movent.
Odimus accipitrem, quia semper vivit in armis,
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidiis hominum, quia mitis, hirundo;
Quasque colit, turres [1] Chaonis ales habet.
Este procul lites, & amaræ prælia linguæ:
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
[b] Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus;
Frangis; si vires experiere tuas.
Obsequio tranantur aquæ; nec vincere possis
Flumina; si contra, quàm rapit unda, nates.
Obsequium tigresque domat, Numidasque leones;
Rustica paulatim taurus aratra subit.
[c] Cum furor in [2] cursu est, currenti cede furori:
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cum descendere possit,
Pugnat in adversas ire natator aquas.
[d] Ergo nè dubita blandas adhibere querelas;
Vincuntur molli pectora dura prece.

[e] Quod violenta nequit, peragit tranquilla potestas.
[f] Acrior admonitu est, irritaturque retenta,
Et crescit rabies, [3] remoraminaque ipsa nocebunt.
Sic ego torrentem, quà nil obstabat eunti,

Leniùs, & modico ſtrepitu, decurrere vidi :
At, quacunque trabes, [4] obſtructaque ſaxa tenebant;
Spumeus, & fervens, & ab [5] objice ſævior ibat.
[g] Cede repugnanti, cedendo victor abibis.
[h] Quem ſuperare potes, interdum vince ferendo:
Maxima enim morum ſemper Patientia virtus.
[i] Vincere cum poſſis, interdum cede ſodali:
Obſequio quoniam dulces vincuntur amici.
[k] Cede locum læſus fortunæ, cede potenti:
Lædere [6] qui potuit, prodeſſe aliquando valebit.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. *L.* 2. *v.* 145. [b] *Id. v.* 179. [c] Ov. Rem. Am. *v* 119. [d] Tib. *L.*3. *El.*4. *v.* 75. [e] E Claud. (*si memini.*) [f] Ov. Met. *L.* 3. *v.* 566. [g] Ov. Ar. Am. *L.* 2. *v.* 197. [h] Cato. *L.* 1. *Dist.* 38. [i] *Id. Dist.* 34. [k] *Id. L.*4. *Dist.* 39.

Notæ.] 1 *Columba e regione Chaonia.* 2 *In primo impetu.* 3 *Ipsa moderantium consilia.* 4 *Moles lapidum congesta.* 5 *Impedimento.* 6 *Aliquis ex potentioribus.*

CAP. LXIII.

Omnia divitibus linquenda.

[a] HAud ullas portabis opes [1] Acherontis ad undas;
Nudus ab infernâ, ſtulte, vehère [2] rate.
Victor cum victis pariter miſcebitur umbris:
Conſule cum [3] Mario, capte [4] Jugurtha, ſedes.
Lydus Dulichio non diſtat [5] Crœſus ab [6] Iro:
[b] Nil feret ad manes divitis umbra ſuos.
[c] At cum permenſo defunctus tempore lucis,
Nudus [2] Letheâ cogeris ire rate.

[d] Hinc & perpetuus nulli datur uſus, & hæres
Hæredem alterius, velut unda ſupervenit undam.
Quid vici proſunt, aut horrea? quidve [7] Calabris
Saltibus adjecti [7] Lucani? ſi metit [8] Orcus

Gran-

Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
[e] Cum poſt emeritam mortalia ſæcula vitam
Deſcendunt; ibi nulla manent diſcrimina fati,
Nullus honos; vanoque exutum nomine regem
Proturbat plebeius egens. ——[f] Fugit hora, rapitque
Tartareus torrens, & tecum ferre ſub umbras,
Si qua animo placuere, negat. [g] Quid regia quondam
Præfulgens ebore, & poſſeſſa mapalia ſoli
Jam proſunt? quid rapta juvant? quid gentibus auri
Nunquam extincta ſitis? modo quem fortuna fovendo
Congeſtis opibus, doniſque referſit opimis,
Nudum [2] Tartareâ portavit navita cymbâ.
——[h] Crœſi mox advolat umbra
Dives apud ſuperos, ſed mors æquârat egenis.

[i] Cedes coëmptis ſaltibus, & domo,
Villâque, [9] flavus quam Tiberis lavat,
Cedes: & extructis in altum
Divitiis potietur hæres.
[k] Linquenda tellus, & domus, & placens
Uxor; neque harum, quas colis, arborum
Te, præter inviſas [10] cupreſſos,
Ulla [11] brevem dominum ſequetur.

Authorum Loca.] [a] Prop. *L.* 3. *El.* 4. *v.* 13. [b] Ov. Triſt. *L.* 5. *El.* 14. *v.* 12. [c] Tib. *L.* 3. *El.* 3. *v.* 9. [d] Hor. *L.* 2. *Ep.* 2. *v.* 175. [e] E Claud. (*ſi memini.*) [f] Sil. It. *L.* 15. *v.* 64 [g] *Id. L.* 6. *v.* 263. [h] *Id. L.* 13. *v.* 776. [i] Hor. *L.* 2. *Od.* 3. *v.* 17. [k] *Id. Od.* 14. *v.* 21.

Notæ.] 1 *Fluvii apud inferos.* 2 *Charontis cymba, qua defunctorum animas trans Styga vehit.* 3 *Nobili Romanorum Duci qui Jugurtham pr[illegible]io victum cepit.* 4 *Rex Numidiæ.* 5 *Rex Lydiæ dtiſſimus.* 6 *Paupere.* 7 *Calabria & Lucania ſunt Italiæ provinciæ ſaltibus celeberrimæ.* 8 *Mors.* 9 *Arenis flavus.* 10 *Cupreſſus enim Diti ſacra, & ideo funebri ſigno ad domos poſita,* 11 *Brevis ævi.*

CAP.

CAP. LXIV.

Opes non reddunt beatum.

[a] NE tibi tu cupias totum quæcunque per orbem
Fortis arat valido rusticus arva bove.
Nec tibi gemmarum quicquid fælicibus undis
Nascitur: Eoi quà maris unda rubet.
[b] Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri?
Arvaque si findant pinguia mille greges?
Quidve domus prodest [1] Phrygiis innixa columnis,
[2] Tænare, sive tuis; sive, [3] Caryste, tuis?
[c] Et nemora in domibus, sacros imitantia lucos?
Aurataeque trabes, marmoreumque [4] solum?
Quidve in [5] Erythræo legitur quæ littore concha?
Tinctaque Sidonio [6] murice lana juvat?
Et quæ præterea populus miratur? in illis
Invidia est; falsò plurima vulgus amat.
Non opibus mentes hominum curæque levantur,
Nam fortuna suâ tempora lege regit.
[e] Non ergo inviso pectus mihi carpitur auro;
Nec bibit è [7] gemmâ divite nostra sitis.
Nec mihi mille jugis [8] Campania pinguis aratur;
Nec miser æra paro clade, [9] Corinthe, tuâ.

[d] Quod satis est, cui contingit, nihil amplius optet;
Non domus, aut fundus, non æris acervus & auri,

Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. ——

[e] Non poſſidentem multa vocaveris
Rectè beatum; rectiùs occupat
  Nomen beati, qui Deorum
  Muneribus ſapienter uti;
Duramque callet pauperiem pati.

[f] Non enim gazæ, neque conſularis
Summovet [10] lictor miſeros tumultus
Mentis; & curas laqueata circum
  Tecta volantes.
Vivitur parvo benè, cui paternum
Splendet in menſâ tenui ſalinum;
Nec leves ſomnos timor aut cupido
  Sordidus aufert.

Authorum Loca.] [a] Tib. L. 2. *El.* 2. *v.* 13. [b] Tib. *L.* 3. *El.* 3. *v.* 11. [c] Prop. *L.* 3. *El.* 4. *v.* 2. [d] Hor. *L.* 1. *Ep.* 2 *v.* 46. [e] Hor. *L.* 4. *Od.* 9. *v.* 45. [f] *Id. L.* 2. *Od.* 16. *v.* 9.

Notæ.] 1 *E marmore Phrygiæ.* 2 *Laconiæ promontorium mamore præclarum.* 3 *Oppidum Eubœæ Inſulæ marmore maculoſo celebre.* 4 *Pavimentum.* 5 *Rubri maris littore in quo conchæ gemmas generantes naſcuntur.* 6 *Purpura, murex enim piſcis, e cujus ſucco purpura tingebatur, apud Sidona Phœniciæ civitatem.* 7 *E gemmeo poculo.* 8 *Italiæ regio feraciſſima.* 9 *Æs Corinthiacum pretioſiſſimum.* 10 *Publicus miniſter qui turbam Conſuli obſtantem ſummovere ſolebat.*

C A P.

C A P. LXV.

Nil manet æternum.

[a] CUnctis ſtare diu Parcarum lege negatur,
Magna repente ruunt: ſumma cadunt ſubito.
[b] Omnia tempus edax depaſcitur, omnia carpit;
Omnia ſede movet, nil ſinit eſſe diu.
Flumina deficiunt; profugum mare littora ſiccat;
Subſidunt montes; & juga celſa ruunt.
Quid tam parva loquor? moles pulcherrima cœli
Ardebit flammis tota repente ſuis.
Omnia mors poſcit: lex eſt, non pœna perire.
Hic aliquo mundus tempore nullus erit.
[c] Et querimur, cito ſi noſtræ data tempora vitæ
Diffugiunt? urbes mors violenta rapit.
Fata trahunt homines, fatis urgentibus, urbes,
Et quodcunque vides auferet [1] una dies.

[d] Nil equidem durare diu ſub imagine eâdem
Crediderim; ſic ad [2] ferrum veniſtis ab [2] auro
Sæcula; ſic toties verſa es, fortuna locorum.
Vidi ego, quod fuerat quondam ſolidiſſima tellus,
Eſſe fretum: vidi factas ex æquore terras.
———[e] Sic tempore verti
Cernimus, atque illas aſſumere robora gentes;
Concidere has: ſic magna fuit [3] cenſuque, viriſque,
Perque [4] decem potuit tantum dare [5] ſanguinis annos;
Nunc

Nunc [6] humilis veteres tantummodo Troja ruinas,
Et pro divitiis, tumulos oſtendit avorum.
[f] Et querimur, [7] genus infelix, humana labare
Membra ævo; cum regna [8] palam moriuntur, & urbes?

Authorum Loca.] [a] Claud. Epigr. [b] Sen. Ep. *de* Qualit. Temp. [c] Sannaza. *L.* 2. *El.* 9. *v.* 23. & 31. [d] Ov. Met. L. 15. *v.*259. [e] *Id.* *v.*420. [f] Sannaz. *de* Part. Virg. L. 2. *v.* 220.

Notæ.] 1 *Suprema Mundi dies.* 2 *Ad ferreum ſæculum ab aureo.* 3 *Opibus & incolis.* 4 *In quibus Troja a Græcis oppugnata & expugnata fuit.* 5 *Præliis exhauſti.* 6 *Sic Ovid. Jam ſeges eſt ubi Troja fuit &c.* 7 *Nos homunciones.* 8 *In exitium ruunt. Metaph.*

CAP. LXVI.

Conſtat parvo fames, magno faſtidium.

[a] OMnia quæ miſeras poſſunt finire querelas,
In [1] promptu voluit [2] candidus eſſe Deus.
Vile olus, & duris hærentia mora rubetis
[3] Pugnantis ſtomachi compoſuere famem.
Flumine vicino ſtultus ſitit, & riget Euro:
Cum calidus tepido conſonat igne focus.
Quod ſatiare poteſt, dives natura miniſtrat;
Quod docet infrænis gloria, fine caret.
[b] Meſſis erant primis virides mortalibus herbæ;
Quas tellus, nullo [4] ſollicitante, dabat.
Et modo carpebant vivaci ceſpite gramen;
Nunc epulæ tenerâ fronde cacumen erant.
Poſt modo glans nata eſt; bene erat jam glande repertâ:
Duraque magnificas quercus habebat opes.
[c] Pro domibus frondes nôrant, pro frugibus herbas:
Nectar erat, palmis hauſta duabus aqua.

Prima Ceres, homini ad meliora alimenta vocato,
Mutavit glandes utiliore cibo.

Sylva fuit domus his, cibus herba, cubilia frondes:
[d] Contentique cibis, nullo [4] cogente, creatis,
Arbuteos fœtus, montanaque fraga legebant.
[e] Pocula non nôrant ſuccis mulcere [5] Lyæi,
Fonte ſitim, & purâ ſoliti defendere lymphâ.
—— [f] O prodiga rerum
Luxuries, nunquam parvo contenta paratu!
Et quæſitorum terrâ, pelagoque ciborum
Ambitioſa fames; & lautæ gloria menſæ;
Diſcite, quam parvo liceat producere vitam;
Et quantum natura petat. Non erigit ægros
Nobilis ignoto diffuſus [6] Conſule [6] Bacchus,
Non [7] auro [7] myrrhâque bibunt, ſed gurgite puro
Vita redit; ſatis eſt populis fluviuſque [8] Cereſque.
[g] Vivitur exiguo meliùs; Natura beatis
Omnibus eſſe dedit, ſiquis cognoverit uti.
Hæc ſi nota forent; frueremur ſimplice cultu:
Claſſica non fremerent: non ſtridula fraxinus iret:
Non ventus quateret puppes; non machina muros.

Authorum Loca.] [a] Petron. Fragmen. [b] Ov. Faſt. L. 4. *v.* 395. [c] Ov. Faſt. L. 2. *v.* 293. [d] Ov. Met. L. 1. *v.* 103. [e] Sil. It. L. 7. *v.* 170. [f] Lucan. L. 4 *v.* 374. [g] Claud. *in* Ruf. L. 1. *v.* 215.

Notæ.] 1 *Praſto.* 2 *Benignus.* 3 *Jejuni.* 4 *Agros colente.* 5 *Vino, ſucco uvæ temperare; nam Lyæus ſive Bacchus Deus vini.* 6 *Vinum vetus; nam ut annos Conſulis nomine, ſic vini ævum, anno, quo in dolium reconditum erat, ſignabant veteres.* 7 *Poculis ex auro & myrrha. Synecd.* 8 *Frumentum, cujus Ceres Dea. Metonym.*

CAP. LXVII.

Nil nisi nomen amicitiæ.

[a] ILlud amicitiæ sanctum ac venerabile nomen,
Re jam pro vili sub pedibusque jacet.
[b] Tuta frequensque via est, per amici fallere nomen;
Tuta frequensque licet sit via, crimen habet.
[c] Turpe quidem dictu, sed (si modo vera fatemur)
Vulgus amicitias utilitate probat.
Cura [1] quid expediat prius est, quàm quid sit honestum:
Et cum fortunâ [2] statque caditque fides.
Nil nisi quod prodest charum est; i, detrahe menti
Spem fructûs avidæ, nemo petendus erit.
Respicit antiquum quis lapsis rebus amicum?
[3] Fomentisque juvat [3] vulnera cruda suis?
[d] Quis vult ingenti prostratum mole sodalem
Visere, & alloquii parte levare sui?
[e] Quis largitur opes veteri fidoque sodali?
Heu colit [4] ingratas pauper amicitias!
[f] Illud amicitiæ quondam venerabile nomen
[5] Prostat, & in quæstu pro meretrice sedet.
[g] Cum fortuna manet, vultum servatis amici;
Cum cecidit, turpi vertitis ora fugâ.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. L. 1. *El.* 7. *v.*15. [b] Ov. Ar. Am. L. 1. *v.* 585. [c] Ov. Pon. L. 2. *El* 3. *v.* 7. & 15. & 93. [d] Ov. Trist. L. 1. *El.* 7. *v.* 17. [e] Mart. L. 5. Ep. 19. [f] Ov. Pon. L. 2. *El.* 3. *v.* 19. [g] Petron. Metr. 8.

Notæ.] 1 *Quid utile est.* 2 *Mutatur cum mutata fortuna.* 3 *Quis miserias alloquio, consilio, & auxilio sublevat. Alleg.* 4 *Nihil fructus allaturas.* 5 *Quasi vile scortum esset.*

CAP.

CAP. LXVIII.

Nummi apud amicos reponendi.

[a] HOc habeo, quodcunque dedi; ſunt cætera ſortis,
Cætera prætereunt more fluentis aquæ.
[b] Callidus effractâ nummos fur auferet arcâ;
Proſternet [1] patrios impia flamma [1] lares.
Debitor uſuram pariter, [2] ſortemque negabit;
Non reddet ſterilis ſemina jacta ſeges;
Diſpenſatorem fallax ſpoliabit amica:
Mercibus extructas obruet unda rates.
Extra [3] fortunam eſt, quicquid donatur amicis;
Quas dederis, ſolas ſemper habebis, opes.
[c] Non leviora datis grati nam dona remittunt,
Fœnore cum duplici hæc ſemina reddet ager.
[d] Cuncta manus avidi fugient hæredis, [4] amico
Quæ dederis animo.

[e] [5] Hic non divitias nigrantibus abdidit antris,
Nec tenebris damnavit opes; ſed largior imbre
Sueverat innumeras hominum ditare catervas.
Quippe velut denſos currentia munera nimbos
Cernere ſemper erat; populis undare [6] Penates;
Aſſiduos intrare inopes, remeare beatos.
[7] Præceps illa manus [8] fluvios ſuperabat Iberos,
Aurea dona vomens.———

Authorum Loca.] [a] Senec. *de* Benef. L. 6. *Cap.* 3. [b] Mart. L. 5. *Ep* 43. [c] Ov. Met. *L.* 13. *v.* 703. [d] Hor. L. 4. *Od.* 7. *v.* 19. [e] Claud. *in* Conſ. Prob. *v.* 43.

Notæ.] 1 *Domos a patre relictas.* 2 *Primam pecuniam quæ fœnore ponitur.* 3 *Extra caſum, omnemque fortunæ aleam.* 4 *Benigno, liberali.* 5 *Probus.* 6 *Probi domum.* 7 *Prona & prompta ad dona effundenda* 8 *Tagum alioſque arenis aureis celeberrimos.*

CAP.

CAP. LXIX.

Amarum sit salubre.

[a] PErfer, & obdura; dolor hic tibi proderit olim,
Sæpe tulit lassis succus amarus opem.
[b] Dura aliquis præcepta vocet bona; dura fatemur
Esse: sed ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros
Æger; & oranti mensa negata mihi.
[c] Cogimur à gratis animum suspendere rebus:
Atque, ut vivamus, [1] vivere desinimus.
[d] Ut corpus redimas ferrum patiaras & ignes;
Arida nec sitiens ora levabis aquâ:
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars [2] hæc corpore majus habet.
[e] Dulcia non ferimus, succo [3] renovemur amaro;
Quædam ferre juvat, nè mala plura feras.

[f] Vulnera dum sanes, dolor est medicina doloris;
[g] Corpora vix ferro quædam sanantur acuto.

[h] Cuncta priùs tentanda; sed immedicabile vulnus
Ense recidendum est; ne pars [4] sincera [5] trahatur.
[i] Ulcera possessis altè suffusa medullis
Non [6] leviore manu, ferro sanantur & igni;
Ne [7] coëat frustra, mox eruptura cicatrix.
Ad vivum penetrant flammæ, quo funditus humor
Defluat,

Defluat, & vacuis corrupto ſanguine venis
Exundet [8] fons ille mali; truncantur & artus;
Ut liceat reliquis ſecurum degere membris:

Authorum Loca.] [a] Ov. Amo. *L.* 3. *El.* 11. *v.* 7. [b] Ov. Rem. *Am. v.* 225 [c] Cor. Gal. *El.* 1. *v.* 155. [d] Ov. Rem. *Am. v.* 229. [e] Ov. Ar. *Am. L.* 3. *v.* 583. [f] Cato. *L.* 4. *diſt.* 40. [g] Ov. Rem. *Am. v.* 527. [h] Ov. Met. *L.* 1. *v.* 190. [i] Claud. in Eutr. *L.* 2. *v.* 13.

Notæ.] 1 *Amara multa morte graviora paſſi: nam Non eſt vivere, ſed valere, vita. Mart.* 2 *Animus.* 3 *Reficimur.* 4 *Sana & integra.* 5 *In corruptionem ducatur.* 6 *Factu parcente.* 7 *Externis labris vulneris ſupremiſque junctis.* 8 *Scaturigo ſubjiciens ſeſe ſemper. Metaph.*

CAP. LXX.

Solamen miſeris ſocios habuiſſe doloris.

[a] NAufragus ejectâ nudus rate, quærit eodem
Percuſſum [1] telo; cua ſua fata legat.
Grandine qui ſegetes, & totum perdidit [2] annum;
In [3] ſimili deflet triſtia fata ſinu.
Funera conciliant miſeros; orbique parentes
Conjungunt gemitus: & facit hora pares.
Nos quoque confuſis feriemus ſydera verbis:
Et fama eſt junctas fortiùs ire preces.

——[b] Flenti Theſeïus heros
Siſte modum dixit! [f] neque enim fortuna querenda
Sola tua eſt, ſimiles aliorum reſpice caſus:
Mitiùs iſta feres. [c] Luctus aliena levare
Damna valent noſtros. ——
[d] Everſo juvat orbe mori, ſolatia letho
Exitium commune dabit. ——

O Dulce

• Dulce mœrenti populus dolentûm.
Dulce, lamentis resonare gentes.
Leniùs luctus lacrymæque mordent,
Turba quas fletu simili frequentat.
Semper, ah, semper dolor ipse magnus
Gaudet in multos sua fata [4] mitti:
Seque non solum [5] patuisse pœnæ.
Ferre, quam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Dulce in immensis posito ruinis,
Neminem lætos habuisse vultus.
Ille deplorat, queriturque fatum;
Qui secans fluctum rate singulari,
Nudus in portus cecidit petitos.
Æquior casum tulit, & procellas;
Mille qui ponto pariter carinas
Obrui vidit: tabulâque littus
Naufragâ spargi; mare cum coactis
Fluctibus [6] Corus prohibet reverti.
Questus est Hellen cecidisse [7] Phryxus,
Cum gregis [8] ductor radiante villo
Aureo fratrem simul & sororem
Sustulit tergo, medioque [9] jactum
Fecit in ponto. Tenuit querelas
Et [10] vir, & Pyrrhe; mare cum viderent
Et nihil præter mare cum viderent,

Unici

Unici terris homines relicti.

——— [f] Abeant queſtus ;
Diſcede timor : vitæ eſt avidus
Quiſquis non vult, mundo ſecum
Pereunte mori. ———

Authorum Loca.] [a] Petronii Fragm [b] Ov. Met. *L.* 15. *v.* 493. [c] *Id. v.* 547. [d] Claud. in Ruf. *L.* 2. *v.* 19. [e] Sen. Troad. *v.* 1007. & 1022. [f] Sen. Thyeſt. *v.*882.
Notæ.] 1 *Eodem caſu, Metaph.* 2 *Meſſem, cui totius anni laborem impendit.* 3 *Simile damnum lugentis.* 4 *Communicari.* 5 *Obnoxium fuiſſe.* 6 *Ventus.* 7 *Qui mare tergo arietis transfretavit, unde Helle ſoror cadens merſa erat.* 8 *Aries.* 9 *Helles jacturam.* 10 *Maritus Deucalion.*

C A P. LXXI.

Ceſſandum emeritis.

[a] FEſſus in acceptos miles deducitur agros ;
Tutaque depoſito poſcitur enſe [1] rudis.
Longaque ſubductam celant navalia [2] pinum ;
Mittitur in ſaltus carcere liber equus.
[b] Miles depoſitis annoſus ſecubat armis ;
Grandævique negant ducere aratra boves.
Putris & in vacuâ requieſcit navis arenâ,
Et vetus in templo bellica parma vacat.
[c] In cava ducuntur quaſſæ navalia puppes,
Ne temerè in mediis diſſolüantur aquis.
Ne cadat, & multas palmas inhoneſtet adeptas,
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles, ut [3] emeritis non eſt ſatis utilis armis,
Ponit ad antiquos, quæ tulit arma, [4] Lares.

Sic

Sic igitur, tardâ vires minuente senectâ,
Me quoque donari jam rude, tempus erat.

[d] Post multa virtus opera [5] laxari solet.

[e] Vixi [6] puellis [7] nuper idoneus;
Et [8] militavi non sine gloriâ;
[9] Nunc [10] arma, [11] defunctumque bello
Barbiton hic [12] paries habebit.

Authorum Loca.] [a] Ov. Am. *L.* 2. *El.* 9. *v.* 19. [b] Prop. *L.* 2. *El.* 25. *v.* 5. [c] Ov. Trist. *L.* 4. *El.* 8. *v.* 17. [d] Sen. Henf. *v.* 476. [e] Hor *L.* 3. *Od.* 26. *v.* 1.

Notæ.] 1 *Missio a militia; rudis enim virga erat qua gladiatores, missione impetrata, donabantur.* 2 *Navem a pinu factam. Metonym.* 3 *Milites emeriti dicuntur, qui militarem ætatem compleverunt.* 4 *Milites militia defuncti, solebant arma in deorum Domesticorum templis suspendere, qui Lares appellantur.* 5 *Recreari.* 6 *Musis, quæ Poeticæ Deæ sunt, & puellæ.* 7 *Cum juvenis essem.* 8 *Castris Musarum merui. Metaph.* 9 *Cum senex emeritus sum.* 10 *Libros, lyram, supellectilem Poeticam, Metaph.* 11 *Lyram militia hac defunctam.* 12 *Cui suspenderat.*

CAP. LXXII.

Conjunctio firmat.

[a] HOrtor ego, ut pariter binos habeatis amicos,
Fortior est, plures siquis habere potest.
Secta bipartito cum mens [1] discurrit utroque;
Alterius vires subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur [2] flumina rivos;
Cassaque seducto stipite, flamma perit.
Non satis una tenet ceratas anchora puppes:
Non satis est liquidis unicus hamus aquis.
Qui sibi jampridem solatia bina paravit,
Jampridem summâ victor in arce fuit.

Sic

[b] Sic meliùs duo defendunt retinacula navem ;
[c] Et quæ non proſunt ſingula, juncta juvant.
Tu tantum numero pugna ; diſperſaque in unum
Contrahe ; de multis grandis acervus erit.
[d] Sic igitur nunquam [3] deſunt conſulta duobus.
[e] Nec caret effectu, quod voluere duo.

[f] Sive res bellis [4] agitanda; ſive
Pace ; collatas ſociate vires ;
Alta centenis meliùs recumbunt
Templa columnis.

Inter errantem ſcopulos carinam,
Certiùs plures [5] docuere ſtellæ :
Fortiùs proram gemino revincit
Anchora morſu.

[6]Gliſcit æterno ſociale [7] nexu
Robur. ——

Authorum Loca.] [a] Ov. Rem. Am. *v.* 441. [b] Prop. *L.* 2. *El.* 22. *v.* 41. [c] Ov. Rem. Am. *v.* 420. & *infra. v.* 423. [d] Sil. It. (*ſi memini.*) [e] Ov. Amo. *L.* 2. *El.* 3. *v.* 16. [f] Caſim. Sarbiev. Lyric. *L.* 4. *Od.* 36. *v.* 21.

Notæ.] 1 *In utramque partem vagatur, non adhærens rei uni.* 2 *Quod de Gynde fluvio, (a Cyro in multos alveos diviſo,) teſtatur Sen. L.* 3. *de Ira.* 3 *Deficiunt.* 4 *Molienda.* 5 *Duxere.* 6 *Creſcit.* 7 *Conjunctione quam nil valet diſſolvere.*

C A P.

CAP. LXXIII.

Excitat ignavos spes famæ.

[a] FUlgida non parvas animo dat gloria vires;
Et fœcunda facit pectora laudis amor.
[b] Tum bene fortis equus reserato [1] carcere currit;
Cum quos prætereat, quosve sequatur, habet.
[c] Plausibus ex ipsis populi, lætoque favore,
Ingenium [2] quodvis incaluisse potest.
Tamque ego sumpsissem tali clamore vigorem,
Quàm rudis auditâ miles ad arma tubâ.
[d] Excitat auditor studium; laudataque virtus
Crescit, & immensum gloria [3] calcar habet.
[e] Scribentem juvat ipse favor, minuitque laborem,
Cumque suo crescens [4] pectore fervet opus.
Utque ictus ruit acer equus calcaribus armos;
[f] Ingenio [5] stimulos subdere fama solet.
[g] Gloria vos acuat; vos, ut recitata probentur
Carmina, [6] Pïeriis invigilate choris.
[h] Laudatas ostendit [7] avis Junonia pennas,
Si tacitus spectes, illa recondit [8] opes.
[9] Quadrupedes, inter rapidi [10] certamina cursûs,
Depexæque jubæ plausaque colla juvant.
[i] Delectant etiam [11] castas præconia formæ,
Virginibus curæ grataque fama sua est.

Lau-

[k] Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat; & formâ muta ſuperbit avis.

Authoris Loca.] [a] Ov. Triſt. *L*. 5. *El.* 12. *v*. 37. [b] Ov. Ar. Am. *L*. 3. *v*. 595. [c] Ov. Pon. *L*. 3. *El* 4. *v*. 29. [d] Ov. Pon. *L*. 4. *El*. 2. *v*. 35. [e] Ov. Pon. L. 3. *El*. 9. *v*. 21, [f] Ov. Triſt. L. 5. *El* 1. *v*. 76. [g] Ov. Pon. L. 1. Ep. 5. *v*. 57. [h] Ov. Ar. Am. *L* 1. *v*. 629. [i] Id. *v*. 623. [k] Ov. Med. Fac. *v*. 33.

Notæ.] 1 *Loco unde equi curſum incipiunt.* 2 *Utcumque tardum & ſtupidum.* 3 *Incitamentum. Metaph.* 4 *Cum componendi calore.* 5 *Tanquam ſtimulis excitare.* 6 *Curam carminibus componendis impendite, Pierides enim Muſæ.* 7 *Pavo, Junoni ſacer.* 8 *Pulchras pennas.* 9 *Equos.* 10 *In ludis Olympicis.* 11 *Fœminas.*

CAP. LXXIV.

Heroes cito maturi.

[a] INgenium cœleſte ſuis velocius annis
Surgit; & ignavæ fert malè damna moræ.
Parvus erat, manibuſque duos [1] Tirynthius angues
Preſſit: & in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuiſti,
Cum timuit [2] thyrſos India victa tuos?
Parcite natales, timidi, numerare Deorum:
Cæſaribus virtus contigit ante diem.
[b] Cæſar & ipſe ducem primis profitetur in armis;
Bellaque non puero tractat agenda puer.
[c] Quid numeras annos? vixi maturior annis:
Acta ſenem faciunt: hæc numeranda tibi.
His ævum fuit implendum, non ſegnibus annis.
Mors palmas numerans me putet eſſe ſenem.

[d] Præterit ipſe ſuos animis [3] Germanicus annos;
[e] Ante annos, animumque gerens, mentemque virilem.

Scili-

[f] Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante [4] pilos venit his ; dicenda tacendaque callent :
[g] Queis promptum teneris immania bella lacertis
Moliri, regimenque rudi depoſcere in ævo.
[h] Si titulos annoſque leves, numerare velimus ;
Facta [5] premunt annos : [i] Annos tranſcendere factis
Molitur ; longumque putat pubeſcere bello.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. L. 1. *v.* 185. & *ſupra.* [b] Idem, *v.* 181. [c] Pedon. *El. in* obitum Druſi. *v.* 447. [d] Ov. Pon. L. 2. *El.* 2. *v.* 73. e Virg. Æn. L. 9. *v.* 311. [f] Perſ. Sat. 4. *v.* 4. [g] Sil. It. L. 15. *v.* 16. [h] Ov. Metam. L. 7. *v.* 448. [i] Sil. Ital. L. 4. *v.* 428.

Notæ.] 1 *Hercules, a Tyrintha urbe Argis vicina, in qua nutritus erat.* 2 *Pontentiam tuam & vires, nam Thyrſus Bacchi haſta frondibus veſtita.* 3 *Cæſar a victa Germania ita dictus.* 4 *Ante barbam.* 5 *Præponderant, id eſt facta annis ſunt plura.*

CAP. LXXV.

Forma bonum fragile eſt.

[a] O Formoſe puer, nimiùm ne crede colori,
[b] Formæ non ullam fata dedere moram.
[c] Forma bonum fragile eſt; quantumq; accedit ad annos,
Fit minor ; & ſpatio carpitur ipſa ſuo.
Nec violæ ſemper, nec hiantia lilia florent ;
Et riget amiſſâ ſpina relicta roſâ.
Et tibi jam cani venient, formoſe, capilli :
Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
[d] Certus amor morum eſt : formam populabitur ætas ;
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit :
Et veniet rugis altera cauſa dolor.

Iſta

[e] Iſta decens facies longis vitiabitur annis:
Rugaque in antiquâ fronte ſenilis erit.
Injicietque manum formæ damnoſa ſenectus:
Quæ, ſtrepitum paſſu non faciente, venit.
Cumque aliquis dicet; Fuit hæc formoſa, dolebis;
Et ſpeculum [1] mendax eſſe querêre tuum.

[f] Flebat ut in ſpeculo rugas conſpexit aniles
[2]Tyndaris, & ſecum cur ſit bis [3] rapta requirit.
[g] Ergo age, fallaci timidè confide figuræ.

[h] Anceps forma bonum mortalibus,
Exigui donum breve temporis,
Ut velox celeri pede laberis!
Non ſic prata novo vere decentia
Æſtatis calidæ deſpoliat vapor:
Sævit [4] ſolſtitio cum medius dies,
Et noctem brevibus præcipitat rotis,
Langueſcunt folio lilia pallido;
Et gratæ capiti deficiunt roſæ:
Ut [5] fulgor teneris qui radiat genis
Momento rapitur: nullaque non dies
Formoſi ſpolium corporis abſtulit.
Res eſt forma fugax; quis ſapiens bono
Confidat fragili? ——
[i] Ut alta ſylvas forma vernantes alit,
Quas nemore nudo primus inveſtit tepor;
At cum ſolutos expulit Boreas Notos,

Et ſæva totas bruma decuſſit comas,
Deforme ſolis aſpicis truncis nemus:
Sic noſtra longum forma percurrens iter,
Deperdit aliquid ſemper, & fulget minus;
Maliſque minus eſt; quicquid in vultu fuit,
Olim petitum. ——

Authorum Loca.] [a] Virg. Bucol. *Eclog.* 2. *v.* 17. [b] Tib. *L.* 1. *El.* 4. *v.* 32. [c] Ov. Ar. Am. *L.* 2. *v.* 113. [d] Ov. Medic. faciei. *v.* 45. [e] Ov. Triſt. L. 3. *El.* 7. *v.* 35. [f] Ov. Met. *L.* 15. *v.* 232. [g] Ov. Art. Am. *L.* 2. *v.* 143. [h] Sen. Hip. *v.* 758. [i] Sen. Hercul. Oet. *v.* 380.

Notæ.] 1 *Utpote faciem tuam male referens.* 2 *Helena Tyndari filia.* 3 *A Theſeo, & a Paride.* 4 *Cum ſolſtitio æſtivo meridies eſt ferventiſſimus, & contrahuntur noctes.* 5 *Forma. Periphras.*

CAP. LXXVI.

— *Vicinia damno eſt.*

[a] SI quis amas, nec vis; facito contagia vites;
Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.
Dum ſpectant oculi læſos, læduntur & ipſi:
Multaque corporibus [1] tranſitione nocent.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè;
Utile finitimis abſtinuiſſe locis.
Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas:
Spectandoque avido lumine, creſcit amor.
In loca nonnunquam, ſiccis arentia glebis,
De propè currenti flumine, manat aqua.
Non facilè eſuriens poſitâ retinebere menſâ;
Et multam ſaliens incitat unda ſitim.
Non facile eſt viſâ taurum retinere juvencâ:
Fortis equus viſæ ſemper adhinnit equæ.

Dedit

—— [b] Dedit contagio labem,
Et dabit in plures ; ſicut grex totus in agris
Unius ſcabie cadit & porrigine porci :
Uvaque [2] conſpectâ livorem ducit ab uvâ.
[c] Sic pars ægra hominis trahit ad contagia ſanum
Corpus : & exigui quamvis diſcrimine membri,
Tota per innumeros artus compago vacillat.
[d] Sicque malum latè ſolet immedicabile [3] cancer
[4] Serpere ; & [5] illæſas [6] vitiatis [7] addere partes.
[e] Et mala vicini pecoris contagia lædent.

Authorum Loca.] [a] Ov. Rem. Am. *v.* 613. & *infra.* [b] Juv. Sat. 2. *v.* 78. [c] Auſon. Paulino. *Epiſt.* 24. *v.* 28. [d] Ov. Met. L. 2. *v.* 827. [e] Virg. Bucol. Ecl. 1. *v.* 51.
Notæ.] 1 *Tranſeundo ab alio ad aliud.* 2 *Ut eſt in Proverbio, uva uvam videndo varia fit.* 3 *Morbus paulatim corpus rodens.* 4 *Paulatim ſe per totum corpus diffundere.* 5 *Sana membra.* 6 *Cancro corruptis.* 7 *Eodem malo inficere.*

CAP. LXXVII.

Intempeſtiva nocent conſilia.

[a] IMpatiens animus nec adhuc tractabilis arte
Reſpuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar meliùs tunc, cum ſua vulnera tangi
Jam ſinet ; & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, niſi mentis inops, in funere nati
Flere vetat ? non hoc illa monenda [1] loco eſt.
Cum dederit lachrymas, animumq; [2] expleverit ægrum
Ille dolor verbis emoderandus erit.
[b] Curando fieri quædam majora videmus
Vulnera ; quæ meliùs non tetigiſſe fuit.

Vulne-

[c] Vulneris id genus eſt, quod cum tractabile non ſit,
Non contrectari tutius eſſe puto.
[d] Quin etiam accendas vitia, irriteſque vetando:
Temporibus ſi non aggrediare ſuis.
[e] Neve retrectando nondum coëuntia rumpe
Vulnera; vix illis proderit ipſa quies.
Aſt ubi viſus erit morbus medicabilis arte;
Tunc adhibe, & proſit cura, medentis opem.
[f] Temporis officium ſolatia dicere certi eſt:
Dum dolor in [3] curſu eſt; dum petit æger opem:
At cum longa dies ſedavit [4] vulnera mentis;
Intempeſtivè qui [5] fovet illa, [6] novat.

Authoris Loca.] [a] Ov. Rem. Am. *v.* 123. [b] Ov. Pon. L. 3. *El.* 7. *v* 25. [c] Ov. Pon. L. 2. *El.* 2. *v.* 59. [d] Ov. Rem. Am. *v.* 133. [e] Ov. Triſt. L. 4. *Eleg.* 4. *v* 41. [f] Ov. Pon. L. 4. *El.* 11. *v.* 17.

Notæ.] 1 *Tempore.* 2 *Satiaverit fletu.* 3 *Pleno fertur & primo impetu.* 4 *Animi curas. Metaph.* 5 *Remedium conatur afferre.* 6 *Dolorem magis refricat, quam lenit.*

CAP. LXXVIII.

Amorem nutrit solitudo.

[a] QUiſquis amas, loca ſola nocent: loca ſola caveto.
Quò fugis? In populo tutior eſſe potes.
Non tibi ſecretis (augent ſecreta furores)
Eſt opus: auxilio turba futura tibi eſt.
Triſtis eris, ſi ſolus eris; dominæque relictæ
Ante oculos facies ſtabit, ut ipſa, tuos.
Triſtior idcirco nox eſt, quàm [1] tempora Phœbi;
Quæ relevet luctus, turba ſodalis abeſt.

Nec

Nec fuge colloquium: nec ſit tua janua clauſa:
  Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe [2] Pyladen, qui te ſoletur Oreſtem.
  Hic quoque amicitiæ non levis uſus erit.
Quid niſi ſecretæ læſerunt [3] Phyllida ſylvæ?
  Certa necis cauſa eſt: incomitata fuit.
[4] Sithoni, tunc certè vellem non ſola fuiſſes;
  Non fleres poſitis Phyllida, [5] ſylva, [6] comis.
Phyllidis exemplo, nimiùm ſecreta timete,
  Læſe vir à [7] dominâ; læſa puella viro.

Authoris Loca.] [a] Ov. Rem. Amo. v. 579. & *infra v. 60.*

Notæ.] 1 *Dies.* 2 *Amicum chariſſimum, qualis erat Pylades erga Oreſten.* 3 *Filiam Lycurgi regis Thracum; quæ cum promiſſum Demophoontis reditum diu & fruſtra expectaſſet, laqueo vitam finivit.* 4 *O Phyllis; ex Thracia, quæ olim Sithonia dicebatur.* 5 *Arbor amygdalus in quam Phyllis mutabatur.* 6 *Frondibus amiſſis. Metaph.* 7 *Ab amica.*

CAP. LXXIX.

Amorem fugant negotia.

[a] QUi, ni[illegible]sîer[illegible] miſero periturus amore es,
  [b] Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc ut ames, faciunt: hæc, ut fecere, tuentur;
  Hæc ſunt jucundi cauſa cibuſque mali.
Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus;
  Contemtæque jacent, & ſine luce, faces.
Quàm platanus vino gaudet, quàm populus undâ;
  Et quàm limoſâ canna paluſtris humo;
Tam Venus otia amat: qui finem quæris amoris,
  (Cedit amor rebus) res age: tutus eris.

Deſi-

[c] Desidiam [1] puer ille sequi solet, odit agentes;
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora; sunt leges; sunt quos tuearis, amici;
Vade per urbanæ [2] candida castra togæ.
Vel tu sanguinei [3] juvenilia [4] munera Martis
Suscipe; deliciæ jam tibi terga dabunt.
[d] Rura quoque oblectent animos; studiumque [5] colendi;
Quælibet huic curæ cedere cura potest.
[e] Vel tu venandi studium cole: sæpe recessit
Turpiter à Phœbi victa [6] sorore Venus;
[f] Cum semel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis [7] irritus exit Amor.
[g] Aut his, aut aliis, donec [8] dediscis amare,
Ipse tibi furtim [9] decipiendus eris.

Authoris Loca.] [a] Ov. Rem. Am. *v.* 21. [b] Id. *v.* 136. [c] Id. *v.* 149. [d] Id. *v.* 169. [e] Id. *v.* 199. [f] Id. *v.* 197. [g] Id. *v.* 221.

Notæ.] 1 *Cupido amoris Deus.* 2 *Ambula in toga candida ut qui petebant Magistratum.* 3 *Robusto juvene digna.* 4 *Officia militiæ.* 5 *Colendi humum.* 6 *Venatione, cujus Diana Phœbi soror Dea est.* 7 *Frustratus, non propositi compos.* 8 *Desuescis.* 9 *Amore clam decepto.*

CAP. LXXX.

— *Sua sint meditata incommoda cuique.*

[a] AD mala quisque animum referat sua; mente revolvat.
Omnibus illa Deus plusve minusve dedit.
[1] Credita non semper sulci cum [1] fœnore reddunt,
Nec semper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat exiguum est, plus est quod lædit amantes.
Proponant animo multa ferenda suo.

Quot

Quot lepores in [2] Atho, quot apes paſcuntur in [3] Hyblâ:
Cærula quot baccas [4] Pallados arbor habet;
Littore quot conchæ; tot ſunt in amore dolores:
Quæ patimur multo [5] ſpicula [6] felle madent.
[c]Qui [7] Puteal, [8] Janumque timet, celereſque [9] calendas;
Torqueat hunc [10] æris mutua ſumma ſui.
Cui pater eſt durus, votis ut cætera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotatâ pauper cum conjuge vivit:
Uxorem fato credat obeſſe ſuo.
Eſt tibi rure bono generoſæ fertilis uvæ
Vinea; ne naſcens uva ſit uſta, time.
Ille habet in reditu navem; mare ſemper [11] iniquum
Cogitet; & damno littora fœda ſuo.
Filius hunc miles, hunc filia nubilis angant:
Et quis non cauſas mille doloris habet?

Autheris Loca.] [a] Ov. Rem. Amo. *v.* 559. [b] Ov. Ar. Am. L. 2. *v.* 113. [c] Ov. Rem. Am. *v.* 561.

Notæ.) 1 *Cum incremento.* 2 *Macedoniæ monte.* 3 *Urbe Siciliæ mellificio inclyta.* 4 *Oliva Palladi ſacra.* 5 *Cupidinis tela.* 6 *Dolore multo.* 7 *Locum ubi Prætor jus dicebat.* 8 *Fæneratores, qui in Jani templo conveniebant.* 9 *Tempora quibus pecunia mutuo accepta creditoribus perſolvenda erat.* 10 *Pecuniæ quæ olim ex ære facta.* 11 *Procelloſum.*

C A P.

CAP. LXXXI.

Nil constans in Amore.

[a] NOn ita Carpathiæ variant Aquilonibus undæ,
Nec dubio nubes vertitur atra Noto;
Quàm facilè irati verbo mutantur amantes,
Dum licet, injusto subtrahe colla jugo.
[b] Vobis nam facile est verba, & componere fraudes.
Hoc unum didicit fœmina semper [1] opus.
Non sic incerto mutantur flamine [2] Syrtes;
Nec folia hyberno tam tremefacta Noto:
Quàm cito fœmineâ non constat fœdus in irâ;
Sive ea causa gravis; sive ea causa levis.
[c] Ah noli nimiùm confidere; sæpe Cupido
Huic malus esse solet, cui bonus ante fuit.
[d] Non frustra [3] huic pictor ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum.
Scilicet alternâ quoniam jactamur in undâ;
Nostraque non ullis permanet aura locis.
[e] Hic levis est, multoque suis ventosior alis;
Gaudiaque ambiguâ datque negatque fide.
[f] Omnia vertuntur; certè vertuntur amores.
Vinceris, aut vincis: hæc in amore [4] rota est.
Iste [5] quod est, ego sæpe fui; sed forsit in horâ,
Hoc ipso ejecto, carior alter erit.
[g] Tu quoque, qui pleno fastus assumis amore
Credule, nulla diu fœmina pondus habet.

O

——[h] O [6] here, quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult. In amore hæc sunt mala ; bellum,
Pax rursum. Hæc si quis , tempestatis propè ritu
Mobilia, & cæcâ fluitantia sorte, laboret
Reddere certa : sibi [7] nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret, certâ ratione modoque.

Authorum Loca.] [a] Prop. *L* 2. *El.* 5. *v.* 11. [b] Prop. *L.* 2. *El.* 9. *v.* 29. [c] Prop. *L.* 2. *El.* 18. *v.* 21. [d] Prop. *L.* 2. *El.* 11. *v.* 4. [e] Ov. Am. *L.* 2. *El.* 9. *v.* 49. [f] Prop. L. 2. *El.* 8. *v.* 31. [g] Prop. *L.* 2. *El.* 24. *v.* 25. [h] Hor. *L.* 2. *Sat.* 3. *v.* 265.

Notæ.] 1 *Nempe dolos struere.* 2 *Loci in mari vadosi prope Africum littus, arenæ cumulos huc illuc vehentes.* 3 *Cupidini.* 4 *Mutationis Emblema.* 5 *Amore felix.* 6 *Oratio Parmenonis servi, herum Phœdriam ab amore dissuadentis. Locus iste ex Terentii Eunucho desumptus, Act.* 1. *Scen.* 1. *cui comparare operæ pretium foret.* 7 *Non magis proficiat.*

CAP. LXXXII.

Graves augentur tempore curæ.

[a] MEns usque ægra manet, nec tempore robora sumit ;
Affectusque animi, qui fuit antè, manet.
Quæque morâ spatioque suo, coitura putavi
Vulnera ; non aliter quam modò facta, dolent.
Scilicet exiguis prodest annosa vetustas,
Grandibus accedunt tempore damna malis.
Pene decem totis aluit [1] Pæantius annis
Pestiferum tumido vulnus ab angue datum ;
[2] Telephus æternâ consumptus tabe periisset ;
Si non, quæ nocuit, dextra tulisset opem.

[b] Tempus quod ſævas paulatim mitigat iras,
Non minuit luctus, mæſtave corda levat.
Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas
Præter quam curas attenuare graves.
Triſtior eſt etenim præſens ærumna priore:
Ut ſit enim ſibi par; crevit, & aucta morâ eſt.
Scilicet ut veteres fugiunt juga curva juvenci;
Et domitus fræno ſæpe repugnat equus.
Nos quoque quæ ferimus, tulimus patientiùs antè:
Et mala ſunt longâ multiplicata morâ.
Ægreſcit magis aucta gravis nam tempore cura;
[c] Ut vigilare leve eſt, pervigilare grave.

[d] Illinc egeſtas triſtis, hinc durus labor,
Quamvis rigentem tot malis ſubigunt virum;
Non tempus illi fecit ærumnas leves.
Longo dolorum ſenſus accreſcit die:
Leve eſt miſerias ferre, perferre eſt grave.

Authorum Loca.] [a] Ov. Triſ. L. 5. *El* 2. *v.* 7. [b] Ov. Triſ. L. 4. *El.* 6. *v.* 15. & *v.* 25. & *v.* 23. & *v.* 37. [c] Mart. L. 9. *Ep.* 69. [d] Sen. Thyeſ. *v.* 303.

Notæ.] 1 *Philoctetes Pæantis filius Herculis ſagitta vulneratus.* 2 *Myſorum Rex ab Achillis haſta vulneratus; & quodam ex ejuſdem haſtæ rubigine malagmate confecto ſanatus.*

CAP. LXXXIII.

Fœlices Philosophi.

[a] NOs juvet immensi causas exquirere mundi,
Primaque constanti corpora juncta fide.
An magnum æterno volvatur Numine cœlum:
An propriâ hoc ingens mole laboret onus.
Unde nitor stellis; cur nox [1] majorve, [2] minorve;
Cur non ipsa [3] suo lumine Luna micet.
Fœlices queis fas cœli jam scandere sedes;
In queis, post obitum, fata manere sinant.
[b] Fœlices animos, quibus hæc cognoscere primis;
Inque domos superas scandere cura fuit!
Credibile est illos pariter vitiisque jocisque
Altiùs humanis exseruisse caput.
Non [4] Venus & vinum sublimia pectora fregit,
[5] Officiumve fori, militiæve labor.
Nec levis ambitio, [6] perfusaque gloria fuco;
Magnarumque fames sollicitavit opum.
Admovêre oculis distantia sydera nostris,
[7] Ætheraque ingenio supposuêre suo.
Sic petitur cælum: non ut ferat Ossan [8] Olympus;
Summaque Peliacus sidera tangat apex.
[c] Adde, quod ingenuas didicisse fideliter artes
Emollit mores; nec sinit esse feros.

[d] Fœlix, qui potuit rerum cognoscere causas;

Quique

Quique metus omnes & inexorabile ſatum,
Subjecit pedibus, ſtrepitumque [9] Acherontis [10] avari.
[e] Diſcite, ô [11] miſeri, & cauſas cognoſcite [12] rerum.
[f] Diſce bonos artes, moneo, ſtudioſa juventus.

Authorum Loca.] [a] Sannaza. L. 1. *El.* 2. *v.* 3. & *infra.* [b] Ov. Faſt. L. 1. *v.*297. [c] Ov. Pon. L. 2 *El.* 9. *v.* 47. [d] Virg. Geor. *L.* 2. *v.* 490. [e] Perſ. Sat. 3. *v* 66. [f] Ov. Ar. Am. L. 1. *v.* 459.

Notæ.] 1 *Longior hyeme.* 2 *Brevior æſtate.* 3 *Sed a ſole mutuato.* 4 *Libido* 5 *Cauſarum actio in foro.* 6 *Fictitio colore ſplendida.* 7 *Nempe ſtellarum notitia.* 8 *Olympus mons Oſſæ Theſſaliæ monti impoſitus a Gigantibus cœlum ſcandentibus.* 9 *Mortis metum, Acheron enim inferni fluvius.* 10 *Quia infernum rapit omnia.* 11 *O juvenes voluptatibus dediti.* 12 *Naturalium, quarum cognitio eſt Philoſophia.*

CAP. LXXXIV.

Ars ſtupet malis.

[a] CRede mihi; miſeros prudentia prima relinquit:
Et ſenſus cum re, conſiliumque fugit.
[b] Fracta cadit magnæ ſapientia mole ruinæ;
Plus valet ingenii viribus ira Dei.
[c] Non aliter [1] ſtupui, quàm qui Jovis [2] ignibus ictus
Vivit, & eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.
[d] Nam pavor attonito rationis ademerat uſum:
Ceſſerat omne meis conſiliumque malis.
[e] Sic cum immane fremunt inſani murmure venti;
Neſcit, [3] cui domino pareat, unda maris.
Rector in incerto eſt: nec quid fugiatve, petatve
Invenit: ambiguis ars ſtupet icta malis.
[f] Navita confeſſus gelido pallore timorem,
Jam ſequitur victam, non regit arte ratem.

Utque

Utque parum validus non [4] proficientia rector
Cervicis rigidæ fræna remittit equo:
Sic non quo voluit, ſed quo rapit impetus undæ,
[5] Aurigam videas vela dediſſe rati.
[g] Ipſe gubernator tollens ad ſidera palmas,
Expoſcit votis, [6] immemor artis, [7] opem.

Authoris Loca.] [a] Ov. Pon. L. 4. *El.* 12. *v.* 47. [b] Ov. Triſt. L. 5. *El.* 12. *v.* 13. [c] Ov. Triſt. L. 1. *El.* 3. *v.* 11. [d] Ov. Pon. L. 3. *El.* 6. *v.* 47. [e] Ov. Triſt. L. 1. *El.* 2. *v.* 25. & *v.* 31. [f] Ov. Triſt. L. 1. *El.* 3. *v.* 113. [g] Ov. Triſt. L. 1. *El.* 10. *v.* 21.

Notæ.] 1 *Ovidii de ſe verba mox in exilium ituro.* 2 *Fulmine.* 3 *Cui vento; ſic Horatius vocat ventum maris Tyrannum & Arbitrum.* 4 *Nihil profutura.* 5 *Navis gubernatorem. Metaph.* 6 *Oblitus nauticæ peritiæ.* 7 *Deorum auxilium.*

CAP. LXXXV.

Vive hodie: cras incertum.

[a] NOn bene [1] diſtuleris, videas quæ poſſe negari;
Et ſolum hoc ducas, quod fuit, eſſe tuum.
Vive velut rapto, fugitivaque gaudia carpe,
Gaudia non remanent, ſed fugitiva volant.
Non eſt, crede mihi, ſapientis dicere, vivam:
Sera nimis vita eſt craſtina, vive hodie.
[b] Frange [2] toros; pete vina; [3] roſas cape; tingere nardo:
Ipſe jubet mortis te meminiſſe Deus.
[c] Si ſapis, utaris totis, [5] Coline, diebus:
Extremumque diem ſemper adeſſe putes.
[d] Vivere quod propero pauper, nec inutilis annis,
Da veniam; properat vivere nemo ſatis.
Differat hoc, patrios optat qui vincere cenſus:
Atriaque immodicis arctat [4] imaginibus.

Cras

[e] Cras (inquis) vives, hodie jam vivere ſerum eſt:
Ille ſapit, quiſquis, [5] Poſthume, vixit heri.
[f] Gaudia tu differs, at non & [6] ſtamina differt
[7] Atropos; atque omnis ſcribitur hora tibi.

[g] Quid ſit futurum cras, fuge quærere; &
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
[8] Appone; nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas;
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. ——

——[h] Rapiamus amici
Occaſionem de die:
Dumque virent genua,
Et decet; [9] obductâ ſolvatur fronte ſenectus,
Nunc & [10] Achæmeniâ
Perfundi nardo juvat; & [11] fide Cyllenæâ
Levare diris pectora
Sollicitudinibus.

——[i] Novit paucos
Secura quies; qui velocis
Memores ævi, tempora nunquam
Reditura tenent. Dum fata ſinunt
Vivite læti; properat curſu
Vita citato; volucrique die
Rota præcipitis vertitur anni.

Indulge

[k] Indulge Genio ; carpamus dulcia, nostrum est
Quod vivis ; cinis & manes, & fabula fies.
Vive memor leti ; fugit hora.

Authorum Loca.] [a] Mart. *L.* 1. *Ep.* 16. [b] Mart. L. 2 *Ep.* 59. [c] Mart. L. 4. *Ep.* 54. [d] Mart. L. 2. *Ep.* 90. [e] Mart. *L.* 5. *Ep.* 59. [f] Mart. *L.* 10. *Ep.* 44. [g] Hor. L. 1. *Od.* 9. *v.* 13. [h] Hor. L. *Epod.* 13. [i] Sen. Herc. Fur. *v.* 174. [k] Perf. Sat. 5. *v.* 151.

Notæ.] 1 *Male facis differendo.* 2 *Assiduus incumbe toris, quibus in conviviis utebantur.* 3 *Corollas roseas ; quarum usus in conviviis, ut & nardi.* 4 *Majorum, quas in primis ædium partibus disponebant nobiles.* 5 *Nomen fictitium cui inscripsit Martialis* Epigramma. 6 *Vitæ tuæ stamen, quod sectura est.* 7 *Parcarum ultima.* 8 *Tum tibi in lucro deputato.* 9 *Senilis severitas fronte exporrecta pellatur, quæ nunc rugis obducta & contracta.* 10 *Assyria, cujus olim rex Achæmenes.* 11 *Lyra a Mercurio in monte Cyllene nutrito inventa.*

CAP. LXXXVI.

Vincenti dabitur Laurea.

[a] GLoria non veniet tenues delapsa per auras ;
Vincentis cinget sola corona caput.
[b] Nil tam difficile est, quod non solertia vincat ;
Invigila, & parta est gloria militiæ.
Haud unquam sese virtus pigra extulit astris.
[c] Non est è terris mollis ad astra via.
[d] Hinc tulit [1] Hippomenes [2] Schœnëida præmia cursûs,
Quæ propero cursu vicerat ante procos.

[e] Qui studet optatam cursu contingere [3] metam ;
Multa tulit, fecitque puer ; sudavit, & alsit.
[f] Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.
Omnia quippe deus posuit sudoris in arce.
[g] Invia virtuti nulla est via ; [h] nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus. ——

Non

[i] Non quiſquam fruitur veris odoribus,
[4] Hyblæos latebris nec ſpoliat favos,
Si fronti caveat, ſi timeat rubos.
Armat ſpina roſas, mella [5] tegunt apes.

[k] Abſiſte ſomnis: Nos medio procul
Campo coronam figimus arduâ
In rupe: Rex eſto, priore
Quiſquis emet ſibi regna curſu.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. L. 1. v. 43. [b] Carm. Lilii de Morib. v. 29. [c] Herc. Fur. v. 437. *parce detortus.* [d] Ov. Ep. Par. *ad* Hel. v. 263. [e] Hor. Art. Poet. v. 412. [f] Verſus ſatis notus, [g] Ov. Met. L. 14. v. 118. [h] Hor. L. 1. Sat. 9. v. 59. [i] Claud. *in* Nupt. Honor. & Mar. v. 105. [k] Caſim. Sarb. L. 4. *Od.* 37.

Notæ.] 1 *Qui pomorum aureorum jactu impeditam curſu vicit Atalantam, & uxorem duxit.* 2 *Atalantam Schœnei filiam.* 3 *Laboris metam. Metaph.* 4 *Ab Hybla Siciliæ monte thymi copia & apibus abundante.* 5 *Tuentur.*

CAP. LXXXVII.

Miſerum amicum turpe deſerere.

[a] TUrpe erit in miſeris veteri tibi rebus amico
Auxilium nullâ parte tuliſſe tuum.
Turpe referre pedem; nec paſſu ſtare tenaci;
Turpe laborantem deſeruiſſe ratem.
Turpe ſequi caſum, & fortunæ cedere; amicum
Et, niſi ſit fælix, eſſe negare tuum.
Non ita vixerunt [1] Strophio atque [2] Agamemnone nati:
Non hæc [3] Ægidæ [4] Pirithoique fides.
Quos prior eſt mirata, ſequens mirabitur ætas;
In quorum plauſus tota theatra ſonant.
[b] Cur tu ſuſcepti curam dimittis amici?
Officiique pium tam cito ponis opus?

Sarcina

Sarcina ſum fateor; quam ſi nunc tempore duro
Depoſiturus eras; non ſubeunda fuit.
Fluctibus in mediis navem, [5] Palinure, relinquis?
Ne fuge; neve tuâ ſit minor arte fides.
Nunquid Achillêos, dura inter prælia, fidi
Deſeruit levitas [6] Automedontis equos?
Quem ſemel accepit, nunquid [7] Podalirius ægro
Promiſſam medicæ non tulit artis opem.
Turpiùs ejicitur, quàm non admittitur hoſpes:
Quæ patuit, dextræ firma ſit [8] ara [9] meæ.

Authoris Loca.] [a] Ov. Pon. L. 2. *El*, 6. *v.* 19. [b] Ov. Triſt. L. 5. *El*. 6. *v.* 3.
Notæ.] 1 *Pylades Strophii filius*: &c.-- 2 *Oreſtes Agamemnonis*; *nobile amicorum par.* 3 *Theſeus Ægei filius.* 4 *Quem amicur Theſeus ad inferos comitatus eſt.* 5 *Navis Æneæ Gubernator.* 6 *Achillis currus aurigæ*- 7 *Æſculapii filius arte medica inſignis.* 8 *Aſylum, tutela. Metaph.* 9 *Ovidii verba amico.*

CAP. LXXXVIII.
Optima brevis ævi.

[a] IMmodicis brevis eſt ætas, & rara ſenectus:
Quicquid ames, cupias non placuiſſe nimis.
[b] Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris:
[1] Implentur numeris deteriora ſuis.
Vivit edax vultur: ducenſque per aëra gyros,
Milüus, & pluviæ graculus [2] augur aquæ.
Vivit & armiferæ cornix inviſa Minervæ;
Iſta quidem ſæclis vix moritura novem.
Occidit ille loquax, humanæ vocis imago
Pſittacus; heu vitæ quàm citò meta venit!
Triſtia [3] Phyllacidæ [4] Therſites funera vidit:
Jamque cinis, vivis fratribus, [5] Hector erat.

[c] Occidit exemplum [6] juvenis venerabile morum;
Maximus ille armis, maximus ille [7] togâ;
[d] Occidit; & misero steterat vigesimus annus.
Tot bona tam parvo clausit in orbe Deus.
[e] Crudeles Divi; serpens novus exuit annos:
Formæ non ullam fata dedere moram.

[f] O sævæ nimium gravesque Parcæ!
O nunquam data vita longa summis!
Cur plus ardua casibus patetis?
Cur sævâ vice magna non senescunt?

[g] Dum cervi volucres, & cornix garrula vivunt;
Tot sæculis vigentque;
Uni porro homini post septima protinus, idque
Vix dum peracta sæcula,
Corporeum robur cariosa senecta fatigat.

[h] Eheu, quàm brevibus pereunt ingentia fatis!
[i] Ostendent terris [8] te tantum fata, nec ultra
Esse sinent. ——

Authorum Loca.] [a] Mart. L. 6. *Ep.*29. [b] Ov. Amo. L. 2. *El.* 6. *v.* 39. *& supra.* [c] Ped. *El. in* obitum Drusi. *v.*13. [d] Prop. L. 3. *El.* 17. *v.* 15. [e] Tib. L. 1. *El.* 4 *v.* 31. [f] Stat. Sylv. L. 2. Genethliac. Lucani *v.* 89. [g] Erasm. de Senect. incommodis. *v.* 41. [h] Claud. *in* Ruf. L. 2. *v.* 49. [i] Virg. Æn. L. 6 *v.* 869.

Notæ.] 1 *Quam diutissime vivunt.* 2 *Prædictor, sic Hor. L. 3. Od. 17. --- Aquæ nisi fallit augur Annosa cornix. ---* 3 *Protesilai Græcorum Ducum fortissimi, a Phylace Thessaliæ oppido oriundi.* 4 *Græcorum tum corpore tum moribus turpissimus.* 5 *Fratrum fortissimus.* 6 *Drusus Liviæ Augustæ filius, Germanorum domitor* 7 *Pace.* 8 *O Marcelle, Octaviæ Augusti sororis fili.*

C A P. LXXXIX.

Virtus per se expetenda.

[a] JUdice me, mercede caret, per seque petenda est
Externis virtus incomitata bonis.

[b] Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque latè
Fortunæ secura nitet: nec [1] fascibus ullis
Erigitur, plausuve petit clarescere vulgi:
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Divitiis animosa suis; immotaque cunctis
Casibus; ex altâ mortalia despicit arce.
Attamen invitam blandè vestigat, & ultro
Ambit honos; [c] sed virtutem non præmia tantum,
Quàm labor ipse juvat: strepitus fastidit inanes,
Inque animis hominum pompâ meliore triumphat.
[d] Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces.

[e] Virtus repulsæ nescia sordidæ
Intaminatis fulget honoribus;
Nec sumit aut ponit [2] secures
Arbitrio popularis [3] auræ.
Virtus, [4] recludens immeritis mori
Cœlum, [5] negatâ tentat iter viâ:
Cœtusque vulgares, & udam
Spernit humum, fugiente pennâ.

Virtus

[f] Virtus agresti dives in otio,
Sese ipsa claudit finibus in suis
Plerumque; & insonti quietum
In paleâ solium reclinat.

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. L. 2. *Ep.* 3. *v.* 35. [b] Claud. Conf. Mallii Theod. *v* 1. [c] Claud. de Laud. Stil. L. 3. *v.* 27. [d] Sil. It. L. 13. *v.* 663. [e] Hor. L. 3. *Od.* 2. *v.* 17. [f] Casim. Sarb. L. 4. *Od.* 15. *v.* 25.

Notæ.] 1 *Ullis honoribus. Fasces enim apud Romanos summi magistratus insigne.* 2 *Consulatum. Metonym.* 3 *Favoris, æque incerti ac aura.* 4 *Aperiens.* 5 *Propter difficultatem.*

CAP. XC.

Virtus malis innotescit.

[a] EXposuit miserum populo fortuna videndum;
Et plus notitiæ, quàm fuit ante dedit.
Notior est factus [1] Capaneus de fulminis ictu:
Notus humo mersis [2] Amphiaraüs equis.
Si minùs erràsset, notus minùs esset Ulysses;
Magna [3] Philoctetæ vulnere fama suo est.
Si locus est aliquis magna inter nomina parvis;
Nos quoque conspicuos nostra ruina facit.
[b] Cernis ut [4] Admeti cantetur, ut [5] Hectoris uxor,
Ausaque in accensos [6] Iphias ire rogos?
[c] Non potuit pietas flammâ cessante probari.
Emptum est ingenti clade perenne decus.

[d] Explorant adversa viros, perque aspera duro
Nititur ad laudem virtus interrita clivo.
[e] Roma haud succubuit damnis, at territa nullo
Vulnere, post [7] Cannas major [7] Trebiamque fremebat.

Pone

[f] Pone igitur lachrymas, & adora vulnera, laudes
Perpetuas paritura tibi: nam tempore Roma
Nullo major eris: mox ſic labêre ſecundis;
Ut ſolâ cladum tuearis nomina famâ.

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. *L.* 3. *El.* 1. *v.* 49. [b] Ov. Triſt. *L.* 5. *El.* 15. *v.* 37. [c] Claud. Eyd. de piis fratr. *v.* 47. [d] Sil. It. *L.* 4. *v.* 605. [e] Claud. *in* Stil. *L.* 3. *v.* 144. [f] Sil. It. *L.* 9. *v.* 350.

Notæ.] 1 *Unus e ſeptem Argivorum ducibus, qui contra Thebas pugnans, Jovis ictus fulmine interiit.* 2 *Dux qui Thebarum oppugnatione terræ hiatu abſorptus eſt.* 3 *Herculis ſagitta vulnerati.* 4 *Aceſtis quæ pro marito mortem oppetiit.* 5 *Andromache Hectori ſuo in malis chariſſima.* 6 *Quæ in mariti ſui Capanei rogum ſe injecit.* 7 *In quibus locis Romani cladem ab Hannibale accepere maximam.*

CAP. XCI.

Gravia graviorem curam exigunt pericula.

[a] FIrma valent per ſe, nullumq; [1]Machaona quærunt:
  Ad medicam dubius confugit æger opem.
Nempe graves poſcunt graviora pericula curas:
  Parvaque non ſummo credita bella duci.

[b] Cautiùs ingentes morbos, & proxima cordi
Vulnera, [2]Pæoniæ tractat ſollertia curæ;
Parcendoque ſecat; ferro nè largiùs acto,
Irrevocandus eat ſectis vitalibus error.
[c] Curentur dubii medicis majoribus ægri;
Tu [3] venam vel diſcipulo committe [4] Philippi.
[d] Italiam quoties belli circumſtetit atrox
Tempeſtas, ipſumque caput læſura pependit;
Non illis vani ratio ventoſa favoris,
Sed graviter ſpectata ſalus; ductorque placebat,
Non qui præcipiti traheret ſimul omnia caſu,

Sed

Sed qui maturo vel [5] læta vel [5] aſpera rerum
Conſilio regeret. [e] Sic venti flamine molli
Tranquilliſque fretis, clavum ſibi quiſque regendum
Vindicat; incumbat ſi turbidus Auſter, & unda
Pulſat utrumque [6] latus: [7] poſito certamine nautæ
Contenti [8] meliore manu, ſeſeque ratemque
Unius imperiis tradunt; artemque pavore
Confeſſis finem ſtudiis fecêre procellæ.
Haud aliter [9] Stilicho fremuit cum [10] Thracia belli
Tempeſtas, cunctis pariter cedentibus, unus
Eligitur ductor: ſuffragia quippe peregit
Judex vera timor. Victus ratione ſalutis
Ambitus, & pulſus tacuit [11] formidine [12] livor.

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. *L.* 3. Ep. 4. *v.* 7. [b] Claud. de Bell. Get. *v.* 120. [c] Juv. Sat. 13. *v.* 124. [d] Claud. de Bell. Get. *v.* 111. [e] Claud. de laud. Serenæ Reg. *v.* 201.

Notæ.] 1 *Medicum inſignem Æſculapii filium.* 2 *Medicæ, a Pæone medico peritiſſimo.* 3 *Aperiendam.* 4 *Rudis medici.* 5 *Res lætas vel aſperas. Græciſm.* 6 *Navis.* 7 *Depoſito.* 8 *Peritiore.* 9 *Dux Romanus qui ſub Imperatoribus Arcadio & Honorio multa præclare bello & pace geſſit.* 10 *E Thracia erumpens.* 11 *Metu hoſtium.* 12 *Competitorum invidia.*

CAP. XCII.

Malorum uſu indureſcimus.

[a] TU mala multa feras, etenim pejora tuliſti.
Jam tibi ſentiri ſarcina nulla poteſt.
Ductus ab armento taurus detrectat aratrum:
Subtrahit & duro colla novella jugo.
Nos quibus aſſuevit fatum crudeliter [1] uti,
Ad mala jampridem non ſumus ulla [2] rudes.

Ac

[b]Ac veluti primò taurus detrectat aratra;
Mox venit adſueto mollis ad arva jugo.
Sic primò juvenes trepidant in amore feroces,
Dehinc domiti, poſthæc [3] æqua & iniqua ferunt.
[c] Inventâ ſecuit qui primus nave profundum,
Et rudibus remis ſollicitavit aquas:
Tranquillis primum trepidus ſe credidit undis,
Littora ſecuro tramite ſumma legens:
Mox longos tentare ſinus, & linquere terras,
Et leni cœpit pandere vela Noto.
Aſt ubi paullatim præceps audacia crevit,
Cordaque languentem [4] dedidicêre metum;
Jam vagus exſultat pelago; [5] cœlumque ſecutus
Ægæas [6]hyemes Jöniaſque [7] domat.

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. L. 3. Ep. 7. *v.* 13. b Prop. L. 2. *El.* 3. *v.* 11. [c] Claud, Præfa. *ad L.* 1. de Raptu Proſerp.

Notæ.] 1 *Tractare.* 2 *Inexperti.* 3 *Omnia, & toleranda & non toleranda.* 4 *Paulatim depoſuere.* 5 *Nauta cœlum ſequi dicitur, quia curſus ejus ab obſervatione aſtrorum dependet.* 6 *Tempeſtates maris Ægæi & Jonii.* 7 *Navigatione ſuperat.*

CAP. XCIII.

—*Non Numen Amor, ſed fœda Libido eſt.*

[a] QUicunque ille fuit, puerum qui pinxit amorem,
Nonne putas ſtultas hunc habuiſſe manus?
Cur etenim hamatis manus eſt armata ſagittis?
Cur pharetra ex humero [1] Gnoſia utroque jacet?
Cur idem fruſtra ventoſas addidit alas?
Fecit & humano corde volare Deum?
[b] Non Deus humanis ardorem mentibus addit;
Sed fit cuique Deus dira libido ſua.

[c] Deum eſſe Amorem turpis & vitio favens
Finxit libido: quoque liberior foret,
Titulum furori Numinis falſi addidit.
[2] Natum per omnes ſcilicet terras vagum
[3] Erycina mittit; ille per cœlum volans
Proterva tenerâ tela molitur manu:
Vana iſta demens animus aſcivit ſibi,
Veneriſque numen finxit, atque arcus Dei.
Quiſquis ſecundis rebus exultat nimis,
Fluitque luxu, ſemper inſolita appetit.
Tunc illa magnæ dira fortunæ comes
Subit libido. ——
[d] Volucrem eſſe Amorem fingit immitem Deum
Mortalis error; armat & telis manus;
Arcuſque ſacros miſcuit ſævâ face;
Genitumque credit Venere, [4] Vulcano ſatum.

Vis

Vis magna mentis, blandus atque animi calor
Amor eſt; juventâ gignitur; luxu, otio,
Nutritur; [5] inter læta fortunæ bona;
Quem ſi fovere, atque alere deſiſtas, cadit;
Brevique vires perdit extinctus ſuas.

Authorum Loca.] [a] Prop. *L.* 2. *El.* 11. *v.* 1. *&* *infra.* [b] E Virg. Æn. *L.* 9. *v.* 184. *parce detorta.* [c] Sen. Hippol. *v.* 195. [d] Sen. Octav. *v.* 558.

Notæ.] 1 *A Gnoſo urbe Cretæ Inſulæ, arcuum uſu celeberrima.* 2 *Cupidinem.* 3 *Venus ab Eryce Siciliæ monte.* 4 *Ignis Deo, Veneris marito.* 5 *In magna magnæ fortunæ affluentia.*

C A P. XCIV.

Regum eſt miſereri.

[a] REgia (crede mihi) res eſt ſuccurrere lapſis;
Atque brevis magno convenit ira viro.
Conſpicitur nunquam meliore potentia cauſá,
Quàm quoties vanas non ſinit eſſe preces.
Hoc nitor excelſi generis deſiderat, hoc eſt
A ſuperis ortæ nobilitatis opus.
Hoc tecum commune Deo; quod uterque rogati
Supplicibus veſtris ferre ſoletis opem.

Sola Deos æquat, reges, clementia vobis;
[b] Sola quidem magni cuſtos clementia mundi;
Hæc docet ut pœnis hominum vel ſanguine paſci
Turpe ferumque putes; ut [1] ferrum, [2] Marte cruentum,
Siccum pace, [3] premas; deponas ocyùs iram
Quàm moveas; precibus nunquam implacabilis obſtes:
Obvia proſternas, proſtrataque more leonum

Deſpicias, alacres ardent qui frangere tauros,
Tranſiliunt prædas humiles; [c] mortiſque facultas
Emollit rabiem prædæ; torvique leones
Quæ ſtraviſſe calent; eadem proſtrata [4] relinquunt.
Nec niſi bellantis gaudet cervice juvenci
Nobiliore fames. ———

———[d] Rex mitis non inſultare jacenti
Malebat, mitis precibus; pietatis abundans,
Pœnæ parcus erat; paci non intulit iram.
Poſt acies odiis idem, qui terminus armis.
[e] Quin etiam ſontes, expulsâ corrigit irâ,
Et placidus delicta domat; nec dentibus unquam
Inſtrepit horrendùm; fremitu nec verbera poſcit.
Qui fruitur pœnâ, ferus eſt; legumque videtur
[5]Vindictam præſtare ſibi; Dîs proximus ille
Quem ratio, non ira movet: qui [6] facta rependens
[7]Conſilio punire poteſt. ———

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. *L.* 2.*El.* 9. *v.* 11. & *infra.* [b] Claud. de Laud. Stilicon. *L.* 2. *v* 14. [c] Claud Epiſt. ad Hadrian. *v* 27. [d] Claud. de 4. Conſ. Honor. *v.* 112. [e] Claud. de Conſul. Mallii Theod. *v.* 221.

Notæ.] 1 *Enſem.* 2 *Bello.* 3 *In vagina recondas.* 4 *Prætereunt.* 5 *Ultionem violatæ legi debitam, privatæ iræ præſtare.* 6 *Admiſſa facinora.* 7 *Ira moderata.*

CAP.

CAP. XCV.

Pares cum paribus facillime congregantur.

[a] CUm pare quæque ſuo coëunt, volucreſque feræque,
Atque aliquam, de quâ procreet, anguis habet.
[b] Scilicet ingeniis aliqua eſt concordia [1] junctis,
Et ſervat ſtudii fœdera quiſque ſui.
Ruſticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem [2] dubiæ navita puppis amat.
Tu quoque [3] Pïeridum ſtudio, ſtudioſe, teneris;
Ingenioque faves, ingenioſe, meo.
[c] Nam nequit officium vatis contemnere vates,
Sed [4] commilitii ſacra tuenda putat.
Proſit, opemque ferat communia ſacra tueri;
Atque iiſdem ſtudiis impoſuiſſe manum.

——[d] Serpentum magna eſt concordia, parcit
Cognatis maculis [5] ſimilis fera; quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? Quo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri.
Indica tigris, agit rabidâ cum tigride pacem
Perpetuam: ſævis inter ſe convenit urſis.
[e] At nunquam placidis coëunt immitia, nunquam
Serpentes avibus [6] geminantur, tigribus agni.
[f] Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi,
Sedatum celeres; agilem, gnavumque remiſſi;

Potores

Potores bibuli mediâ de nocte [7] Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula. ———

[g] Neque [8] hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unquam ; nisi in dispar [9] genus.

Authorum Loca.] [a] Ov. Fast. *L* 3 *v.* 193. [b] Ov. Pont. *L*. 2. *Ep*. 5. *v*. 59. [c] Ov. Pon. *L*. 4 *Ep*. 8. *v*. 67. & *v*. 81. [d] Juv. Sat. 15. *v*. 159. [e] Hor. de Poet. *v*. 12. [f] Hor. *L*. 1. *Ep*. 18. *v*. 89. [g] Hor. Epod. 7. *v*. 11.

Notæ.] 1 *Quæ idem amant.* 2 *Ventis jactatæ.* 3 *Musarum, quæ a Piero Thessaliæ monte ita dictæ.* 4 *Jura quibus quasi commilitones se invicem tuentur.* 5 *Feris ejusdem speciei, maculas easdem habentibus.* 6 *Copulantur.* 7 *Optimi vini a Falerno Campaniæ monte ita dicti,* 8 *Ferus mos invicem contendendi.* 9 *Feram alterius naturæ.*

CAP. XCVI.

Industria res parvæ crescunt.

[a] O Quàm de tenui Romanus origine crevit!
Turba vetus quàm non [1] invidiosa fuit!
[b] Parva fuit, si prima velis [2] elementa referre,
Roma, sed in parvâ spes tamen [3] hujus erat.
Mœnia jam stabant populis angusta futuris :
Credita sed turbæ tunc nimis ampla suæ.
[c] Hîc ubi Roma potens opibus jam sæcula quinque
Crevit, & edomito sustulit orbe caput ;
[d] Hîc ubi nunc Roma est, orbis caput, arbor & herbæ,
Et paucæ pecudes, & casa rara fuit.
[e] Et quem nunc gentes Tyberim nôruntque timentque,
Tunc etiam pecori despiciendus erat.
[f] Ergo nisi immensum vires [4] promôsset in orbem,
[5] Stramineis esset nunc quoque tecta casis.

Genti-

[g] Gentibus eſt aliis tellus data limite certo ;
Romanæ ſpatium eſt Urbis & orbis idem.
[h] Omnia Romanæ cedunt miracula terræ ;
Natura hic poſuit quicquid ubique fuit.

Authorum Loca.] [a] Ov. Faſt. *L.* 3 *v.* 433. [b] Ov. Fa . *L.* 3. *v.* 179. [c] Ov. Faſt. L. 4, *v.* 255. [d] Ov. Faſt. *L.* 5. *v.* 93. [e] Ov. Faſt. *L.* 5. *v.* 641. [f] Ov. Amo. *L.* 2. *El.* 9. *v.* 17. [g] Ov. Faſt. *L.* 2. *v.* 683. [h] Prop. *L.* 3. *El.* 21. *v.* 17.

Notæ.] 1 *Parva quæ non invidiæ obnoxia.* 2 *Principia.* 3 *Quam nunc vides maximam.* 4 *Pretuliſſet.* 5 *Qualis olim fuit, Romuleoque recens horrebat regia culmo. Virg.*

C A P. XCVII.

Dulcis damnoſa voluptas.

[a] SPerne voluptates : nocet empta dolore voluptas.
Læta venire Venus, triſtis abire ſolet.
[b] Semper ut inducas, blandos offers mihi vultus ;
Poſt tamen es miſero triſtis & aſper, Amor.

[c] Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper
Corporis arbitriis, hebetat caligine ſenſus ;
Membraque [1] Circæis effœminat acriùs herbis ;
Blanda quidem vultus, ſed quâ non tetrius ulla
Ultrices [2] fucata genas, & amicta doloſis
Illecebris, torvos auro circumlinit hydros.
Illa voluptatum multos innexuit hamis.
[d] Quippe nec ira Deûm tantum, nec tela, nec hoſtes ;
Quantùm ſola noces animis immiſſa voluptas.
Ebrietas tibi fida comes, tibi luxus, & atris
Circa te ſemper volitans infamia pennis.
[e] Tu luxus populator opum, tibi ſemper adhærens

In-

Infœlix humili greſſu comitatur egeſtas.
[f] Luxuriâ cecidere malâ, quæ plurima regna
Dira Venus vitiis, odiiſque ſuperbia vertit.
Sic malè ſublimes fregit [3] Spartanus Athenas;
Luxu [3] idem Thebis cecidit. Sic Medus ademit
Aſſyrio; & Medo rapuit moderamina [4] Perſes.
Subjecit Perſen Macedo; ceſſurus & ipſe
Romanis. [g] Ea [5] gens ita læta domare labores
Antiquo patrum luxu deſuevit honori.
Atque ille haud olim parcus pro laude cruoris,
Et quondam famæ ſitiens; obſcura ſedendo
Tempora agit, mutum volvens inglorius ævum
[6]Sanguine de Superûm populus; blandoque veneno
Deſidiæ, virtus paulatim evicta ſeneſcit.
[h] Nunc patitur longæ pacis mala; ſævior armis
Luxuria incubuit, victumque [7] ulciſcitur orbem.

Authoris Loca.] [a] Hor. L. 1. *Ep.* 2. *v.* 55. [b] Tib. L. 1. *El.* 7. *v.* 1. [c] Claud. de Laud. Stil. L. 2. *v.* 132. [d] Sil. It. L. 15. *v.* 94. [e] Claud. *in* Ruf. L. 1. *v.* 35. [f] Claud. de laud. Stil. L. 3. *v.* 161. [g] Sil. It. L. 3. *v.* 575. [h] Juv. Sat. 6. *v.* 291.

Notæ.] 1 *Circes veneficæ poculis venenoſo herbarum ſucco infectis.* 2 *Fuco inficiens.* 3 *Spartæ populus.* 4 *Perſarum populus.* 5 *Romani.* 6 *Gens Diis exorta. Æneas enim Veneris filius erat, Romuluſque Martis, qui populi Romani authores.* 7 *Romanos Orbis tum noti victores vincendo. Sic Horat. Græcia capta ſuum victorem cepit.* --

CAP.

C A P. XCVIII.

— Nullos virtus oppressa fateri
Esse Deos suadet. —

[a] VIve pius, moriere pius; cole sacra; colentem
Mors gravis à templis, in cava saxa trahet.
Cum rapiant mala fata bonos, (ignoscite fasso)
Sollicitor nullos esse putare deos.
[b]Et sine re nomen Deus est, frustaque timetur;
Et stultâ populos credulitate movet.
[c] Marmoreo [1] Licinus tumulo jacet; at [2] Cato parvo,
[3] Pompejus [4] nullo: quis putet esse deos?

[d] Sæpe mihi dubiam traxit sententia mentem,
Curarent Superi terras; an nullus inesset
Rector; & incerto fluerent mortalia casu:
Nam cum dispositi quæsîssem fœdera mundi,
Præscriptosque mari fines, annique meatus,
Et lucis noctisque vices; tunc omnia rebar
Consilio firmata dei: qui lege moveri
Sidera, qui fruges diverso tempore nasci,
Qui variam Phœben alieno jusserit igne
Compleri, Solemque suo: porrexerit undis
Littora: tellurem medio libraverit axe.
Sed cum res hominum tantâ [5] caligine volvi
Adspicerem; lætosque diu florere nocentes,

Vexari-

Vexarique pios; rursus labefacta cadebat
Relligio; causæque viam non sponte sequebar
[6]Alterius, vacuo quæ currere [7] semina motu
Affirmat, magnumque novas per [8] inane figuras
[9] Fortunâ non [10] arte regi; quæ Numina sensu
Ambiguo, vel nulla putat; vel [11] nescia nostri.

[e] O magna parens Natura deûm;
Tuque, igniferi rector Olympi,
Cur tibi tanta est cura perennes
[12]Agitare vias ætheris alti?
—— Sed cur idem
Qui tanta regis; (sub quo vasti
Pondera mundi librata, suos
Ducunt orbes,) hominum nimiùm
Securus abes; non sollicitus
Prodesse bonis; nocuisse malis?

[f] Nullos esse deos, [13] inane cœlum
Affirmat [14] Selius, probatque; quod se
Factum, dum negat hoc, videt beatum.

Authorum Loca.] [a] Ov. Amo. L. 3. *El.* 9. *v.* 37. [b] Id. *El.* 3. *v.* 23. c E Delectu Epigram. *Pag.* 226. [d] Claud. *in* Ruf. L. 1. *v.* 1. [e] Sen. Hippol. *v.* 959. [f] Mart. L. 4. *Ep.* 21.

Notæ.] 1 *Cæsaris libertus. Gallia (cui ab Augusto præpositus) spoliata ditissimus.* 2 *Vitæ morumque integritate celeberrimus.* 3 *Ducum Romanorum clarissimus.* 4 *Interfecti enim cadaver mari injectum.* 5 *Confusa pœnarum præmiorumque distributione.* 6 *Ab Epicuro vel Democrito assertæ.* 7 *Rerum principia seu Atomos.* 8 *Vacuum spatium.* 9 *Cæco casu.* 10 *Dei providentia.* 11 *Otiose res humanas spectantia.* 12 *Cæli orbes circumvolvere.* 13 *Rem commentitiam.* 14 *Atheus.*

CAP.

CAP. XCIX.

[1]*Tutum scelus quis, nemo* [2]*securum tulit.*

[a] NE tibi celandi spes sit, peccare paranti;
Et Deus, occultos qui vetat esse dolos.
Ipse Deus tacito [3]permisit vela ministro;
Ederet ut multo libera verba mero.
Ipse Deus somno domitos emittere vocem
Jussit, & invitos facta tegenda loqui.
[b] Et quum sopitos premerent oblivia sensus,
Confessa est facinus conscia lingua suum.

[c] Non mala magna latent; nam lux altissima fati
Occultum nihil esse finit; latebrasque per omnes
Intrat, & abstrusos explorat [4] fama recessus.
Etsi occulta tegas; [d] secretum divitis ullum
Esse putas? Servi ut taceant; jumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora: claude fenestras,
Vela tegant rimas; junge ostia, tollite lumen
E [5]medio, taceant omnes; propè nemo recumbat:
Quod tamen ad [6] cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem caupo sciet. ———
[e] Nec facile est placidam & pacatam ducere vitam,
Qui violat factis communia fœdera pacis.
Etsi fallat enim Divûm genus humanumque;
Perpetuò tamen id fore clam, diffidere debet.

——— [f] Multa trepidus solet
Detegere vultus: magna nolentem quoque
Consilia produnt. ———

Authorum Loca.] a Tib. L. 1. *El.* 10. *v* 23. [b] Corn. Gall. *El.* 4. *v.* 31. c Claud. de 4. Conf. Honor. *v.* 273. [d] Juv. Sat 9. *v.* 102. [e] Lucr. L. 5. *v.* 1153. [f] Sen. Thyef. *v.* 331.
Vide. Statij Theb. Lib. 3. v. 1

Notæ.) 1 *A periculis.* 2 *A periculi metu.* 3 *Concessit potestatem arcano famulo.* 4 *Rumor.* 5 *Ne videant alii.* 6 *Ad secundum galli cantum, id est sub mediam noctem.*

CAP. C.

Potenter Regum trahunt exempla.

Vivitur exemplo meliùs quàm legibus ullis;
Et magìs ex [1] oculo ducimur, [2] aure minùs.
[a] Sic agitur [3] censura, & sic exempla parantur;
Cum princeps, alios quod monet, ipse facit.
[b] Nemo suos (hæc est [4] aulæ natura potentis)
Sed domini mores [5] Cæsarianus habet.
[c] Non eadem vulgusque decent & lumina rerum.
Est quod præcipuum debeat ista domus.
Imposuit te [6] alto fortuna, locumque tueri
Jussit honoratum; [7] Livia, perfer [8] onus.
Ad te oculos, auresque trahis; tua facta notamus:
Nec vox missa potest principis ore tegi.
[d] Pugnat ad exemplum [9] Primi minor ordine Pili:
Multaque fert miles vulnera, multa feret.

[e] Tu, Princeps, rerum cui committuntur habenæ;
In commune jubes si quid, censesve tenendum;

Primus

Primus juſſa ſubi; tunc obſervantior æqui
Fit populus, nec ferre negat; cum viderit ipſum
Authorem parere ſibi; componitur orbis
Regis ad exemplum: nec ſic inflectere [10] ſenſus
Humanos edicta valent, ut vita regentis.
Mobile mutatur ſemper cum principe vulgus.
[f] Quippe in regem oculos populus defigit, & unum
Admirantur, amant, imitantur; ſeque ſuoſque
Ex hoc, ſeu ſpeculo, tentant effingere mores.
[g] Res haud mira igitur [11] citharœdo Principe, [12]mimus
Nobilis. ———
[h]Quicquid ages igitur, [13] ſcenâ ſpectabere magnâ;
[i]Et te totius medio telluris in ore
Vivere cognoſcas; cunctis tua gentibus eſſe
Facta palam; nec poſſe dari regalibus unquam
Secretum vitiis. ———

[k] Rex velit honeſta; nemo non eadem volet.

Authorum Loca.] [a] Ov. Faſt. *L.* 6. *v.* 647. [b] Mart. *L.* 9. *Ep.* 80. [c] Pedon. El. *in* obit. Druſi. *v.* 347. [d] Ovid. Pon. *L.* 4. *El.* 7. *v.* 49. [e] Claud. de 4. Conſ. Honor. *v.* 296. [f] Buchan. Genethl, Jac. Scot. Reg. *v.* 36. [g] Juv. Sat. 8. *v.* 198. [h] Ov. Pon. *L.* 3. *El.* 1. *v.* 59. [i] Claud. de 4. Conſ. Hon. *v.* 270. [k] Sen. Thyeſ. *v.* 213.

Notæ.] 1 *Exemplo oculis propoſito.* 2 *Præcepta audiendo.* 3 *Morum inſpectio exercetur.* 4 *Palatii Regis.* 5 *Aulicus, qui in Imperatoris aula verſatur.* 6 *Excelſo ſolio.* 7 *Auguſti uxor.* 8 *Onus doloris ob Druſium filium tuum morte ereptum.* 9 *Centurionis.* 10 *Animos.* 11 *Qui in ſcena citharam pulſat ut Nero.* 12 *Qui minum agit.* 13 *In magna hominium frequentia, tanquam in theatro.*

CAP. CI.

Bellorum fœmina causa est.

FOemina bellorum causa est; [a] nisi rapta fuisset
[1]Tyndaris, Europæ pax Asiæque foret.
[3]Fœmina sylvestres Lapithas, populumque [3]bimembrem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
[4]Fœmina Trojanos iterum nova bella movere
Impulit in regno, juste Latine, tuo.
[5]Fœmina Romanis, etiam nunc urbe recenti,
Immisit [6]soceros; armaque sæva dedit.
[b] Septem [7]urbs alta jugis, toti quæ præsidet orbi,
[8]Fœmineas timuit territa Marte minas.
Vidi ego pro niveâ pugnantes [9]conjuge tauros:
Spectatrix animos ipsa juvenca dabat.
[c] Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Quo non est Marti tempore juncta Venus.
[d] Et nunc mirabor, quod tanti ad Pergama belli
[10] Europæ, atque [11] Asiæ causa [12] puella fuit?

[e] Fœmina causa fuit, quondam consurgere in arma
[10]Europamque, [11]Asiamque, & fœdera solvere [13] furto.
Hac duce [14] Dardanius Spartam expugnavit adulter:
Hæc & tela dedit, fovitque cupidine bella.
[f] Causa mali tanti conjux iterum hospita Teucris,
Externique iterum thalami. ——

Ne

[g] Ne dux malorum fœmina, & ſcelerum artiſex
Obſideat animos ; cujus inceſtæ ſtupris
Fumant tot urbes, bella tot gentes gerunt,
Et verſa ab imo regna tot populos premunt.
Sileantur aliæ ; ſola conjux Ægei
Medea, reddit fœminas dirum genus.

Authorum Loca.] [a] Ov. Amo. *L.* 2. *El.* 12. *v.* 17. [b] Prop. *L.* 3. *El.* 11. *v.* 57. [c] Ov. Rem. Am. *v.* 461. [d] Prop. *L.* 2. *El.* 3. *v.* 45. [e] Virg. Æn. L. 10. *v.* 90. [f] Id. L. 6. *v.* 93. [g] Sen. Hippol. *v.* 557.

Notæ.] 1 *Helena, quæ exiſtimata Tyndari filia.* 2 *Hippodamia uxor Pirithoi.* 3 *Centauros, ex homine & equo compoſitos.* 4 *Lavinia Latini Latii Regis filia, cujus cauſa inter Æneam Turnumque bella excitata.* 5 *Sabinorum filiæ a Romulo raptæ.* 6 *Sabinos.* 7 *Roma Urbs ſepticollis.* 8 *Cleopatræ Ægypti reginæ.* 9 *Vacca.* 10 *In qua Græcia.* 11 *In qua Troas.* 12 *Helena.* 13 *Helenæ rapina* 14 *Paris.*

CAP. CII.

Educatio aſpera optima.

Eſt duris meliùs ſtudiis fingenda juventus,
  Et pueri diſcant aſpera multa pati.
[a] Dum nova lanugo eſt, pavidos formidine cervos
  Terret ; & eſt illi præda benigna lepus.
At poſtquam virtus annis adolevit ; in apros
  Audet, & hirſutas cominus ire leas.
[b] In nemus ire juvet : preſſiſque in retia cervis,
  Hortari celeres per juga ſumma canes.
Aut tremulum excuſſo jaculum torquere lacerto,
  Aut in gramineâ ponere corpus humo.
Sæpe juvet verſare leves in pulvere currus,
  Torquentem frænis ora ferocis equi.

[c] Durum à ſtirpe genus ; natos ad flumina primùm
[1] Deferimus, ſævoſque gelu duramus & undis.

Ve-

Venatu invigilant pueri, ſylvaſque fatigant;
Flectere ludus equos, & ſpicula tendere cornu.
At patiens operum, parvoque aſſueta juventus,
Aut raſtris terram domat; aut quatit oppida bello.
[d] [2] Tuque ubi firmâſti recto veſtigia greſſu,
Non tibi deſidiam mollem, nec marcida luxu
Otia, nec ſomnos [3] genitor permiſit inertes.
Sed nova per duros inſtruxit membra labores,
Et crudâ teneras exercuit indole vires.
Frigora ſæva pati; gravibus non cedere nimbis,
Æſtivum tolerare jubar; tranare ſonoras
Torrentum furias; aſcenſu vincere montes,
Planitiem curſu; valles, & concava ſaltu.
Nec non in clypeo, vigiles producere noctes,
In galeâ potare nives, nunc ſpicula cornu
Tendere, nunc glandes [4] Baleari ſpargere fundâ.

[e] Anguſtam amicè pauperiem pati
Robuſtus acri militiâ puer
Condiſcat, & [5] Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſtâ:
Vitamque ſub [6] dio, & trepidis agat
In rebus. ——

[f] [7] Eradenda Cupidinis
Pravi ſunt [7] elementa, & teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Firmandæ ſtudiis: neſcit equo rudis

Hærere

Hærere ingenuus puer,
Venarique timet, ludere doctior,
Seu Græco jubeas trocho,
Seu malis vetitâ legibus aleâ.

Authorum Loca.] [a] Ov. Fast. L. 5. *v.* 172. [b] Ov. Ep. Phæd. ad Hippol. *v.* 41. [c] Virg. Æn. L. 9. *v.* 603. [d] Claud. *in* 3. Conſ. Hon. *v.* 39. [e] Hor. L. 3. *Od.* 2. *v.* 1. [f] Hor. L. 3. *Od.* 24. *v.* 51.

Notæ.] 1 *Priſci Latini.* 2 *O Honori Imperator,* 3 *Theodoſius Imperator pater tuus.* 4 *Ita dicta ab inſulis Balearium, quarum incolæ fundæ peritiſſimi.* 5 *Ferocem Aſiæ gentem Romanis infenſam & equitandi peritiſſimam.* 6 *In aperto aere.* 7 *Extirpanda principia. Metaph.*

CAP. CIII.

Ruſtica vita optima.

[a] QUàm vitæ laudandus hic eſt, quem prole paratâ,
Occupat in parvâ pigra ſenecta casâ.
Ipſe ſuas ſectatur oves, at filius agnos,
Et calidam feſſo comparat uxor aquam.
[b] Hic petit, eſſe ſui, nec magni ruris arator;
Sordidaque in parvis otia rebus amat.
Quiſquam picta colit [1] Spartani frigora ſaxi,
Et matutinum portat ineptus ave;
Cui licet exigui nemoris, ruriſque beati
Ante focum, plenas explicuiſſe plagas?
Et piſcem tremulâ ſalientem ducere ſetâ,
Flavaque de rubro promere mella cado?
Pinguis [2] inæquales onerat cui villica menſas;
Et ſua non emptus præparat ova cinis.
Non amet hanc vitam, quiſquis me non amat opto,
Vivat & urbanis [3] albus in officiis.

O for-

[c] O fortunatos nimium, bona si sua nôrint,
Agricolas! quibus ipsa procul discordibus armis,
Fundit humo facilem victum justissima tellus. &c.
[d] O bona pastoris; si quis non pauperis usum
Mente prius doctâ fastidiat; & probet illis
Omnia luxuriæ pretiis incognita curis;
Quæ lacerant avidas inimico pectore mentes.
Si non Assyrio fuerint bis lauta colore
[4] Attalicis opibus data [5] vellera; si nitor auri
Sub laqueare domûs, animum non angat avarum.
Quis magìs optato queat esse beatior ævo,
Quàm qui mente procul purâ, sensuque probando,
Non avidas agnovit opes, non tristia bella:
Nec funesta timet validæ certamina classis?
Illi dulcis adest requies, & pura voluptas;
Securam & placido traducit pectore vitam.

[e] Beatus ille, qui procul negotiis,
[6] Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet [7] suis:
Solutus omni fœnore:
Nec excitatur classico miles truci;
Nec horret iratum mare:
[9] Forumque vitat, & superba civium
Potentiorum limina. &c.

[f] Non alia magìs est libera & vitio [10] carens,
Ritusque meliùs vita quæ [11] priscos colat,

Quàm

Quàm quæ relictis mœnibus ſylvas amat.
Non illum avaræ mentis inflammat furor,
Qui ſe [12] dicavit montium inſontem jugis:
Non aura populi, & vulgus infidum bonis;
Non peſtilens invidia, non fragilis favor.
Non ille regno ſervit, aut regno [14] imminens
Vanos honores ſequitur, aut fluxas opes,
Spei metûſque liber: haud illum [15] niger
[16] Edaxque livor dente degeneri petit.
Sed rure vacuo potitur, & aperto æthere
Innocuus errat. ——— &c.

Authorum Loca.] [a] Tib. L. 1. El. 11. v. 39. [b] Mart. L. 1. Ep. 56. [c] Virg. Geor. L. 2. v. 458. [d] Virg. Cul. v. 57. [e] Hor. Epod. 2. v. 1. [f] Sen. Hippol. v. 482.

Notæ.] 1 *Per Metaleps. pro frigora picti marmoris e Laconia advecti quo divites atria ornabant, in quibus mane ambulabant clientes, intromitti ſalutatum expectantes.* 2 *Nempe cui pes tertius impar, Teſta parem fecit. Ov. Metam.* L. 8. 3 *Toga alba indutus ut Candidati, qui officium petebant.* 4 *Maximis, quales Attalus Rex Pergami ditiſſimus moriens populo Romano reliquit.* 5 *veſtimenta e lana confecta. Meton.* 6 *A patre relicta, non ſuo labore parta.* 7 *Non conductis.* 8 *Tubæ ſonitu.* 9 *Loci ſtrepitum in quo cauſæ agi ſolent* 10 *Non inſerviens curis avaritiæ, ambitionis &c.* 11 *Sanctos primorum hominum mores.* 12 *Dedit & addixit* 13 *Non meritis præmiis remunerans bonos.* 14 *Regnum affectans, & appetens.* 15 *Malus.* 16 *Qui carpitque & carpitur una. Ovid. Met. L. 2.*

C A P. CIV.

Infælix conjugium inæquale.

[a] [1] PRonuba [2] Tiſiphone thalamis ululabit in illis,
  Si quos non æquo fœdere junxit [3] Hymen.
[b] Quàm malè inæquales veniunt ad aratra juvenci;
  Tam [4] premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor eſt ſed onus [5] ſpecies læſura ferentem:
  Si qua voles aptè nubere, nube pari.

[c] Tum magis, ô nuptæ, semper concordia vestras
  Semper amor sedes incolat assiduus.
[d] Tam bene rara suo miscentur cinnama nardo:
  [6] Massica [7] Theseis tam bene vina favis.
Non meliùs teneris junguntur vitibus ulni:
  Non plus [8] lotos aquas; littora myrtus amat.
Candida perpetuo reside, concordia, lecto:
  Tamque pari semper sit Venus æqua jugo.

[e] Uxorem quare locupletem ducere nolim
  Quæritis? Uxori [9] nubere nolo meæ.
[10] Inferior matrona suo sit quæque marito:
  Haud aliter fuerint fœmina virque pares.

[f] Conjux modico nupta marito,
Non disposito clara monili
Gestat pelagi dona rubentis;
Nec gemmiferas detrahit aures,
Lapis Eoâ lectus in undâ:
Sed non dubios fovet illa toros.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ep. Phyl. *ad* Demoph. *v.* 117. [b] Ov. Ep. Deian. *ad* Herc. *v.* 31. [c] Catul. de coma Beren. *v.* 87. [d] Mart. L. 4. *Ep.* 13. [e] Mart. Lib. 8. *Ep.* 12. [f] Sen. Herc. Oet. *v.* 658.

Notæ.] 1 *Junonis loco; quæ Dea nuptiis præfuit.* 2 *Furiarum una.* 3 *Nuptiarum Deus.* 4 *Obruitur aut premitur.* 5 *Matrimonii dignitas.* 6 *Optima. e Massico Campaniæ monte.* 7 *Atticis, Theseus enim Atheniensium rex.* 8 *Arbor.* 9 *Subjici, nam proprie viro nubit fœmina.* 10 *Authoritate sola, sed par quoad omnia cætera.*

C A P.

CAP. CV.

Ex humili loco evecti ferociunt.

[a] SÆpe rogare ſoles, ſim qualis, amice, futurus ;
Si fiam locuples, ſimque repente potens.
Quemquam poſſe putas mores narrare futuros ?
Dic mihi, ſi fias tu [1] leo, qualis eris ?
——— [b] Regnabit ſanguine multo,
Ad regnum quiſquis venit ab [2] exilio.

[c] Aſperius nihil eſt humili, cùm ſurgat in altum :
Cuncta ferit, dum cuncta timet ; deſævit in omnes,
Ut ſe poſſe putent : nec bellua tetrior ulla,
Quàm ſervi rabies, in [3] libera terga furentis.
Agnoſcit gemitus ; & pœnæ parcere neſcit
Quam ſubiit ; dominique memor, quem verberat odit.
[d] Qualis & humani ſimulator ſimius oris,
Quem puer arridens pretioſo ſtamine [4] Serum
Velavit ; nudaſque nates ac terga reliquit ;
Ludibrium menſis, erecto pectore, dives
Ambulat; & claro ſeſe deformat amictu.
[e] Mente ferox, [5] laribus parvis, & paupere terrâ,
Miſſus in imperium magnum. ———

[f] [6] Ibericis [7] peruſte funibus latus,
Et crura durâ compede :

Licet

Licet ſuperbus ambules pecuniâ ;
Fortuna non mutat genus.

Authorum Loca.] [a] Mart. L. 12. *Ep.* 94. [b] Vid. Sueton. vit. Tib. cap. 59. [c] Claud. *in* Eutrop. L. 1. *v.* 181. [d] Id. *v* 303. [e] Virg. Æn. L. 6. *v.* 811. [f] Hor. Epod. L. *Od.* 4 *v.* 3.

Notæ.] 1 *Potens, nam potentes pauperes lacerant, ut imbelle pecus leo.* 2 *Ut Tiberius Cæſar, de quo ſcriptum erat veriſſime.* 3 *In ingenui terga.* 4 *Serico, quod ita dictum quia Seres Indiæ populi conficiebant,* 5 *Domo.* 6 *Ex Iberia advectis.* 7 *O Mena qui habes latus peruſtum. Menas enim erat primo libertus Pompeii : mox ab Auguſto Tribunus factus.*

C A P. CVI.

Fortes creantur fortibus.

EST, mihi crede, [a] boni ſoboles ſincera parentis;
Et patris mores natus, ut ora, refert.
[b] Acris equi ſoboles ſic magno [1] pulvere gaudet :
Et vitulus molli [2] prælia fronte cupit.

[c] Invalidi patrum referent 3 jejunia 4 nati :
[d] Continuò at pecoris generoſi pullus in arvis
Altiùs ingreditur, & mollia crura 5 reponit.
Primus & ire viam, & fluvios tentare minaces
Audet, & ignoto ſeſe committere ponto ;
Nec vanos horret ſtrepitus. ———
[e] Cui genus à proavis ingens, clarumque paternæ
Nomen ineſt virtutis, & ipſe acerrimus armis.

[f] Fortes creantur fortibus : & bonis
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus : nec inbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Gene-

[g] Generoſa in ortus ſemina [6] exurgunt ſuos:
Sic ille magni parvus armenti comes,
Primiſque nondum cornibus findens cutem,
Cervice ſubitò celſus, & fronte arduus,
Gregem [7] paternum ducit, ac pecori imperat.
Quæ tenera cæſo virga de trunco ſtetit,
Par ipſa [8] matri tempore exiguo ſubit;
Umbraſque terris reddit, & cœlo nemus.

Authorum Loca.] [a] Mart. L. 6. *Ep.* 25. [b] Id. *Ep.* 38. [c] *Virg.* Georg. L. 3. *v.* 128. [d] Id. *v.* 75. [e] *Virg.* Æn. L. 12. *v.* 225. [f] Hor. L. 4. *Od.* 4. *v.* 29. [g] Sen. Troad. *v.* 536.

Notæ.] 1 *Equis in Circo certantibus excitato.* 2 *In pugnam prurit. Mart.* 3 *Pulli equini.* 4 *Paternæ maciei notas.* 5 *Reducit alterno crurum explicatu.* 6 *Creſcunt, ut parentes ſuos referant.* 7 *Quem taurus pater duxerat.* 8 *Arbori.*

CAP. CVII.

Honos alit artes.

[a] SÆpe mihi dicis (Luci clariſſime Juli)
Scribe aliquid magnum, deſidioſus homo es.
Ocia da nobis: ſed [1] qualia fecerat olim
[2] Mœcenas [3] Flacco, Virgilioque ſuo.
Condere victuras tentem per ſæcula chartas,
Et nomen flammis eripuiſſe meum.
[b] Ingenium ſacri miraris abeſſe Maronis?
Nec quemquam tantâ bella ſonare tubâ?
Sint Mœcenates, non deerunt, Flacce, Marones:
Virgiliumque tibi vel tua rura dabunt.

[c] [4] Ipſe per Auſonias Æneïa [5] carmina gentes

Qui ſonat, ingenti qui nomine pulſat Olympum;
[6] Mæoniumque ſenem [7] Romano provocat ore;
Forſitan illius nemoris [8] latuiſſet in umbrâ
Quod canit; & [9] ſterili tantùm cantâſſet avenâ,
Ignotus populis; ſi Mœcenate careret.
[10] Qui tamen haud uni patefecit limina vati,
Nec ſua Virgilio permiſit Numina ſoli.
Mœcenas tragico quatientem pulpita geſtu
Erexit [11] Varium; Mœcenas alta Toantis
Eruit, & populis oſtendit nomina Graiis.
Carmina Romanis etiam reſonantia chordis,
Auſoniamque [12] chelyn gracilis [13] patefecit Horatî.
[d] Creſcite virtutes; fæcundaque floreat ætas:
Ingeniis patuit campus: certuſque merenti
Stat favor: ornatur propriis induſtia donis.
Surgite ſopitæ, quas obruit ambitus, artes.
——— [e] Nam munera vobis
Certa manent, pueri; & [14] palmam movet ordine nemo.

Authorum Loca.] [a] Mart. L. 1. *Ep.* 108. [b] Id. L. 8. *Ep.* 56. [c] Luc. Paneg. *ad* Piſon *v.* 218. [d] Claud. de Conſul. Mallii Theod. *v.* 261. [e] *Virg.* Æn. L. 5. *v.* 348.

Notæ.] 1 *Agris & pecuniis locupletata, quo melius Muſis vacaret.* 2 *Eques Romanus Auguſto charus, & doctorum Patronus celeberrimus.* 3 *Horatio.* 4 *Virgilius.* 5 *Æneida, carmen de geſtis Æneæ.* 6 *Homerum ita dictum a patria Mæonia.* 7 *Eloquentia Romana.* 8 *Incognitus manſiſſet.* 9 *Nil lucri allatura.* 10 *Mœcenas.* 11 *Eximium Tragœdiarum ſcriptorem.* 12 *Carmina Lyrica Horatio primum Latine ſcripta: Auſonia enim vetus Italiæ nomen.* 13 *Publice notam fecit.* 14 *Victoriæ præmium, cujus inſigne erat corona e palmæ frondibus.*

C A P.

C A P. CVIII.

Sine Venere ruit mundus.

[a] ALma Venus totum dignissima temperat orbem:
Illa tenet nullo regna minora Deo.
Juraque dat cælo, terræ, & [1] natalibus undis:
Perque suos [2] initus continet omne genus.
Illa Deos omnes (longum est numerare) creavit;
Illa satis causas arboribusque dedit:
Illa rudes animos hominum contraxit in unum;
Et docuit jungi cum pare quemque suâ.
Quid genus omne creat volucrum, nisi blanda Voluptas?
Nec pariunt pecudes, si levis absit amor.
Cum mare trux aries cornu decertat: & idem
Frontem dilectæ lædere parcit ovis.
Depositâ sequitur taurus feritate juvencam,
Quem toti saltus, quem nemus omne tremit.
Vis eadem, lato quodcumque sub æquore vivit,
Servat; & innumeris piscibus implet aquas.

[b] [3] Æneadum genitrix, hominum divûmque voluptas,
Alma Venus, per te quoniam genus omne animantûm
Concipitur; visitque exortum lumina solis:
Aëriæ primum volucres te, Diva, tuumque
Significant initum, perculsæ corda tuâ vi.
Inde feræ pecudes persultant pabula læta;
Et rapidos tranant amnes; ita capta lepore

Ille-

Illecebrisque tuis omnis natura animantûm,
Te sequitur cupidè, quò quamque inducere pergis.
Denique per maria & montes, fluviosque rapaces,
Frondiferasque domos avium, camposque virentes,
Omnibus incutiens blandum per pectora amorem,
Efficis, ut cupidè generatim sæcla propagent.

[c] Excedat agedum rebus humanis Venus,
Quæ supplet ac restituit exhaustum genus,
Orbis jacebit squallido turpis situ.
Vacuum sine ullis piscibus stabit mare:
Alesque cœlo deerit, & sylvis fera:
Solis & aër pervius ventis erit.
[d] Venerem esse vitæ maximam causam reor
Per quam voluptas oritur; interitu caret,
Cum procreetur semper humanum genus
Amore blando; cælibem at vitam probet
Sterilis juventus; hoc erit, quicquid vides,
[4] Unius ævi turba; & in [5] semet ruet.

Authorum Loca.] [a] Ov. Fast. L. 4. *v.* 92. [b] Lucret. L. 1. *v.* 1. [c] Sen. Hippol *v.* 468. & *infra.* [d] Sen. Octav. *v.* 567.

Notæ.] 1 *Undis maris, quarum spuma ipsa Venus orta.* 2 *Accessus.* 3 *Romanorum ab Ænea Veneris filio ortorum.* 4 *Per unius solummodo ævi spatium manebit sine fœminis.* 5 *In primum ortum relabetur.*

CAP

C A P. CIX.

Splendida regum miseria.

[a] QUiſquamne regno gaudet? ô fallax bonum,
Quantum malorum fronte quàm blandâ tegis?
Ut alta ventos ſemper excipiunt juga;
Rupemque ſaxis vaſta dirimentem freta
Quamvis quieti verberant fluctus maris:
Imperia ſic excelſa fortunæ [1] objacent.
[b] Fulgore primo captus, & fragili bono
Fallacis aulæ, quiſquis attonitus ſtupet,
Subito labantis ecce Fortunæ impetu
Modò præpotentem cernat everſam domum,
Stirpemque [2] Claudii, cujus imperio fuit
Subjectus orbis; paruit liber diu
Oceanus, & recepit invitus rates.
[c] Quicumque regno fidit, & magnâ potens
Dominatur aulâ; nec leves metuit Deos;
Animumque rebus credulum lætis dedit;
[3] Me videat, & te, Troja: non unquam tulit
Documenta fors majora, quàm fragili loco
Starent ſuperbi: columen everſum occidit
Pollentis Aſiæ, cœlitum egregius labor.

[d] O regnorum magnis fallax
Fortuna bonis! in præcipiti,
Dubioque nimis excelſa locas.
Nunquam placidam ſceptra quietem,

Certumve sui tenuêre diem. &c.
[e] Cespes Tyrio mollior ostro
Solet impavidos ducere somnos:
Aurea rumpunt tecta quietem;
Vigilesque trahit purpura noctes.
O si [4] pateant pectora ditum!
Quantos intus sublimis agit
Fortuna metus? Brutia [5] Coro
Pulsante fretum mitior unda est.
Pectora pauper secura gerit;
Tenet è patulâ pocula fago;
Sed non trepidâ tenet illa manu.
Carpit faciles vilesque cibos.
Sed non strictos respicit enses.
Aurea miscet pocula sanguis.

Authoris Loca.] [a] Sen. Oedip. *v.* 6. [b] Id. Octav. *v.* 35. [c] Id. Troad. *v.* 1. [d] Id. Agam. *v.* 57. [e] Id. Herc. Oet. *v.* 644.

Notæ.] 1 *Exposita sunt.* 2 *Imperatoris Romani.* 3 *Hecubæ de se verba post Trojæ excidium.* 4 *Si potentiorum corda oculis inspicienda paterent.* 5 *Vento.*

CAP. CX.

Amor fugat negotium.

[a] 1 MUneris ipse sui curam, studiumque relinquit,
Deditus imperiis, sæve Cupido, tuis.
[b] Captus amore tuo demens, [2] Aquilina, ferebar,
Pallidus & tristis, captus amore tuo.
Carmina pulsa procul, quondam dilecta, jacebant:
Solus amor cordi, curaque semper erat.

Hau-

[a] Hauserat [3] insolitos promissæ virginis ignes
Augustus, pronoque rudis flagraverat æstu;
Nec novus unde calor, nec quid suspiria vellent,
Noverat incipiens, & adhuc ignarus amandi.
Non illi venator equus, non spicula cordi,
Non jaculum torquere libet; mens omnis oberrat
In vultus, quos finxit amor. ——
[d] [4] Uritur infelix Dido totâque vagatur
Urbe furens: ——
Non cœptæ assurgunt [5] turres; non arma juventus
Exercet, portusve aut propugnacula bello
Tuta parant: pendent opera interrupta, [6] minæque
Murorum ingentes, æquataque machina cœlo.
[e] Ah Corydon, Corydon, quæ te dementia cepit?
Semiputata tibi frondosâ vitis in ulmo est.

[f] [7] Lydia dic, per omnes
Te Deos oro, Sybarin cur properas amando
Perdere? cur apricum
Oderit [8] campum, patiens pulveris atque solis?
Cur neque militaris
Inter æquales equitet, [9] Gallica nec lupatis
Temperat ora frænis. &c.

Authorum Loca.] [a] Corn. Gal. *El.* 5. *v.* 43. [b] Id. *El.* 3. *v* 5. & *v.* 11. c Claud. de Nupt. Hon. & Mar. *v.* 1. [d] Virg. Æn. L. 4. *v.* 62. & 85. [e] Virg. Eclog. 2. *v.* 69. [f] Hor. L. 1. *Od.* 8.

Notæ.] 1 *Officii.* 2 *Corn. Galli amica* 3 *Amorem sibi inassuetum. Metaph.* 4 *Amore Æneæ ardet.* 5 *Turres Carthaginis modo a Didone inceptæ.* 6 *Murorum pinnæ, unde hostibus minantur propugnatores: vel moles imperfectæ, quæ ruinam suo minantur casu.* 7 *Mulier quam deperiit Sybaris.* 8 *Campum Martium in quo Romani juvenes se exercebant.* 9 *Equos Gallicos. Synec.*

CAP

CAP. CXI.

Invidia ferit optima.

[a] SUmma petit livor; perflant altissima venti;
Summa petunt dextrâ fulmina missa Jovis.
Ingenium magni detrectat Livor Homeri:
Quisquis es, ex illo, [1] Zoile, nomen habes.
Et tua sacrilegæ laniârunt carmina linguæ
Pertulit huc victos, [2] quo duce, Troja Deos.
[b] [3] Orphêos alii libros impune lacessunt:
Nec tua securum te, [4] Maro, fama vehat.
Ipse parens vatum, princeps Heliconis, Homerus
Judicis excepit [5] tela severa notæ.
[c] Rumpitur invidiâ quidam, charissime Juli,
Quod me Roma legit, rumpitur invidiâ.
Rumpitur invidiâ, quod turbâ semper in omni
[6] Monstramur digito; rumpitur invidiâ.
Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe,
Quod volet, impugnent unus & alter opus.
[d] Laudat, amat, cantat nostros [7] mea Roma libellos:
[8] Meque sinus omnis, me manus omnis habet.
Ecce rubet [9] quidam, pallet, stupet, oscitat, odit.
Hoc volo; [10] nunc nobis carmina nostra placent.

[e] Invidiæ domus est imis in vallibus antri;
Sed quoquò ingreditur, florentia proterit arva,

Exurit-

Exuritque herbas, & ſumma [11] papavera carpit.
Quò non livor adit. ——

Authorum Loca.] a Ov. Rem. Amo. *v.* 369. & *ſupra.* [b] Claud. Deprec. ad Aleth. *v.* 11. [c] Mart. L. 9. *Ep.* 98. [d] Mart. L. 6. *Ep.* 61. [e] Ov. Met. L. 2. *v.* 761. & *v.* 791.

Notæ.) 1 *Qui Homeri carmine carpſiſti unde dictus Homeromaſtix.* 2 *Virgi lium intelligit, qui Æneæ in Italiam adventum, cum Deis Trojæ victis, cecinit.* 3 *Orphei Græcorum Poetarum primi carmina.* 4 *Virgili.* 5 *Cenſuram telo acutiorem.* 6 *Vt egregius Poeta.* 7 *Mihi amica.* 8 *Librum meum.* 9 *Invidus.* 10 *Quia optima quæ invido diſplicent.* 11 *Eminentiſſima carpit ingenia.*

C A P. CXII.

Pietas & in hoſte probanda.

[a] SÆpe fidem adverſis etiam laudavit in armis;
Inque ſuis amat hanc Cæſar, in hoſte probat.
[b] Scilicet in duris remanentem rebus amicum
Quamlibet inviſo Cæſar in hoſte probat.
Nec ſolet iraſci (nec enim moderatior alter)
Cum quis in adverſis, ſi quid amavit, amat.
De [1] comite Argolici poſtquam cognovit Oreſtæ,
Narratur Pyladen ipſe probaſſe [2] Thoas.
Quæ fuit [3] Actoridæ cum magno ſemper Achille,
Laudari ſolita eſt [4] Hectoris ore fides.
Quòd pius ad manes Theſeus comes iſſet [5] amico,
[6] Tartareum dicunt indoluiſſe Deum.
[7] Euryali Niſique fide tibi, [8] Turne, relatâ;
Credibile eſt lachrymis immaduiſſe [9] genas.
Eſt etiam miſeris pietas, & in hoſte probatur,
Et laudem invito abs exprimet ore fides.

Authoris Loca.] [a] Ov. Triſt. L. 1. *El.* 4. *v.* 39. [b] id. *El.* 8. v. 25.

Notæ.] 1 *Pylade.* 2 *Vtcumque hoſtis illi crudeliſſimus.* 3 *Patroclo Actoris filio Achilli chariſſimo.* 4 *Trojanorum Ducis Achilli infenſiſſimi.* 5 *Pirithoo.* 6 *Plutonem Inferorum regem.* 7 *Qui juvenes Trojani, par amicorum nobiliſſimum.* 8 *Rutulorum rex, utrique inimice.* 9 *Fidam ſed calamitoſam lugentes amicitiam.*

CAP.

CAP. CXIII.

Aurea mediocritas tuta.

[a] OMne nocet nimium, mediocriter omne gerendum.
[b] Major enim mediis gratia rebus ineſt.
[c] Inter utrumque tene: medio tutiſſimus ibis.
[d] Eſt virtus medium quæ tenuiſſe juvat.
Hoc caute audacem monuiſti, Dædale, [1] natum:
Inter [2] utrumque vola: me duce tutus eris.
[e] Nam ſive ætherias vicino ſole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit.
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madeſcet aquas.
Sed puer, incautis nimium temerarius annis
Altiùs egit iter: deſeruitque patrem.
Vincla labant: & cera Deo propiore liqueſcit:
Nec tenues ventos brachia mota tenent.
Dum petit infirmis nimiùm ſublimia pennis
Icarus; Icariis nomina fecit aquis.

[f] Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines;
Quos ultra, citraque nequit conſiſtere rectum.
[g] Virtus eſt medium vitiorum: & utrinque reductum.
[h] Illud, quod medium eſt, atque inter utrumq; probamus.

[i] Rectiùs vivet ſapiens, nec [3] altum
Semper urgendo: neque, dum procellas

Cautus

Cautus horrefcit, nomiùm [4] premendo
Littus [5] iniquum.
Auream quifquis mediocritatem
Diligit; tutus caret [6] obfoleti
Sordibus tecti; caret [7] invidendâ
Sobrius aulà.

[k] Quifquis medium defugit iter,
Stabili nunquam tramite curret.
Dum petit unum præbere diem,
[8] Patrioque [9] puer conftitit [10] axe,
Nec per folitum decurrit iter.
Sed Phœbeis ignota fecat
Sydera flammis errante rotâ,
Secum pariter perdidit orbem.
Medium cœli dum fulcat iter
Tenuit placitas Dædalus oras;
Nullique dedit nomina ponto.
Sed dum volucres vincere veras
Icarus audet, Phœboque volat
Proximus ipfi; dedit ignoto
Nomina ponto.
[l] Modicis rebus longius ævum eft.
Fœlix, mediæ quifquis turbæ
Sorte quietus, ——
Aurâ ftringit littora tutâ;
Timidufque mari credere cymbam,
Remo terras propiore legit.

Tuta

[m]Tuta me mediâ vehat
Vita decurrens viâ.
[n] Quicquid exceſſit modum,
Pendet inſtabili loco.

Authorum Loca.] [a] Verſus ſatis notus. [b] Corn. Gall. *El.* 1. *v.* 82. [c] Ov. Met. L. 2. *v.* 140. & *ſupra.* [d] Carm. Guil. Lilii de Morib. *v.* 46. [e] Ov. Ar. Am. L. 2. *v.* 59. & *v.* 83. [f] Hor. L. 1. *Sat.* 1. *v.* 106. [g] Hor. L. 1. *Ep.* 18. *v.* 9. [h] Mart. L. 1. *Ep.* 58. [i] Hor. L. 2. *Od.* 10. *v.* 1. [k] Sen. Her. Oet. *v.* 675. [l] Sen. Agam. *v.* 103. [m] Sen. Oed. *v.* 890. [n] Id. *v.* 909.

Notæ.] 1 *Icarum.* 2 *Medius inter ſolem & mare.* 3 *Sublime appetendo,* 4 *Tangendo.* 5 *Periculoſum.* 6 *Caſæ humilis & antiquæ.* 7 *Invidiæ obnoxia.* 8 *Phœbi patris.* 9 *Phaethon.* 10 *Curru.*

CAP. CXIV.

Deus, quippe qui omnipotens, non negligendus.

[a]Nil adeo validum eſt, adamas licet alliget illud:
Ut maneat rapido firmius igne Jovis.
Nil ita ſublime eſt, ſupraque pericula tendit,
Non ſit ut inferius, ſuppoſitumque Deo.
Quòd ſi negligitur, magnis injuria pœnis
Solvitur, (ut facile eſt omnia poſſe Deo.)
Sæpe Deos aliquis peccando fecit [1] iniquos;
Vix pro delictis hoſtia blanda fuit.
Sæpe Jovem vidi, cum jam ſua mittere vellet
Fulmina; thure dato, ſuſtinuiſſe manum.
Reſpice [2] Theſtiaden: flammis abſentibus arſit;
Cauſa eſt, quod Phœbes ara ſine igne fuit.
Reſpice [3] Tantaliden: eadem [4] Dea [5] vela tenebat:
Virgo eſt: eſt ſpretos bis tamen ulta [6] focos.
Hippolyte infelix, velles coluiſſe [7] Dionen;
Cum conſternatis diripereris equis.

Longa

Longa referre mora est correcta oblivia damnis.
  Neglecti usque adeò Numinis ira furit.

[c] Scilicet immensa est, finemque potentia cœli
Non habet; & superi quicquid voluêre, peractum est.

[d] Delicta majorum immeritus lues,
[8] Romane, donec templa refeceris,
  Ædesque labentes deorum, &
  Fœda nigro [9] simulachra fumo.
Dîs te minorem quod geris, imperas:
[10] Hinc omne principium, huc refer exitum.
  Dî multa neglecti dederunt
  [11] Hesperiæ mala luctuosæ.
——— [e] Sæpe [12] Diespiter
Neglectus [13] incesto addidit integrum:
  Raro antecedentem scelestum
  Deseruit pede [14] pœna claudo.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. L. 4. El 8. v. 45. [b] Ov. Fast. L. 5. v. 303. & supra. [c] Ov. Met. L. 8 v. 618. [d] Hor. L. 3. Od. 6. [e] Id. Od. 2. v. 29.

Notæ.] 1 *Iratos* 2 *Meleagrum Thestii ex Althæa nepotem, quæ stipitem in quo servato ejus posita erat salus, igni injecit.* 3 *Agamemnonem Tantali pronepotem.* 4 *Phœbe seu Diana.* 5 *Agamemnonis Trojam profecturi.* 6 *Aras sine thure.* 7 *Venerem.* 8 *O gens Romana.* 9 *Deorum imagines.* 10 *A pietate erga Deos.* 11 *Italiæ incolis.* 12 *Jupiter diei Pater.* 13 *Impio pœna eadem pium conjunxit.* 14 *Nam Culpam pœna premit comes.*

CAP. CXV.

Invitum ſervare difficillimum.

[a] Conjugis audîſſet fatum cum [1] Porcia [2] Bruti,
Et ſubtracta ſibi quæreret arma [3] dolor:
Nondum ſcitis, ait, mortem non poſſe negari?
Credideram ſatìs hoc vos docuiſſe [4] patrem.
Dixit, & ardentes avido bibit ore favillas:
I nunc, & ferrum, turba [5] moleſta, nega.

[b] Leti voluntas nulla continget mihi?
Mori volenti deeſſe nunquam mors poteſt.
[c] Prohibere ratio nulla periturum poteſt,
Ubi quis mori conſtituit, & debet mori.
——— [d] Morte prohibere haud queo.
Ferrum negabis? noxias lapſo vias
Cludes? & arctis colla laqueis inſeri
Prohibebis? herbas, quæ ferunt letum auferes?
Quid iſta tandem cura proficiet tua?
Ubique mors eſt: optimè hoc cavit Deus;
Eripere vitam [6] nemo non homini poteſt,
At nemo mortem; mille ad hanc aditus patent.
[e] Fruſtra tenetur ille, qui ſtatuit mori.

Authorum Loca.] [a] Mart. L. 1. Ep. 43. [b] Sen. Hippol. *v.* 877. [c] Sen. Hippol. *v.* 265. [d] Sen. Theb. *v.* 146. [e] Sen Her. Oet. *v.* 922.

Notæ.] 1 *Catonis filia, Bruti uxor,* 2 *Pugna Philippica contra Cæſarem & Antonium occiſi.* 3 *Amiſſi viri.* 4 *Catonem, qui ſibi mortem conſcivit, vulnere à medicis ligato, ſuaque manu reſciſſo.* 5 *Famulorum gladium detrahentium.* 6 *Quivis unus-*

CAP.

CAP. CXVI.

Fœlices ſequeris, mors; miſeros fugis.

[a] DUlce mori miſeris, ſed mors optata recedit:
At quum triſtis erit, præcipitata venit.
[b] Non letum [1] timeo, genus eſt miſerabile leti:
Demite naufragium; mors mihi munus erit.
[c] Integer hanc potui nuper bene reddere lucem;
Exul ut occiderem, nunc mihi vita data eſt.
[d] Hei mihi quod noſtri toties [2] pulſata ſepulchri
Janua; ſed nullo tempore [2] aperta fuit.
[e][3] Hic ego ſollicitæ jaceo novus incola ſedis.
Heu nimium fati tempora longa mei!
[f][4] Leuconicis agedum tumeat tibi culcita lanis;
Conſtringatque tuos purpura texta toros:
[g] Candida [5] Setini rumpant [6] cryſtalla trientes:
Dormiat in plumâ nec meliore [7] Venus:
[h] O quàm tu cupies ter vivere [8] Neſtoris annos!
Et nihil ex [9] illâ perdere luce voles!
Rebus in anguſtis facile eſt contemnere vitam.
Fœlici nunquam [10] ſtamina longa nimis.

O vita miſero longa: fœlici brevis!
[i] Fœlices ſequeris, mors, miſeros fugis.

Authorum Loca.] [a] Corn. Gall *El.* 1. *v.* 115. [b] Ov. Triſt. L. 1. *El.* 2. *v.* 51. [c] Id L. 3. *El.* 3. *v.* 35. [d] Ov. Triſt. L. 3. *El.* 2. *v.* 2[illegible]. [e] Id. L. 4. *El.* 1. *v.* 85. [f] Mart. L. 11. *Ep.* 57. [g] Mart. L. 10. *Ep.* 13. [h] Mart. L. 11. *Ep.* 57. [i] Sen. Herc. Oet. *v.* 122.

Notæ.] 1 *Verba Ovidii de ſe, mari jactato, & in exilium miſſo.* 2 *Toties mortis periculo adito, ipſa morte nunquam* 3 *Inter gentes Scythiæ.* 4 *Optimis ita dictis a candore.* 5 *Vina optima e Setia.* 6 *Pocula cryſtallina.* 7 *Quæ in olorina cubat.* 8 *Qui ad tertiam ætatem hominum vivebat.* 9 *Ita fœlici.* 10 *Vitæ ſpacium.*

CAP.

CAP. CXVII.

Impatiens rivalis amor.

[a] TU mihi vel ferro pectus, vel perde veneno :
A dominâ tantùm te modò tolle meâ.
Te socium vitæ, te corporis esse licebit :
Te dominum admitto rebus, amice, meis :
Lecto te solum, lecto te deprecor uno.
Rivalem possum non ego ferre Jovem.
Ipse meas solus, quod nil est, æmulor umbras ;
Stultus, quod stulto sæpe timore tremo.
[b] Eripitur nobis jam pridem cara puella.
Et tu me lacrymas fundere, amice, vetas ?
Nullæ sunt inimicitiæ, nisi amoris, acerbæ.
Ipsum me jugula ; [1] lenior hostis ero.
Possum ego in alterius positam spectare lacerto ?
Nec mea dicetur, quæ modo dicta mea est ?
Hic olim ignaros [2] luctus populavit Achivos :
Atridæ magno cum stetit alter amor.
His olim (ut fama est) vitiis ad prælia ventum est ;
His Trojana vides funera principiis.
Aspera Centauros eadem dementia jussit
Frangere in adversum pocula Pirithoum.
[c] Ille etiam abreptâ desertus conjuge Achilles
[3] Cessare in tectis pertulit arma sua :
Omnia formosam propter [4] Briseida passus,
Tantus in erepto sævit amore dolor !

Im-

Impatiens consortis erit sic summa potestas :
[d] Non bene cum sociis regna Venusque manent.

[e] Nec regna socium ferre, nec [5] tedæ sciunt.

[f] Venere instincti, quam magna gerunt
Grege pro toto bella juvenci ?
Si [6] conjugio timuere suo ;
Poscunt [7] timidi prælia cervi.
Et mugitu dant concepti
Signa [8] furoris. ——

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 2. *El.* 32. *v.* 13. [b] Prop. L. 2. *El.* 8. *v.* 1. [c] Id. L. 2. *El.* 8. *v.* 17. [d] Ov. Ar. Am. L. 3. *v* 564. [e] Sen. Agamem. *v.* 259. [f] Sen. Hippol. *v.* 339.

Notæ.] 1 *Placabilior.* 2 *Achillis ob amicam ab Agamemnone ereptam dolor.* 3 *Otiosa jacere.* 4 *Sibi ereptam* 5 *Nuptiæ quibus tedæ solebant gestari.* 6 *Cervæ consorti fœminæ.* 7 *Natura sua timidi, amore audaces.* 8 *Rabiei amoris rivali excitatæ.*

CAP. CXVIII.

Sibi imperare, imperium maximum.

[a] FOrtior est qui se, quam qui fortissima vincit
Castra : ducum victor, victor & ipse sui.
[b] Hæc mihi devictis potior victoria [1] Parthis :
Hæc spolia, hæc reges, hæc mihi currus erit.
[c] Vis fieri liber ? mentiris, ineptule, non vis.
Sed fieri si vis ; hâc ratione potes.
Si ridere potes miseri [2] chrysendeta [3] Cinnæ :
Contentus tritâ si potes esse togâ.
Hæc tibi si vis est : si mentis tanta [4] potestas ;
Liberior [5] Partho vivere rege potes.

Liber-

[d] Libertas vero nulli jam reſtat amanti.
  Nullus liber erit; ſi quis amare volet.
[e] Hæc eſt præcipuo victoriâ digna triumpho,
  [f] Non ſervum vitiis pectus habere tuum.

[g] Quiſnam igitur liber? ſapiens, ſibique imperioſus:
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in ſeipſo totus teres atque rotundus.
[h] Tu licet extremos latè dominere per [6] Indos,
Te [6] Medus, te mollis [6] Arabs, te [6] Seres adorent:
Si metuis, ſi prava cupis, ſi duceris irâ;
Servitii patiere jugum: tolerabis iniquas
[7] Interiùs leges: tunc omnia jure tenebis,
Cum poteris rex eſſe tui. ——

[i] Latiùs regnes avidum domando
[8] Spiritum, quàm ſi Libyam remotis
[9] Gadibus jungas; & uterque [10] Pœnus
  Serviat uni.

[k] Regem non faciunt opes,
Non veſtis Tyriæ color,
Non frontis [11] nota regiæ,
Non auro nitidæ fores.
Rex eſt qui poſuit metus,
Et diri mala pectoris.

Quem

Quem non ambitio impotens,
Et nunquam ſtabilis favor
Vulgi præcipitis movet.
Mens regnum bona poſſidet.
Rex eſt qui metuit nihil.
Rex eſt qui cupiet nihil.
Hoc regnum ſibi quiſque dat.

[l] Immane regnum eſt, poſſe ſine regno [12] pati.

Authorum Loca.] [a] Ex Auſon. (ſi memini.) [b] Prop. L. 2. El. 13. v. 23. [c] Mart. L. 2. Ep. 53. [d] Prop. L. 2. El. 22. v. 29. [e] Ov. Am. L. 2. El. 12. v. 5. [f] Ov. Rem. Am. v. 54. [g] Hor. L. 2. Sat. 7. v. 83. [h] Claud. de 4. Conſ. Honor. v. 257. [i] Hor. L. 2. Od. 2. [k] Sen. Thyeſt. v. 345. & v. 388. [l] Id v. 470.

Notæ.] 1 *Pluris facienda, quam victoria de Parthis bellicoſo Aſiæ populo, Romanis infenſiſſimo.* 2 *Vaſa aurea gemmis ornata.* 3 *Divitis qui chryſendeta admiratus eſt.* 4 *Tantum in te imperium.* 5 *Qui libertatem acerrime propugnabat.* 6 *Aſiæ gentes.* 7 *In animo tuo.* 8 *Animi affectum.* 9 *Inſulæ Hiſpaniæ.* 10 *Utraque Carthago tum in Africa tum in Hiſpania.* 11 *Corona, ſeu diadema.* 12 *Facile poſſe carere regno.*

C A P. CXIX.

Deſine lugendi: non fas revocare ſepultos.

[a] DEſine defuncti lachrymis urgere ſepulchrum:
Panditur ad nullas [1] janua nigra preces.
Cum ſemel inſernas intrarunt funera leges,
Non exorato ſtant [2] adamante viæ:
Te licet orantem fuſcæ Deus audiat aulæ;
Nempe tuas lachrymas littora ſurda bibent.
Vota movent ſuperos: ubi [3] Portitor [4] æra recepit,
Obſerat herboſos lurida porta rogos.
[b] Supprime jam lachrymas: non eſt revocabilis illis,
Quem ſemel umbriferâ navita lintre tulit.

Hectora

Hectora tot fratres, tot deflevere sorores;
Et pater, & conjux, Astyanaxque puer;
Et longæva parens; tamen ille [5] redemptus ad ignes.
Nullaque per Stygias umbra renavit aquas.
Contigit hoc etiam [6] Thetidi: populator Achilles
Iliaca ambustis ossibus arva premit.
Huic [7] Panope crinem solvit: longævaque magni
Oceani [8] conjux fletibus auxit aquas;
Et Thetis ante omnes: sed nec Thetis ipsa, nec omnes
Mutârunt avidi tristia jura [9] Dei.
Tam rigidum jus est & inevitabile mortis!
Stant rata non ullâ fila tenenda manu.

[c] Soles occidere & redire possunt:
Nobis quum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetuò una dormienda.

[d] Cum semel occideris, & de te splendida [9] Minos
Fecerit arbitria:
Non illustre genus, nec te facundia, nec te
Restituet pietas.
Infernis nec enim tenebris [10] Diana pudicum
Liberat Hippolytum.
Nec [11] Lethæa valet [12] Theseus abrumpere charo
Vincula [13] Pirithoo.

[e] Non vanæ redeat sanguis imagini;
Quam virgâ semel horridâ

Non

[14] Non lenis precibus [15] fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 4. *El.* 12. *v.* 11 [b] Pedon. El. in obit. Drusi, *v.* 427. [c] Catul. carm. 5. [d] Hor. L. 4. *Od.* 7. *v.* 21. [e] Hor. L. 1. *Od.* 24. *v.* 15.

Notæ.] 1 *Inferni ostium.* 2 *Viæ clausæ adamante, quæ ut pateant nullis precibus exores.* 3 *Charon qui animas trans styga vehit.* 4 *Naulum transvectionis pretium.* 5 *cadaver ab Achille redemptum a patre Priamo ad sepulturam.* 6 *Achillis matri,* 7 *Marina Nympha* 8 *Tethys* 9 *Pluto* nis *Inferorum Dei.* 10 *Quamvis dea & virgo.* 11 *Inferna, nam Lethe fluvius apud inferos..* 12 *Etsi ad inferos ea causa descendebat.* 13 *Amico suo* 14 *Non ea lenitate ut fati nexus resolvat.* 15 *Nempe ut mortui reviviscant.*

C A P. CXX.

Nemo se fugit.

[a] QUò fugis ah demens? nulla est fuga: tu licet usque
Ad [1] Tanaim fugias, usque sequetur amor.
Non, si [2] Pegaseo vecteris in aëra dorso:
Nec, tibi si [3] Persei moverit ala pedes:
Vel, si te sectæ moveant talaribus auræ:
Nil tibi [4] Mercurii proderit alta via.
[b] Per mare, per terras, peregrinaque flumina curris:
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi causa fugæ? quid [5] Io freta longa pererras?
Non poteris [6] vultus effugere ipsa tuos.
[7] Inachi, quo properas? eadem sequerisque fugisque.
Tu tibi dux comiti: tu comes ipsa duci.

•

[c] Cur alio patriam quærunt sub [8] sole jacentem?
Exilioque domos, & dulcia limina mutant?
[d] [9] Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
In culpâ est animus, qui se non effugit unquam.

[f] Exit sæpe foras magis ex ædibus ille,
Esse domi quem pertæsum est: subitoque revertit:
Quippe foris nihilo meliùs quia sentiat esse.
Mox etiam properans urbem petit, atque revisit.
Hoc se quisque modo fugit: at quem scilicet, ut fit,
Effugere haud potis est: ingratis hæret, & angit.

—— [g] Quid terras [8] alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul
Se quoque fugit?

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 2. *El.* 30. *v.* 33. [b] Ov. Ep. Hypermnes. ad Lin. *v.* 101. [c] Virg Geor. L. 2. *v.* 511. [d] Hor. L. 1. *Ep.* 11. *v.* 27. [e] Hor. L. 1. *Ep.* 14. *v.* 13. [f] Lucret. L. 3. *v.* 1073. [g] Hor. L 2. *Od.* 16. *v.* 18.

Notæ.) 1 *Ultimas Europæ partes quas fluvius Tanais ab Asia disterminat.* 2 *Alato Persei equo.* 3 *Si Persei talaria te volare fecerint.* 4 *Dei alati.* 5 *Jovi amata, eoque a Junone in vaccam mutata totum pererravit orbem.* 6 *Bovis.* 7 *O Io filia Inachi.* 8 *Eodem Sole, sed qui videtur ibi alius, sic Hor. Carm. Sæc. aliusque & idem Nasceris semper.* 9 *Aera.*

C A P. CXXI.

Memor isto brevis ævi.

CRede mihi [a] vitæ non est fiducia nostræ
Certa satis; licet at de brevitate queri.
[b] Rebus in humanis nulla est constantia certa:
Veridico vates [1] Cœus ut ore canit.
Non minùs est foliis hominum gens fluxa caducis;
Pauci, ubi ceperunt auribus ista, suis
Pectoribus fixêre: animis namque indita quondam
Spes teneris blandè credula corda fovet.

Et

Et dum læta viret jucundo flore juventa,
Percurſant animos irrita multa leves.
Nec ſenium mortemve pavet; neque, corpore ſano
Provida venturi cura doloris adeſt.
O malè ſtultorum mens credula; qui brevis ævi
Tempora non nôrint quàm fugitiva volant.
At tu præmonitus, nigræ ad confinia mortis
Lætus age; & [2] Genio gratificare tuo.
[c] An ſcimus miſeri, quid [3] lux ventura minatur?
Vivamus; mortem fallere nemo poteſt.
[d] Heu vanum mortale genus, quid gaudia differs?
[4] Falle diem; mediis mors venit atra jocis.

[e] Tempora longa tibi noli promittere vitæ:
Quocumque ingrederis, ſequitur mors, corpus ut umbra.
Gaudia carpe brevis vitæ: [f] [5] terreſtria quando
Mortales animas vivunt ſortita, neque ulla eſt
Aut magno aut parvo lethi fuga: [6] quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quam ſis ævi brevis. ———
[g] Tu, quamcumque Deus tibi [7] fortunaverit horam,
Gratâ ſume manu; nec dulcia differ in annum.
[h] Omnem crede diem tibi diluxiſſe [8] ſupremam:
Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur hora.

——— [i] Sapias, vina [9] liques, & ſpatio brevi

Spem

Spem longam reſeces : dum loquimur, fugerit invida
Ætas, [10] carpe diem, quàm minimum credula poſtero.

Authorum Loca.] a Ov. Met. L. I. v. 350. [b] Buchan. Lib. Miſcellan. e Græco Stobæi carm. ultim. [c] Sannaza. L. I. *Ep.* 61. [d] Id. *Ep.* 3. [e] Cato de morib. L. 4. *diſt.* 37. [f] Hor. L. 2. *Sat.* 6. *v.* 93. [g] Hor. L. I. *Ep.* II. *v.* 22. [h] Hor. L. I. *Ep.* 4. *v.* 13. [i] Idem Lib. I *Od.* II. *v.* 6.

Notæ.] 1 *Simonides.* 2 *Indulge Genio, id eſt vive lætus.* 3 *Dies craſtina.* 4 *Lætitia fruendo effice, ne dies qui abiit abiiſſe ſentiatur.* 5 *E terra orta.* 6 *Quo circa.* 7 *Quodcumque tempus lætum Deus dederit.* 8 *Ultimam.* 9 *Fundas.* 10 *Utere præſenti tempore.*

C A P. CXXII.

Vere omnia gaudent.

[a] POſt longas hyemes & pigræ frigora brumæ,
Rura novat veris floridioris honos.
Utque novus, poſito veteris ſqualore ſenectæ,
Pandit odoriferas fertilis annus opes.
Purior auratis [1] Phœbus ſplendeſcit habenis ;
Mollior arboreis ſibilat aura [2] comis.
Herba comis, tellus nitet herbis, frondibus arbor :
Luxuriat lætum læta per arva pecus.
Tondet ovis pratum, petulans ſalit agnus in herbâ :
Pro niveâ taurus conjuge bella gerit.
Rupis inacceſſæ ſcandunt dumeta capellæ ;
Hædus & infirmâ prælia fronte movet.
Interea paſtor [3] geniali ſtratus in umbrâ
Diſcutit [4] incomptis tædia lenta modis.
Nunc & odoratâ ſomnos invitat in herbâ ;
Nunc audit ſtrepitum prætereuntis aquæ.
Hîc ſedet intentus liquidas piſcator ad undas,
Dum tremulum fallax linea ſentit onus.

Forſan

Forſan & eluſos quærit quibus inſtruat hamos;
Explicat aut cautâ retia longa manu.
Garrula per virides ludunt examina ramos:
Et tenui ſylvas gutture mulcet avis.
[b] [5]Sydera jam Tyrius [6]Phryxei reſpicit [7]agni
[8]Taurus, & [9]alternum Caſtora fugit hiems.
Ridet ager, veſtitur humus, veſtitur & arbos:
O nemus, ô ſoles, ô [10] tunicata quies. —— &c.

Authorum Loca.] [a] Buchan. Eleg. Maiæ Calendæ. *v* 88. & paſſim *infra* & *ſupra.* [b] Mart. L. 10 *Ep.* 51.

Notæ.] 1 *Sol, cui a Poetis attribuuntur currus, equi, & habenæ.* 2 *Frondibus. Metaph.* 3 *Læta.* 4 *Rudibus. non doctis.* 5 *Signa cœleſtia* 6 *Qui per Helleſpontum Phryxum vexit.* 7 *Arietis aureo vellere inſignis. Quem ſignum cœleſte factum Sol vere ingreditur.* 8 *Signum vernum, nam Jupiter ſub tauri ſpecie Europam Agenoris Tyri regis filiam abduxit,* 9 *Alternis orientem, nam Caſtor & Pollux nunquam ſimul videantur.* 10 *Qua in rure fruimur, nam in rure tunica, in urbe toga Romani utebantur.*

CAP. CXXIII.

Miſera eſt magni cuſtodia census.

[a] DIves opum, pauperque animi, plus poſſidet auri,
In fulvâ rutilus quàm vehit [1] Hermus aquâ.
Poſſidet incluſum ſic cœci carceris umbris;
Nec procul infernis, (ut reor) à tenebris.
Et decies unâ vel ſæpius inſpicit horâ:
Et numerans miſeras uſque fatigat opes
Nec ſatis hoc: centum ferratis limina portis
Addita, centenis ferrea clauſtra ſeris.
Cuſtodeſque canes, atque horridus ære ſatelles
Excubat, ad clauſas pervigilatque fores.
Non miſer uxori, non audet credere natis:
Frigida non pictis quos habet arca deis.

For-

Formidat, si vermis humo, mus exeat antro:
Si luteum [2] Progne sub trabe figat opus.
Si trabibus laxum suspendit aranea cassem;
Esse putat nummis retia tensa suis.
Nec minùs obscuras formidat luce tenebras,
Et latebras promptas ad scelus omne duces:
Ipse suam veluti furem luctatur in umbram;
[3] Gypsatas metuunt credula corda manus.
Huc labor, huc miseri spectat vesania voti,
Et trepidi semper corde micante metus:
Post inopis curas, & inania tœdia vitæ,
Dives ut ad Stygias isse feratur aquas.
Atque opibus mortem seu placaturus avaram,
Semper inops vivit, nè moriatur inops.

[b] Tantis parta malis, curâ majore metuque
Servantur; misera est magni custodia censûs.
[c] Num vigilare metu exanimem, noctesque, diesque;
Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te [4] compilent fugientes; hoc juvat? horum
Semper ego optârim pauperrimus esse [5] bonorum.

Authorum Loca.] [a] Buchan. L. 2. *Ep.* 62. [b] Juv. *Sat.* 14. *v.* 303. c *Hor.* L. 1. *Sat.* 1. *v.* 76.
Notæ.] 1 *Fluvius Lydiæ aurifer.* 2 *Hirundo in quam Progne Pandionis filia mutata erat.* 3 *Furaces, quibus quicquid tangitur adhæret.* 4 *Furto defraudent.* 5 *Quæ revera mala sunt.*

CAP.

CAP. CXXIV.

Fœlix vita domi est, non extremo orbe petenda.

[a] FOelix qui patriis ævum transegit in agris;
  [1] Ipsa domus puerum quem videt, [1] ipsa senem.
Qui baculo nitens, in quâ reptavit arenâ,
  Unius numeret sæcula longa casæ.
Illum non vario traxit fortuna tumultu,
  Nec bibit ignotas [2] mobilis [3] hospes aquas.
Non freta mercator tremuit, non classica miles;
  Non rauci lites pertulit ille fori.
[4] Indocilis rerum, vicinæ nescius urbis,
  Aspectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis, non [5] Consule computat annum:
  Autumnum pomis, ver sibi flore notat.
Idem condit ager Soles, idemque reducit:
  Metiturque suo rusticus orbe diem.
Ingentem meminit parvo qui germine quercum,
  Æquævumque videt consenuisse nemus.
Proxima cui nigris urbs visa remotior [6] Indis;
  Vicinumque putat littora [7] rubra lacum.
Sed tamen indomitæ vires, firmisque lacertis
  Ætas robustum tertia cernit avum.
Erret, & extremos alter scrutetur [8] Iberos.
  Plus habet [9] hic vitæ; plus habet [10] ille viæ.

[b] [11] Strenua nos exercet inertia; [12] navibus atque

Quad

Quadrigis petimus bene vivere ; quod petis hîc eſt :
Eſt[13] Ulubris ; animus ſi te non deficit æquus.

[c] Stet quicumque volet potens
Aulæ culmine lubrico :
Me dulcis ſaturet quies.
Obſcuro poſitus loco
Leni perfruar otio :
Nullis nota [14] Quiritibus,
Ætas per tacitum fluat.
Sic cum tranſierint mei
Nullo cum ſtrepitu dies ;
Ignotus moriar ſenex.
Illi ſors gravis incubat,
Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur ſibi.

Authorum Loca.] [a] Claud. Epigr. 2. de ſene Veron. [b] *Hor.* L. 1. *Ep.* 11. *v.* 28. c Sen. Thyeſt. *v.* 392.

Notæ.] 1 *Eadem.* 2 *Vagabundus, & incerti laris.* 3 *Peregrinus.* 4 *Inexpertus.* 5 *Summo Romæ magiſtratu, annuatim electo ; unde ab iis moris erat annos computare.* 6 *Populis Aſiæ remotiſſimis.* 7 *Rubri maris.* 8 *Remotos Hiſpaniæ populos.* 9 *Qui domi ſuæ manet.* 10 *Qui peregre proficiſcitur.* 11. *Magno conatu magnas nugas agimus.* 12 *Terra marique.* 13 *Vico Campaniæ ignobili.* 14 *civibus meis, nam Romæ cives Quirites dicti a Romulo, cui & nomen Quirino.*

C A P.

C A P. CXXV.

Senectus ipsa morbus est.

[a] JAm veniunt anni fragiles, & inertior ætas:
Inficit & nigras alba senecta comas.
[b] Jam subeunt morbi, subeunt discrimina mille;
Jam dulces epulæ delitiæque nocent.
Jam minor auditus, gustus minor, ipsa minora
Lumina: vix tactus noscere certa queat.
Nullus dulcis odor, nulla est jam grata voluptas.
Sensibus expertem quis superesse putet?
Quondam ridentes oculi, nunc [1] fonte perenni
Deplorant pœnas nocte dieque suas.
Mox miserum scabies, mox tussis anhela fatigat;
Continuos gemitus ægra senecta tulit.
Hæ sunt [2] primitiæ mortis, his partibus ætas
Defluit: & pigris gressibus [3] ima petit.
Fitque [4] tripes prorsus [5] quadrupesque, ut parvulus infans:
Et per sordentem flebile serpit humum.
Nec cœlum spectare licet, sed prona senectus
Terram, è quâ genita, & quò reditura, videt.

[c] Multa senem circumveniunt incommoda; quippe
[d] Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit: [6] subeunt morbi, tristisque senectus,

Et labor, & duræ rapit inclementia mortis.
[e] Heu quàm continuis, & quantis longa senectus
Plena malis? [f] quam sic circumsilit agmine facto
Morborum omne genus.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. L. 4. *El.* 8. *v.* 3. [b] Cor. Gall. *El.* 1. *v.* 153. & *v.* 119. & passim per totam Eleg. [c] Hor. de Ar. Poet. *v.* 169. [d] *Virg.* Geor. L. 3. *v.* 66. [e] Juv. *Sat.* 10. *v.* 190. [f] Id. *v.* 218.

Notæ.] 1 *Lachrymarum. Metaph.* 2 *Primi gradus.* 3 *Non descendit, sed cadit. Sen. Ep.* 4 *Innixus baculo.* 5 *Pronus in terram cadens: & alludere videtur ad Sphingis ænigma Oedipo propositum & solutum.* 6 *Succedunt.*

CAP. CXXVI.

Cura facit canos.

[a] HEu [1] me debilitat series immensa laborum,
Ante meum tempus cogit & esse senem.
Confiteor facere hoc annos: sed & altera causa est,
Anxietas animi, continuusque dolor.
[b] Seu vitiant artus ægræ contagia mentis:
Sive animum comitem corpora lassa [2] trahunt.
[a] Nil igitur mirum est, si mens mihi tabida facta,
De nive manantis more liquescit aquæ.
Estur ut occultâ vitiata teredine navis:
Æquorei scopulos ut cavat unda salis:
Roditur ut scabrâ positum rubigine ferrum:
Conditus ut tineæ [3] carpitur ore liber;
Sic quoque perpetuos curarum pectora morsus
Fine quibus nullo conficiantur, habent.
Nec priùs hi mentem stimuli, quàm vita, relinquet.
Quique dolet citiùs, quam dolor ipse cadet.

Sic

[d] Sic mea perpetuis liquefiunt pectora curis;
Ignibus admotis ut nova cera solet.
[e] Parvus in exiles succus mihi pervenit artus,
Membraque sunt cerâ pallidiora novâ.
[f] Is quoque, [4] qui gracili cibus est in corpore, somnus;
Non alit officio corpus [5] inane suo.
Sed vigilo, vigilantque mei sine fine dolores;
Materiam quorum cura dat usque nova.
[g] Longus enim curis vitiatum corpus amaris,
Non patitur vires languor habere [6] suas.

[h] Populatur artus cura. ——

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. L. 1. *El.* 4. *v.* 19. & *v.* 7. [b] Ov. Trist. L. 3. *El.* 8. *v.* 25. [c] Ov. Pon. L. 1. *El.* 1. *v.* 67. [d] Id. *El.* 2. *v.* 57. [e] Ov. Pon. L. 1. *Ep.* 10. *v.* 27. [f] Id. *v.* 21. [g] Id. *v.* 3. [h] Sen. Hippol. *v.* 377.

Notæ.] 1 *Ovidius de se exule & ægroto loquitur.* 2 *Inficiunt, ut ne pars sincera trahatur. Ov.* 3 *Consumitur.* 4 *Somnus alit ut cibus.* 5 *Jejunum, & tenue.* 6 *Sibi a natura concessas.*

CAP. CXXVII.

Dulcis erit mercede labor.

[a] NOn facilè invenias multis è millibus unum,
Virtutem pretium qui putet esse sui.
Ipse decor recti, facti si præmia desint,
Non movet: & gratis pœnitet esse probum.
[b] Sed puto fructus adest, justissima causa laborum:
Et sata cum multo [1] fœnore reddit ager.
[c] In steriles campos nolunt juga ferre juvenci;
Pingue solum lassat; sed juvat ipse labor.

Finge

[d] Finge [2]legi, quodque eſt mirabile, finge placere;
Auctorem certè res juvat [3]iſta nihil.
[e]Gloria quantalibet quid erit, ſi gloria tantum eſt?
Ni vatem ſtudiis præmia digna manent.

[f]Invitat pretiis animos, qui præmia ponit.
[g]Ni par ingenio pretium, non utile vati
[4]Pallere, & vinum toto [5]neſcire Decembri.
[h]Quid nam inopi [6]Ladæ velocis gloria plantæ
Præſtat, & [7]eſuriens Piſææ [8]ramus olivæ?
[i]Scilicet ingeniis meliùs ſub teſte benigno
Vivitur: egregios invitant præmia mores.
Hinc priſcæ redeunt artes; felicibus inde
Ingeniis aperitur iter; deſpectaque Muſæ
Colla levant; opibuſque fluens, & pauper eodem
Nititur ad fructum ſtudio; cum cernat uterque,
Quod nec inops jaceat probitas, nec inertia ſurgat
Divitiis: [k]Quis enim virtutem amplectitur ipſam
Præmia ſi tollas? ——

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. L. 2. *El.* 3. *v.* 11. [b] Id. L. 1. *El.* 5. *v* 25. [c] Mart. L. 1. *Ep.* 108. [d] Ov. Pon. L. 1. *El* 5. *v.* 77. [e] Juv. *Sat.* 7. *v.* 81. [f] Vir. Æn. L. 5. *v.* 292. [g] Juv. *Sat.* 7. *v.* 95. [h] Juv. *Sat.* 13. *v.* 98. [i] Claud. de laud. Stil. L 2. *v.* 124. [k] Juv. *Sat.* 10. *v.* 141.

Notæ.] 1 *Cum incremento.* 2 *Supple libros tuos.* 3 *Nempe quod libri tui placent.* 4 *Continuis ſtudiis.* 5 *Non potare.* 6 *Curſori velociſſimo.* 7 *Eſurienti datus.* 8 *Corona ex ramo oleæ curſori victori data, in ludis celebratis juxta urbem Piſam.*

C A P. CXXVIII.

Forma non amat artificem.

[a] UT Natura dedit, ſic omnis recta figura.
Turpis Romano [1] Belgicus ore color.
Illi ſub terris fiant mala multa puellæ,
Quæ mentita ſuas vertit inepta comas.
[b] Quid juvat ornato procedere, ſtulta, capillo?
Et tenues [2] Coâ veſte movere ſinus?
Aut quid [3] Orontea crines perfundere myrrhâ?
Teque peregrinis [4] vendere muneribus?
Naturæque decus [5] mercato perdere cultu,
Nec ſinere in [6] propriis membra nitere bonis?
Crede mihi non ulla bonæ medicina figuræ eſt.
Nudus [7] Amor formæ non amat [8] artificem.
Aſpice quos [9] ſummittit humus formoſa colores,
Et veniant hederæ ſponte ſua meliùs:
Surgat & in ſolis formoſiùs arbutus antris,
Et ſciat [01] indociles currere lympha vias.
Littora nativos per ſe dant picta lapillos:
Et volucres nullâ dulciùs arte canunt.
[c] Quid molles igitur prodeſt coluiſſe capillos?
Sæpeque mutatas diſpoſuiſſe comas?
Quid fuco ſplendente comas ornare, quid ungues
Artificis doctâ ſubſecuiſſe manu?
Fruſtra jam veſtes, fruſtra mutantur amictus;
Anſaque compreſſos colligat arte pedes.

Forma

Forma placet, quamvis inculto venerit ore.
  Nec nitidum tardâ compſerit arte caput.
Cur ſtudium formæ eſt? coma cur mutatur, ut annos
  Diſſimulet viridi cortice tincta [11] nucis?
Ne ſit tanta tibi quærendi cura decoris:
  [d] Heu quantùm per ſe candida forma placet.
[e] Parce ſupervacuo cultu componere membra:
  Augeri ſtudio tam bona forma nequit.

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 2. El. 18. *v.* 29. [b] Id. L. 1. El. 2. *v.* 3. [c] Tibul. L. 1. El. 9. *v.* 9. & *v.* 43. [d] Prop. L. 2. El. 28. *v.* 30. [e] Errones *Ven.* ad calcem Petronii.

Notæ.] 1 *Flavus; qualem Batavi Belgii populus vel gelidi cæli beneficio, vel uſu ſmegmatis & lixivii habebant.* 2 *Molli, qualis ex bombyce Coa confici ſolebat. Cos autem ſive Coos insula maris Ægæi.* 3 *Ex Aſſyriæ urbe Oronte advecti.* 4 *Commendare, ut merces ſolent mercatores.* 5 *Ornato medicibus externis; ſcilicet auro fuco, purpura.* 6 *Nativis* 7 *Cupido.* 8 *Ornatricem.* 9 *Producit* 10 *Nulla arte doctas, ſic amnis doctus iter melius apud Horat.* 11 *Nucum juglandium cortice inficiuntur capilli.*

C A P. CXXIX.

— *Forſan miſeros meliora ſequentur.*

[a] FLebile principium melior fortuna ſecuta eſt,
  Nec mala tam ſequitur quàm mala prima fuit.
[b] Si numeres anno [1] ſoles & nubila toto;
  Invenies nitidum ſæpiùs îſſe diem.
[c] Ac veluti, ventis agitantibus æquora, non eſt
  Æqualis rabies, continuuſque furor.
Sed modò ſubſidunt, [2] intermiſſique ſileſcunt:
  Vimque putes illos depoſuiſſe ſuam.
Sic ſolet interdum fieri placabile numen:
  Nube ſolet pulsâ candidus ire dies.
[d] Exemplum eſt animi nimium patientis Ulyſſes,
  Jactatus dubio per [3] duo luſtra mari.

Tem-

Tempora ſolliciti ſed non tamen omnia fati
　Pertulit; & placidæ ſæpe fuere moræ.
[e] An gravis [4] incœptum peragit fortuna tenorem,
　Et manet in curſu ſemper acerba ſuo?
[f] Crede mihi, miſeris cœleſtia Numina parcunt,
　Nec ſemper læſos & ſine fine premunt.

[g] Multa dies variuſque labor mutabilis ævi
Rettulit in melius; multos alterna reviſens
Luſit, & in ſolido rurſus fortuna locavit.
——[h] Tanta eſt rerum diſcordia in ævo,
Et ſubtexta bonis mala ſunt; lachrymaſque ſequuntur
Vota; nec in cunctis ſervat Fortuna tenorem.

[i] Non ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut mare [5] Caſpium
　Vexant [6] inæquales procellæ
　Uſque; nec Armeniis in oris
[7] Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſes per omnes; aut Aquilonibus
　Querceta [8] Gargani [9] laborant,
　Et foliis [10] viduantur orni.

Authorum Loca.] [a] Ov. Met. L. 7. *v* 518. [b] Ov. Triſt. L. 5. *El.* 8. *v.* 31. [c] Ov. Triſt. L. 2. *v.* 149. & *v.* 141. [d] Ov. Pont. L. 4. *El* 10, *v* 9. [e] Ov. Ep. Sapph. ad Pha. *v.* 59. [f] Ov. Pon. L. 3. *El.* 6. *v* 21. [g] *Virg.* Æn. L. 11. *v.* 425. [h] Manil. *L.* 3. *v.* 521. [i] Hor. L. 2. *Od.* 9.

Notæ.] 1 *Dies Sole lucidos.* 2 *Per vices.* 3 *Per decennium, Poetica licentia, luſtrum enim quatuor annorum ſpatium continet.* 4 *Ut mihi olim inimica, ita poſt hac.* 5 *Pro quovis mari. Synecd.* 6 *Quæ mare faciunt inæquale. Metonym.* 7 *Horatio qui hæc ei ſcripſit.* 8 *Apuliæ montis.* 9 *Agitantur.* 10 *Spoliantur, nudantur. Metaph.*

CAP.

C A P. CXXX.

Gratum ſecuris periclitantes aspicere.

CRede mihi tutis aliena pericula gratum
Vidiſſe; immunes ſe quoque nôſſe mali.
[a] Quàm juvat immites ventos andire cubantem,
Et ſeſe tenero continuiſſe toro?
Aut, gelidas hibernus aquas quum ſuderit [1] Auſter,
Securum ſomnos imbre [2] juvante ſequi?

[b] Suave, mari magno turbantibus æquora ventis,
E terrâ magnum alterius ſpectare [3] laborem:
Non quia vexari quenquam eſt jucunda voluptas,
Sed, quibus ipſe malis careas, quia cernere ſuave eſt.
Suave etiam belli certamina magna tueri
Per campos [4] inſtructa; tuâ ſine parte pericli.
Sed nil dulcius eſt, bene quàm munita tueri
Edita doctrinâ ſapientum templa ſerena;
Deſpicere unde queas alios, paſſimque videre
Errare, atque viam [5] palantes quærere vitæ.

Authorum Loca] a Tibul. L. 1. *El.* 1 v. 41. b Lucr. L. 2 *v.* 1.
Notæ.] 1 *Ventus pluvias inducens.* 2 *Somnos conciliante.* 3 *Periculum.* 4 *Ordine militari compoſita.* 5 *Huc illuc vagantes, ut viæ ignari ſolent.*

C A P.

CAP. CXXXI.

Miseri ad metum proni.

[a] CUm dolor in morem venit; timor ipse malorum
  Sæpe supervacuos cogit habere metus.
Membra reformidant mollem quoque saucia tactum;
  Vanaque sollicitis incutit umbra metum.
Sic ego fortunæ telis confixus iniquis
  Pectore [1] concipio nil nisi triste meo.
Aut quia res timida est omnis miser; aut quia longo
  Tempore lætitiæ [2] janua clausa meæ est.
[b] Utque reformidant insuetum lumina Solem:
  Sic ad lætitiam mens mea segnis erit.

—— [c] Quæ nimis miseri timent
Futura credunt; quippe quod metuunt nimis,
Nunquam amoveri posse, nec tolli putant.
[3] Prona est timori semper in pejus fides.

[d] Pectora longis hebetata malis
Non sollicitas ponunt curas.
Proprium hoc miseros sequitur vitium,
Nunquam rebus credere lætis.
Redeat fœlix fortuna licet,
Tamen afflictos gaudere piget.
Nullâ surgens dolor ex causâ
Hos flere jubet; sed vagus intro

Terror oberrat; ſubitos fundunt
Oculi fletus, nec cauſa ſubeſt:
[4]Imber vultu nolente cadit.

Authorum Loca.] [a]Ov. Pon. L. 2. *El.* 7. *v.* 5. & *v.* 13. & *v.* 37. [b] Ov. Pon. L. 3. *El.* 4 *v.* 49. [c] Sen. Herc. Fur. *v* 313. [d] Sen. Thyeſt. *v.* 921. & *v.* 939. & *v.* 966.

Notæ.] 1 *Auguror, cogito.* 2 *Nullam ſenſi lætitiam, proverbialiter dictum.* 3 *Quia pejora facilius credimus, quam meliora.* 4 *Lachrymarum. Metaph.*

C A P. CXXXII.

Quæ rara chara.

[a]RAra juvant; primis ſic major gratia ponis:
Hybernæ pretium ſic meruere roſæ.
[b] Quod facile eſt, vile eſt; mihi copia tollit amorem;
Et faſtiditâ non libet eſſe domo.
[c] Semper in abſentes fœlicior æſtus amantes.
[1]Elevat [2]aſſiduos [3]copia longa viros.
[d] Pinguis amor, nimiumque [4]potens in tædia nobis
Vertitur, & ſtomacho (dulcis ut eſca) nocet.
Si nunquam [5] Danaën habuiſſet aënea turris;
Non eſſet Danaë, de Jove, facta parens.
Dum ſervat Juno mutatam cornibus [6]Iö;
Facta eſt, quàm fuerat, gratior [7] inde Jovi.
[e] Non plebeia Venus gratiſſima; frigore ſoles,
Sole juvant umbræ; grata ſit unda ſiti.

—— [f]Voluptates commendat rarior uſus.

[g] [8]Ales Phaſiacis petita Colchis,

Atque

Atque [9] Afræ volucres placent palato,
Quòd non ſunt faciles; at albus anſer
Plebeium ſapit: ultimis ab oris
Sed tractus [10] ſcarus, atque [11] arata [12] Syrtis
Si quid naufragio dedit, probatur.
Mullus jam gravis eſt; amica vincit
Uxorem, roſa Cinnamum [13] veretur;
Quicquid [14] quæritur, optimum videtur.

[h] Noſtro palato deſipit,
Vulgare quicquid atque plebeium ſapit.
Niveſque, [15] pœnas montium,
Laborioſas [16] facere delicias gulæ
Studemus, per artes novas.
Nil eſurimus obvium & parabile;
Et vile quod pronum eſt nimis."

Authorum Loca.] [a] Mart. L. 4. *Ep.* 29. [b] Ov. Rem. Am. *v.* 541. [c] Prop. L. 2. *El.* 31. *v.* 43. [d] Ov. Am I. 2. *El.* 19. *v.* 25. [e] Ov Rem. Am. *v.* 405. [f] Juv. *Sat.* 11 *v.* 208. [g] Petron. *metr.* 12. [h] Rapin. (ni fallar)

Notæ.] 1 *Viliores facit.* 2 *Qui jugiter adſunt.* 3 *Potiundi facultas.* 4 *Fœlix & voti ſui compos.* 5 *Acriſii Argivorum regis filiam, a Jove aureo imbre corruptam.* 6 *Inachi filiam a Zelotypa Junone in bovem mutatam.* 7 *Scilicet ob cuſtodiam.* 8 *Phaſianus, avis petita & dicta a Phaſide Colchorum fluvio.* 9 *Galli Africani.* 10 *Piſcium genus in delitiis habitum apud veteres.* 11 *Piſcatorum navigiis.* 12 *Locus in mari Liby ovadoſus & periculoſus.* 13 *Ne ei odore cedat.* 14 *Summo labore.* 15 *Quibus montes onerantur.* 16 *Multo conatu placere palato.*

C A P.

C A P. CXXXIII.

Ars manet, opes fluxæ.

[a] NIl homini tutum eſt; nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniique [1] bonis.
En [2] ego cum patriâ caream, natiſque domoque;
Raptaque ſint, adimi quæ potuere mihi:
Ingenio tamen ipſe meo comitorque fruorque:
Cæſar in hoc potuit [3] juris habere nihil.
[b] Me mea Muſa levat, Ponti [4] loca [5] juſſa petentem.
Sola comes longæ perſtitit illa fugæ.
Sola nec inſidias, [6] Threci nec militis enſem,
Nec mare, nec ventos, [7] Barbariemque timet.

[c] Diſce aliquid; nam cum ſubito fortuna recedit,
Ars remanet; vitamque hominis non deſerit unquam.
[d] Si tibi ſint nati, nec opes; tunc artibus illos
Inſtrue; quò poſſint inopem [8] defendere vitam.

Authorum Loca.] a Ov. Triſt. L. 3 *El.* 7. *v.* 25. [b] Ov. Triſt. L. 4. *El.* 1. *v* 19. [c] Cato. L. 4. *Diſt.* 19. [d] Cat. L. 1. *Diſt.* 28.

Notæ.] 1 *Dotibus animi.* 2 *Ovidii de ſe verba.* 3 *Poteſtatis, vel authoritatis.* 4 *Tomos.* 5 *Imperio Auguſti Cæſaris.* 6 *Threicii.* 7 *Populos Barbaros.* 8 *Victu alere.*

CAP.

C A P. CXXXIV.

Affectus vix ſunt ratione domandi.

[a] ODi, nec poſſum cupiens non eſſe, quod odi.
Heu quàm quod ſtudeas ponere, ferre grave eſt!
Nam deſunt vires ad me mihi [1] juſque regendum.
Auferor, ut rapidâ concita puppis aquâ.
[b]Nam malè res junctæ calor & reverentia pugnant:
Quod ſequor in dubio eſt: hæc decet; ille juvat.
[c] Vive, deus, poſito, ſiquis mihi dicat, amore;
Deprecer; uſque adeò dulce Cupido malum eſt.
Cum bene pertæſum eſt, animoquerelanguit ardor,
Neſcio quò miſeri [2]turbine mentis agor.
Ut rapit in præceps dominum, ſpumantia fruſtra
Fræna [3] retentantem, durior oris equus:
Ut ſubitus, prope jam prensâ tellure, carinam
Tangentem portus ventus in alta rapit.
Sic me ſæpe refert incerta Cupidinis aura:
[4] Notaque [5]purpureus tela reſumit Amor.
[d] Luctantur pectuſque leve in contraria ducunt
Hinc Amor, hinc ratio; ſed puto vincet Amor.

[e] Heu trahit invitum nova vis, aliudque cupido,
Mens aliud ſuadet: video meliora, proboque;
Deteriora ſequor. ratio affectuſque rebelles
[f] Non bene conveniunt, nec in unâ ſede morantur.

Varium

[g] Varium ecce nunc huc ira, nunc illuc amor
Diducit; anceps æſtus incertum rapit.
Ut ſæva rapidi bella cum venti gerunt;
Utrimque fluctus maria diſcordes agunt,
Dubiumque pelagus fervet: hand aliter meum
Cor fluctuatur: ira pietatem fugat,
Iramque pietas: [h] at furor cogit ſequi
Pejora, vadit animus in præceps [6] ſciens,
Remeatque, fruſtra ſana conſilia appetens.
Sic cum gravatam navita adversâ ratem
Propellit undâ; cedit in vanum labor,
Et victa prono puppis aufertur vado.
Quid ratio poſſit? vincit ac regnat [7] furor.

Authorum Loca.] [a] Ov. Am L. 2. *El.* 4. *v.* 5. [b] Ov. Ep. Her. ad Leand. *v.* 173. [c] Ov. Am. L. 2. *El.* 9. *v.* 25. [d] Id. L. 3. *El.* 10. *v.* 33. [e] Ov. Met. L. 7. *v.* 19. [f] Id. L. 2. *v.* 846. [g] Sen. Med. *v.* 936. [h] Sen. Hipp. *v.* 177.

Notæ.) 1 *Poteſtas.* 2 *Rapido affectu. Metaph.* 3 *Retinere tentantem.* 4 *Solita.* 5 *Formoſus.* 6 *Prudens, ſciens, vivus, videnſque perit: ut Phœdria Terentii.* 7 *Cupido Amoris deus.*

CAP. CXXXV.

Amor non ſanandus.

OMnes humanos ſanat medicina dolores,
  Solus amor morbi non habet [1] artificem.
Non hîc herba valet; non hîc nocturna [2] Cytæis;
  Non per [3] Medeæ gramina cocta manus.
Quippe ubi nec cauſas, nec apertos cernimus ictus,
  Unde tamen veniant tot mala, cæca via eſt.

Quæ

[b] [4] Quæ ſævos pepulit doctis medicatibus [5] ignes,
Non valuit flammas effugere ipſa [6] ſuas.
Hanc ipſi cantus, herbæque arteſque relinquunt:
Nil Dea, nil Hecates ſacra potentis agunt.
[c] Pavit ubi [7] Admeti tauros formoſus Apollo;
Non cithara intonſæ profueruntve comæ.
Nec potuit curas ſanare ſalubribus herbis:
Quicquid erat medicæ vicerat artis amor.
Delos ubi nunc Phœbe tua eſt? ubi Delphica Pytho?
Nempe Amor in parvâ te jubet eſſe casâ.
[d] Non intellecti nulla eſt curatio morbi,
Ut magis inclusis ignibus antra fremunt.
[e] Non eget hic medicis, non lectis mollibus æger,
Huic nullum [8] cœli tempus, & aura nocet.
Ambulat, & ſubitò mirantur funus amici:
Sic eſt [9] incautum quicquid habetur Amor.

[f] Inventum medicina [10] meum eſt: opiferque per orbem
Dicor; & herbarum ſubjecta potentia nobis:
Hei mihi quod nullis amor eſt medicabilis herbis,
Nec proſunt domino, quæ proſunt omnibus artes.

—— [g] Ah miſer,
Quantâ laboras in [11] Charybdi!
Digne puer meliore [12] flammâ.
Quæ [13] ſaga, quis te ſolvere [14] Theſſalis
[15] Magus venenis, quis poterit Deus?

Vix

Vix illigatum te triformi
[16] Pegaſus [17] expediet [18] Chimæræ.

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 2 *El* 1 *v.* 59. [b] Ov. Ep. Med. ad Jaſon. *v.* 165. c Tib. L 2. *El.* 3. *v.* 11. d Cor. Gall. *El* 3. *v.* 55. [e] Prop. L. 2. *El.* 1. *v.* 71. [f] Ov. Met. L. 1. *v.* 521. [g] Hor. L. 1. *Od.* 27. *v.* 18.

Notæ.] 1 *Medicum.* 2 *Saga, nocturna peragens ſacra.* 3 *Veneficii & artis magicæ peritiſſimæ.* 4 *Medea.* 5 *Tauros ignem ſpirantes.* 6 *Sui pectoris amorem.* 7 *Theſſaliæ regis, cujus greges pavit Apollo Cœlo expulſus.* 8 *Aeris* 9 *Quod caveri nequit.* 10 *Apollinis verba, de ſterili ſuo Daphnes amore querentis* 11 *In amore non minus periculoſo quam Charybdis, quæ maris Siculi vorago eſt.* 12 *Amore. Metaph.* 13 *Mulier venefica.* 14 *In Theſſalia herbæ ſunt venenoſæ.* 1 *Incantator.* 16 *Equus alatus.* 17 *Extricabit.* 18 *Mulieri pejori monſtro Chimæra.*

CAP. CXXXVI.

Adverſa virtutem illuſtrant.

[a] RAra quidem eſt virtus, quam non fortuna gubernet;
Quæ maneat ſtabili, cum fugit illa, pede.
[b] Scilicet adverſis probitas exercita rebus
Triſti [1] materiam tempore laudis habet.
Si nihil infeſti durus vidiſſet Ulyſſes:
[2] Penelope fœlix, ſed ſine laude, foret.
Victor [3] Echionias ſi [4] vir [5] penetrâſſet in arces;
Forſitan [6] Evadnen vix ſua nôſſet humus.
Cum Peliâ tot ſint genitæ; cur nobilis [7] una eſt?
Nupta fuit miſero nempe quòd una viro.
Et tua fortaſſis pietas ignota maneret,
Implêſſent venti ſi tua vela [8] ſui.
[c] [9] Materiam ergo tuis triſtem virtutibus imple:
Ardua per præceps gloria vadit iter.
Hectora quis noſſet, ſi non & [10] Troja fuiſſet?
Publica virtutis per mala facta via eſt.

Ars

Ars tua, [11] Tiphy, [12] jacet; si non sit in æquore fluctus:
Si valeant homines; ars tua, [13] Phœbe, [12] jacet.
Quæ latet, inque bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis.
Dat tibi sæva locum tituli Fortuna, caputque
Conspicuum pietas quâ tua tollat habet.
Utere temporibus, quorum es nunc munere fretus:
En patet in laudes area lata tuas.

——— [d] Juvat ire periclis
Ad decus; & dextrâ memorandum condere nomen;
Quale dedit nunquam rebus fortuna secundis.
[e] Lætius est, magno quoties sibi constat honestum.
[f] Haud excussa gravi virtus terrore pericli,
Utitur ad laudem casu. ———
——— [g] [14] Superat, & crescit malis,
Irâque nostrâ fruitur: in laudes suas
Mea vertit odia; dum nimis sæva impero,
[15] Patrem probavit. Monstra jam desunt mihi;
Minorque labor est Herculi jussa exequi;
Quàm mihi jubere.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. L. 5. El. 15. v. 29. [b] Ov. Trist. L. 5. El. 5. v. 49. [c] Ov. Trist. L. 4. El. 3. v. 73. [d] Sil. L. 4. v. 36. [e] Lucan. L. 9. v. 404. [f] Sil. It. L. 9. v. 595. [g] Sen. Her. Fur. v. 33.

Notæ.] 1 *Causam & occasionem laudis.* 2 *Ulyssis uxor fida* 3 Thebanas; *nam Thebæ ab Echione & Cadmo conditæ.* 4 *Capaneus.* 5 *Victor ingressus erat.* 6 *Capanei uxor quæ se in ardentem mariti rogum projecit.* 7 *Alcestis, quæ pro viro Admeto mori non dubitavit.* 8 *Prosperi; id est si res essent secundæ. Metaph.* 9 *Argumentum historiæ tuæ luctuosum.* 10 *Urbs calamitosa.* 11 *Navis Argo gubernator.* 12 *Latet* 13 *Artis medicæ inventor.* 14 *Hercules: verba sunt Junonis querentis, virtutem Herculis omnes devicisse labores, ab Eurystheo rege illi impositos.* 15 *Jovem.*

CAP. CXXXVII.

Sero ſapiunt Phryges.

[a] CRede mihi, ſero clypeum poſt vulnera ſumis;
[b] Cur tremor haud artus occupat ante [1] tubam?
[c] Serò reſpicitur tellus, ubi fune ſoluto,
Currit in immenſum panda carina ſalum.
Navita ſollicitus quà ventos horret iniquos:
Et propè tam lethum, quàm propè cernit aquam.
Scilicet in mediis ſera eſt ſapientia damnis.
Rebus adhuc validis qui cavet, ille ſapit.

[d] Providus à longè [2] Fabius ſurgentia bella
Pectore præmeditans cavit: [e] tecum ergò voluta
Damna animo, ante [1] tubas: galeatum ſerò duelli
Pœnitet: è celsâ grandævus puppe magiſter.
Proſpiciens ſignis venturum in carbaſa [3] Corum,
Summo jamdudum ſubſtringit lintea malo.
[f] Cautior antè vigil violentum navita [3] Corum
Proſpicit; & tumidæ ſubducit vela procellæ.
Quid juvat errorem, mersâ jam puppe, fateri?
Quid lachrymæ commiſſa levant delicta ſecutæ?
Ante nefas decuit ſentire, ac ire [4] recentes
Deterſum maculas: veteri poſt obruta morbo
Corpora, [5] Pœonias nequicquam admoveris herbas.

[g] Hi [6] longè ventura vident, dubiiſque parati

Caſi-

Casibus occurrunt; [7] hi non revocabile damnum
Eventu rerum stolido didicere magistro.
Nam, pecudum ritu, non impendentia vitant,
Nec res ante vident; acceptâ clade, queruntur,
Et seri transacta gemunt. ——

—— [h] Decipi captus times?
Serum est cavendi tempus in mediis malis.

Authorum Loca] [a] Ov. Trist. L. 1. *El.* 3. *v.* 35. [b] Verba Virg. Æn. L. 11. *v.* 424. [c] Ov. Am. L. 2. *El.* 11. *v.* 23. [d] Sil. It. L. 1. *v.* 683. & *v.* 684. [e] Juv. *Sat.* 1 *v.* 168. [f] Claud. in Eutrop. L. 2. *v.* 5. [g] Claud. in Eutrop. L. 2. *v.* 494. & *v.* 488. [h] Sen. Thyest. *v.* 487.

Notæ.] 1 *Ante classicum, ante periculum.* 2 *Dux Romanorum providus.* 3 *Ventum ab occasu flantem.* 4 *Nuper admissa scelera.* 5 *Medicas, Pæon enim peritus medicus.* 6 *Providi.* 7 *Stulti, vel sero sapientes.*

CAP. CXXXVIII.

— *Modicis humescere poclis*
Carmen alit. —

[a] INgenium potis irritat Musa poëtis.
Bacche, soles [1] Phœbo fertilis esse tuo.
[b] Vina parant animos Musis, nisi plurima sumas;
At stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur vento, vento restinguitur ignis:
Lenis alit flammam, grandior aura necat.
[c] Fœcundi calices quem non fecere disertum?
[d] Proposuit [2] siccis omnia dura Deus.
[e] Vos mihi [3] fumosum veteris proferte [3] Falernum
[4] Consulis; & [5] Chio solvite vincla cado.

[f] Nulla placere diu, nec [6] vivere carmina possunt,

Quæ

Quæ ſcribuntur aquæ potoribus: [7] ut bene potos
Aſcripſit [8] Liber [9] Satyris [9] Fauniſque poëtas.
Vina ferè dulces oluerunt mane [10] Camœnæ:
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
[11] Ennius ipſe pater nunquam, niſi potus, ad [12] arma
Proſiluit dicenda: [13] forum, [14] Puteaſque Libonis
Mandabo ſiccis: adimam [15] cantare ſeveris.
[g] Quis locus ingenio; niſi cum ſe carmine ſolo
Vexant, & [16] dominis Cyrrhæ Nyſæque feruntur
Pectora veſtra, [17] duas non admittentia curas?

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 4. *El.* 6. *v.* 75. [b] Ov. Rem. Am. *v.* 805. [c] Hor. L. 1. *Ep.* 5. *v.* 19. [d] Verba Hor. L. 1. *Od.* 18. *v.* 3. [e] Tib. L. 2. *El.* 1. *v.* 27. [f] Hor. L. 1. *Ep.* 19. *v.* 2. [g] Juv. *Sat.* 7. *v.* 6?.

Notæ.] 1 *Poetarum Deo.* 2 *Sobriis.* 3 *Optimum vinum.* 4 *Vini ætatem Romani notabant, cado inſcriptis Conſulum nominibus, cum eſſent recondita.* 5 *Vini optimi pleno; ex inſula Chio advecti.* 6 *Durare.* 7 *Poſtquam.* 8 *Bacchus.* 9 *Ebriis Bacchi comitibus.* 10 *Muſæ.* 11 *Primus Poeta Latinus.* 12 *Ad ſcribenda carmina de bellis Romanorum.* 13 *Cauſas forenſes.* 14 *Sedem Prætoris a Libone foro poſitam.* 15 *Facultatem componendi carmina.* 16 *Apolline, cui urbs Cyrrha, & Baccho cui urbs Nyſa ſacræ erant.* 17 *Id eſt unicam componendi carmina.*

CAP. CXXXIX.

Senes ob ſapientiam veneratione digni.

[a] FIrmior eſt juvenum, ſera at ſapientior ætas:
[b] [1] Hæc melior ſpecie, moribus [2] illa placet.
[c] Nempe quòd eſt [3] illis operum prudentia major;
Solus & artifices qui facit, uſus adeſt.
[d] [4] Appius exemplo eſt: [5] Pyrrho qui pace negatâ,
Multum animo vidit: lumine captus erat.
[e] Quid gravis [6] Antenor, Priamus quid ſuadeat ipſe
Conſule; queis ætas longa magiſtra fuit.

Vix

[f] Vix mihi credetis, ſed credite; Troja maneret,
  Præceptis [7] Priami ſi foret uſa ſenis.
[g] Sic Romæ quondam populum digeſſit ab annis
  [8] Romulus; in partes diſtribuitque duas:
[1] Hæc dare conſilium, pugnare paratior [2] illa eſt:
  [1] Hæc ætas bellum ſuadet; & [2] illa gerit.
[h] Magna fuit quondam capitis reverentia cani:
  Inque ſuo pretio ruga ſenilis erat.
Martis opus juvenes, animoſaque bella gerebant,
  Et pro Dîs aderant in [9] ſtatione ſuis.
Viribus illa minor, nec habendis utilis armis,
  Conſilio patriæ ſæpe ferebat opem.
Nec niſi poſt annos patuit tunc [10] Curia ſeros;
  [11] Nomen & ætatis mite Senatus habet.
Verba quis auderet coram ſene digna rubore
  Dicere? cenſuram longa ſenecta dabat.

——— [i] Non omnia grandior ætas,
Quæ fugiamus, habet: ſeris venit uſus ab annis.
[k] Rara datur longo prudentia temporis uſu.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. L. 1. *v.* 65. [b] Ov. Amo. L. 2. *El.* 4. *v.* 46. [c] Ov. Ar. Am. L. 2. 675. [d] Ov. Faſt. L. 6. *v.* 203. [e] Ov. Ep. Oeno. ad Par. *v.* 95. [f] Ov. Ar. Am. L. 3. *v.* 439. [g] Ov. Faſt. L. 6. *v.* 83. [h] Ov. Faſt. L. 5. *v.* 57. [i] Ov. Met. L. 6. *v.* 28. [k] Cat. L. 4. *Diſt.* 27.

Notæ.] 1 *Ætas juvenum.* 2 *Ætas ſenum.* 3 *Senibus.* 4 *Cætus Romæ Senator.* 5 *Epiri Regi, cui petenti pacem Romani, authore Appio, negabant.* 6 *Trojanorum princeps, ſenex & ſapiens, qui Helenam Græcis reddendam ſuaſit.* 7 *Trojæ regis.* 8 *Primus Romanorum rex.* 9 *In ſtatione militari, ſeu excubiis.* 10 *Gradus Senatorius.* 11 *Nempe a ſenectute.*

CAP. CXL.

Ætas aurea fœlix & innocua.

a QUàm bene [1] Saturno vivebant rege, priùs quàm
Tellus in longas est patefacta vias.
Nondum cæruleas [2] pinus contempserat undas;
Effusum ventis præbueratque [3] sinum.
Nec vagus, ignotis repetens [4] compendia terris,
Presserat externâ navita merce ratem.
Illo non validus subiit juga tempore taurus:
Non domitus frænos ore momordit equus.
Non domus ulla fores habuit; non fixus in agris
Qui regeret certis finibus arva, lapis.
Ipsæ mella dabant quercus; ultroque ferebant
Obvia securis ubera lactis oves.
Non acies, non ira fuit, non bella; nec enses
Immiti sævus duxerat arte faber.
Nunc Jove sub domino cædes, & vulnera semper,
Nunc mare, nunc leti mille repente viæ.
b At cum regna senex cœli Saturnus haberet;
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æraque & argentum, cumque auro pondera ferri
Manibus admôrat: nullaque massa fuit.
At meliora dabat; curvo sine vomere fruges,
Pomaque, & in quercu mella reperta cavâ.
Nec valido quisquam terram scindebat aratro:
Signabat nullo limite mensor humum.

Non

Non freta dimissi verrebant eruta remi;
 Ultima mortali tum via littus erat.
Nunc terrâ eruimus solidum pro frugibus aurum.
 Possidet inventas sanguine miles opes.

[c] Ante Jovem, nulli subigebant arva coloni:
Nec signare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat; in [5] medium quærebant; ipsaque tellus
Omnia liberiùs, nullo poscente, ferebat.
[d] Aurea prima sata est ætas; quæ, [6] vindice nullo,
Sponte suâ, sine lege fidem rectumque colebat.
Non galeæ non ensis erat, sine militis usu
Mollia securæ peragebant otia gentes.

Authorum Loca.] [a] Tib. L. I. *El.* 3. *v.* 35. [b] Ov. Am. L. 3. *El.* 8. *v* 35. [c] Virg. Georg. L. I. *v.* 125. d Ov. Met. L. I. *v.* 89. *& infra.*

Notæ.] 1 *Deô Cœli antiquissimo Jovis patre.* 2 *Navis e pinu. Metonym.* 3 *Velum.* 4 *Lucra.* 5 *Cibum in commune quærebant.* 6 *Vltore qui pœnam peccantibus irrogaret.*

CAP. CXLI.

Nemo fœlix ante mortem.

[a] QUis scit, an adjiciant hodiernæ crastina [1] summæ
 Tempora Dì superi.
[b] [2] Ventorum est quodcunque paras; haud ulla carina
 [3] Consenuit: fallit portus & ipse fidem.
[c] Nam subitus, propè jam prensâ tellure, carinam
 Tangentem portus ventus in alta rapit.
[d] An quisquam in mediis persolvit vota procellis,
 Cum sæpe in portu fracta carina natet?

Aut

Aut priùs infecto depoſcit præmia curſu,
[4] Septima quàm metam triverit ante [4] rota?
[c] Non procul à metis, quas pœnè tenere videbar,
Curriculo gravis eſt facta ruina meo.
[f] Mendaces ludunt flatus re quâque ſecundi.
Siqua venit ſerò, magna ruina venit.

——— [g] Scilicet ultima ſemper
Expectanda dies homini eſt; dicique beatus
Ante obitum nemo, ſupremaque funera debet.
[h] Et [5] Cræſum vox hinc juſti facunda [6] Solonis
Reſpicere ad longæ juſſit ſpatia ultima vitæ.

——— [i] Nemo ſe tutò diu
Periculis [7] offerre tam crebris poteſt.
Quem ſæpe caſus tranſit, aliquando [8] invenit.
[k] Et ipſe caſus ſæpe jam expertos time.

Authorum Loca.] [a] Hor. L. 4. *Od.* 7. *v.* 17. [b] Prop. L. 3. *El.* 6. *v.* 49. [c] Ov. Amo. L. 2. *El.* 9. *v.* 31. [d] Prop. L. 2. *El.* 24. *v.* 27. [e] Ov. Triſt. L. 4. El. 8. *v.* 35. [f] Prop. L. 2. El. 24. *v.* 31. [g] Ov. Met. L. 3. *v.* 135. [h] Juv. *Sat.* 10. *v.* 274. [i] Sen. Herc. Fur. *v.* 326. [k] Sen. Med. *v.* 519.

Notæ.] 1 *Numero dierum, quos ad diem hodiernum viximus.* 2 *Penes ventos.* 3 *Diu duravit.* 4 *Currus in Circo ſeptem ſpatia decurrerit.* 5 *Opulentum Lydiæ regem.* 6 *Unius e ſeptem Græcorum ſapientibus.* 7 *Objicere.* 8 *Deprehendit.*

CAP.

CAP. CXLII.

— *Perjuria ridet amantûm Jupiter.* —

[a] ESſe Deos, i, crede: fidem jurata feſellit:
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.
Quàm longos habuit nondum perjura capillos,
Tam longos, poſtquam numina læſit, habet.
Scilicet æternò falſum jurare puellis
Dî quoque concedunt; formaque numen habet.
[b] Etſi perque ſuos fallax juravit ocellos,
Junonemque ſuam, perque ſuam Venerem;
Nulla fides inerit: perjuria ridet amantûm
Jupiter, & ventos [1] irrita ferre jubet.
[c] Nec jurare time: [2] Veneris perjuria venti
Irrita per terras, & freta ſumma ferunt.
Gratia magna Jovi: vetuit [3] pater ipſe valere,
Jurâſſet cupidè quicquid ineptus amor.
[d] Nè, ſi quem fallas, tu perjurare timeto.
Commodat illuſis numina [4] ſurda Venus.
[e] Tu Dea, tu jubeas animi perjuria noſtri
[5] Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
[f] Jupiter ex alto perjuria ridet amantûm:
Et jubet [6] Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Junoni falſum jurare ſolebat
Jupiter: exemplo nunc favet ille ſuo.

[g] Ulla ſi [7] juris tibi pejerati

Pœna perjuræ nocuiſſet unquam :
[8] Dente ſi nigro fieres, vel uno
Turpior ungui,
Crederem : ſed tu, ſimul [9] obligâſti
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchrior multo ; juvenumque prodis
Publica cura.
Ridet hoc (inquit) Venus ipſa ; rident
[10] Simplices Nymphæ, ferus & Cupido.

Authorum Loca.] [a] Ov. Amo. L. 3. *El.* 3. *v.* 1. [b] Tib. L. 3 *El.* 6. *v* 47. [c] Tib. L. 1 *El.* 4. *v* 17. [d] Ov. Amo. L. 1. *El.* 8. *v.* 85. [e] Ov. Amo. L. 2. *El.* 8. *v.* 19. [f] Ov. Ar. Am. L. 1 *v.* 635. [g] Hor. L. 2. *Od.* 8. *v.* 1.

Notæ.] 1 *Sine effectu, quæ a ventis & nubibus ſpargi & auferri dicebantur.* 2 *Per Venerem jurata.* 3 *Pater Deorum Jupiter.* 4 *Quæ non audiunt at negligunt.* 5 *Pro quovis mari Synecd.* 6 *Quibus imperat Æolus rex ventorum.* 7 *Jurisjurandi abs te violati.* 8 *Minima corporis parte.* 9 *Per caput tuum juraſti.* 10 *Ad ignoſcendum faciles.*

C A P. CXLIII.

Nulla metu caſtæ quidquam cuſtodia prodeſt.

[a] CUi natura dedit leges à ſanguine ductas,
Non poſſit melior judicis eſſe metu.
[b] Sed nihil invitæ triſtis cuſtodia prodeſt ;
Quam peccare pudet, fœmina tuta ſat eſt :
[c] Si qua metu dempto caſta eſt ; ea denique caſta eſt :
Quæ, quia non liceat, non facit ; illa facit.
Ut jam ſervâris bene corpus ; adultera mens eſt :
Nec cuſtodiri, ni velit, illa poteſt.
Nec mentem ſervare potes, licet omnia claudas.
Omnibus occluſis intus adulter erit.

Quid

[d] Quid faciat custos? vel quis custodiat ipsos
Custodes? pretio muneribusque patent.
[e] Nam pretium si grande feras, custodia victa est,
Nec prohibent claves, & canis ipse tacet.
[f] Adfuit [1] Acrisio servandæ cura [2] puellæ;
Hunc tamen illa suo [3] crimine fecit avum:
[g] Nam licet ærato Danaë circumdata muro,
Non potuit magno victa negare Jovi.
[h] Non possit cupidas vigilans deprehendere custos,
Fallendique vias mille ministret Amor.
[i] Nè sævo sis casta metu, sed mente fideli;
Quæ mulier casta est moribus, una proba est.

[k] Quamvis [4] ingenium castum, vultumque modesto
Sanguine ferventem tribuat natura, benignâ
Larga manu; (& quid plus possit conferre puellis
Custode & [5] curâ natura potentior omni?)
Vix licet esse probas; nam prodiga corruptoris
Improbitas, ipsos audet tentare parentes;
Tanta in muneribus fiducia. ——

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 4. *El.* 12. v. 47. [b] Prop. L. 2. *El.* 6. *v* 31. [c] Ov. Amo. L. 3. *El* 4. *v.* 3. [d] *Verba* Juv. *Sat.* 10. *v.* 346. [e] Tib. L. 2. *El.* 4. *v.* 33. [f] Ov. Ar. Am. L. 3. *v* 631. [g] Prop. L. 2. *El.* 30. *v.* 95. [h] Tib. L. 4. *El.* 6. *v.* 11. [i] Tib. L. 1. *El.* 7. *v.* 81. [k] Juv. *Sat.* 10. *v.* 300.

Notæ.] 1 *Argivorum Regi.* 2 *Filiæ suæ Danaes.* 3 *Adulterio cum Jove commisso.* 4 *Naturam, mores.* 5 *Institutione & doctrina, quæ licet multum valet, plus tamen natura.*

CAP.

C A P. CXLIV.

— Mulier sævissima pellice prensâ.

QUis ferat, indomitas quoties ardescit in iras
Fœmina, cum prensâ pellice læsa dolet?
[a] Nam neque fulvus aper mediâ tam sævus in irâ;
Fulmineo rabidos cum rotat ore canes:
Nec lea, cum catulis lactentibus ubera præbet;
Nec brevis ignaro vipera læsa pede:
Fœmina quàm; socii deprensâ pellice lecti,
Ardet; & in vultu [1] pignora mentis habet.
In ferrum flammasque ruit; positoque pudore
Fertur; ut [2] Aonii cornibus [3] icta Dei.
Conjugis admissum violataque jura maritæ
Barbara per [4] natos [5] Phasias ulta suos.
[6] Altera dira parens nati maculata cruore,
Aspice, signatum sanguine pectus habet.
[b] Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater,
Concitus à læso fecit amore dolor.
Fecit amor subitas volucres cum pellice regem,
Quæque suum luget nunc quoque mater Ityn.

Pellice deprensâ, [c] quoties facit ira nocentem
Hunc [7] sexum; rabie jecur incendente, feruntur
Præcipites; ut saxa jugis abrupta, quibus [8] mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.
——— [d] Duri magno sed amore dolores

Polluto.

Polluto, notumque, furens quid [9] fœmina possit.

[e] Nulla vis flammæ, tumidique venti,
Tanta; nec teli metuenda torti;
Quanta, cum conjux viduata tedis
Ardet & odit
Cæcus est ignis stimulatus irâ,
Non regi curat, patiturve frænos.
Non timet mortem: cupit ire in ipsos
Obvius enses.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. L. 2. *v.* 373. [b] Ov. Trist. L. 2. *v.* 387. [c] Juv. *Sat.* 6. *v.* 646. [d] *Virg.* Æn. L. 5. *v.* 5. [e] Sen. Med. *v.* 579.

Notæ.] 1 *Furoris indicia.* 2 *Bacchi, cujus patria Thebæ, quas olim tenuerunt Aones.* 3 *Furore correpta.* 4 *Sua manu interfectos.* 5 *Medea, ita dicta a Phasi Colchorum fluvio, ab Jasone repudiata, ut Creusam Creontis Corinthi regis filiam uxorem duceret.* 6 *Progne quæ dolore sororis suæ Philomelæ a marito Tereo stuprum passæ, Ityn filium sua manu necuit.* 7 *Fœmininum.* 8 *Inferior cui incumbebant saxa.* 9 *Dido ab Ænea derelicta.*

C A P. CXLV.

Dux præit exemplo.

[a] GAudeat in magno præcedens agmine ductor
Imperium perferre suum: tum jussa cohortes
Acriùs, exemplo ducis extimulante, capessent.
[b] Scilicet in vulgus manant exempla regentûm,
Utque ducum lituos, sic mores, [1] castra sequuntur.
[c] Neu renuas ductor, primus sumpsisse laborem;
Primus iter carpsisse pedes; partemve subire;
Idem expugnati sta primus in aggere muri.
Exerceque sitim, & spectato à fonte recede.

[d] 2 Inventis utere cibis; ſolabere partes
Æquali ſudore tuas; ſi collis iniquus,
Primus ini; ſylvam ſi cædere 3 provocat uſus,
Sumtâ ne pudeat quercum ſtraviſſe bipenni.
Calcatur ſi pigra palus, tuus ante profundum
Prætentet ſonipes; fluvios tu protere curſu
Hærentes glacie; liquidos tu ſcinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te conſere turmas;
Nunc pedes aſſiſtas pediti; tum promptiùs ibunt
Te ſocio; tum conſpicuus gratuſque feretur
Sub te 4 teſte labor. ———

[e] Idem correptis ſternacem ad prælia frænis
Frangere equum, & famam lethalis amare lacerti;
Ignotique amnis tranare ſonantia ſaxa
Gaude, ac adversâ populos arceſſere ripâ;
[f] Primus inire manu, poſtremus ponere Martem.
[g] Implicitas magno Cæſar torpore cohortes
Cum vidit, raptam primus vibrare bipennem
Auſus, & aëriam ferro præcidere quercum.

Authorum Loca.] a Sil. Ital. L. 1. *v.* 249. [b] Claud. de Laud. Stil. L. 1. *v.* 167. [c] Sil. Ital. L. 1. *v.* 243. & *infra.* d Claud. de 4. Conſ. Honor. *v.* 342. e Sil. It. L. 1. *v.* 261. [f] Id. *v.* 160. [g] Lucan. L. 3. *v.* 432.

Notæ.] 1 *Milites in caſtris. Metonym.* 2 *Caſu obviis.* 3 *Poſtulat.* 4 *Inſpiciente.*

C A P.

CAP. CXLVI.

Indigent honesti, ditescunt improbi.

[a] MUltis casta licet mens, & sine crimine constet
Vita; tamen probitas cum paupertate jacebit.
[b] Aude aliquid brevibus [1] Gyaris, & carcere dignum,
Si vis esse aliquid: probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, [2] Prætoria, mensas,
Argentum vetus, & stantem extra pocula [3] caprum.
[c] Qui pelago credit, magno se fœnore tollit.
Qui pugnas & castra petit, præcingitur auro.
Vilis adulator picto jacet ebrius [4] ostro:
Et qui sollicitas nuptas, ad præmia peccat.
Sola [5] pruinosis horret facundia pannis;
Atque inopi linguâ [6] desertas invocat artes.

[d] Res humanas [7] ordine nullo
Fortuna regit; spargitque manu
Munera [8] cæcâ, pejora fovens.
Vincit sanctos dira libido.
Fraus sublimi regnat in aulâ.
Tristis virtus perversa tulit
Præmia recti: castos sequitur
Mala paupertas: vitioque potens
Regnat adulter. ———

[e] O Fortuna viris invida fortibus,

Quàm

Quàm non æqua bonis præmia dividis!
[9] Euryſtheus facili regnat in otio;
Alcmenâ [10] genitus bella per omnia
[11] Monſtris exagitat [12] cœliferam manum.

[f] Iniqua rarò maximis virtutibus
Fortuna parcit. ——

Authorum Loca.] [a] Lucan. Pareg. ad Piſon. *v* 109. [b] Juv. *Sat.* 1. *v.* 73. [c] Petron. *Metr.* 10. [d] Sen. Hippol. *v.* 974. [e] Sen. Herc. Fur. *v.* 524. [f] Idem. *v.* 325.

Notæ.] 1 *Exilio Gyaros enim inſulæ in Ægæo mari quo exules deportabantur.* 2 *Magnificas civium divitum villas.* 3 *Si gnum capri in exteriore poculi parte exculptum.* 4 *Toro purpureo.* 5 *Non frigus arcentibus* 6 *Neglectas.* 7 *Conſilio.* 8 *Incerta, ignara, quippe quæ nec fas nec nefas penſi habet.* 9 *Mycenarum Tyrannus, Herculi inimicus.* 10 *Hercules Herοum celeberrimus.* 11 *Domandis.* 12 *Illam Herculis manum quæ tulit cœlum & Deos.*

CAP. CXLVII.

Sapiens eſt omnibus aptus.

[a] PEctoribus mores tot ſunt, quot in orbe figuræ;
Qui ſapit innumeris moribus aptus erit.
Utque levis [1] Proteus modo ſe tenuabat in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper.
Cautum, quicquid agit, quoquo veſtigia movit,
Componit furtim ſubſequiturque decor.
Talis in æterno fœlix [2] Vertumnus Olympo
Mille habet ornatus, mille decenter habet.
Opportuna ejus cunctis natura figuris.
In quamcunque voles verte, decorus erit.
[b] Non tibi conveniet cunctis modus unus agendis.
Pro vento velum flectere diſce tuum.

Hi

Hi jaculo pifces, illi capiuntur ab hamis,
　Hos cava contento retia fune trahunt.
[e]Nec levitas culpanda tua eft; non femper eodem
　Impofitos vento panda carina tulit.
Sed modo [3]Threïcio Boreâ, modo currimus Euro:
　Sæpe tument Zephyro lintea; fæpe Noto.
Afpice ut in curru modò det fluitantia rector
　Lora; modò admiffos arte retentet equos.

[f]Infipiens efto, cum tempus poftulat aut res:
Stultitiam fimulare loco, prudentia fumma eft.
[g]Conftans & levis, ut res quæque expoftulat efto:
Temporibus mores fapiens fine crimine mutat.
[h]Omnis [4]Ariftippum decuit ftatus, & color, & res.
[i]Et quoniam variant animi, variamus & artes.
[k]Temporibus fervire decet, qui tempora certis
Ponderibus penfavit, eum fi bella vocabunt,
Miles erit; fi pax, pofitis toga veftiet armis;
Hunc fora pacatum, bellantem caftra decebunt.

Authorum [*Loca.*] [a]Ov, Ar. Am. L. 1 *v.* 759. [b]Tib L. 4. *El.* 2. *v.* 7. & *v.* 13. [c]Prop. L. 4. *El.* 2. *v.* 21. [d]Ov. Ar. Am. L. 1. *v.* 765. & *v.* 763. [e]Ov. Ar. Am. L. 2. *v.* 429. [f]Cat, L. 2. *Dift.* 18. [g]Cat. L. 1. *Dift.* 7. [h]Hor. L. 1. *Ep.* 18. *v.* 23. [i]Ov. Rem. Am. *v.* 525. [k]Lucan. Paneg. ad Pif. *v.* 143.

Notæ.] 1 *Deus marinus in varias fe formas vertens.* 2 *Deus inter veteres Latinos in omnes fe mutans fpecies.* 3 *A Thracia fpirante.* 4 *Philofophum qui voluptatem fummum bonum ftatuit, feque rebus cunctis dextere accomodabat.*

CAP. CXLVIII.

Multis divitiæ reatûs causa.

[a] UT timet insidias, qui scit se ferre viator
[1] Cui timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic reus ille ferè est, de quo victoria lucro
Esse potest; inopis [2] vindice facta carent.
Dum rubus & sentes tantummodo lædere natæ,
Spinaque vindictâ cætera tuta suá est:
Te, nux, saxa petunt; soli quia causa [3] petendi est:
Frondibus intactis cætera turba viret.
Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem.
Quæque fuit multis, & tibi præda malo est.
Præda malo, [4] Polydore, fuit tibi: præda nefandæ
[5] Conjugis [6] Aonium misit in arma virum.
Hesperii [7] regis pomaria tuta fuissent:
Una sed immensas arbor habebat opes.
Sic, ubi detracta est à te tibi [8] causa pericli,
Quod superest, tutum, [9] Pontice castor, habes.
Etsi nudus opum es, nudum tamen expedit esse;
Non spolium de te, quod petat, hostis habet.

[b] Si qua foret tellus, quæ fulvum mitteret aurum,
Hostis erat Romæ; [c] sic & cuicumque monile
Contextum gemmis, aut prædia culta fuissent;
[10] Rufino populandus erat. Dominoque parabat
Exitium fœcundus ager: metuenda colonis

Fer-

Fertilitas. Magnos [11] Senecæ prædivitis hortos
Clausit, & egregias [12]Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors: rarus venit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus, gladium contumque timebis.
Cantabit vacuus coram latrone viator.

Authorum Loca.] [a] Ov. El. de Nuce. *v.* 43. & *v.* 113. & *v.* 117. & *v.* 165. & *v.* 129. [b] Petron. de bello Civ. *v.* 5. [c] Claud. in Ruf. L. 1. *v.* 188. [d] Juv. *Sat.* 10. *v.* 16. & *infra.*

Notæ.] 1 *Aurium gemmas & hujusmodi alia, quæ latrones petunt.* 2 *Qui pœnas irrogaret.* 3 *Passive cur petaris.* 4 *Filii regis Priami, a Polymnestore Thraciæ rege auri (simul tecum commissi) cupidine necate.* 5 *Eryphyles, quæ aureo monili corrupta latentem maritum Amphiaraum prodidit. & ad bellum Thebanum misit, unde ipsa sciret eum nunquam rediturum.* 6 *Amphiaraum regem illius Bœotiæ partis quæ dicta fuit Aonia* 7 *Atlantis in cujus horto creverunt aurea poma.* 8 *Testes.* 9 *Animal quod in Ponto nascitur.* 10 *Rapaci aulico sub imperatore Arcadio.* 11 *Optimi viri a Nerone occisi.* 12 *Nobilium Romanorum.*

CAP. CXLIX.

Malè parta malè dilabuntur.

[a] NOn malè quæsitis succedit tertius hæres;
Sæpe citò pejùs, res malè parta perit.
[b] In prolem dilata ruunt perjuria patris,
Et pœnam merito filius ore luit.
[1] Vendidit [2] ille leves circum Pallatia fumos;
Fudit [3] hic in Reges impia verba suos.
Et quas fallacis collegit lingua parentis,
Has eadem nati lingua refundit opes.
[c] Nulli longa manent scelerati gaudia lucri.
Quas malè quæsivit, tam malè perdit opes.

[d] Tu nova prædari cupiens, jam parta reponas;

Pasto-

Paſtorique lupus ſcelerum delicta priorum
Intra [4]ſepta luas. [e] Nebulo quodcumque profundâ
Traxit avaritiâ, luxu pejore refundit.
[f] Impius immenſi revolutus culmine fati
Turpe retexit iter : qualis piratica puppis,
Quæ, cunctis infenſa fretis, ſcelerumque referta
Divitiis, multaſque diu populata carinas,
Incidit in magnam bellatricemque [5]triremem ;
Dum prædam de more parat ; [6]viduataque cæſis
Remigibus, ſciſſis velorum debilis [7]alis,
Orba gubernaclis, antennis ſaucia fractis,
Ludibrium pelagi vento jactatur & undâ ;
[8]Vaſtato tandem pœnas luitura profundo.

Authorum Loca.] [a] Verſus ſatis notus. [b] Claud. Epigr. 17. *in* Curetium. [c] Sen. Oedip. *v.* 226. [d] Claud. de Bell. Getico. *v.* 503. [e] Claud. de Bell. Gild. *v.* 163. [f] Claud. de 6. Conſ. Honor. *v.* 131.

Notæ.] 1 *Spem adipiſcendæ principis benevolentiæ pretio vendidit.* 2 *Pater.* 3 *Filius verbotenus læſæ majeſtatis reus.* 4 *Intra ovile deprehenſus.* 5 *Navem bellicam.* 6 *Orbata.* 7 *Metaph. navis enim velis fertur, ut avis alis.* 8 *Rapinis toties a ſe populato.*

CAP. CL.

Legendis veteribus proficis.

[a] NUnc ego vel ſtudiis animum emendare [1]Platonis
Incipiam ; aut [2] hortis, docte [3]Epicure, tuis :
Perſequar aut ſtudium [4] linguæ, [5] Demoſthenis [6]arma;
Librorumque tuos, docte [7]Menandre, [8] ſales.
[b] Scilicet ingenium placidâ mollitur ab arte,
Et ſtudio mores convenienter eunt.
Lectio crebra docet ; [c] fœlix, quicumque dolore
Alterius, diſces poſſe carere tuo.

Define

Desine nec Latios, nec Graios volvere libros,
Si quis multa leget, multa legendo sciat.

[d] Tu juvenis, Musis, animus dum mollior, instes,
Et quæ mox imitere, legas; nec desinat unquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetustas.
Antiquos evolve duces, assuesce futuræ
Militiæ. Latium retro te confer in ævum.
Libertas quæsita placet? mirabere [9] Brutum.
Perfidiam damnas? [10] Metî satiabere pœnis.
Triste rigor nimius? [11] Torquati despue mores.
Mors impensa bonum? [12] Decios venerare ruentes.--&c.
Qui rectè saperet, [e] det primos versibus annos;
[13] Mœoniumque bibat fœlici pectore [13] fontem.
Mox & [14] Socratico plenus grege, mittat habenas
Liber, & ingentis quatiat [5] Demosthenis [6] arma;
Grandiaque indomiti [15] Ciceronis verba minetur.
His animum succinge bonis; sic flumine largo
Plenus, Pierio defundet pectore verba.
——— [f] Vos [16] exemplaria Græca
Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 3. *El.* 20. *v.* 25. [b] Ov. Ar. Am. L. 3. *v.* 545. [c] Tib. L. 3. *El.* 6 *v.* 43. [d] Claud. in 4. Conf. Hon. *v.* 395. [e] Petron. metr. 1. *v.* 11. [f] Hor. de arte Poet *v* 268.

Notæ.] 1 *Philosophorum principis.* 2 *Philosophia quam in hortis docuisti.* 3 *Philosophia insignis.* 4 *Eloquentiæ.* 5 *Oratorum Græcorum eloquentissimi.* 6 *Eloquentiam, qua Oratores velut armis muniuntur.* 7 *Poetarum Comicorum optime.* 8 *Jocos & acute dicta.* 9 *Romanorum libertatis vindicem acerrimum.* 10 *Albæ regis, qui medius inter pugnantes Romanos & Fidenates stetit, ut belli fortunam expectaret.* 11 *Qui filium contra jussa pugnantem etsi victorem securi percussit.* 12 *Se pro patria Diis Inferis devoventes.* 13 *Homeri opera.* 14 *Doctrinæ Socratis Philosophorum principis.* 15 *Romanorum Oratorum eloquentissimi.* 16 *Scripta ad imitationem proposita.*

CAP.

C A P. CLI.

Læsus pudor irreparabilis.

[a] FOemina, contempti cum rupit frœna pudoris,
Heu nescit [1] captæ mentis [2] habere modum!
Flamma per incensas citiùs sedetur aristas,
Fluminaque ad fontis sint reditura caput:
Et placidum [3] Syrtes portum, & bona littora nautis
Præbeat hospitio sæva [4] Malea suo:
Quàm quis fœmineos possit reprehendere cursus;
Et rapidæ stimulos frangere nequitiæ.
Nam quid Medeæ referam, quo tempore matris
Iram natorum cæde piavit amor?
Quidve Clytemnestræ, propter quam tota Mycenis
Infamis stupro stat Pelopea domus?
Tuque ô Minoâ venundata, Scylla, figurâ;
Tondens purpureâ regna patern comâ.
Hanc igitur dotem virgo desponderat hosti.
Nise, tuas portas fraude reclusit amor.
[b] Huic, quæ jam vellet fines transire pudoris,
Finis, quà possit sistere, nullus adest.
——,[c] Nullâ reparabilis arte
Læsa pudicitia est; deperit illa semel.

[d] Cum scelus admittunt, superest constantia: nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit

Ejectum

Ejectum ſemel [5]attritâ de fronte ruborem?
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum videris uno
Flagitio? ——

[e]Læſus redire, cum perit, neſcit pudor.

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 3. *El.* 18. *v.* 2. [b] Ov. Ep. Hel. ad Par. *v.* 67. [c] Ov. Ep. Oenon. ad Par. *v.* 105. d Juv. *Sat.* 13. *v.* 237. & *v.* 240. [e] Sen. Agam. *v.* 113.

Notæ.] 1 *Libidine inſanæ.* 2 *Adhibere moderationem.* 3 *Sinus in mari Libyco navibus periculoſiſſimi.* 4 *Laconiæ promontorium navigantibus inhoſpitum.* 5 *Perfrictâ, ut, nam qui perfricuit frontem, poſuitque pudorem. Mart.*

CAP. CLII.

—*Viciſſe minorem Dedecori eſt.*—

DEdecori eſt, ſi quis certaverit hoſte minori.
[a] Non vacat exiguis rebus adeſſe Jovi.
[b]Quid tu ſæva fugis magni, lepus, ora leonis?
Frangere tam parvas non didicere feras.
Servantur magnis iſti cervicibus ungues.
Nec gaudet tenui ſanguine tanta ſitis.
[c] Scilicet à magnis ad te deſcendere tauris;
Et quæ vix [1] cernant, frangere colla velint?
[d] Quod ruet in tergum? vel quos procumbet in armos?
Alta juvencorum [2] vulnera figet ubi?
Præda canum lepus eſt; vaſtos non implet hiatus:
Non timeat [3]Dacus Cæſaris arma puer.
Deſperanda tibi eſt ingentis gloria fati:
Non potes hoc tenuis præda ſub hoſte mori.
[e] Turpe [4] Deo pelagi, [5] juvenem terrere natantem:
Gloriaque eſt ſtagno quolibet iſta minor.

Hunc

Hunc decet aut magnas magnum jactare carinas:
Aut etiam totis classibus esse trucem.

[f] In brevibus nunquam sese probat [6] Æolus antris:
Nec capit angustus Boreæ certamina collis:
[7] Alpes ille quatit, [8] Rhodopëia culmina lassat.
Incubuit nunquam cœlestis flamma salictis:
Nec parvi frutices iram meruere [9] Tonantis:
Ingentes quercus, annosas fulminat ornos.

[g] In tauros Libyci ruunt Leones;
Non sunt papilionibus molesti.

[h] Placet in vulnus maxima cervix.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. L. 2. *v.* 216. [b] Mart. L. 1. *Ep.* 23. & *infra.* [c] Mart. L. 1. *Ep.* 52. & *infra.* [d] Id. *Ep.* 61. [e] Ov. Ep. Her. ad Leand. *v.* 245. [f] Claud. Ep. ad Hadrian. *v.* 35. [g] Mart. L. 12. *Ep.* 62. [h] Sen. Agam. *v.* 99.

Notæ.] 1 *Ob tenuitatem.* 2 *Juvencis inflicta vel infligenda; quibus nullus est locus in lepore.* 3 *Imbellis hostis, qualis erat populus Dacus.* 4 *Neptuno.* 5 *Leandrum.* 6 *Ventorum Deus.* 7 *Montes altos inter Galliam & Italiam.* 8 *Altos Thraciæ montes.* 9 *Jovis.*

CAP. CLIII.

Imperia violenta non diuturna.

[a] NOn sic excubiæ, non circumstantia pila,
Quàm tutatur amor, non extorquebis amari:
Hoc alterna fides, hoc simplex gratia donat.
Qui terret, plus ipse timet: sors ista tyrannis
Convenit: invideant claris, fortesque trucident,
Muniti vivant gladiis; septique venenis

Anc-

Ancipites habeant arces, trepidique minentur;
Tu civem patremque geras. ———
——— [b]Nec polluis unquam
[1] Laurum ſævitiâ; cives nec fronte ſuperbâ
Deſpicis, aut trepidam vexas legionibus urbem.
Sed verus patriæ [2] Conſul, ceſſantibus armis,
Contentus lictore venis: nec inutile quæris
Ferri præſidium, ſolo munitus amore.

[c]Amor ſuorum multa dominantem vetat:
Qui vult amari [3] languidâ regnet manu:
Inviſa nunquam imperia retinentur diu.
[d] Ferrum tuetur principem; at meliùs fides.
Decet timeri Cæſarem: at plus diligi.
[e] Violenta nemo regna continuit diu.
Moderata durant; [f] quiſquis eſt placidè potens,
Dominuſque vitæ, ſervet innocuas manus,
Et incruentum mitis imperium regat,
Animæque parcat civium: [g] hoc reges habent
Magnificum & ingens, nulla quod rapiat dies;
Prodeſſe miſeris; ſupplices fido [4] lare
Protegere. Nunquam regna cuſtodit metus.
[h] Qui ſceptra duro ſævus imperio regit,
Timet timentes: metus in auctorem redit.
[i] Iniqua nunquam regna perpetuò manent.

Authorum Loca.] [a] Claud. de 4. Conſ. Honor. *v.* 281 & *v.* 290. [b] Id de laud. Stil. L. 3. *v.* 217. [c] Sen. Theb. *v.* 657. [d] Sen. Oct. *v.* 456. [e] Sen. Tro. *v.* 258. [f] Sen. Herc. Fur. *v.* 739. [g] Sen. Med. *v.* 222. [h] Sen. Oedip. *v.* 705. [i] Sen. Med. *v.* 196.

Notæ.] 1 *Victoriam, cujus inſigne erat corona ex lauro.* 2 *Summus Romæ Magiſtratus, ſic dictus, quia civibus conſulere debebat.* 3 *Miti.* 4 *Fido domus præſidio.*

CAP. CLIV.

Mors omnibus communis.

[a] VIta data eſt utenda, data eſt ſine fœnore nobis
Mutua, nec certâ perſolüenda die.
Fortuna arbitriis tempus diſpenſat iniquis:
Illa rapit juvenes; ſuſtinet illa ſenes.
Quaque ruit, furibunda ruit: totumque per orbem
Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.
[b] [1] Lanificas nulli tres exorare ſorores
Contigit: obſervant, quem ſtatuere, diem.
Divitior [2] Craſſo, [3] Thraſeâ conſtantior ipſo,
Major & eloquio ſis Cicerone licet:
Nil adicit penſo [4] Lacheſis, fuſoſque ſororum
Explicat, & ſemper de tribus una ſecat.
[c] Ergo licet ferro cautus ſe condat & ære,
Mors tamen incluſum protrahat inde caput.
[5] Nirea non facies, non vis exemit Achillem,
[6] Crœſum aut [7] Pactoli quas parit humor opes
Exoranda [8] canis tria ſunt latrantia colla:
Scandenda eſt torvi publica cymba [9] ſenis.
[d] Nullo fata loco poſſis excludere; cum mors
Venerit, in medio [10] Tibure [11] Sardinia eſt

——— [e] Omnes una manet [12] nox
Et calcanda ſemel via lethi.

Dan

Dant alios [13] Furiæ torvo ſpectacula Marti:
Exitio eſt avidis mare nautis.
Miſta ſenum & juvenum denſantur funera: nullum
Sæva caput [14] Proſerpina fugit.

[f] Pallida mors æquo pulſat pede, pauperum tabernas
Regumque turres. ———

[g] Omnia debemur [15] vobis; paulumque morati,
Seriùs aut citiùs [16] ſedem properamus ad unam.
Tendimus [16] huc omnes: hæc eſt domus ultima. ———

Authorum Loca.] [a] Pedon. Eleg. in obit. Druſi. *v.* 369. [b] Mart. L. 4. *Ep.* 54. [c] Prop. L. 3. *El.* 17. *v.* 25 [d] Mart. L. 4. *Ep.* 60. [e] Hor. L. 1. *Od.* 28. *v.* 15. [f] Id. *Od.* 4. *v.* 13. [g] Ovid. Met. L. 10. *v.* 32.

Notæ.] 1 *Tres Parcas, quæ hominum metiuntur vitam e ſtaminibus quæ ex ſua deducunt colu.* 2 *Romanorum opulentiſſimo.* 3 *Viro ſumma virtute animique conſtantia prædito.* 4 *Una e Parcis.* 5 *Ducum Græcorum ad obſidium Trojæ formoſiſſimum,* 6 *Lydiæ regem ditiſſimum.* 7 *Fluvii auriferi.* 8 *Cerberi tricipitis Inferorum canis.* 9 *Charontis, qui animas trans Styga portat.* 10 *Oppido Italiæ aere ſalubri.* 11 *Inſula cœlo peſtilenti.* 12 *Mors.* 13 *Bellona, Enyo, aliæque a quibus conflantur bella, quæ ſunt Martis ludi.* 14 *Mors: cujus erat arbitra Proſerpina, quæ morientium crines tondebat.* 15 *O Parcæ.* 16 *Ad ſepulchrum.*

C A P. CLV.

Proprium eſt ſtultitiæ aliorum vitia cernere, oblviviſci ſuorum.

[a] CUr aliena magìs quam crimina noſtra videmus?
An quia noſtra procul ſint, aliena propè?
[b] Crimina qui cernunt aliorum, nec ſua cernunt;
Hi ſapiunt aliis, deſipiuntque ſibi.

[c] Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo!
Sed præcedenti ſpectatur [1] mantica tergo.

Stul-

[d] Stultus, & improbus hic amoreſt, dignuſque notari,
Cum tua pervideas oculis mala lippus [2] inunctis;
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutùm
Quàm aut [3] aquila, aut [4] ſerpens Epidaurius? at tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus & illi.
[e] Loripedem rectus derideat, [5] Æthiopem albus.
Quis tulerit [6] Gracchos de ſeditione querentes?
Quis cœlum terris non [7] miſceat, & mare cœlo,
Si fur diſpliceat [8] Verri? homicida [9] Miloni?
[10] Clodius accuſat mæchos; [11] Catalina [12] Cethegum?
In tabulam [13] Syllæ ſi dicant diſcipuli [14] tres.
[f] Tecum habita; ut nôris quàm ſit tibi [15] curta ſupellex.
[g] Vir bonus & prudens, (qualem vix repperit unum,
Millibus è multis hominum conſultus [16] Apollo)
Judex ipſe ſui, ſe totum explorat ad [17] unguem.
Quid proceres, vanique ferat quid opinio vulgi
Securus.

——— [h] Suus cuique attributus eſt error:
Sed non videmus [1] manticæ quid in tergo eſt.

Authorum Loca.] [a] Audoen. L. 1. *Ep* 26. [b] Audoen. L. 3. *Ep.* 79. [c] Perſ. *Sat* 4. *v.* 23. [d] Hor. L. 1. *Sat.* 3. *v.* 24. [e] Juv. *Sat.* 2. *v.* 23. [f] Perſ. *Sat,* 4. *v.* 42. [g] Auſonii Eydull. 16. [h] Catull. *Car.* 22. *v.* 20.

Notæ.] 1 *Æſopi fabula quædam tradit homines duas geſtare manticas, unam ante, alteram retro; in priorem autem aliena crimina mitti in poſteriorem ſua: unde fit ut ipſi noſtra nunquam, aliena ſemper vitia cernamus.* 2 *Collyrio oblitis, & inde male videntibus.* 3 *Cujus viſus acutiſſimus.* 4 *Draco in urbe Epidauro. Pro quovis ſerpente. Synecd.* 5 *Colore nigro.* 6 *Fratres Romanos admodum ſeditioſos.* 6 *Præ indignatione exclamet ut ille apud Terent. o cœlum, o terra, o maria Neptuni.* 8 *Qui a Cicerone accuſatus quod univerſam Siciliam expilaverit.* 9 *Qui Clodium interfecit.* 10 *Adulteriis infamis.* 11 *Qui in Romanam Rempublicam conjuravit.* 12 *Conjurationis ſocium.* 13 *Qui primus tabulam proſcriptionis propoſuit, qua multos ſibi inimicos juſſit occidi.* 14 *Auguſtus, Antonius, & Lepidus proſcriptionis Syllanæ imitatores.* 15 *Anguſta rei familiaris pro virtutum defectu.* 16 *Oraculum Apollinis.* 17 *Exacte.*

CAP.

CAP. CLVI.

Summa primò navigantium audacia.

[a] Contra te sollers hominum natura fuisti;
Et nimium damnis ingeniosa tuis.
Quid tibi cum pelago? terris contenta fuisses.
Cur non & cœlum tertia regna petis?
[b] Terra parum fuerat: fatis adjecimus undas.
Naturæ miseras auximus arte vias.

[c] Quis r[illegible] & abscissum miseris animantibus æquor
Fecit iter? [1] solidæque pios telluris [2] alumnos
Expulit in fluctus; pelagoque immisit hiantes?
Audax ingenii; nec enim temeraria virtus
[3] Illa magis, summæ gelidum quæ [4] Pelion [4] Ossæ
Junxit, [5] anhelantemque jugis bis pressit [4] Olympum.
Usque adeone parum lentas transire paludes?
Stagnaque, & angustos summittere pontibus amnes?
Imus in [6] abruptum, [7] gentilesque undique terras
Fugimus, exiguâ clausi trabe, & aëre nudo.
[d] I nunc, & ventis animam committe, [8] dolato
Confisus ligno, digitis à [9] morte remotus
Quatuor, aut septem, si sit latissima tæda.

[e] Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci

Com-

Commiſit pelago ratem
  Primus; nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
  Nec [10] triſtes Hyadas, nec rabiem Noti!
Quem mortis timuit gradum,
  Qui [11] ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
  Infames ſcopulos [12] Acroceraunia?

Audax nimiùm, qui freta primus
Rate tam fragili perfida rupit;
Terraſque ſuas poſt terga videns,
[13] Animam levibus credidit auris;
Dubioque ſecans æquora curſu,
Potuit tenui fidere [8] ligno,
Inter vitæ mortiſque vias
Nimium [9] gracili limite ducto?

Authorum Loca.] Ov. Am. L. 3. *El.* 8. v. 45. [b] Prop. L. 3. *El.* 6. *v.* 43. c Stat. L. 3. *Sylv*, 2. *v.* 61. d Juv. *Sat.* 12. *v.* 57. [e] Hor. L. 1. *Od.* 3. *v.* 9. [f] Sen Med. *v.* 301.

Notæ.] 1 *Firmæ.* 2 *Homines terra enutritos.* 3 *Gigantum audacia.* 4 *Montes Theſſaliæ, quibus quaſi gradibus uſi ſunt Gigantes cœlum aſcenſuri.* 5 *Onere laborantem.* 6 *In mare præcipites.* 7 *Patrias, unde ſumus oriundi.* 8 *Navi ex ligno dolabra lævigato factæ. Metonym.* 9 *Alluſum ad Anacharſis dictum qui, cum didiciſſit navis latus eſſe quatuor digitos craſſum; tantum (ait) a morte diſtant, qui navigant.* 10 *Pluvioſas.* 11 *Lachrymis non madidis.* 12 *Epiri montes ſæpe fulmine percuſſi, crebriſque naufragiis infames.* 13 *Vitam.*

CAP.

C A P. CLVII.

Dolores levant ſtudia.

DEcreſcunt curæ, [a] ſtudio minuente laborem,
Carminibuſque animi ſollicitudo fugit.
[b] Forſitan hoc ſtudium poſſit furor eſſe videri;
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in [1] obtutu mentem vetat eſſe malorum,
Præſentis casûs immemoremque facit.
Utque ſuum [2] Bacche non ſentit ſaucia vulnus,
Dum ſtupet [3] Idæis exululata jugis:
Sic ubi mota calent ſacro mea pectora [4] thyrſo,
Altior humano ſpiritus ille malo eſt.
Utque ſoporiferæ biberem ſi pocula [5] Lethes,
Temporis adverſi ſic mihi ſenſus abeſt.
[c] Quot mala pertulimus; quorum medicina, quieſque
Nulla; niſi in ſtudio, [6] Pieridumque [7] morâ?
Nolumus aſſiduis animum tabeſcere curis,
Quæ tamen irrumpunt, quoque vetantur eunt.
[d] Seu ſtupor huic ſtudio, ſive eſt inſania nomen;
Omnis ab hâc curâ mens relevata mea eſt.
[e] Conſequor ex illâ casûs oblivia noſtri;
Hanc [8] meſſem ſatis eſt ſi [9] mihi reddat humus.

Authoris Loca.] [a] Ov. Met. L. 4. v. 295. [b] Ov. Triſt. L. 4. *El.* 1. v. 37. [c] Id. L. 5. *El.* 1. v. 33. & v. 67. [d] Ov. Triſt. L. 1. *El.* 9. v. 11. [e] Ov. Pon. L. 1. *El.* 5. v. 55.

Notæ.] 1 *Contemplatu.* 2 *Mulier Bacchi Orgia celebrans.* 3 *Ululans monte Idæ.* 4 *Sacro carminum furore: thyrſus enim erat Bacchantium haſta frondibus involuta.* 5 *Fluvii apud Inferos oblivionem inducentis.* 6 *Muſarum.* 7 *Otio ſtudiis vacandi.* 8 *Fructum, nempe curarum requiem.* 9 *Ovidii de ſe verba.*

CAP. CLVIII.

Tutus ubique pius.

[a] HAud timet incoctum generoso pectus honesto
Aut strictos enses, militis aut rabiem;
Spicula nec Mauri lethali tincta veneno,
Quæ geminam subito tela tulere necem.
Me lupus in sylvis furibundus vidit inermem,
Quique aliis timor est, territus ipse fugit.
Me pone extremis ignoti partibus orbis,
In quibus æternâ sub nive terra latet;
Aut remove, medios ubi sol accenderit æstus,
Et siccam nimiis ignibus urit humum;
Securus vivam, modo sim sine fraude doloque;
Fata in me poterint juris habere nihil.

[b] Cum foret Æneæ cervix subjecta [1] parenti,
Dicitur ipsa viro flamma dedisse viam.

[c] Quisquis honestus erit, Scythicis licet ambulet oris,
Nemo adeo ut noceat [2] barbarus esse volet.

Tutus ubique bonus, [d] hic murus aheneus esto
Nil [3] conscire sibi, nullâ pallescere culpâ.

[e] Integer vitæ, scelerisque purus,
Non eget [4] Mauri jaculis nec arcu,
Nec venenatis [5] gravidâ sagittis,
[6] Fusce, pharetrâ.

Sive

Sive per [7] Syrtes iter æstuosas,
Sive facturus per inhospitalem
[8] Caucasum, vel quæ loca [9] fabulosus
Lambit [10] Hydaspes.

[f] Justum & tenacem propositi virum
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit [11] solidâ; nec Auster
[12] Dux inquieti turbidus [13] Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

Authorum Loca.] [a] E Libr. Angl. cui titulus, *The Improvement of teaching the Latin Tongue*, p. 116. [b] Ov. Pon. L. 1. *El.* 1. *v.* 33. [c] Prop. L. 3. *El.* 15. *v.* 13. [d] Hor. L. 1. *Ep.* 1. *v.* 60. [e] Hor. L. 1. *Od.* 22. *v.* 1. [f] Hor. L. 3. *Od* 3 *v.* 1.

Notæ.] 1 *Anchisæ quem incensa* Troja *humeris eripuit.* 2 *Crudelis.* 3 *Nullius sceleris conscium esse.* 4 *Mauri erant jaculatores optimi.* 5 *Plena. Metaph.* 6 *Viri nomen cui hæc inscripsit Horatius.* 7 *Loca Africæ periculosa.* 8 *Scythiæ montem altum & inhabitabilem.* 9 *De quo multæ extant fabulæ.* 10 *Aurifer Indiæ fluvius.* 11 *Mentis constantia.* 12 *Dominator, quem alibi simili Metaph. vocat maris Arbitrum & Tyrannum.* 13 *Maris Adriatici.*

C A P. CLIX.

Juventus læta, Senectus tristis.

[a] DIversos diversa decent; non omnibus annis
Omnia conveniunt: res priùs apta nocet.
Exultat levitate puer, gravitate senectus;
Inter utrumque manens stat juvenile decus.
Hunc tacitum tristemque decet; fit clarior ille
Lætitiâ, & linguæ garrulitate suæ.
Turpe seni vultus nitidi; vestesque decoræ;
Atque etiam est ipsum ludere turpe seni.

Crimen ámare jocos, crimen convivia, cantus,
O miſeri, quorum gaudia crimen habent!
[b] Cum vigor, & quaſſo languent in corpore vires;
Non luſus, juveni qui placuere, juvant.
[c] Tum ſubrepit iners ætas; nec ámare decebit,
Dicere nec cano blanditias capite.
[d] At puer es; nec te quicquam niſi ludere oportet:
Lude: decent annos mollia regna tuos.

[e] Imberbis juvenis, jam nunc cuſtode remoto,
Gaudet equis, canibuſque, & aprici gramine campi.
Multa ferunt anni [1] venientes commoda ſecum;
Multa [2] recedentes adimunt. ———
[f] Jura ſenes nôrint, & quid liceatque, nefaſque,
Faſque ſit inquirant; & legum [3] examina ſervent;
Conveniens teneris annis & grata voluptas.

[g] Cum facile pectus, grata tunc juveni [4] Venus,
Exultat animus; optimos vitæ dies
[5] Effluere prohibe; potius annorum memor
Mentem [6] relaxa; propria deſcripſit deus
Officia, & ævum per ſuos ducit gradus:
Lætitia juvenem, frons decet triſtis ſenem.
Amare juveni fructus eſt, crimen ſeni.

Authorum Loca.] [a] Corn. Gall. *El.* 1. *v.* 103 & *v.* 177. [b] Ov. Pon. L. 1. *El.* 4 *v.* 3. [c] Tibul. L. 1. *El.* 1. *v.* 85. [d] Ov. Rem. Am. *v.* 23. [e] Hor. de Ar. Poet. *v.* 161. & *v.* 175. [f] Ov. Met. L. 9. *v.* 550. [g] Sen. Hippol. *v.* 446.

Notæ.] 1 *Accreſcentes priori parte vitæ.* 2 *Decreſcentes in ſenectute.* 3 *Decreta.* 4 *Voluptas, cujus Venus Dea.* 5 *Sine fruitione tranſire.* 6 *Luſibus recrea.*

C A P.

C A P. CLX.

Mala aſſueta relinquere difficile eſt.

[a] DIfficile eſt longum ſubitò deponere amorem,
Linquere ſueta diu, quæ nocuere, grave eſt.
[b] Non facilè incipient turres vitare columbæ,
Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas.
[c] Scilicet eſt cupidus ſtudiorum quiſque ſuorum,
Tempus & aſſuetâ ponere in arte juvat.
Saucius [1] ejurat pugnam gladiator; & idem
Immemor antiqui vulneris arma capit.
Nil ſibi cum pelagi dicit fore naufragus undis;
Et ducit remos, quâ modo [2] navit aquâ.
[d] Sentit amans ſua damna ferè; tamen hæret in illis:
Materiam culpæ perſequiturque ſuæ.
Sic nova [3] Dulichio lotos guſtata palato,
Illo quo nocuit grata ſapore fuit.
[e] Si ſaperem, [4] doctas odiſſem jure [4] ſorores;
Numina cultori pernicioſa ſuo.
[f] Neve equidem vellem (quoniam nocitura fuerunt)
[5] Pieridum [6] ſacris impoſuiſſe manum.
[g] At nunc (tanta meo comes eſt inſania morbo)
Saxa meum refero rurſus ad icta pedem.
Scilicet ut victus repetit gladiator [7] arenam,
Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.
Sic nos delectant, quamvis nocuere, libelli:
Et demens carmen, carmine læſus, amo.

Quam

[h] Quamvis interdum, quæ me læſiſſe recordor,
Carmina devoveo, Pierideſque meas:
Cum bene devovi, nequeo tamen eſſe ſine illis:
Vulneribuſque meis tela cruenta ſequor.
Quæque modo [8] Euboicis lacerata eſt fluctibus, audet
Graia Caphaream currere puppis aquam.
[i] Sic, nè perdiderit, non ceſſat perdere luſor;
Et revocat cupidas alea blanda manus.

[k] Dediſcit animus ſerò, quod didicit diu.

Authorum Loca.] [a] Catul. Carm. 76. *v.* 13. [b] Ov. Pon. L. 1. *El.* 6. *v.* 51. [c] Id. *El.* 5. *v.* 35. [d] Ov. Triſt. L. 4. *El.* 1. *v.* 33. & *ſupra.* [e] Ov. Triſt. L. 2. *v.* 13. [f] Ov. Triſt. L. 4. *El.* 1. *v.* 27. [g] Ov. Triſt. L. 2. *v.* 15. [h] Ov. Triſt. L. 5. *El.* 8. *v.* 30. [i] Ov. Ar. Am. L. 1. *v.* 453. [k] Sen. Tro. *v.* 631.

Notæ.] 1 *Jurejurando ſe repetiturum negat.* 2 *Naufragus.* 3 *Ulyſſis palato, qui princeps erat Dulichii.* 4 *Studium Poeticæ, cujus deæ ſunt novem ſorores Muſæ.* 5 *Muſarum.* 6 *Carminibus.* 7 *Aream Amphitheatri in quo pugnabant gladiatores; arena ſparſam, ne caderent.* 8 *Eubææ inſulæ ſcopulis cinctæ, inter quos plurimæ Græcorum naves falſis Nauplii facibus eo appellentes, naufragio perierunt, prope montem Caphareum.*

CAP. CLXI.

Miſerrimi extra periculum.

[a] TUta petant alii, fortuna miſerrima [1] tuta eſt:
Nam timor eventûs deterioris abeſt.
Qui rapitur fatis, quid præter [2] fata requirat?
Sæpe creat molles aſpera ſpina roſas.
Qui rapitur ſpumante ſalo, ſua brachia cauti
Porrigit: & ſpinas, duraque ſaxa capit.
Accipitrem metuens pennis trepidantibus ales
Audet ad humanos feſſa venire ſinus.

Nec

Nec ſe vicino dubitat committere tecto
Quæ fugit infeſtos territa cerva canes.
Confugit interdum templi violator ad aram:
Nec petere offenſi Numinis horret opem.
Dixerit [3] hoc aliquis tutum non eſſe, fatemur:
Sed non per placidas it mea puppis aquas.

[b] Miſerrimo non dira quà veniunt habent.
[c] Solent [4] ſuprema facere ſecuros mala;
Cuique ultima eſt fortuna, quid dubiam timet?
[d] Tuto movetur, quicquid extremo loco eſt.
[e] Hunc ego malorum maximum [5] fructum puto,
Nihil timere. [f] Cujus haud ultra mala
Exire poſſunt, in loco tuto eſt ſitus.
[g] Qui nil poteſt ſperare, deſperet nihil.
[h] Vicere noſtra jam metus omnes mala.
Equidem nec ullâ cælites placo prece:
Nec, ſi velint ſævire, quò noceant, habent.
Fortuna vires ipſa conſumpſit ſuas.

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. 1. 2. El. 2. v. 31. & *ſupra*. [b] Sen. Tro. v. 423. [c] Sen. Oedip. v. 386. [d] Id. v. 834. [e] Sen. Tro. v. 422. [f] Sen. Theb. v. 198. [g] Sen. Med. v. 163. [h] Sen. Agam. v. 695.

Notæ.] 1 *Quia nil pejus accidat.* 2 *Quid præter adverſorum extrema petat?* 3 *Nempe ad aram confugere*, 4 *Extrema.* 5 *Commodum.*

CAP.

CAP. CLXII.

Soli insunt maculæ suæ.

[a] Unicuique dedit vitium natura creato.
[b] Omne bonum multis miscuit illa malis.
Crede mihi, [c] nihil est ex omni parte beatum.
[d] Egregio Veneris corpore nævus erat.

[e] Nam vitiis nemo sine nascitur. optimus ille
Qui minimis urgetur. [f] Et hinc mortalibus, [1] ex quo
Tellus cœpta coli, nunquam sincera bonorum
Sors ulli concessa viro : quem vultus honestat,
Dedecorant mores : animus quem pulchior ornat,
Corpus destituit ; bellis insignior [2] ille,
Sed pacem fœdat vitiis : [3] hic publica fœlix,
Sed priuata miser ; partitum singula quemque
Nobilitant : hunc forma decens, hunc robur in armis;
Hunc rigor, hunc pietas, illum solertia juris,
Hunc soboles castique tori· [g] Ductoribus ipsis
Præterea divisus erat favor ; æquior ille
[4] Patribus, invisus plebi : popularibus illi
Munito studiis, languebat gratia Patrum.

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 2. *El.* 21. *v.* 17. [b] Tib. L.2. *El.* 4 *v* 36. c Hor. L. 2 *Od.* 16. d Ov. Trist. L. 5, *El.* 16. *v.* 16. e Hor L. I. *Sat.* 3 *v.* 68. f Claud. de laud. Stil. L. I. *v.* 25. g Id. L. 3. *v* 44.

Notæ.] 1 *Ab orbe condito.* 2 *Ut Sylla & Marius.* 3 *Ut Augustus Cæsar.* 4 *Senatoribus.*

C A P. CLXIII.

Moræ incommodæ.

[a] TOlle moras, rebus nocuit differre paratis.
Consultanda diu sunt peragenda citò.
[b] Sed propera; nec te venturas differ in horas;
Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.
[c] Dum modo causidicum, dum te modo rhetora fingis,
Et non [1] decernis, stulte, quid esse velis:
[2] Peleos, & Priami transit, vel Nestoris ætas;
Et fuerat serum jam tibi desinere.
Eja age, rumpe moras; [3] quo te spectabimus usque?
Dum, quid sis dubitas, jam potes esse nihil.
[d] Cum mora non tuta est; totis incumbere remis
Utile, & admisso subdere calcar equo.

[e] Rem tibi quam nosces aptam, dimittere noli:
Fronte [4] capillatâ, post est [5] occasio calva.
[f] Quam primum rapienda tibi est occasio prima;
Ne rursus quæras quæ jam neglexeris ante.
[g] Cur lentè differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet; sapere aude:
Incipe; qui rectè vivendi prorogat [6] horam,
Rusticus exspectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
[h] Cras hoc fiet; idem cras fiet: quid? quasi magnum
Nempe diem donas; sed cum [7] lux altera venit,
Jam cras hesternum consumpsimus; ecce aliud cras

Egerit

[8] Egerit hos annos; & [9] ſemper paulum erit ultra.
——— [i] Turpis lenti ſollertia Martis;
Audendo bella expedias: pigra extulit aſtris
Haud unquam ſeſe virtus: tu magna gerendi
Præcipita tempus: mors atra impendit agenti.

Authorum Loca.] [a] Lucan. L. 1. *v.* 281. [b] Ov. Rem. Am. *v.* 93. c Mart. L. 2. *Ep.* 64. d Ov. Ar. Am. L. 2. *v.* 731. e Cat. L. 2. *Diſt.* 26. [f] Cat. L. 4. *Diſt.* 45. [g] Hor. L. 1. *Ep.* 2. *v.* 39. [h] Perſ. *Sat.* 5, *v.* 66. [i] Sil. It. L. 13. *v.* 772.

Notæ.] 1 *Statuis.* 2 *Patris Achillis grandævi, ut erant & Prianus rex Trojæ, & Neſtor Pyli princeps.* 3 *Quouſque expectabimus.* 4 *Unde teneatur, cum veniat.* 5 *Temporis opportuni dea.* 6 *Tempus.* 7 *Dies.* 8 Egerere *eſt de totius vitæ ſumma paulum abſumere.* 9 Et *ſic per hoc cras, paulum tuæ vitæ ultra & præteritum, quod nunquàm rurſus adſequaris.*

CAP. CLXIV.

Fronti nulla fides.

[a] AH nunquam vitæ te fallat [1] ruga ſeveræ.
[b] Nequitiæ claſſes candida vela ferunt.
[c] Ah quoties texit culpam, quotieſque ſevero
Inſontis ſpeciem præbuit ore nocens?

[d] Certiſſima eſt regnare cupienti via,
Laudare modica; & otium & ſomnum [2] loqui.
Ab inquieto ſæpe ſimulatur quies.
[e] O vita fallax! abditos ſenſus geris,
Animiſque pulchram turpibus faciem induis.
Pudor impudentem celat; audacem quies;
Pietas nefandum; vera fallaces probant;
Simulantque molles dura. ———

Fronti

[f] Fronti nulla fides; quis enim non vicus abundat
[3] Triſtibus obſcœnis? caſtigant turpia, verbis
[4] Herculis invadunt; & de virtute locuti,
Dum [5] Curios ſimulent, hi [6] Bacchanalia vivunt.
[g] Fallit enim vitium ſpecie virtutis, & umbrâ;
Cum ſit triſte habitu, vultuque & veſte ſeverum.
[h] Quid? ſi quis vultu torvo ferus, & pede nudo
Exiguæque togæ ſimulet [7] textore [8] Catonem?
Virtutemne repræſentet, moreſque Catonis?

[i] Nos faſcinat præpoſteræ
Severitatis cultus; auſteri palam
Volumus videri, nec ſumus.
Loquimur ſevera, & delicatè vivimus:
Sic indoles eſt ſæculi.
Crepare mores inverecundi bonos
Audemus, & noſtri jacent.

Authorum Loca.] a Prop. L. 2. El. 32. v. 23. [b] E fragmentis Petron. c Ov. Amo. L. 2. El. 19. v. 13. d Sen. Oed. v. 682. [e] Sen. Hippol. v. 917. [f] Juv. Sat. 2. v. 8. ibique paſſim. [g] Juv. *Sat.* 14. v. 109. h Hor. L. 1. Ep 19. v. 12. [i] Rapin. alicubi in libr. Carm.

Notæ.] 1 *Ficta ſeveritas rugoſa & caperata fronte.* 2 *Verbis præ ſe ferre.* 3 *Severis ſpecie.* 4 *Quibus Hercules vitiorum profligator uſus eſt.* 5 *Sobrios, qualis erat Marcus Curius homo optimus & continentiſſimus.* 6 *Scelerate, ut qui Bacchanalia, id eſt feſta Bacchi celebrant.* 7 *Texta tega, vel textura toga.* 8 *Moribus & vita ſanctiſſimum.*

CAP. CLXV.

In autores scelera redierunt sua.

[a] FAllite fallentes; ex magnâ parte profanum
Sunt genus; in laqueos, quos posuere, cadant.
Dicitur Ægyptus caruisse juvantibus arva
Imbribus; atque annos sicca fuisse novem.
Cum [1] Thrasius [2] Busirin adit, monstratque [3] piari
Hospitis effuso sanguine posse Jovem.
Illi Busiris; fies Jovis hostia primus,
Inquit; & Ægypto tu dabis, hospes, aquam.
Et [4] Phalaris tauro violenti membra [5] Perilli
Torruit: infelix imbuit autor opus.
Justus uterque fuit: neque enim lex æquior ulla,
Quàm necis artifices arte perire suâ.
Sic & perjuros meritò perjuria fallant;
Exemplo doleat fraus mala læsa suo.
[b] Quid fodis immeritis, [6] Phineu, sua lumina natis?
Pœna reversura est in caput ista tuum.

[c] Quàm bene dispositum terris, ut dignus iniqui
Fructus consilii primis auctoribus instet?
Sic multos fluvio [7] vates arente per annos,
Hospite qui cæso monuit placare Tonantem,
Inventas primus Busiridis imbuit aras;

Et

Et cecidit ſævi, quod dixerat, hoſtia ſacri.
Sic [5] opifex tauri, tormentorumque repertor,
Qui funeſta novo fabricaverat [8] æra dolori;
Primus [9] inexpertum, Siculo cogente tyranno,
Senſit opus; docuitque ſuum mugire juvencum.
[d] Finem [10] animæ, quæ res humanas [11] miſcuit olim,
Non gladii, non ſaxa dabant, nec tela; ſed ille
[12] Cannarum vindex, & tanti ſanguinis ultor
[13] Annulus. ———

[e] Quod quiſque fecit patitur; autorem ſcelus
Repetit; ſuoque premitur exemplo nocens:
Quid ſtabula memorem dira Biſtonii gregis,
Suiſque regem pabulum armentis datum?
[f] Sæpe in magiſtrum ſcelera redierunt ſua.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. L. 1. *v.* 647. [b] Id. v. 339. c Claud. in Eutrop. L. 1. *v.* 157. [d] Juv. *Sat* 10. *v.* 163. [e] Sen. Herc. Fur. *v.* 735. & *v.* 226. [f] Sen. Thyeſ. *v.* 312.

Notæ.] 1 *Advena quidam.* 2 *Ægypti regem Neptuni & Libyes filium.* 3 *Placari.* 4 *Crudeliſſimus Agrigentorum in Sicilia Tyrannus.* 5 *Qui æreum taurum invenit.* 6 *Qui rex Toraciæ fuit; vel, (ut alii volunt) Paphlagoniæ, qui quod novercæ ſuaſu filios ſuos excæcaverit, ipſe pariter a Diis excæcatus fuerit.* 7 *Thraſius ille de quo ſupra.* 8 *Taurum ex ære.* 9 *Intentatum.* 10 *Vitæ Hannibalis Pœnorum Ducis.* 11 *Bellis perturbavit.* 12 *Tot Romanorum ab Hannibale Cannis cæſorum; ut aliquot menſuras annulorum, ab equitum ac iſorum digitis detractorum in ſignum victoriæ Carthaginem miſerit.* 13 *Exigua veneni portio ſub annuli palea geſtata; ut, cum libuerit, eo hauſto mortem ſibi inferret.*

CAP.

CAP. CLXVI.

Luxus in veſtibus tum viris tum fœminis evitandus.

[a] MAtrona incedit cenſus induta [1] nepotum ;
Et ſpolia opprobrii [2] noſtra per ora trahit.
[b] Auferimur cultu ; gemmis auroque teguntur
Omnia. Pars minima eſt ipſa puella ſui.
[c] Quid juvat ornato procedere, ſtulta, capillo ?
Et tenues [4] Coâ veſte movere ſinus ?
Aut quid [5] Oronteâ crines perfundere myrrhâ ?
Teque peregrinis vendere [6] muneribus ?
[d] Sint procul à nobis juvenes, ut fœmina, comti.
Fine coli modico forma virilis amat.
[e] Sed vitate viros cultum formamque profeſſos ;
Quique ſuas ponunt in [7] ſtatione comas.
[f] Quid de veſte loquor ? non jam [8] ſegmenta requiro,
Nec quæ bis Tyrio murice lana rubet.
Cum tot prodierint pretio leviore colores ;
Quis furor eſt cenſus corpore ferre ſuos ?
[g] Pectere te nolim, ſed nec turbare capillos.
Splendida ſit nolo, ſordida nolo cutis.
Nec tibi [9] mitrarum, nec ſit tibi barba [10] reorum :
Nolo virum [11] nimium, [12] Pontice nolo, [13] parum.
[h] Forma viros neglecta decet ; [14] Minoida [15] Theſeus
Abſtulit : à nullâ [16] tempora comtus acu.

Hip-

[17]Hippolytum [18] Phædra, nec erat bene comtus, amavit.
[19] Cura [20] Deæ ſilvis aptus [21] Adonis erat.

[i] Luxuriam nimio cultu vitare memento;
Quæ, ſi non lædit, tamen hanc ſufferre moleſtum eſt.

Authorum Loca.] [a] Prop. L. 3. El. 12. v. 11. [b] Ov. Rem. Amo. v. 343 [c] Prop. L. 1. El. 2. v. 1. d Ov. Ep. Phæd. ad Hippol. v. 75. [e] Ov. Ar. Am. L. 3. v. 433. [f] Ov. Ar. Am. L. 3. v. 169. [g] Mart. L. 2. Ep. 36. h Ov. Art. Am. L. 1. v. 511. [i] Cato. L. 2. *Diſt.* 12.

Notæ.] 1 *Hominum perditorum.* 2 *In conſpectu noſtro qui amamus.* 3 *Capimur.* 4 *Bombycina. Nam Cos inſula Ægæi maris, in qua hæ veſtes erant inventæ.* 5 *Syrio malabatbro, nam Orontes eſt Syriæ fluvius.* 6 *Mercibus.* 7 *In lege & ordine.* 8 *Peniculamenta, faſciolas extremis veſtium oris aſſutas.* 9 *Fœminarum quæ mitras gerebant.* 10 *Inculta & horrida.* 11 *Hirtum & horridum.* 12 *Nomen viri cui hoc inſcripſit Poeta.* 13 *Mollem.* 14 *Ariadnen, filiam Minois Cretæ regis.* 15 *Athenienſium princeps.* 16 *Capitis.* 17 *Theſei filium.* 18 *Noverca ejus, Theſei uxor.* 19 *Deliciæ.* 20 *Veneris.* 21 *Formoſus puer, filius Cynaræ Cypriorum regis Veneris amaſius, ab apro cæſus.*

CAP. CLXVII.

Ingenii aciem contundit continuus dolor.

[a] Contudit ingenium patientia longa laborum;
Et pars antiqui magna vigoris abeſt.
[b] Scilicet ut limus venas [1] excæcat in undis,
Læſaque ſuppreſſo fonte [2] reſiſtit aqua.
Pectora ſic mea ſunt limo vitiata malorum
Et carmen venâ [3] pauperiore fluit.
In [4] Geticâ ſiquis terrâ poſuiſſet [5] Homerum;
Eſſet, crede mihi, factus & ille [6] Getes.
[c] Non mihi reſpondent veteres in carmina vires
Plectra dolore tacent; muta dolore lyra eſt.

Mens curis hebet aſſiduis. [d]Dolor artibus obſtat.
Ingeniumque meis ſubſtitit omne malis.
[e] Ipſe ego nam miror, tantis animique mariſque
Fluctibus, ingenium non cecidiſſe meum.
[f] [7]Triſtia Naſonis ſiquis leget, æſtimet ante,
Compoſita in quo ſint tempore, quoque loco.
Æquus erit ſcriptis; quorum cognoverit eſſe
Exilium tempus; [8]barbariemque locum.
Inque tot adverſis carmen mirabitur ullum
Ducere me triſti ſuſtinuiſſe manu.
[g]Si quid & in nobis vivi fui ante vigoris,
Extinctum longis excidit omne malis.
[h] Scilicet ingenium longi minuere dolores.
[i] Omnis & ambiguis ars ſtupet ipſa malis.
[k] Obtundunt ſiquidem curarum pondera ſenſus;
[9]Intermiſſa minus ſarcina pondus habet.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trift. L. 5. *El.* 12. *v.* 31. [b] Ov. Pon. L. 4. *El.* 2. *v.* 17. & *infra.* [c] Ov. Ep. Sapph. ad Pha. *v.* 197. [d] Id *v.* 195. [e] Ov. Trift. L. 1. *El.* 10. *v.* 9. [f] Ov. Trift. L. 3. *El.* 14 *v.* 27. [g] Ov. Trift. L. 1. *El.* 6 *v.* 31. [h] Ov. Pon. L. 3. *El.* 4. *v.* 11. [i] Ov. Trift. L. 1. *El.* 2. *v.* 32. [k] Corn Gall. *El.* 5. *v.* 69.

Notæ.] 1 *Meatus aquarum claudit.* 2 *Siſtitur.* 3 *Tenuiore ſtylo.* 4 *Terra Getarum barbari Scythiæ Europææ populi.* 5 *Facile Poetarum optimum.* 6 *Stupidus & barbarus perinde ac Getes.* 7 *Libros Ovidii de Triſtibus; ut vulgo, ſed perperam inſcribuntur.* 8 *Sedem inter barbaras gentes.* 9 *Subinde depoſita.*

CAP.

CAP. CLXVIII.

Juvat intentata voluptas.

NOs nova, non [a] uſu plebeio trita voluptas,
Et quæ non populo gaudia nota juvant.
[b] Eſt quoque cunctarum novitas gratiſſima rerum:
Libatum florem ſedula ſpernit apis.
[c] Non minimum refert intacta [1] roſaria primus,
An ſerâ carpas pœnè relicta manu.
Quid mirum, lectis exhauſto floribus horto,
Si duce non facta eſt digna [2] corona ſuo.
[d] Sic, quanquam ſapor eſt oblatâ dulcis in undâ,
Gratior ex ipſo fonte bibuntur aquæ.
Et magis [3] adducto pomum decerpere ramo,
Quàm de cœlatâ ſumere lance, juvat.
[e] Multum, crede mihi, refert, à fonte bibatur
Qui fluit, an pigro quæ ſtupet unda lacu.
[f] Eſt [4] aliquid plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere ungue roſam.
[g] Ut roſa delectat, metitur quæ pollice primo;
Sic nova, non [5] mento ſordida, charta juvat.
[h] Si quis forte dabit, quos prægustaverit ipſe,
Rejice libatos illius ore cibos.
[i] Nam libet intactis haurire è fontibus undam;
Et luſtrare ſacrum, quà via nulla, nemus.

[k] Avia [6] Pieridum peragro loca, nullius ante
Trita ſolo; juvat [7] integros accedere fontes,

Atque

Atque haurire: juvatque novos decerpere flores,
Insignemque meo capiti petere inde coronam;
Unde prius nulli velârint [8] tempora Musæ.

Authorum Loca.] [a] Petron. de bel. Civ. *v.* 7. [b] Ov. Pon. L. 3. *El.* 4. *v.* 51. [c] Ov. Pon. L. 3. *El.* 4. *v* 61. [d] Ov. Pon. L. 3. *El.* 5. *v.* 17. [e] Mart. L. 9. *Ep.* 101. [f] Ov. Ep. Phæd. ad Hippol. *v.* 29. [g] Mart. L. 10. *Ep.* 93. [h] Ov. Amo. L. 1. *El.* 4. *v.* 33. [i] Sannazar. L. 3. *El.* 1. *v.* 9. [k] Lucret. L. 4. *v.* 1.

Notæ.] 1 *Rosas in rosario crescentes.* 2 *Carmen compositum tanti ducis gestis rebus dignum. Allegor.* 3 *Ad se tracto.* 4 *Aliquid voluptatis.* 5 *Quæ trita duro non inhorruit mento. Mart. L.* 1. *Ep.* 67. 6 *Musarum.* 7 *Intactos,* 8 *Capitis tempora.*

CAP. CLXIX.

Tempus edax rerum.

[a] TAbida consumit ferrum lapidesque vetustas;
Nullaque res majus tempore robur habet.
[b] Longa dies homini docuit parere Leones:
Longa dies molli saxa peredit aquâ.
[c] Deficiunt validi longævo tempore tauri:
Et quondam pulcher, qui modo turpis, equus.
Fracta diu rabidi compescitur ira leonis:
Lentaque per senium [1] Caspia tigris eat.
Ipsa etiam veniens consumit saxa vetustas;
Et nullum est quod non tempore cedat opus.

[d] Tempus edax rerum, tuque invidiosa vetustas,
Omnia destruitis; vitiataque [2] dentibus ævi
Paulatim longâ consumitis omnia morte.
[e] Clara fuit [3] Sparte, magnæ viguere [4] Mycenæ;
Nec non [5] Cecropiæ, nec non [6] Amphionis arces;

Vile

Vile ſolum Sparta eſt, magnæ cecidere Mycenæ;
[7] Oedipodioniæ quid ſunt niſi fabula Thebæ?
Quid [8] Pandioniæ reſtant, niſi nomen, Athenæ?
[f] Tantum ævi longinqua valet mutare vetuſtas!

Authorum Loca] [a] Ov. Pon. L. 4. *El.* 8. *v.* 49. [b] Tib. L. 1. *El.* 48. *v.* 13. [c] Corn. Gal. *El.* 1. *v.* 269. [d] Ov. Metam. L. 15. *v.* 234. [e] Id. *v.* 426. [f] Virg. Æn. L. 3. *v.* 415.

Notæ.] 1 E *Caſpiana Armeniæ majoris regione.* 2 *Anni ſunt dentes ævi, quibus roduntomnia.* 3 *Peloponneſi urbs clariſſima.* 4 *Alia Peloponneſi civitas Agamemnonis regia.* 5 *Athenæ a Cecrope conditæ.* 6 *Qui Thebarum mœnia lyræ ſono condidiſſe fertur.* 7 *Ab Oedipo rege ita dictæ.* 8 *A rege Pandione ita dictæ.*

C A P. CLXX.

Nil idem diu placet.

[a] USus equis nunc eſt, levibus nunc luditur armis;
 Nunc pila, nunc celeri vertitur orbe trochus.
Nunc, ubi perfuſa eſt oleo labente juventus,
 Defeſſos artus [1] virgine tingit aqua.
[b] Nos, modo venando, modo rus geniale colendo,
 Ponimus in variâ tempora longa morâ.
Aut fora nos retinent; aut unctæ [2] dona paleſtræ;
 Flectimus aut fræno colla fugacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piſcem ducimus hamo:
 Diluitur poſito ſerior hora mero

[c] Romæ [3] Tibur amo [4] ventoſus, Tibure Romam
[d] Sub nutrice, puella velut ſi luderet infans,
Quod cupidè petiit, maturè [5] plena reliquit;
Quid placet, aut odio eſt, quod non mutabile credas
[e] Dives, cui nitidà lectus Genialis in aulâ eſt,

Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vitâ:
Si non est, jurat bene solis esse maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quod petiit spernit, repetit quod nuper omisit:
Æstuat & vitæ disconvenit ordine toto:
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. L. 3. *El.* 12. *v.* 19 [b] Ov. Ep. Hero. ad Lean. *v.* 9. [c] Hor. L. 1. *Ep.* 8. *v* 12. [d] Hor. L. 2. *Ep.* 1. *v.* 99. [e] Hor. L. 1. *Ep.* 1. *v.* 87. & *v.* 98.

Notæ.] 1 *Pura aqua in campo Martio.* 2 *Certamina palestræ in qua ungebantur ceromate.* 3 *Oppidum prope Romam.* 4 *Inconstans ut ventus.* 5 *Satiata.*

CAP. CLXXI.

Ipsos alacres adhortamur.

[a] QUi monet ut facias, quod jam facis; ille mo-
nendo
Laudat, & hortatu comprobat acta suo.
Nè te credideris, quia non facis ista, moneri;
[1] Vela damus, quamvis remige navis eat.
[b] Tu licet hæc præstes, remo tamen utar & aurâ.
Nil nocet [2] admisso subdere calcar equo.
[c] Acer, & ad [3] palmæ per se cursurus honores,
Si tamen horteris, fortiùs ibit equus.
[d] Fortibus assuevit tubicen prodesse, suoque
Dux bene pugnantes incitat ore viros.
[e] Nec dubitans oro, sed flumine sæpe secundo
Augetur remis cursus euntis aquæ.
Sponte quidem, per seque, [4] mea est laudabilis uxor;
Admonitu melior sit tamen illa meo.

Nec

[f] Nec mihi succense, toties si carmine nostro
Quod facis, ut facias, teque imitere, rogo.
Ergo quod fueras [5] stimulis factura sine ullis,
Plenius, [6] auctorem me quoque nacta, facis.

Authoris Loca.] [a] Ov. Trist. L. *ult.* *El. ult. v. ult. & supra.* [b] Ov. Pon. L. 2. *El.* 6. *v.* 37. c Ov. Pon. L. 2. *El.* 11. *v.* 21. & *v.* 13. & *v.* 19. d Ov. Pon. L. 3. *El.* 1. *v.* 91. [e] Ov. Pont. L. 4. *El.* 15. *v.* 27. [f] Ov. Pon. L. 3. *El.* 1. *v* 89.

Notæ.] 1 *Admonitiones adhibemus, quamvis ex tete officio tuo fungaris.* 2 *Jam currenti.* 3 *Victoriæ cujus signum corona expalma* 4 *Ovidii verba excusantis se ad uxorem, quod eam satis pronam ad officium suum præstandum ipse hortaretur.* 5 *Adhortationibus,* 6 *Admonitorem.*

CAP. CLXXII.

Multi suis periere votis.

[a] QUi nimium sapiunt, atq; inconcessa sequuntur,
Desipiunt; cohibet qui sua vota, sapit.
Vitaret cœlum Phaëton, si viveret; & quos
Optarat stultè, tangere nollet equos.
[c] Ah nimium est quod, amice, petis: moderatiùs opta:
Et voti quæso contrahe vela tui.

[d] Prô superi! quantum mortalia pectora cææ
Noctis habent? [e] Quid enim rectâ ratione timemus
Aut cupimus? quid tam [1] dextro pede concupis, ut te
Conatûs non pœniteat, votique peracti?
Evertêre domos totas, optantibus ipsis,
Dî faciles: nocitura [2] togâ, nocitura petuntur
[2] Militiâ. ——— [f] Sic rex ad prima tumebat
[3] Mæonius; pulchro cum [4] verteret omnia tactu.
Sed postquam riguisse dapes, fulvamque revinctos

In [5]glaciem vidit latices; tum munus acerbum
Senſit; & inviſo votum damnabat in auro,
[g] Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
[h] Læta malo, nimiumque petens, perituraque [6]amantis
Obſequio [7]Semele; at corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos, [8] doniſque jugalibus arſit.
[i] Ergo cave, dum reſque ſinit, tua corrige vota.

Authorum Loca.] [a] Verſ. citati in Æſop. Fab. [b] Ov. Triſt. L. 1. *El.* 1. *v.* 79. [c] Ov. Pon. L. 1. *El.* 8. *v.* 71. d Ov. Metam. L. 6. *v.* 472. [e] Juv. *Sat.* 10. *v.* 4. [f] Claud. in Ruf. L. 1. *v.* 165. [g] Juv. *Sat.* 10. *v.* 111. [h] Ov. Metam. L. 3. *v.* 292. [i] Ov. Metam. L. 2. *v.* 89.

Notæ.] 1 *Proſpero conatu: nam dextra cum erant Numina favebant, læva contra.* 2 *Pace & bello.* 3 *Midas Mæoniæ rex.* 4 *In aurum mutaret.* 5 *Liquores in ſolidum aurum concretos.* 6 *Jovis.* 7 *Quæ a Jove petiit, ut ſe eodem modo quo Junonem amplecteretur, & fulmine periit.* 8 *Fulmine.*

CAP. CLXXIII.

Non victima, ſed mens grata Deo.

[a] HIc qui quàm potuit dat maxima, gratus abunde eſt:
Et finem pietas contigit illa ſuum.
Nec quæ de parvâ pauper dîs [1] libat [2]acerrâ
Thura minùs, grandi quàm data lance, valent.
Agnaque tam lactens, quàm gramine paſta [3] Faliſco
Victima, [4] Tarpeios [5] inficit icta focos.
[b] Scilicet ut fuſo taurorum ſanguine centum,
Sic capitur minimo thuris honore Deus.
[c] Ut deſint vires; tamen eſt laudanda voluntas:
Hâc ego contentos auguror eſſe Deos.
Hæc facit, ut pauper veniat quoque gratus ad aras;
Et placeat cæſo non minùs agna bove.

Thura-

[d] Thuraque [1] mente magìs, plenâ quam lance probantur.
[e] Munere censendum nil nisi dantis amor.

[f] Parvaque cœlestes pacavit [6] mica, nec illis
Semper [7] inaurato tauris cadit hostia cornu.
[g] Dicite, Pontifices, in [8] sancto quid facit aurum?
Quin damus id superis, de magnâ quod dare lance
Non possit magni Messalæ [9] lippa propago;
[10] Compositum jus fasque animo, sanctosque [11] recessus
Mentis, & [12] incoctum generoso pectus honesto:
Hæc cedo ut admoveam templis: & [13] farre [14] litabo.

——— [h] [15] Te nihil attinet
[16] Tentare multâ cæde bidentium
[17] Parvos coronantem marino
Rore [17] deos fragilique myrto.
[18] Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosâ blandior hostiâ
Mollibit aversos Penates
Farre pio & saliente micâ.

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. L. 4. *El* 8. *v.* 37. [b] Ov. Trist. L. 2 *v.* 75. c Ov. Pon. L. 3. *El.* 4. *v.* 79. d Ov. Pon. L. 4. *El.* 9. *v.* 33. [e] Ov. Am. L. 2. *El.* 15. *v.* 2. [f] Tib. Pan. ad Mes. *v.* 14. [g] Pers. Sat. 2. *v.* 69. [h] Hor. L. 3. *Od.* 23. *v.* 13.

Notæ.] 1 *Offert Deo.* 2 *Vase in quo thus adolebant.* 3 *In Faliscis agris est fluvius cujus aqua potata boves facit candidos.* 4 *Capitolinos, nam in Tarpeio monte Romæ, Capitolium Jovis templum conditum.* 5 *Cruore tingit.* 6 *Tenue thuris vel salis granum.* 7 *Victimarum cornua solebant inaurari.* 8 *Templo.* 9 *Improba cujusvis nobilis Romani proles.* 10 *Animum compositæ justitiæ.* 11 *Mentis intima.* 12 *Non leviter tinctum, sed plene imbutum. Metaph.* 13 *Tenui sacrificio.* 14 *Rite sacrificabis.* 15 *Tuum non est.* 16 *Sollicitare.* 17 *Lares.* 18 *Innocens, vel sine munere.* 19 *Mola salsa constante ex aqua farre & sale.*

CAP.

CAP. CLXXIV.

Varietas grata est.

[a] AUgebit meritum dulcis mixtura bonorum ;
Et ſemper varium plùs micat artis opus.
Nam, quæcunque ſolent per ſe perpenſa placere,
Alterno potius vincta decore placent.
[b] Non uno contenta valet natura [1] tenore ;
Sed permutatas gaudet habere vices.
[c] Nolo ego ſemper idem capiti ſuffundere [2] coſtum ;
Nec noto ſtomachum conciliare cibo.
Taurus amat gramen mutatâ carpere valle ;
Et fera mutatis ſuſtinet ora cibis.
Ipſa dies ideo nos grato perluit hauſtu,
Quòd permutatis hora recurrit equis.
[d] Volvitur [3] Ixion, & ſe ſequiturque fugitque :
Par pœna eſt unâ vita voluta rotâ.

[e] Plerumque gratæ divitibus [4] vices ;
Mundæque parvo ſub [5] lare pauperum
Cœnæ, ſine [6] aulæis, & oſtro,
Sollicitam [7] explicuere frontem.

[f] Ipſa [4] vices natura ſubit, variataque curſus
Ordinat ; inverſis & frondibus explicat annum.
Non ſemper fluidis adopertus nubibus æther
Aurea terrificis obcæcat ſydera nimbis.
Ceſſat hyems, madidos & [8] ſiccat vere capillos :

Ver

Ver fugit æstates, æstatum terga [9]lacessit
Pomifer autumnus; nebulis [10] cessurus & undis.

Authorum Loca] [a] Corn. Gall. *El.* 1. *v.* 29. [b] Fragmentis Petron. *Arb.* c Fragmentis *Petron.* Arb. d Ov. Metam. L. 4. *v.* 461. e Hor. L. 3. *Od.* 29. v. 13. [f] Lucan. *Paneg.* in *Pison.* v. 131.

Notæ.] 1 *Eodem statu.* 2 *Nardi speciem, unguentum.* 3 *Qui apud Inferos indefinentur rota circumvolvitur.* 4 *vicissitudines,* 5 *In exigua casa. Metonym.* 6 *Tapetis.* 7 *Frontem curis in rugas contractam exporrexerunt.* 8 *Cum pluere desierit.* 9 *A tergo sequitur.* 10 *Qui ipse Autumnus mox hyemis procellis cedet.*

CAP. CLXXV.

Ictus piscator sapit.

IGnavum cautum fecere pericula crebra.
Ipse viros stultus, qui nocuere, timet.
[a] Terretur minimo pennæ stridore columba
Unguibus, accipiter, saucia facta tuis.
Nec procul à stabulis audet secedere, siqua
Excussa est avidi dentibus agna lupi.
Quicunque Argolicâ de classe [1] Capharea fugit,
Semper ab [2] Euboicis vela retorquet aquis.
[b] Sæpe canem longè visum fugit agna, lupumque
Credit, & ipsa suam nescia vitat opem.
Qui semel est læsus fallaci piscis ab hamo,
Omnibus unca cibis [3] æra subesse putat.
[c] Et mea cymba semel vastâ percussa procellâ
Illum, quo læsa est, horret adire locum:
[d] Membra reformidant mollem quoque saucia tactum:
Vanaque sollicitis incutit umbra metum.
Da veniam læso, nimioque ignosce timori;
Tranquillas etiam naufragus horret aquas.

Haud

[e] Haud repetit victus gladiator cautus [4] arenam :

Nec redit in tumidas naufraga puppis aquas.

Authoris Loca.] [a] Ov. Trift. L. 1. El. 1. v. 75. [b] Ov. Pon. L. 2. El. 7. v. 11, & *supra.* c Ov. Trift. L. 1. El. 1. v. 85. & *supra.* d Ov. Pon. L. 2. El. 7. v. 13. & v. 7. e Ov. Trift. L. 2. v. 17.

Notæ.] 1 *Eubææ promontorium, ex quo Nauplius faces oftentavit Græcis a Troja redeuntibus, ut portus fidem faceret: unde illi inter fcopulos naufragium fecere.* 2 *Maris infulæ Eubææ.* 3 *Hamum ex ære. Metonym.* 4 *Aream Amphitheatri arena fparfam ne laberentur cruore gladiatores.*

CAP. CLXXVI.

Artes quondam honore, nunc contemptu habitæ.

[a] INgenium fuerat quondam pretiofius auro :

At nunc barbaria eft grandis habere nihil.

[b] Cura Deûm fuerant olim Regumque poëtæ :

Præmiaque antiqui magna tulere [1] chori.

Sanctaque majeftas, & erat venerabile nomen

Vatibus : & largæ fæpe dabantur opes.

[2] Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,

Contiguus poni, [3] Scipio magne, tibi.

Nunc [4] hederæ fine honore jacent : [5] operataque doctis

Cura vigil mufis, nomen inertis habet.

[c] Ipfe licet venias Mufis comitatus, [6] Homere :

Si nihil attuleris ; ibis, Homere, foras.

Carmina laudantur, fed dantur munera nulla ;

Hei mihi non multum carmen honoris habet !

[d] Cum bene laudetur, laudato janua claufa eft.

Turpiter huc illuc ingeniofus eat.

[e] Heu malè nunc miferas artes hæc fæcula tractant.

[f] Artibus ingenuis nullus in orbe locus.

Didi-

——— [g] Didicit jam dives avarus
Tantùm admirari, tantûm laudare poëtas,
Ut pueri [7] Junonis avem. ———

Authorum Loca.] [a] Ov. Am. L. 3. *El.* 7. *v.* 2. [b] Ov. Ar. Am. *L.* 3 *v.* 405. [c] Ov. Ar. Am. L. 2. *v.* 279. *&* *ſupra.* [d] Ov. Am. *L.* 3. *El.* 7. *v.* 7. [e] Verſus ſatis notus. [f] Juv. locus Sat. 3. *v.* 21. parce detortus. [g] Juv. Sat. 7. *v.* 30.

Notæ.] 1 *Multitudo canentium; hic ponitur pro poetis.* 2 *Latinorum poetarum primus, Rudiis Calabriæ oppido oriundus.* 3 *Romanorum dux, Hannibalis & Africæ victor; unde dictus Africanus.* 4 *Poetæ quibus doctarum hederæ præmia frontium.* 5 *Addicta.* 6 *Græcorum poetarum optimus* 7 *Pavonem, cujus pictam caudam pueri mirantur; adeo autem nihil ipsi dant, ut plumas ei, quantum possunt, detrahant.*

CAP. CLXXVII.

Nè quid ſupra vires.

REm tentâſſe pudet, quam vires ferre recuſant.
[a] Quâ pote quiſque in eâ conterat arte diem.
[b] Turpe eſt, quod nequeas, capiti committere pondus;
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.
[c] Ipſe [1] Milo robur deducere fiſſile tentans,
Non potuit captas [2] inde referre manus.
[d] Quid me ſcribendi tam vaſtum mittis in [3] æquor?
Non ſunt apta meæ grandia [4] vela [4] rati.
[e] Non ideo debet pelago ſe credere, ſiqua
Audet in exiguo ludere cymba lacu.
[f] Vitaret cœlum Phaëton ſi viveret; & quos
Tentârat ſtultè, tangere nollet equos.
[g] Vaſto [5] rana bovi exiguo dum corpore certat,
Filius huic ſapiens deſine, mater, ait;

Dirumpêre [6] prius: [7] te noſce, [8] negata relinque;
Namque tumor crepitum mox feret iſte tibi.
Fabula quò ſpectat? ſi quis nimis ardua tentat,
Hæc æquabit, uti parvula rana bovem.
Ne quid vim ſupra; [h] non omnia poſſumus omnes.
[i] Qui ſua metitur pondera, ferre poteſt.

[k] Quod potes id tentes; operis nè pondere preſſus
Succumbat labor; & fruſtra tentata relinquas.
[l] Quod potes, id tenta; nam littus carpere remis
Tutius eſt multò; quàm velum tendere in altum.
[m] Quò, moriture, ruis? majoraque viribus audes?
Fallit te incautum tua vis.———
[n] Quo ruis, ô vecors? majoraque bella capeſſis,
Mortali quàm ferre datur?———
[9] Magna petis Phaëthon; & quæ nec viribus iſtis
Munera conveniant, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis: non eſt mortale quod optas.

Authorum Loca.] [a] Prop. *L.* 2. *El.* 1. *v.* 46. [b] Prop. *L.* 3. *El.* 8. *v.* 5. [c] Ovid. in Ibin. *v.*609. [d] Prop. *L.* 3. *El.* 8. *v.* 3. [e] Ov. Triſt. L.2. *v.* 329. [f] Ov. Triſt. *L.*1. *El.* 1. *v.* 79. [g] E *Præf. Demoſthenis editi per Wolfium.* [h] Virg. Eclog.8. *v.* 64. [i] Mart. *L.* 12. *Ep.* 100. [k] Cato. *L.* 3. *Diſt.* 13. [l] Cato. *L.* 4. *Diſt* 33. [m] Virg. Æn. *L.* 10. *v.* 811. [n] Sil.It. *L.*12. *v.*703. [o] Ov. Met. *L.* 2. *v.* 54.

Notæ.] 1 *Milo Crotoniates viribus inſignis de quo Juv. Sat.* 10. ----- *Viribus ille Confiſus periit, admirandiſque lacertis.* 2 *E quercu.* 3 *Argumentum nimis arduum.* 4 *Argumenta grandia non ſunt idonea tenui ingenio. Allegor.* 5 *Vide Æſopi fabulas.* 6 *Antequam tumendo bovem æquabis.* 7 *Naturam tuam.* 8 *Naturæ tuæ inconceſſa.* 9 *Nempe veniam currum Solis in diem regendi.*

CAP.

CAP. CLXXVIII.

——*Vacuæ carmina mentis opus.*

[a] [1] CArminibus metus omnis abest; [b] quia carmina lætum
Sunt opus, & [2] pacem mentis habere volunt.
[c] Scilicet assiduo confectum cura dolore
Sevocat à doctis, [3] Ortale, [4] virginibus.
Nec potis est dulcis Musarum expromere [5] fœtus
Mens animi, tantis fluctuat ipsa malis.
[d] Carmina proveniunt animo diducta sereno,
Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
Carmina secessum scribentis & otia quærunt,
Me mare, me venti, me fera jactat hyems.
Da mihi [6] Mæoniden, & [7] tot circumspice casus;
Ingenium tantis excidet omne malis.
[e] Ipse [8] senex dictus sapiens ab [9] Apolline, nullum
Scribere tot curis sustinuisset opus.
Me timor officio fungi vetat ipse quieto,
Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.

[f] Scriptorum chorus omnis amat [10] nemus, & fugit urbes,
Ritè [11] cliens Bacchi, somno gaudentis & umbrâ.
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos

Vis

Vis canere? an tu me Romana poëmata censes
Scribere posse, inter tot curas totque labores?
——An hîc ego rerum
[12] Fluctibus in mediis, & tempestatibus urbis
[13] Verba lyræ motura sonum connectere digner?
Non puræ plateæ; nihil ut meditantibus obstet;
Hâc rabiosa fugit canis, hâc lutulenta ruit sus:
I nunc, & versus tecum meditare canoros.

[g] Musis [14] amicus, tristitiam, & metus,
Tradam protervis in mare [15] Creticum
Portare ventis; quis sub [16] Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid [17] Tiridatem terreat, [18] unicè
Securus.——

Authorum Loca.] [a] Ov. Trist. L. 1. El. 1 v. 43. [b] Ov. Trist. L. 5. El. 13. v. 3. [c] Catul. Carm. 65. [d] Ov. Trist L. 1. El. 2 v. 39. & 47. [e] Ov. Trist L. 5. El. 12. v. 1 & 19. [f] Hor. L. 2. Ep. 2. v. 77. & passim infra & supra. [g] Hor. L. 1. Od. 26.

Notæ.] 1 *Poetis carminum autoribus. Metonym.* 2 *Otium. Metaph.* 3 *Nomen viri cui hæc scripsit Catullus.* 4 *Musis.* 5 *Poemata.* 6 *Homerum Poetarum optimum.* 7 *Quot me premunt: verba Ovidii de suis miseriis.* 8 *Socrates Philosophorum sapientissimus.* 9 *Apollinis oraculo.* 10 *Solitudinis secessum.* 11 *Qui Bacchum vini Deum patronum habet: nam ut ait Prop. Bacche, soles Phœbo fertilis esse tuo.* 12 *Tumultibus Metaph.* 13 *Carmina Lyrica.* 14 *Ego Horatius Musis gratus.* 15 *In quemvis locum remotissimum. Synecd.* 16 *In regione septentrionali.* 17 *Parthiæ regem.* 18 *Præcipue.*

CAP.

C A P. CLXXIX.

Læti facilè corrumpuntur & ignavi.

[a] NOn adit afflictos Veneris damnosa voluptas,
Nec solet in mœstos [1] illa venire toros.
[b] Mens erit apta capi tunc, cum lætissima rerum
Ut seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt astricta dolore,
Ipsa patent; blandâ tum subit arte Venus.
Tunc cum tristis erat defensa est [2] Ilios armis,
Militibus [3] gravidum læta recepit [4] equum.
[c] Luxuriant animi rebus plerumque secundis,
Nec facile est æquâ commoda mente pati.
[d] Languor, & immodici sub nullo [5] vindice somni,
Aleaque, & multo [6] tempora quassa mero,
Eripiunt omnes animis sine vulnere [7] nervos.
Adfluit incautis insidiosius amor.
Quæritis [8] Ægysthus quare sit factus adulter?
In promtu causa est; desidiosus erat.
[e] Heu sumus incauti, luxuque aperimur inerti,
Nudaque per lusus pectora nostra patent.

[f] Quisquis secundis rebus exultat nimis,
Fluitque luxu, semper insolita appetens;
Hunc illa magnæ dira fortunæ comes
Subit libido: non placent suetæ dapes,

Non

Non tecta [9] ſani moris, aut vilis cibus.
Cur in [10] penates rariùs tenues ſubit
Hæc delicatas eligens [11] peſtis domos ?
Cur ſancta parvis habitat in tectus [11] Venus ?
Mediumque ſanos vulgus affectus tenet ?

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. *L.* 1. El. 10. *v.* 33. [b] Ov. Ar. Am. *L.* 1. *v.* 361 c Ov. Ar. Am. *L.* 2. *v.* 437. d Ov. Rem. Am. *v.* 145. & 161. [e] Ov. Ar. Am. *L.* 3. *v.* 371. [f] Sen. Hippol. *v.* 303.

Notæ.] 1 *Venus ſeu voluptas.* 2 *Troja.* 3 *Plenum militibus Sinonis dolo incluſis ad Trojæ portas aperiendas. vide Virg. L.* 2. *v.* 162. 4 *Ligneum.* 5 *Qui cogat ſomnolentum ſurgere.* 6 *Capitis.* 7 *Vires.* 8 *Thyeſtis filius, qui Clytemneſtram Agamemnonis uxorem corrupit.* 9 *Sobrii.* 10. *Domos.* 11 *Voluptas.*

CAP. CLXXX.

Minuit patientia curas.

[a] FErt bonus, ut debet, caſus patienter amaros,
Fræna nec indomiti more recuſat equi.
[b] Acriùs invitos multoque ferociùs urget,
Quàm qui triſtitiam fert bene, cura gravis.
Cedimus ? an ſubitum luctando accendimus ignem ?
Cedamus : leve fit, quod bene fertur onus.
Vidi ego jactatas, motâ face, creſcere flammas ;
Et vidi, nullo concutiente, mori.
Verbera plura ferunt, quàm quos [1] juvat uſus aratri,
Detrectant preſſi dum juga [2] prima boves.
Aſper equus duris [3] contunditur ora lupatis :
Fræna minùs ſenſit, quiſquis ad [4] arma facit.
[c] Quod potes extenua forti mala corda ferendo ;
Ad quæ jampridem non [5] rude pectus habes.

Fit

Fit levius patiendo jugum : [d] ſic dicimus omnes
Hos quoque fœlices ; qui ferre incommoda vitæ,
Nec [6] jactare jugum, [7] vitâ didicere magiſtrâ.
Crede mihi, [e] quo fata trahunt retrahuntq; ſequamur :
Quicquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.
[f] Sic pia [8] Baucis anus, parilique ætate [9] Philemon
Conſenuere caſâ ; paupertatemque ferendo
Effecere levem, nec iniquâ mente ferendam.

[g] Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

[h] Durum ; ſed levius fit patientiâ,
Quicquid corrigere eſt nefas.

[i] Fatis agimur, cedite fatis,
Non ſollicitæ poſſunt curæ
Mutare rati [10] ſtamina fuſi.

[k] Vires pepulit ponduſque mali,
Caſus animo qui tulit æquo.

[l] Miſerias lenit quies.

Authorum Loca.] a Ov. Triſt. *L.* 5. *El.* 4. *v.* 15. b Ov. Am. L. 1. *El.* 2. *v.* 17. & *ſupra.* c Ov. Triſt. *L.* 3. *El.* 2. *v.* 57. d Juv. Sat. 13. *v.* 20. [e] Virg. Æn. *L.* 5. *v.* 709. [f] Ov. Met. *L.* 8. *v* 631. [g] Sen. *ni fallor.* [h] Hor. L. 1. *Od.* 24. *v.* 19. [i] Sen. Oed. *v.* 980. [k] Sen. Herc. Oet. *v.* 230. [l] Sen. Med. *v.* 559.

Notæ.] 1 *Non lædit.* 2 *Primo cervici impoſita.* 3 *Ora habet contuſa Græciſm.* 4 *Bello aptus eſt, ideoque frænis paret.* 5 *Inexpertum.* 6 *Neceſſitatis jugo non reluctari.* 7 *Longo rerum uſu docente.* 8 *Anus.* 9 *Senex Baucidis maritus, qui Deos hoſpitio excepit.* 10 *Parcarum decreta, quæ vitæ ſtamina longiora aut breviora fuſis ſuis devolvunt.*

CAP.

C A P. CLXXXI.

Magnatum consortia fugienda.

[a] INgentes dominos, & famæ [1] nomina claræ,
Illustrique graves nobilitate domos
Devita; & longè cautus fuge: contrahe vela,
Et te littoribus cymba propinqua vehat.
In plano tua sit semper fortuna, paresque
Noveris: ex alto magna ruina venit.
Non bene cum parvis juguntur grandia rebus;
Stantia namque premunt, præcipitata [2] ruunt.
Mitte superba pati fastidia; spemque caducam
Despice; vive tibi, nam morière tibi.
[b] Vive sine [3] invidiâ; mollesque inglorius annos
Exige; amicitias & tibi junge pares.
[4] Usibus edocto si quicquam credis amico,
Vive tibi; & longè [1] nomina magna fuge.

[c] Dulcis inexpertis [5] cultura potentis amici;
Expertus metuit,———
[d] In cujus facie miseræ magnæque sedebit
[6] Pallor amicitiæ.

Authorum Loca.] [a] E libro cui titulus *Delectus Epigr.* pag. 222. [b] Ov. Trist. *L.* 3. *El.* 4. *v.* 43 & 3. c Hor. *L.* 1. *Ep.* 8. *v.* 85. d Juv. Sat. 4. *v.*74.

Notæ.] 1 *Amicos clari nominis.* 2 *Obruunt.* 3 *E potentiorum sodalitio exorta.* 4 *Experientia.* 5 *Amicitiæ & observantia.* 6 *Magni amici metus.*

C A P.

CAP. CLXXXII.

Curæ mortalium vanæ.

[a] O Curas hominum! ô quantum eſt in rebus [1] inane!
[b] Quid tam ſollicitis vitam conſumimus annis,
Torquemurque metu; cæcâque cupidine rerum
Æterniſque ſenes curis; dum quærimus ævum
Perdimus; & nullo votorum fine beati,
Victuros agimus ſemper, nec vivimus unquam?
Pauperiorque bonis quiſque eſt, qui plura requirit,
Nec quod habet numerat, tantùm quod non habet, optat.
Cumque ſui parvos uſus natura repoſcat,
Materiam ſtruimus magnæ per vota ruinæ.
[c] Solvite mortales animos, curamque levate,
Totque ſupervacuis vitam deflere querelis;
Fata regunt orbem, certâ ſtant omnia lege.

[d] Quid brevi fortes [2] jaculamur ævo
Multa?
—— [e] Quid [3] æternis [4] minorem
Conſiliis animum fatigas?

[f] Mitte arcana Dei, cœlumque inquirere quid ſit;
Cum ſis mortalis, quæ ſunt mortalia cura.
[g] Quid Deus intendat, noli perquirere [5] ſorte:
Quid ſtatuat de te, ſine te deliberat ipſe.

Authorum Loca.] [a] Perſ. *Sat.* 1. *v.* 1. [b] Manilius. L. 4. *v.* 1. [c] Manil. *L.* 4. *v.* 12. [d] Hor. L. 2. *Od.* 16. *v.* 17. [e] Hor. L. 2. *Od.* 11. *v.* 11. [f] Cat. L. 2. *Diſt.* 2. [g] *Id. Diſt.* 12.

Notæ.] 1 *Quanta eſt in rebus humanis vanitas. Græciſm.* 2 *Intento animo petimus. Metaph.* 3 *Id eſt Dei divinæque providentiæ conſiliis.* 4 *Incapacem.* 5 *Sortilegiis, vaniſque artibus & curis.*

CAP. CLXXXIII.

Vita brevis benefactis extendenda est.

[a] AMpliat ætatis ſpatium ſibi vir bonus, hoc eſt
Vivere bis; vitâ poſſe priore frui.

[b] Cum gravis extremas [1] Veſtinus duceret horas,
Et jam per Stygias eſſet [2] iturus aquas;
Ultima volventes orabat penſa [3] ſorores,
Ut traherent parvâ ſtamina pulla morâ.
Tum largas [4] partitus opes, à luce receſſit:
Seque mori poſthac credidit ille ſenem.
[c] Qui ſic vel medio finitus vixit in ævo,
Longior huic facta eſt, quàm data vita fuit.

[d] Stat ſua cuique dies; breve & irreparabile tempus
Omnibus eſt vitæ, ſed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus. ——

[e] Una quem nobis dederat juventus,
Una te nobis rapiet ſenectus:
Sed potes, Publì, geminare magnâ
Sæcula famâ.
Quem fatìs raptum gemuere cives,
Hic diu vixit; ſibì quiſque Famam
Scribat hæredem: rapiunt avaræ
Cætera [5] Lunæ.

Authorum Loca.] [a] Mart. L. 1. *Ep.* 10. [b] Mart. L. 4. *Ep.* 73. [c] Mart. L. 8. *Ep.* 77. [d] Virg. Æn. L. 10. *v.* 467. [e] Caſim Sarb. L. 2. *Od.* 2. *v.* 13.

Notæ.] 1 *Romanus liberalitate inſignis.* 2 *Moriturus.* 3 *Parcas vitæ ſuæ ſtamen ſecturas.* 4 *Inter amicos circumſtantes.* 5 *Secula.*

CAP

C A P. CLXXXIV.

Parva decent parvos.

[a] DUm parva in parvis tentamus carmina rebus,
[1] Materiæ gracili ſufficit ingenium.
[2] Obruit audentem [3] rerum gravitaſque nitorque,
Nec potui cæpti pondera ferre mei.
[b] Nam ſi me jubeas domitos Jovis igne [4] Gigantes
Dicere; conantem debilitabit opus.
Divitis ingenii eſt immania [5] Cæſaris acta
Condere, materiâ nè ſuperetur opus.
[c] Quid tibi cum tali demens eſt [6] flumine? quis te
[7] Carminis heroi tangere juſſit opus?
Non [8] hinc ulla tibi ſperanda eſt fama, [9] Properti;
Mollia ſunt parvis prata terenda rotis.
Cur tua præſcriptos [10] evecta eſt pagina gyros?
Non eſt ingenii [11] cymba gravanda tui.
Alter remus aquas, alter tibi radat arenas,
Tutus eris: medio maxima turba mari eſt.
[d] Majores majora ſonent; mihi parva locuto
Sufficit, in populi ſæpe redire manus.

[e] Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, æquam
Viribus; & [12] verſate diu, quid ferre recuſent;
Quid valeant [13] humeri.——
——[f] Feſſa labat mihi pondere cervix,

Et

Et tremefacta cadunt, ſucciſo poplite, membra.
Sic nec olorinos audet [14] Pandionis ales
Parva referre ſonos; nec, ſi velit improba, poſſit.
Sic & [15] aëdoniâ ſuperantur voce cicadæ;
Stridula cùm rapido faciunt convicia ſoli.

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. L. 2. *El.* 5. *v.* 25. & 29. [b] Ov. Triſt. L. 2. *v.* 333. c Prop. L. 3. *El.* 6. *v.* 15. d Mart. L. 9. *Ep.* 1. [e] Hor. de Ar. Poet. *v.* 38. [f] Panegyr. ad Piſon. *v.* 253.

Notæ.] 1 *Argumento.* 2 *Nimio exſuperat pondere.* 3 *Tractandarum.* 4 *Carmen de Gigantibus.* 5 *Aut alicujus egregii herois.* 6 *Argumento torrentis inſtar fluminis copioſo.* 7 *Poematis Epici.* 8 *A carmine Heroico.* 9 *Propertii Elegiaci de ſe verba.* 10 *Tranſgreſſa eſt.* 11 *Ingenium materiæ difficiliori non onerandum. Alleg.* 12 *Explorate cogitando.* 13 *Ingenii veſtri vires.* 14 *Luſcinia, in quam mutata erat Philomela Pandionis Atheniensium regis filia, a Tereo Thraciæ rege ſtuprum paſſa.* 15 *Cantu Philomelæ.*

CAP. CLXXXV.

Nec regitur ſtrictus citò nec deponitur enſis.

[a] HEu nimium notum, quid cæde calentibus armis,
Quantum iræ liceat, motuſve quid audeat enſis.
[b] Nam quis nudatos enſes, quis tela [1] lacertis
Excutit, & ſolvi curvatos imperat arcus?
Quiſnam audet leges vibrato imponere ferro?
Inflammata ſemel neſcit miteſcere [2] virtus.
Nam ſimul hoſtiles ſitienta pila cruores
Sponte volant, ultrixque manus mucrone ruente
Ducitur, heu [3] ſiccum gladium vagina recuſat.
c Utque feræ tigres nunquam poſuere furorem,
Quas nemore [4] Hyrcano, matrum dum luſtra ſequuntur,
Altus cæſorum pavit cruor armentorum:
Sic & [5] Syllanum ſolito tibi lambere ferrum

Durat,

Durat, [6] Magne, ſitis; nullus ſemel ore receptus
Pollutas patitur ſanguis [7] manſueſcere fauces.

——[d] Arma non ſervant modum,
Nec temperari facile, nec reprimi poteſt
Stricti enſis ira, bella delectat cruor.
[e]Jus eſt in armis, [f]& regi frænis nequit
Et ira, & ardens hoſtis, & [8] victoria
Commiſſa nocti; quicquid indignum aut ferum
Cuiquam videri potuit, hoc faciet furor;
Gladiuſque [9] fœlix, cujus infecti ſemel
[10] Vecors libido eſt.——

Authorum Loca] [a] Sil. It. L. 2. *v.* 21. [b] Claud. in Ruf. L. 2. *v.* 228. c Lucan. L. 1. *v.* 327. d Sen. Herc. Fur. *v* 403. e Sen. Herc. Fu. *v.* 253. [f] Sen. Troad. *v.* 277.
Notæ] 1 *Pila quæ lacertis excutiebantur.* 2 *Militum ferocia.* 3 *Nullo tinctum ſanguine.* 4 *Hyrcana Scythiæ ſylva.* 5 *Civium a Sylla proſcriptorum cædibus enutrito.* 6 *Pompei.* 7 *Mitеſcere.* 8 *Licentioſa per noctem quæ pudore caret.* 9 *Victor.* 10 *Inſana & reponi neſciens.*

CAP. CLXXXVI.

Stat magno violata fides.——

[a] FOedera, mortales, nè ſævo rumpite ferro,
Sed caſtam ſervate fidem, fulgentibus oſtro
Hæc potior regnis; [1] dubio qui frangere rerum
Gaudebit pacta, ac [2] tenues ſpes linquet amici;
Non illi domus, aut conjux, aut vita manebit
Unquam expers luctûs, lachrymæque; aget æquore ſemper
Ac tellure premens, aget ægrum nocte dieque

De-

Despecta ac violata fides.———
[b] Queis vero non æqua dedit victoria nomen,
Audite, ô gentes; neu rumpite fædera pacis;
Nec regnis postferte fidem; [3] vagus exul in orbe
Errabit toto, patriis projectus ab oris,
Tergaque [4] vertentem trepidans Carthago videbit.
———[c] Citæ [5] Metium in diversa quadrigæ
Distulerunt, (at tu dictis, Albane, maneres,)
Raptabatque viri mendacis viscera [6] Tullus
Per sylvam; & sparsi rorabant sanguine vepres.
[d] Ergo justitiæ cultor, quæcumque capesses,
Testes factorum stare arbitrabere divos.
———[e] Ambiguæ si quando citabere testis,
Incertæque rei, [7] Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet perjuria tauro:
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi [8] perdere causas.

Authorum Loca.] [a] Sil. It. L. 13. v. 284. [b] Sil. It. L. 2. v. 698. c Virg. Æn. L. 8. v. 642. d Sil. It. L. 15. v. 111. [e] Juv. Sat. 8. v. 79.

Notæ.] 1 *Periculoso rerum statu.* 2 *Amicum in adversis.* 3 *Annibal Pœnus, fide Punica notus.* 4 *A Scipione Africano victum.* 5 *Albanorum regem, qui cum in auxilium Romanorum contra Fidenates venisset, medius inter duos pugnæ fortunam expectavit.* 6 *Hostilius Romanorum rex.* 7 *Agrigentinorum tyrannus. Minetur te in æneum taurum se conjecturum, nisi falsum pro se testimonium velis dicere.* 8 *Virtutum & integritatem deserere, quæ sunt vivendi causæ, quippe ad quam, teste Cicerone, nati sumus.*

CAP.

C A P. CLXXXVII.

Idem est militiæ sæpe togæque decus.

TU modo bella geris,[1] numeris modo verba coerces;
Quodque aliis opus est, hoc tibi lusus erit.
Utque nec ad citharam, nec ad arcum segnis Apollo;
Sed venit ad sacras nervus [2] uterque manus:
Sic tibi nec docti desunt, nec Principis artes;
Mista sed est animo cum [3] Jove [4] Musa tuo.
[b] Utque tibi est animus, cum res ita postulat, arma
Sumere; & hostili tingere cædere manum;
Atque ut es excusso jaculum torquere lacerto,
Collaque velocis flectere [5] doctus equi:
Tempora sic studiis data sunt ubi justa paternis,
Atque tuis humeris forte quievit opus;
Nè tua marcescant per inertes otia somnos,
Lucida [6] Pieriâ tendis in astra viâ.

[c] [7] Lælius Italiæ magnum decus; omnia fœlix
Cui natura dedit, nullo renuente Deorum.
Ille foro auditus, cum dulcia solveret ora,
Æquabat Pyliæ Neleia [8] verba senectæ:
Ille ubi [9] suspensi [10] patres, & curia vocem
Posceret, ut [11] cantu ducebat corda Senatûs?
Idem, cum subitum campo perstrinxerit aures

In

Murmur triste tubæ, tanto fervore ruebat
In pugnam, atque acies; ut natum ad sola liqueret
Bella; nihil vitæ peragi sine laude placebat.
———[d] Nec enim, si bella quiêrunt
Occidit & virtus; licet exercere togatæ
[11] Munera militiæ; licet & sine sanguinis haustu
Mitia legitimo sub judice bella movere.

[e] Insigne mæstis præsidium reis,
Et consulenti [12] Pollio [13] Curiæ,
Cui Laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.

Authorum Loca.] [a] Ov. Pon. L. 2. *El.* 9. *v.* 55. b Ov. Pon. L. 4. *El.* 8. *v.* 73. c Sil. It. L. 15. *v.* 456. d Lucan. Paneg. in Pison. *v.* 26. e Hor. L. 2. *Od.* 1. *v.* 13.

Notæ.] 1 *Id est versus componis.* 2 *Quo & cithara movetur, & arcus tenditur.* 3 *Cum Imperatoris arte Politica.* 4 *Facultas Poetica.* 5 *Peritus.* 6 *Poetica cujus Deæ Musæ vocantur Pieriæ vel Pierides a Piero monte.* 7 *Dux Romanus belli pacisque artibus præclarus, Scipioni Africano amicus.* 8 *Eloquentiam senis Nestoris, Nelei filii, Pyli urbis principis.* 9 *Dubii quid agerent.* 10 *Senatores qui & dicti patres Conscripti.* 11 *Dulci Oratione.* 11 *Agendo causas in foro.* 12 *Qui Orator, Senator, Imperator egregius.* 13 *Senatoribus.*

CAP.

CAP. CLXXXVIII.

Disce homines, moresque hominum; non somnia vatum.

[a] QUi legis[1] Oedipodem, caligantemque [2] Thyesten,
[3] Colchidas, & [4] Scyllas; quid nisi monstra legas?
Quid tibi raptus [5] Hylas, quid [6] Parthenopæus, & [7] Atys?
Quid tibi dormitor proderit [8] Endymion?
Exutusve [9] puer pennis labentibus? aut qui
Odit [10] amatrices Hermaphroditus aquas?
Quid te vana juvant miseræ ludibria chartæ?
Hoc lege, quod possis dicere jure, [11] meum est.
Non hîc [12] Centauros, non [12] Gorgonas, [12] Harpyiasq;
Invenies; hominem pagina nostra [13] sapit.
Sed non vis, insulse, tuos cognoscere mores,
Nec te scire; legas [14] αἴτια Callimachi.
[b] Nescis, crede mihi, quid sint bona carmina, nescis;
Qui tantum lusus illa jocosque putes.
Ille magis ludit, qui scribit [15] prandia sævi
Tereos; aut cœnam, crude [16] Thyesta, tuam.
Aut [17] puero liquidas aptantem Dædalon alas;
Pascentem Siculas aut [18] Polyphemon oves.
[c] At tu Romano lepidos [19] sale tinge libellos;
Agnoscat mores vita legatque suos.

[d] Crimina non credam [20] Venusinâ digna [21] lucerna?
Hæc ego non [22] agitem? sed quid magis [23] Heracleas,

Aut [23] Diomedeas, aut [24] mugitum Labyrinthi,
Aut mare percuſſum [17] puero, [25] fabrumque volantem?
[e] [26] Grande locuturi [27] nebulas [28] Helicone legunto,
Si quibus aut [29] Prognes, aut ſi quibus olla [30] Thyeſtæ
Fervebit. [f] Sed tu [31] pallentes [32] radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere [33] ludo,
[34] Hinc trahe quæ dicas; [35] menſaſq; relinq; Mycenis
Cum capite & pedibus, plebeiaque prandia nôris.

Authorum Loca.] [a] Mart. *L.* 10. *Ep.* 4. [b] Mart. L. 4. *Ep.* 49. [c] Mart. *L.* 8. *Ep.* 3. *v.* 19. [d] Juv. Sat. 1. *v.* 51. [e] Perſ. Sat. 5. *v.* 7. [f] Id. *v.* 15.

Notæ.] 1 *Tragœdias de Oedipo.* 2 *Fabulam de Thyeſte, quem caligantem dicit, quia filios ſibi a fratre Atreo appoſitos edentem, ſol, ne videret refugit.* 3 *Tragœdias de Medea, cujus patria erat Colchis.* 4 *Hanc Niſi, illam Phorci filiam.* 5 *A Naidibus nymphis raptus, dum Herculi aquam peteret.* 6 *Juvenis bello Thebano occiſus.* 7 *Puer Cybele dilectus.* 8 *Lunæ amaſius, a qua in monte Latmo ſopitus.* 9 *Icarus.* 10 *Salmacidas. vide* Ovid. *Metam.* L. 4. 11 *Ad vitam meam ſpectat.* 12 *Monſtroſas fabulas, de Centauris, Gorgone, &c.* 13 *De moribus humanis agit.* 14 *Obſcurum Callimachi carmen quod inſcripſit* τὰ αἴτια. 15. *Fabulam de Tereo Thraciæ rege, cui Progne uxor filium ſuum edendum appoſuit.* 16 *Vide not. fig.* 2. 17 *Icaro.* 18 *Gigantem, unum ex Cyclopibus.* 19 *Jocoſo acumine. Metaph.* 20 *Satyrica; Horatiana; nam Horatii civitas erat Venuſium.* 21 *Satyra, nocte ad lucernam compoſita.* 22 *Verſu perſequar.* 23 *Fabulas de Hercule & Diomede.* 24 *Fabulam de Minotauro in labyrintho mugiente.* 25 *Dædalum.* 26 *Tumidum poema.* 27 *Inania poetarum figmenta.* 28 *Monte Muſis ſacro.* 29 *Vide not. fig.* 15. 30 *Vide not. fig.* 2. 31 *Mores hominum ſcelerum conſcientia pallidorum.* 32 *Carpere.* 33 *Joco liberali notare.* 34 *E corruptis hominum moribus.* 35 *Figmenta Poetica de menſis ſeu prandio Thyeſtæ, caput & pedes filiorum edentis.*

CAP. CLXXXIX.

Tempus opportunum expectandum.

[a] TEmpora qui ſolis operoſa colentibus arva
Fallitur, & nautis aſpicienda putat.
Nec ſemper credenda [1] Ceres fallacibus arvis:
Nec ſemper viridi concava puppis aquæ.
Sæpe dies redeat rebus minùs apta gerendis,
Sæpe dato meliùs tempore fiet idem.

Eli-

[b] Eligito tempus captatum sæpe rogandi,
Exeat adversâ nè tua [2] navis aquâ.
Non semper sacras reddunt oracla sortes :
Ipsaque non omni tempore fan patent.
[c] Temporibus certis desectas alligt herbas ;
Et tonsam raro pectine verrit humum :
Temporibus certis maturam rusticus uvam
Deligit, & nudo sub pede mustafluunt.
[d] Differ opus, cum tristis hyems ; cum [3] Pleiades instant ;
Cum tener æquoreâ mergitur [4] Hœdus aquâ.
Tunc bene desinitur ; tunc, si qui ceditur alto,
[5] Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
[e] Et freta mota vides, & debes illa timere.
Utilior velis postmodo ventus erit
[f] Temporis ars medicina ferè est ; data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. L. 1 v. 401. & 417. & 406. [b] Ov. Pon. L. 3. El. 1. v. 129. c Ov. Rem. Am. v 189. [d] Ov. Ar. Am. L. 1. v. 411. [e] Ov. Rem. Am. v. 279. [f] Id. 131.

Notæ.] 1 *Semen cujus Ceres dea. Metonym.* 2 *Ne, ut navis non exeat ab imperitis turbato mari commissa; tu etiam vanas preces effundas. Allegor.* 3 *Septem stellæ quarum occasu hyems ostenditur.* 4 *Sydus procellosum.* 5 *Id est vix tabulæ ope se naufragii periculo eripuit.*

C A P.

CAP. CXC.

Vigilandum est ei qui cupit vincere.

[a] TUrpe Duci totum ſomno conſumere noctem.
[b] Invigila, & parta eſt gloria militiæ.
[c] Sæpe ſoporatos invadere profuit hoſtes,
Cædere & armatâ vulgus inerme manu.
Sic fera Threicii ceciderunt agmina [1] Rheſi,
Et dominum [2] capti deſeruiſtis equi.

[d] [3] Invadunt [4] urbem ſomno vinoque [5] ſepultam,
Cæduntur vigiles, ſternuntur inertia paſſim
Corpora.———

———[e] Si longa moretur
Obſidio; tum vota cave ſecura remittas,
[6] Incluſumve putes; multis damnoſa fuere
Gaudia; diſperſi pereunt, ſomnove ſoluti.
Sæpius incautæ nocuit victoria turbæ.

Authorum Loca.] [a] Sil. It. *L.*3. *v.*172. [b] Guil. Lilius de Morib. *v.*30. c Ov. Am. *L.* 1. *El.* 9. *v.* 21. d Virg. Æn. *L.* 2. *v.* 265. [e] Claud. de 4. Conſ. Hon. *v.*332.

Notæ.] 1 *Thraciæ regis, quem ad opem Trojæ albis equis venientem Ulyſſes nocte aggreſſus interemit.* 2 *Ab Ulyſſe.* 3 *Græci.* 4 *Trojam.* 5 *Obrutam, & quietam. Metaph.* 6 *Obſeſſum intra mænia.*

CAP.

CAP. CXCI.

His labor, illis fructus.

[a] NOn sibi sed domino venatur [1] vertagus acer,
Illæsum leporem qui [2] tibi dente feret.
[b] Prædo fuit volucrum, [3] famulus nunc aucupis; idem
Decipit, & captas non [4] sibi mœret aves.
[c] [5] Omnia persolvi, fruitur nunc [6] alter amore,
Et precibus fœlix utitur ille meis.

[d] Hos ego versiculos feci, tulit alter honores:
Sic vos non vobis nidificatis aves;
Sic vos non vobis vellera fertis oves;
Sic vos non vobis mellificatis apes;
Sic vos non vobis fertis aratra boves.

Authorum Loca.] [a] Mart. *L.* 14. *Ep.* 200. [b] Mart. *L.* 14. *Ep.* 216. c Tib. *L.* 1. *El.* 5. *v.* 17. d Versus Virgilio attributi in vita ejus a Donato scripta.

Notæ.] 1 *Canis venatici species.* 2 *Domino suo.* 3 *Cicuratus.* 4 *Sed aucupi.* 5 *Sacra deis debita. Verba sunt Tibulli, de se.* 6 *Rivalis meus.*

CAP. CXCII.

Rarus ſorte ſuâ contentus.

[a] CUr ſua nemo probat, cur ſit nova grata voluptas?
Cur capiunt animos plus aliena ſuis?
Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in arvis,
Vicinumque pecus grandius uber habet.

[b] Quî fit, [1] Mœcenas, ut nemo, quam ſibi [2] ſortem
Seu ratio dederit, ſeu fors objecerit, illâ
Contentus vivat? laudet [3] diverſa ſequentes?
O fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait; multo jam [4] fractus membra labore:
Contra mercator, navem jactantibus Auſtris,
Militia eſt [6] potior: quid enim? [7] concurritur, horæ
Momento, cita mors venit; aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub [8] galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille, datis [9] vadibus qui rure extractus in urbem eſt,
Solos felices viventes clamat in urbe.
[c] Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.
[d] Et melior vicina ſeges, majorque videtur;
Atque aliena capella gerit diſtentius uber.
[e] Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.

Authorum Loca.] [a] Ov. Ar. Am. L. 1. v. 349. [b] Hor. L. 1. Sat. 1. v. 1. [c] Hor. L. 1. Ep. 14. v. 44. [d] Juv Sat. 14. v. 142. [e] Hor. L. 1. Sat. 1. v. 110. [f] Hor. L. 1. Ep. 14. v. 11.

Notæ.] 1 *Nobilis Romanus cui hæc inſcripſit Horatius.* 2 *Vitæ conditionem.* 3 *Diſſimilia vivendi inſtituta.* 4 *Habens membra fracta. Græciſm.* 6 *Mercatura.* 7 *Prælium committitur.* 8 *De nocte, ante gallicinium.* 9 *Qui vades & ſponſores dedit; hi enim ſuo promittunt periculo, ſe aliquem in judicio ſtaturos; ſeu de capite, ſeu de pecunia agatur.*

CAP.

C A P. CXCIII.

Vitam quæ faciunt beatiorem.

[a] HÆc vitam faciunt beatiorem;
Res non parta labore, ſed relicta:
Non [1] ingratus ager; focus perennis;
Lis nunquam; toga rara; mens quieta;
Vires ingenuæ; ſalubre corpus;
Prudens ſimplicitas; pares amici;
Convictus facilis; ſine arte menſa;
Nox non ebria; ſed ſoluta curis;
Non triſtis [2] torus; & tamen pudicus:
Somnus qui faciat breves tenebras:
Quod [3] ſis, eſſe velis; nihilque malis;
Summum nec [4] metuas diem, nec [5] optes.
[b] Non eſt, (falleris) hæc beata non eſt,
Quòd vos creditis eſſe, vita non eſt;
Fulgentes manibus videre gemmas;
Aut teſtudineo jacere lecto;
Aut plumâ latus abdidiſſe molli;
Aut [6] auro bibere, aut cubare cocco:
Regales dapibus gravare menſas;
Et quicquid Libyco ſecatur arvo,
Non unâ poſitum tenere cellâ:
Sed nullos trepidum timere caſus;
Nec vano populi favore [7] tangi;
Et ſtricto nihil æſtuare ferro.

Hoc

Hoc quiſquis poterit, licebit illi
Fortunam moveat loco ſuperbus.
[a] Si tecum mihi, care Martialis,
Securis liceat frui diebus;
Si diſponere tempus otioſum,
Et veræ pariter vacare vitæ:
Nec nos atria, nec domos potentum,
Nec lites tetricas, forumque triſte
Nôſſemus; nec [8] imagines ſuperbas:
Sed geſtatio, fabulæ, libelli,
Campus, porticus, umbra, [9] Virgo, thermæ;
Hæc eſſent loca ſemper, hi labores.

Authorum Loca.) a Mart. *L.* 10. *Ep.* 47. b E Fragm. Petron. Arb. c Mart. *L.* 5. *Ep.* 21.

Notæ.) 1 *Sterilis.* 2 *Uxor tori ſocia* 3 *Contentus ſorte tua.* 4 *Ut mali ſolent.* 5 *Ut miſeri ſolent.* 6 *Poculo aureo. Metonym.* 7 *Moveri.* 8 *In nobilium atriis poſitas.* 9 *Virgo aqua, quam Romam adduxit Agrippa.*

CAP. CXCIV.

Ingenia maxima ſe coli patiuntur à minoribus.

[a] AUdet facundo qui carmina mittere [1] Nervæ,
Pallida [2] donabit glaucia, Coſme, tibi.
[3] Pæſtano violas, & cana liguſtra colono;
[4] Hyblæis apibus [5] Corſica mella dabit.
Sed tamen & parvæ nonnulla eſt gratia Muſæ:
Appetitur [6] poſito vilis oliva [7] lupo.
[b] Tam mala cur igitur dederim tibi carmina, quæris?
[8] Alcinoo nullum poma dediſſe putas?

Offen-

[c] Miraris docto quod carmina mitto Severo,
Ad cœnam quod te, docte Severe, vocem.
Jupiter ambrosiâ satur est, & nectare viuit:
Nos tamen exta Jovi, thura, merumque damus.
Omnia cum tibi sint dono concessa deorum:
Si quod habes, non vis; ergo quid accipies?

[d] Offendunt nunquam thura, precesque Jovem.

——[e] Si [9] Cereri sua dona, merumque [10] Lyæo
Reddimus; & dives prædæ, tamen accipit omni
[11] Exuvias [12] Diana [13] tholo, captivaque tela
[14] Bellipotens; nec tu, quando tibi ——majus
Eloquium, fandique [15] opibus sublimis abundas;
Sperne coli tenuiore [16] lyrâ: vaga cingitur [17] astris
Luna; & in oceanum rivi cecidere minores.

——[f] Forsan tener ausus est [18] Catullus
Magno mittere [19] passerem [20] Maroni.

Authorum Loca.] [a] Mart. L.9. *Ep.*27. [b] *Id. L.*7. *Ep.* 41. c Mart. *L.* 11, *Ep.*58. [d] *Id. L.*8. *Ep.* 24. [e] Stat. Sylv. L. 1. *Sylv.* 4. *v.*31. [f] Mart. *L.*4. *Ep.* 14. *v.* 13.

Notæ.] 1 *Egregio Poetæ, nondum Romæ imperatori.* 2 *Non minus inepte facit; quam qui Cosmo myropolæ optimo, mittit vilem pallentis papaveris succum, qui glaucium vocatur.* 3 *Alicui e Pæsto Lucaniæ oppido floribus abundante.* 4 *Optimis, ex Hybla Siciliæ monte.* 5 *Pessima, ex insula Corsica.* 6 *Ad mensam.* 7 *Pisce olim in deliciis habito* 8 *Phæacum regi, cui ex horto nobili suppetebant poma optima.* 9 *Frugum deæ.* 10 *Baccho vini* Deo. 11 *Ferarum spolia.* 12 *Venandi dea.* 13 *Templi testudine, pro templo. Synecd.* 14 *Mars.* 15 *Ingenio & eloquentia.* 16 *A minori Poeta.* 17 *Specie minoribus, etsi revera majoribus.* 18 *Epigrammatum scriptor.* 19 *Carmen de passere.* 20 *Virgilio poetarum optimo.*

CAP. CXCV.

Nimio metu quæ timemus incurrimus.

[a] FRangere dum metuis, frangis [1] cryſtallina; [2] peccant
Securæ nimium, ſollicitæque manus.

——[b] Multos in ſumma pericula [3] miſit
Venturi timor ipſe mali.——

——[c] Multis [4] ipſum
Timuiſſe nocet: multi ad [5] fatum
Venere ſuum, dum fata timent.

[d] Tu ne futurum ſollicitus pave
In pace bellum; qui patitur mala
Ventura præſenti timore,
Bis miſer eſt: cadit inque cladem.

Authorum Loca.] [a] Mart. *L.* 14 *Ep.* 111. [b] Lucan. *L.* 7. *v.* 104. [c] Sen. Oedip. *v.* 992. [d] Caſim. Sarbiev. Lyr. *L.* 2. *Od.* 16.
Notæ.] 1 *Vaſa vel pocula ex cryſtallo confecta.* 2 *Frangunt pocula per timorem perinde ac per ſecuritatem.* 3 *Injecit.* 4 *Ipſe timor. Græciſm.* 5 *Mortem incurrerunt.*

CAP. CXCVI.

—*Mortis cupidis mors ipſa timori eſt.*

[a] PRoh quanto levius mortalibus ægra ſubire
Servitia, atque hyemes, æſtuſque, fugamque, fretumque
Atque famem, quàm poſſe mori!

Uſque

[b] Usque adeone mori miserum est? ——

[c] Heu quàm dulce malum mortalibus additum,
Vitæ [1] dirus amor: cum [2] pateat malis
Effugium, & miseros libera mors vocet
Portus æternâ placidus quiete!
Nullus hunc terror, nec impotens
Procella fortunæ movet,
Aut iniqui flamma Tonantis.
[3] Pax alta nullos civium cœtus
Timet, aut victoris iras;
Non maria asperis insana Coris:
Non acies feras,
Pulvereamque [4] nubem
Motam barbaricis equitum catervis,
Hosticâ aut muros populante flammâ,
Urbe cum totâ populos cadentes:
Indomitumve bellum. Perrumpet omne
Servitium contemptor [5] levium deorum,
Qui vultus [6] Acherontis atri,
Qui [6] Styga tristem non tristis videt:
Audetque vitæ ponere finem.
Par ille regi, par superis erit.
O quàm miserum est nescire mori!

Autorum Loci.] [a] Sil. It. *L.* 13. *v.* 883. [b] Virg. Æn. *L.* 12. *v.* 646. c Sen. Agam. *v.* 579.

Notæ.] 1 *Cum vitam cupiant etiam miseri.* 2 *Nempe per mortem, quæ Stoicis portus aliquando petendus, nunquam recusandus. In sepulchro secura tranquillitas.* 4 *Pulverem ad modum nubis excitatum. Metaph.* 5 *Non ultra mortem nocere valentium.* 6 *Fluvium infernum, pro manibus seu sepulchro positum.*

CAP. CXCVII.

——Mora rebus agendis
Utilis interdum eſt.——

[a] DA breve ſævitiæ ſpatium pelagique tuæque:
Grande moræ pretium [1] tuta futura via eſt.
[b] Nubere ſi qua voles, quamvis properabitis ambo,
Differ; habent parvæ commoda magna moræ.

[c] Nulla unquam de morte hominis cunctatio [2] longa eſt.

——[d] Nè [3] fræna animo permitte calenti:
Da ſpacium tenuemque moram: malè cuncta [4] miniſtrat
Impetus.——

——[e] Cladi parce obvius ire,
Dum tranſit divûm furor, & conſumitur ira
Fortunæ.—— [f] Dum deſinat aura, [5] ſinuſque
Deſtituat tumidos ſubducto flamine ventus,
In [6] rem cunctari fuerit.——

[g] [7] Unus homo nobis cunctando reſtituit rem:
Non ponebat enim [8] rumores ante ſalutem:
Ergo poſtque magiſque, viri nunc gloria claret.

——[h] Quicquid eſt, da tempus ac ſpatium tibi:
Quod ratio nequiit, ſæpe ſanavit mora.

Autorum Loci.] [a] Ovid. Ep. Did. *ad* Æn. *v.* 73. [b] Ovid. Faſt. *L.* 3. *v* 393. c Juv. Sat. 6. *v.* 220. d Stat. Theb. L. 10. *v.* 704. [e] Sil. Ital. L. 7. *v.* 243. [f] *Id.* L. 9. *v.* 46. [g] Ex Ennii Fragmentis. [h] Sen. Agamem. *v.* 128.

Notæ.] 1 *A maris periculis.* 2 *Quia pœna dilata poteſt exigi, non poteſt exacta revocari.* 3 *Ne iræ cede.* 4 *Adminiſtrat, ordinat.* 5 *Velorum ſinus; id eſt, donec fortuna hoſti tuo favere deſierit. Allegor.* 6 *In commodum tuum* 7 *Fabius Maximus qui Annibalem Romæ inimiciſſimum pugnam differendo maceravit.* 8 *Populi Romani moras ejus increpantis.*

CAP.

CAP. CXCVIII.

Amor ingenii neminem divitem fecit.

[a] PIerios differ [1] cantusque chorosque sororum:
[2] Æs dabit ex istis nulla [3] puella tibi.
Quid petis à [4] Phœbo? nummos habet arca [5] Minervæ:
Hæc sapit, hæc omnes fœnerat una deos.
Quid possent hederæ [6] Bacchi dare? Palladis [7] arbor
Inclinat varias pondere nigra comas.
Præter aquas [8] Helicon, & serta, lyrasque dearum
Nil habet, & magnum semper inane sophos.
Quid tibi cum Cyrrhâ? quid cum Permessidos undâ?
Romanum propius, divitiusque [9] forum est.
Illic æra sonant: sed circum pulpita nostra,
Et [10] steriles cathedras, basia sola crepant.

[b] Dentibus antiquas [11] solitus producere pelles,
Et mordere luto putre vetusque [12] solum:
Prænestina tenes defuncti rura Patroni,
In quibus indignor si tibi cella fuit.
At me literulas stulti docuere parentes:
Quid cum grammaticis rhetoribusque mihi?
[13] Frange leves calamos, & scinde, [14] Thalia, libellos:
Si dare sutori calceus ista potest.

[c] Hoc, fortuna, tibi videtur æquum?
Civis non Syriæve, Parthiæve,

Nec

Nec de Cappadocis eques catastis,
Sed de [15] plebe Remi, [15] Numæque verna,
Jucundus, probus, innocens, amicus,
Linguâ doctus [16] utrâque, cujus unum est,
Sed magnum [17] vitium, quod est poëta;
Pullo Mævius alget in cucullo:
[18] Cocco Mulio fulget [19] Incitatus.

Authoris Loci.] [a] Mart. L. 1. *Ep.* 77. [b] *Id.* L. 9. *Ep.* 74. [c] *Id.* L. 10. *Ep.* 76.

Notæ.] 1 *Poeticæ studium desere.* 2 *Pecuniam ex ære. Metonym.* 3 *Musa.* 4 *Poeticæ Deo.* 5 *Causidicorum; quorum Dea est Minerva.* 6 *Poetarum fautoris* 7 *Oliva cujus rami ubertate curvantur.* 8 *Musis sacer, sicut & Cyrrha & Permessis.* 9 *In quo causæ aguntur* 10 *Nil lucri allaturas.* 11 *Sutor.* 12 *Rupti calcei soleam.* 13 *Abjice studia* 14 *Musarum una.* 15 *Civis Romanus.* 16 *Græca & Latina.* 17 *Nam paupertas Poeticæ alumna.* 18 *Purpura.* 19 *Agaso.*

FINIS.

BOOKS *lately Printed, and ſold by* Henry Clements *Bookſeller in* *OXFORD.*

DR. *Edwards*'s Preſervative againſt *Socinianiſm*, 3 Parts. 4°

——— Remarks on Dr. *Sherlock*'s Examination of the *Oxford*-Decree. 4°

Dr. *Wallis* of Infant-Baptiſm. 4°

Mr. *Pierce*'s Catalogue of Graduats. 8°

Mr. *Langbain*'s Account of the Drammatick Poets. 8°

Mr. *Keil*'s Examination of Dr. *Burnet*'s Theory of the Earth, 1ſt and 2d Part. 8°

Common-Prayer Book, the Beſt Companion. 8°

Mr. *Cudworth*'s *Concio Latina.* 4°

Dr. *Rodderick*'s 2 Sermons. 4°

Virgilius in uſum Delphini. 4°

Ciceronis Orationes Selectæ Delphini. 8°

Burgerſdicii Metaphyſica. 12°

——— *Idea Philoſophiæ Moralis.* 12°

Sophoclis Tragœdiæ cum Scholiis Gr. 8°

Burgerſdicii, & Hereboordi Logica. 8°

Fromondus de Meteoris. 8°

Helvicus Chronology. fol.

Mr. *Hole's* Sermon of Zeal. 4°

Mr. *Morſe's* Viſitation-Sermon. 4°

Moxom of the Globes. 4°

Mr. *Boyle*'s Hiſtory of Cold. 4°

Dr.

Dr. *Bohun* of Winds. 8°
Angliæ Notitia. 12°.
Bleau de usu Globorum. 8°
Suetonius cum Notis. E Theatro. 8°
Quinctiliani Declamationes. E Theatro. 8°
Zosimi Historia, Gr. Lat. E Theatro. 8°
Pindari Opera Gr. Lat. cum Scholiis. E Theat. fol.
Theocriti Idyllia Gr. Lat. Scholiis. E Theatro. 8°
Dr. *Connor Dissertationes Medico-Physicæ, & de Antris Lethiferis.* E Theatro. 8°
Du Trieu Manuductio ad Logicam. 8°
Smith aditus ad Logicam. 12°
Brerewoodi Elementa Logicæ. 12°
Bp. *Andrews Preces Gr. Lat.* E Theatro. 12°
Whitbei Compendium Ethices. 8°
—— *Compendium Metaphysicæ.* 8°
Word of God the Best Guide. 8° nullo dubio

Probatum est
J.H.